

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 26 Απριλίου 2020 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 606

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

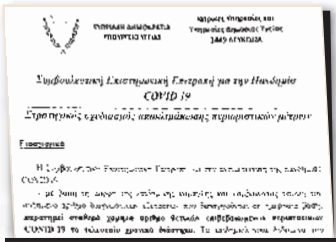
Χαλαρώσεις με το σταγονόμετρο από 4 Μαΐου

Η «Κ» παρουσιάζει το έγγραφο με τις προτάσεις των επιδημιολόγων για τη σταδιακή άρση των μέτρων που έχει επιβάλει η κυβέρνηση στους πολίτες

Σε τροχιά λήψης σημαντικών αποφάσεων για την καθημερινότητα των πολιτών, αλλά και της οικονομίας του τόπου, η «Κ» παρουσιάζει το Στρατηγικό πλαίσιο άρσης των περιοριστικών μέτρων στις μετακινήσεις και τη δραστηριότητα υπηρεσιών και επιχειρήσεων. Το έγγραφο

ετοιμάστηκε από τη Συμβουλευτική Επισημολογική Επιτροπή και θα αποτελέσει το εργαλείο επί του οποίου η κυβέρνηση θα κληθεί να λάβει τις τελικές αποφάσεις στα μέσα της ερχόμενης εβδομάδας. Με βάση τις εισηγήσεις που περιέχονται στο έγγραφο, ως πρώτη ημερομηνία ε-

φαρμογής των μέτρων εμφανίζεται η 4η Μαΐου. Όσον αφορά τις μετακινήσεις, η Συμβουλευτική Επιτροπή εισηγάει τον διπλασιασμό των μετακινήσεων των πολιτών και χαλάρωση των περιορισμών για σκοπούς άθλησης. Την ίδια ώρα, διατηρεί τους περιορισμούς στις ευ-

παθείς ομάδες άνω των 65 ετών. Στην οικονομική δραστηριότητα αίρονται οι περιορισμοί στα εργοτάξια και συναφή επαγγέλματα, στις λαϊκές αγορές και μικρές επιχειρήσεις. Στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γίνεται εισήγηση για επιστροφή τελειόφοι-

των μαθητών και φοιτητών για σκοπούς προετοιμασίας τους για τις τελικές εξετάσεις και προτείνεται η χρήση του χώρου της κρατικής έκθεσης, για τη διεξαγωγή των τελικών εξετάσεων. Για τους ποδοσφαιρικούς αγώνες, προτείνεται, σε μεταγενέστερο στάδιο, να διεξαχθούν, χωρίς

την παρουσία θεατών. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή εισηγάει τη συνέχιση των απαγορεύσεων στις δημόσιες και μαζικές συγκεντρώσεις, όπως κινηματογράφοι, συναυλίες, θέατρα. Από την επιτυχία της 1ης φάσης θα εξαρτηθεί η 2η που προσδιορίζεται για τις 25 Μαΐου. **Σελ. 7**

ΠΑΙΔΕΙΑ

Σε ειδικό καθεστώς η εκπαίδευση λόγω Covid-19

Κάθε άλλο από εύκολο θεωρείται το τεστ που θα δώσει η Παιδεία εξαιτίας των προεκτάσεων που προκαλεί η πανδημία. Το Υπουργείο Παιδείας κάνει σχεδιασμούς για τη διεξαγωγή εξετάσεων μόνο για τους τελειόφοιτους σε ρυθμούς ταχύτατους, ενώ αποτελεί ακόμα γρίφο αν θα επιστρέψουν κάποιες τάξεις μαθητών στα θρανία. Ήδη ανοίγει και το κεφάλαιο των μεταγραφών Κύπριων φοιτητών από ξένα πανεπιστήμια με Υπουργείο και πανεπιστήμια να μετρούν πόσες θέσεις μπορούν να δοθούν και σε ποιους. **Σελ. 6**

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στα πλάνα των tour operators η Κύπρος

Σε εξέλιξη βρίσκονται οι επαφές μεγάλων tour operators με Κύπριους ξενοδόχους για πώληση τουριστικών πακέτων για το 2021 και το 2022. Το ενδιαφέρον των διοργανωτών ταξιδιών στρέφεται προς την Κύπρο, την Ελλάδα και τη Μάλτα, χώρες που παρουσιάζουν θετικές επιδόσεις στην αναχαίτιση της πανδημίας. **Οικονομική, σελ. 4**

ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ

Το στοίχημα της Ε.Ε. στην πανδημία

Ο αναπληρωτής καθηγητής του τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου Νικήτας Χατζημιχαήλ αναλύει στην «Κ» πώς διαμορφώνεται το πολιτικό σκηνικό εξαιτίας και της πανδημίας. Αναλύει αν η επιστημονική θα υποκαταστήσει την πολιτική, αν ο Τραμπ κι ο Τζόνσον απέτυχαν, αλλά και τον ρόλο της Ε.Ε. **Σελ. 9**

ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ

Στην τρίτη θέση στα τεστ η Κύπρος

Πρωτική πορεία της επιδημικής καμπύλης, μετά την 1η Απριλίου, ενώ οι θάνατοι καταγράφονται απορροδιστικά και δεν προκαλούν ανησυχία. Στην τρίτη θέση πανευρωπαϊκά στη διενέργεια εξετάσεων για κορωνοϊό βρίσκεται η Κύπρος. **Σελ. 10**

Περιδιάβαση στην κυπριακή τέχνη

Με το εμβληματικό έργο «Ο Κόσμος της Κύπρου» (1967-1972), του πρωτοπόρου Κύπριου δημιουργού Αδομάντιου Διαμαντή, εγκαινιάζει την επόμενη εβδομάδα η «Καθημερινή» Κύπρου τη συνεργασία της με τη Λεβέντειο Πινακοθήκη υπό τον τίτλο «Μένω Σπίτι Γνωρίζω τους Κύπριους Δημιουργούς της Πρώτης Γενιάς». Η εφημερίδα μας και φυσικά η Λεβέντειος Πινακοθήκη θεωρούν την Τέχνη ως άκνημα ελπίδας και πνευματικής αντάσσης και επιθυμούν να εγκαινιάσουν νέα κανάλια επικοινωνίας με το κοινό. Κάθε εβδομάδα, λοιπόν, μαζί με την εφημερίδα θα προσφέρεται δωρεάν αντίγραφο σε μορφή αφίσας ενός έργου Κύπριου ζωγράφου της λεγόμενης Πρώτης Γενιάς. Η συνεργασία της Λεβεντειού Πινακοθήκης με την εφημερίδα «Καθημερινή» εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της διαδικτυακής δράσης της Πινακοθήκης «I Stay Home - I Stay with Art» (Μένω Σπίτι - μένω με Τέχνη).

Αναβαπτίζεται το brand «Ελλάδα»

Η νέα θετική εικόνα της χώρας

Η Ελλάδα μέσα στη δίνη της πανδημίας κατάφερε να δημιουργήσει ένα νέο αύλο κεφάλαιο. Η αποτελεσματικότητα και η ευελιξία της ελληνικής διοίκησης ανέδειξαν μια νέα εικόνα αξιοπιστίας για τη χώρα, συμβάλλοντας στο χτίσιμο σχέσεων εμπιστοσύνης εντός και εκτός συνόρων. Παράλληλα, επαυξάνουν την αξία του brand «Ελλάδα» ως ενός ασφαλούς τουριστικού προορισμού. **Σελ. 18**

Προχωρούν σε προβλέψεις για να θωρακιστούν οι τράπεζες

Σημαντικός ο ρόλος του νομοσχεδίου για κρατικές εγγυήσεις

Στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές επιπτώσεις από την κρίση του κορωνοϊού οι κυπριακές τράπεζες αναμένεται να προχωρήσουν με προβλέψεις. Η αύξηση προβλέψεων, η οποία ισοδυναμεί με καταγραφή ζημιών, θα τους επιτρέψει να παραμείνουν θωρακισμένες και να μειώσουν το ρίσκο στον ισολογισμό τους. Το ποσό των

προβλέψεων θα κρίνει η απόφαση του κράτους για τα μέσα με τα οποία θα στηρίξει την οικονομία και πώς θα χρησιμοποιήσει τις τράπεζες για να το επιτύχει. Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει το νομοσχέδιο των κρατικών εγγυήσεων, το γνωστό σχέδιο με την αύξηση της ρευστότητας 2 δισ. ευρώ σε επιχειρήσεις. **Οικονομική, σελ. 5**

Διεθνής κούρσα η εύρεση εμβολίου

Ποια τα όπλα των επιστημόνων

Η διεθνής κούρσα για την παρασκευή εμβολίου ξεκίνησε στις 10 Ιανουαρίου, όταν η Κίνα μοιράστηκε με όλη την ανθρωπότητα το γονιδίωμα του νέου ιού, ένα μήνα μετά την εμφάνιση των πρώτων κρουσμάτων. Την περασμένη Πέμπτη, Βρετανία και Γερμανία ξεκίνησαν κλινικές δοκιμές σε ανθρώπους. Ως αχώνα γοήτρου με την Κίνα βλέπει το εμβόλιο η κυβέρνηση Τραμπ. **Σελ. 23**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ευκαιρία

Είναι διαχρονικό αξίωμα ότι η κρίση χρειάζεται ψυχραιμία και συλλογική σοφία. Στην προκειμένη περίπτωση, της κρίσης του κορωνοϊού στην Κύπρο, οι πολιτικοί υπάκουσαν στους επιστήμονες και έλαβαν αποφάσεις, τα αποτελέσματα των οποίων, μέχρι στιγμής, αποδεικνύεται να είναι πολύ ικανοποιητικά. Φαίνεται, λοιπόν, ότι η χώρα έχει τη δυνατότητα να κάνει την κρίση ευκαιρία, ενδεικνύεται να προχωρήσουμε μέχρι τέλους, οχυρώνοντας την υγεία και το ΤΕΣΥ έτσι ώστε να καταστεί το ισχυρότερο όπλο προστασίας του πολίτη, αυτού δηλαδή που αποτελεί το πολυτιμότερο κεφάλαιο για τον τόπο. Στο πλαίσιο της ίδιας λογικής, πρέπει να προχωρήσει άμεσα η πλήρης τεχνολογική και άλλη μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα, όπως και της παιδείας. Μάλιστα, είναι ίσως η ώρα να εφαρμοστεί και νέα ώρα έναρξης εργασίας στη δημόσια υπηρεσία και των μαθημάτων στα σχολεία.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Οι Τρίο Τεκκέ μιλάνε στην «Κ» για τον νέο τους δίσκο

Με αφορμή την κυκλοφορία του νέου τους δίσκου με τίτλο «Strovilos» οι Τρίο Τεκκέ μιλάνε στην «Κ» για τη μουσική τους, τα νέα μονοπάτια που ακολουθούν, αλλά και τη θέλουν να επιτύχουν στη μετά κορωνοϊό εποχή. Ο δίσκος, όπως λένε στην «Κ» οι μουσικοί της μπάντας, είναι αποτέλεσμα μιας στροβιλώδους διαδικασίας, εξ ου και το όνομα. **Ζωή, σελ. 1**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Δέκα μουσικοί καταθέτουν τη δική τους οπτική για τον ιό

Σε καμία περίπτωση δεν άφησαν τάστα και μικρόφωνα στην άκρη, δημιουργούν και περιμένουν να ξαναχτίσουν ανεπανάληπτες μουσικές εμπειρίες οι δέκα μουσικοί που μίλησαν στην «Κ» για τα νέα ψηφιακά συναυλιακά ήθη, που απ' ό,τι λένε είναι βέβαιο δεν θα κρατήσουν τον κόσμο μακριά από τη ζωντανή μουσική. **Ζωή, σελ. 4**

ΙΔΕΕΣ

Η κλιματική αλλαγή υπάρχει εδώ και 200 χρόνια

Η κλιματική αλλαγή μόνο νέο φρούτο δεν είναι. Ο σπουδαίος Γερμανός εξερευνητής Αλεξάντερ φον Χούμπολντ (1769-1859) προειδοποίησε για ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή λόγω της αποψίλωσης των δασών. Από το 1957 η εταιρεία Exxon γνώριζε τη σχέση μεταξύ κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και συγκεντρώσεων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. **Ζωή, σελ. 8**

ZENITH
THE FUTURE SINCE 1865

DEFY
INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Προτεραιότητά μας η ασφάλεια του προσωπικού και των πελατών μας

Προτιμήστε να κάνετε τις συναλλαγές σας Online από το Web Banking & Mobile App της Ελληνικής Τράπεζας

www.hellenicbank.com/covid19

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Πώς ψηφίζω

Η κρίση από μόνη της δεν είναι δημιουργία. Είναι όμως η ανάγκη που σπρώχνει τον άνθρωπο να βρει λύσεις και να επινοήσει τρόπους να βγει από δύσκολες καταστάσεις και αδιέξοδα. Αποδεικνύεται ότι από τη μία στιγμή στην άλλη εμπόδια που θεωρούνταν ανυπερέβλητα, όπως η ηλεκτρονική σχέση του πολίτη με τον δημόσιο τομέα, υπερπηδήθηκαν, απλοποιώντας διαδικασίες που ήταν αιχμάλωτες μιας απεχθούς γραφειοκρατικής νοοτροπίας, διευκολύνοντας έτσι την καθημερινότητα και τη ζωή όλων μας. Αποκαλύφθηκε αφινιδίως ότι η πολιτική, η οποία στον τόπο μας, αλλά και διεθνώς, είχε τα τελευταία χρόνια περιπέσει σε μεγάλη ανυποληψία, διά τον φόβο του θανατηφόρου κορωνοϊού, εκκώρπησε και καλώς έπραξε -τουλάχιστον στην Κύπρο- τα πρωτεία στην επιστήμη. Εκεί που οι ηγέτες υπερφίαλοι και ξεροκέφαλοι θεωρούν εαυτούς ημίθεους, όπως ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, που ενώ έχει ενώπιόν του ένα σύστημα υγείας (που βασίζεται στις ασφαλιστικές εταιρείες) και που τώρα βρίσκεται σε κατάρρευση με 3.000 νεκρούς ημερησίως, πυροβολεί αδιακρίτως τους λαμπρούς επιστήμονες της χώρας του. Μάλιστα, αντικαθιστά ο ίδιος τους επιστήμονες, δίνοντας πολύ επικίνδυνες συμβουλές στα εκατομμύρια των Αμερικανών. Τους συμβουλεύει να κάνουν ενέσεις με αντισπικτικά εναντίον του COVID-19, ρίχνοντας τους πολίτες του στα βρόχια μιας εγκληματικής ανευθυνότητας. Δυστυχώς για τους Αμερικανούς, άλλο Πρόεδρο μπορούν να έχουν σε λιγότερο από έναν χρόνο, ωστόσο, τον Νοέμβριο θα έχουν την ευκαιρία να ψηφίσουν τον αντίπαλο του Τραμπ, αν και αμφιβάλλω ότι ο λαϊκισμός της ορντινάνσας, που επικρατεί σήμερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, θα πτυπθεί εύκολα. Κι εδώ πια είναι που ξεπροβάλλει ένα από τα μεγάλα στοιχεία για τον κάθε πολίτη της σύγχρονης εποχής. Το πώς ψηφίζει. Ψηφίζω τον φίλο μου, τον γνωστό μου, τον πολιτικό που μου κάνει ρουσφέτια; Ή ψηφίζω αυτόν ή αυτή που μου υποδεικνύει η παράταξη στην οποία ήταν από χρόνια ταγμένη η γενιά ή η εντυπτερη οικογένεια μου; Εδώ, λοιπόν, as επιστρέψουμε για λίγο στον τόπο μας

και να διερωτηθούμε τι έκαναν αυτοί που ψηφίσαμε στις τελευταίες εκλογές για να έχουμε για παράδειγμα ένα συγκροτημένο σύστημα υγείας; Είχαμε γίνει μάρτυρες της σταδιακής εγκατάλειψης των δημόσιων νοσηλευτηρίων εδώ και μερικά χρόνια, όπως και ενός υποχθόνιου στην αρχή και ανοικτού στη συνέχεια πολέμου κατά του ΓεΣΥ, το οποίο θα κατέρρεε υπό το βάρος των εξόδων του. Ήρθε, όμως, ο κορωνοϊός και αποδείχθηκε ότι αν δεν ήταν τα δημόσια νοσηλευτήρια, έστω και με τα βαρίδια που κουβαλούσαν, θα ήμασταν ίσως σε μια κατάσταση μικρογραφία αυτής των ΗΠΑ. Εκείνο, λοιπόν, που μας κληροδότησε ο κορωνοϊός είναι το πώς ψηφίζω! Ψηφίζω πρώτα αυτό που αποδείχθηκε απόλυτα αναγκαίο: ένα σύγχρονο και αξιόπιστο σύστημα υγείας. Ψηφίζω στη συνέχεια ένα καθαρό περιβάλλον: ξεκινώντας από την ενέργεια και φτάνοντας μέχρι τα φρούτα, τα λαχανικά και τα άλλα στοιχεία της διατροφικής μας αλυσίδας που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και ελέγχου. Ψηφίζω μια σύγχρονη δημόσια εκπαίδευση και εν γένει μια παιδεία θεμέλιο μιας κοινωνίας που αναπτύσσεται διαρκώς. Ψηφίζω αξιοποίηση του πολιτισμικού δυναμικού της χώρας μου και ευκαιρίες για γνωριμίες και ανταλλαγές με τις χώρες της περιοχής πρωτίστως και του παγκόσμιου πολιτιστικού γίγνεσθαι γενικώς. Ψηφίζω πρόωθηση της επιστημονικής έρευνας στη χώρα στη βάση συγκροτημένου προγράμματος. Ψηφίζω για μια κοινωνία, όπου η διακίνηση ιδεών και η ελευθερία του λόγου θα είναι το ζωοποίο στοιχείο που θα ανανεώνει διαρκώς τις δημιουργικές προκλήσεις. Για να ψηφίσω τα πιο πάνω θα πρέπει να απαιτήσω από τους πολιτικούς σχηματισμούς που θα μετέχουν στην εκλογική διαδικασία, να είναι τα πιο πάνω κυρίαρχα και συγκεκριμένα στοιχεία του προγράμματος τους. Σαρώνοντας σήμερα νοερά το πολιτικό τοπίο, δύσκολα εντοπίζει κανείς πέραν των δέκα προσώπων που να μπορούν να ανταποκριθούν στοιχειωδώς στο πιο πάνω φάσμα των εν δυνάμει ηγετών που θα πάνε την κοινωνία στην επόμενη μέρα. Τρόπος υπάρχει κι αυτός είναι στα χέρια του πολίτη.

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Τα επόμενα βήματα, οι τουρκικές προκλήσεις και τα οδοφράγματα

Σε νέα φάση μπαίνει όπως μαθαίνω η προσπάθεια της κυβέρνησης και του Νίκαρου προσωπικά για καταγγελία της Τουρκίας για τις παράνομες γεωτρήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ. Σύμφωνα με όσα μου ανέφερε πηγή μου που γνωρίζει πολλά, οι προσπάθειες θα επεκταθούν σύντομα, εάν δεν έχει ήδη γίνει, σε τρία μέτωπα:

Την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου έγινε μια «καλή» αρχή με την δημόσια έκφραση αλληλεγγύης από την Σύνοδο Κορυφής και τους αρχηγούς κρατών την περασμένη Πέμπτη, σε επιλεγμένες χώρες όπου γίνονται ήδη διαβήματα και αναμένονται επίσημες αντιδράσεις πέρα από τις ήδη σημαντικές δηλώσεις των πρέσβων τους στη Λευκωσία αλλά και στα Ηνωμένα Έθνη, όπου αναμένεται ακόμα και επίσημο διάβημα από τον Νίκαρο προς τον Γκουτιέρρες. Πάντως, ένα παράπονο και μάλιστα έντονο, για τη μονομερή κριτική των εδώ εκπροσώπων του Γκουτιέρρες έχει ακουστεί από τον Λόφο και έχει διαβιβαστεί προς κάποιους αποδέκτες.

Όπως μαθαίνω τα παράπονα είναι συγκεκριμένα και αφορούν την ανακοίνωση που εξέδωσε η Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο όταν η κυβέρνηση έκλεισε αριθμό οδοφραγμάτων όταν άρχισε να λαμβάνει μέτρα για περιορισμό της πανδημίας από τον κορωνοϊό. «Ενώ ακολουθήσαν αρκετές προκλητικές ενέργειες και από την Τουρκία και από το κατοχικό καθεστώς δεν υπήρξε ανάλογη ευαισθησία από τα Ηνωμένα Έθνη στην Κύπρο, ούτε εκδόθηκε ανάλογη ανακοίνωση», μου ανέφερε η πηγή μου για να σημειώσει πως «μια ένταση με τα Ηνωμένα Έθνη αυτή ειδικά ή και οποιαδήποτε άλλη περίοδο μόνο ζημιά μπορεί να προκαλέσει, θα πρέπει όμως και οι εκπρόσωποι του ΟΗΕ να εφαρμόζουν στην πράξη όσα διαλαλούν για ισότιμη αντιμετώπιση των δύο πλευρών». Πάντως η πηγή μου υποστηρίζει ότι «στο θέμα θα έχουμε και συνέχεια».

Ένα από τα προβλήματα που θα κληθεί να αντιμετωπίσει σύντομα η κυβέρνηση αλλά και η πολιτική ηγεσία θα είναι και το άνοιγμα ή όχι των οδοφραγμάτων, με ποιες προϋποθέσεις και σε ποιες ημερομηνίες. Η επιστημονική ομάδα φαίνεται αυτή τη φορά να έχει σαφές στατη άποψη ότι δεν πρέπει να υπάρξει άνοιγμα των οδοφραγμάτων ενόσω στην Τουρκία ο κορωνοϊός εξαπλώνεται ανεξέλεγκτα λόγω

-Πες, πες θα με πείσετε και εμένα ότι είμαι ο ηγέτης των κρίσεων!

των κινδύνων που εγκυμονούνται. Κάτι το οποίο φαίνεται να μετέφερε ο Νίκαρος και στους αρχηγούς των κομμάτων. Φαίνεται όμως πως κάποιοι δεν συμφωνούν πλήρως με τη θέση αυτή και... επιφυλάσονται.

Από την άλλη η κυβέρνηση με την επιτυχία, μέχρι σήμερα, διαχείριση της υγειονομικής κρίσης και στηριζόμενη «ακόμα και σε αποτελέσματα ερευνών» φαίνεται να αισθάνεται ισχυρή στην προώθηση της πολιτικής που χάραξε με τις οδηγίες των επιστημόνων, «κόντρα στις όποιες αντιδράσεις».

Όπως ανέφερε πολύ γνωστός πολιτικός «η επιτυχία της κυβέρνησης έχει κάνει ορισμένους στην αντιπολίτευση να χάσουν τον ύπνο τους αφού όχι μόνο δεν βρίσκουν υλικό για να ασκήσουν κριτική αλλά εξαναγκάζονται να παραδεχθούν και τις επιτυχίες της»... Ο ίδιος πάντως σημείωσε πως «ένας φόβος για παρεκτροπή κυβερνητικών στελεχών, ακόμα και του Νίκαρου, ακόμα και του Φούλη, υπάρχει. Σε μια τέτοια περίπτωση μπορεί να γκρεμιστούν όλα όσα χτίστηκαν και να τρέχουν ξανά για απολογίες και επανορθώσεις».

Σε μια κλωστή φαίνεται πως κρέμεται η ειρήνη στην εκπαίδευση και απ' όσα μαθαίνω ο Νίκαρος με προσωπική του παρέμβαση ζήτησε όπως μελετηθούν σωστά τα βήματα και υπάρξει η απαραίτητη συνδιαλλαγή με τους

συνδικαλιστές «για να μην τρέχουμε».

- Αληθεύει όμως ότι οι συνδικαλιστές δεν φαίνεται να πείθονται εύκολα και από τη Δευτέρα αρχίζει η νέα ανηφόρα;

Ένα μεγάλο στοιχείο έχει βάλει ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίο: την δραστηριοποίηση της τουριστικής βιομηχανίας φέτος τον Ιούλιο.

Άτομο που γνωρίζει με ενημέρωση πως ο Περδίο δουλεύει εντατικά με όπλο την καλή εικόνα της Κύπρου στην αντιμετώπιση της πανδημίας και το σενάριο να υποδεχθούμε τον Ιούλιο τους πρώτους τουρίστες δεν φαίνεται καθόλου απίθανο. Όπως μου είπε, τα μηνύματα που φτάνουν από τους διοργανωτές ταξιδίων που διψούν να δραστηριοποιηθούν ξανά, είναι αισιόδοξα. «Όλοι εκθειάζουν τον τρόπο που χειριστήκαμε την κατάσταση και τοποθετούν ήδη την Κύπρο στη μικρή λίστα των πρώτων χωρών που θεωρούν έτοιμες να δεχθούν ξανά τουρίστες». Και όπως σημείωσε: «Εάν φυσικά εξελιχθούν όλα κατ' ευχήν και δεν έχουμε δυσάρεστες εκπλήξεις μετά την χαλάρωση των μέτρων»...

ΚΟΝΙΖ: Αληθεύει πως υπηλόβαθμό κυβερνητικό στέλεχος φαίνεται να μην αποδίδει τα αναμενόμενα, κάτι που «έχουν σημειώσει και ο Νίκαρος και κάποιοι υπουργοί του»;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»

26.IV.1940

ΧΑΪΝΚΕΛ: Το ημειπίσημον Γερμανικόν Πρακτορείον μεταδίδει ότι τα νέα γερμανικά καταδιωκτικά αεροπλάνα

τύπου Χάινκελ [φωτ.], τα οποία ετέθησαν εις δράσιν υπό της γερμανικής αεροπορίας εις το Δυτικόν Μέτωπον, απεδείχθησαν ως άριστα μονάδες της αεροπορίας, αποτελούν δε αύξησιν της αεροπορικής δυνά-

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ: Πρέπει να καθορισθῇ σαφώς ότι η ελληνική οικονομία διέρχεται περίοδον εξαιρετικῶς κρίσιν, κατὰ τὴν ὁποία, ὅσον αὐτομαθές, και ἰσως διὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἀσύμφορον, και ἀν εἶναι ἐπιβάλλεται νὰ ἀκολουθῇσιν πολιτικὴν αὐταρκειας. Εἶναι συνεπὶς πλὴον ἡ ἐπιβεβλημένον νὰ στραφῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ κατανάλωσις πρὸς τὰ ἐγχώρια προϊόντα. Φαινόμενα ὡς αὐτὰ τα ὁποία παρουσιάζει ἡ ἀθηναικὴ ἀγορὰ, νὰ ἐμφανίζωνται, δηλαδὴ, εἰς τὰς προθήκας τῶν καταστημάτων βούτυρα ξενικῆς προελεύσεως, πρέπει νὰ λείψουν. Ἐκ παραλλήλου, πρέπει νὰ καταβληθῇ ἡ μεγαλυτέρα δυνατὴ προσπάθεια διὰ νὰ καταστῇ σαφὴς γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι το συμφέρον τοῦ τόπου ἐπιβάλλει νὰ παύσουν κατανάλισκοντες εἶδν αλλοδαπῆς προελεύσεως. [...] Ἀλλ' οὐδεὶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ κατηγορήσῃ τὸν Ἕλληνα καταναλωτὴν διότι θα προτιμῇσιν τὰ προϊόντα τοῦ τόπου τοῦ ἀντὶ τῶν ξένων.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στη σεμνότητα. Προς αποφυγή παύσης της αντιπαράθεσης όπως γράφτηκε η δήλωση του δρος Λεόντιου Κωστρίκη στους New York Times: «Ο κόσμος φοβήθηκε και ένωσε πολύ πιο άνετα που την κατάσταση την χειρίστηκαν επιστήμονες και όχι πολιτικοί». Ουπς.

2 Στην επιτυχία. Τελικά η επιτυχία διαχείρισης της κρίσης θα έχει όπως πάντα πολλούς πατεράδες. Η ενδεχόμενη αποτυχία διαχείρισης της οικονομικής κρίσης που ήρθε θα είναι ορφανή προβλέπω.

3 Στο αστέιο. Εντάξει, Νικόλα, Αβέρωφ, Άντρο, παίζετε; Το ευχαριστήκατε; Άντε τώρα να ψηφίσετε το νομοσχέδιο στήριξης των επιχειρήσεων γιατί αν πάει αυτό το θέατρο ακόμη μια βδομάδα από κωμωδία θα γίνει τραγωδία.

4 Στους χαμένους. Μέσα από τις αλλαγές που φέρνει ο ιός είναι η κατάσταση της παραδοσιακής «ττόκας». Πολιτευτές, πολιτικοί και λοιποί λάτρεις της σωματικής επαφής και διαδραστικότητας με του πολίτες, κάνουν το υπερόπλο της επικοινωνίας τους. Χαρά στους Αβέρωφ, Νικόλα, Άντρο.

«Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους; Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις». *Κ.Π. Καβάφης*

5 Στην διασκέδαση. Η έκφραση «πώς σουπερμάρκετ» έχει εξελιχθεί από επιφωνημα αγγαρείας όπως ήταν παλιά, σε πρόκληση σε ραντεβού για ποτό. Σε λίγο θα λέμε πάμε σουπερμάρκετ να πούμε ένα κοκτέιλ Πάμε σουπερμάρκετ να χορέψουμε;

6 Στις προβλέψεις. Όντως κάποιος από τους Κύπριους «σοφούς» είχε πει πως θα βρεθεί εμβόλιο εντός Μαΐου; Είναι ο ίδιος που προεξοφλεί πως το εμβόλιο θα το βρουν οι Αμερικάνοι; Είτε το έχει χάσει πάντως είτε μιλά με τον Τραμπ και τη Μελάνια, και έχει προ-

νομιακή πληροφόρηση. Εύγε.

7 Στο σίγουρο. Πάντως, καλὰ θα ήταν, και το γράφω με το λίγο μου μυαλό και χωρίς να είμαι ειδικός, να κάνουν οι ειδήμονες και η κυβέρνηση μια προεργασία στον κόσμο πως θα πρέπει να ζήσουμε με το ζήτημα του ιού και τις προφυλάξεις του, για το επόμενο διάστημα. Σίγουρα δεν θα νικήσουμε τον ιό στην Κύπρο. Η ζωή θα πρέπει να συνεχιστεί σε κάποια φάση.

8 Στη λύση. Βέβαια, υπάρχει πάντα η λύση που πρότεινε εσχάτως ο δρ Τραμπ, να κάνουμε ενέσιμα τα dettol και να καθαρίζουμε έτσι το αίμα μας. Και μη γελάτε, το εννοεί. Και για να σας προλάβω προβλέπω πως θα επανεκλεγεί.

9 Στο αέριο. Και τώρα τι θα κάνουμε χωρίς βαρβάρους, που έλεγε και ο Καβάφης. Τι θα κάνουμε χωρίς πλατφόρμες, πετρέλαια, τριμερείς, τετταμερείς, πολυμερείς, αγωγούς και υγροποιήσεις; Χωρίς «Γιαβούζ»; Ιός ο λυτρωτής.

10 Στην τέχνη. Όσοι θέλαμε να σταματήσει η χώρα να επιβεβαιώνει τη ρήση του Κωνσταντίνου Μπιστοτάκη ως «πόρνη της μεσογείου», δυστυχώς έχασαμεν. Διαβατήρια και πάλιν διαβατήρια. Παλιά μου τέχνη σκινό.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Αρχισυντάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλός: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΛΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

αλφameγα

Ένα μεγάλο
ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
στους δικούς
μας ανθρώπους

Η πανδημία διαμορφώνει νέο πολιτικό σύστημα

Η προεκλογική εκστρατεία του 2021 θα γίνει με διαφορετική πολιτική ατζέντα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Μέχρι και τον περασμένο Δεκέμβριο η κυβέρνηση βρισκόταν στη γωνιά, καθώς στην πολιτική ατζέντα, εκτός από τη διαφθορά, επικρατούσε το μεγάλο κεφάλαιο των κυπριακών διαβατηρίων με την έκδοσή τους σε δικτάτορες της Καμπότζης και σε καταχτητούμενους κροίσους. Τρεις μήνες αργότερα και μεσούσης μιας πανδημίας, οι πολιτογραφήσεις, όχι μόνο μπαίνουν σε δεύτερο πλάνο, αλλά παρουσιάζονται και από πολιτικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους –που άλλοτε τις κατακεραυώνωναν– ως το χάπι στην κρίση που έρχεται.

Ο Νίκος Αναστασιάδης, μέχρι πρόσφατα, δεν βρισκόταν στην καλύτερη πολιτική του στιγμή, καθώς ελεγχόταν για τα παραπάνω, τους κυβερνητικούς χειρισμούς γενικότερα, το Κυπριακό και τα όσα τεκταίνονται στην κυπριακή ΑΟΖ, με πολλούς τόσο εντός κυβέρνησης όσο και εκτός να διερωτούνται πώς θα βγει η πενταετία. Σήμερα δεν απολαμβάνει της στήριξης της πλειοψηφίας, αλλά της ανοχής δεδομένης της έκτακτης ανάγκης. Αυτή η ανοχή τον έβαλε σε άλλο ρόλο, καθώς διαβάζει ως άλλος «πατερούλης» παραμύθια στα παιδιά, λανθάνει τον ρόλο του παππού που άλλοτε θα του προκαλούσε δυσφορία και καλεί μέσω διαγγεμάτων τον κόσμο να τον εμπιστευτεί για ακόμη μία φορά, τρώοντας για λίγο ακόμα τα μέτρα.

Ο κόσμος αλλάζει, αυτό είναι σίγουρο και μαζί του ερώτημα είναι αν αλλάξει άρδην το πολιτικό σκηνικό. Αυτό αναμένεται να διαφανεί πρώτα και κύρια στον προεκλογικό των βουλευτικών εκλογών, καθώς το πολιτικό αφήγημα διαφοροποιείται, η ατζέντα ανατρέπεται και η επαφή πολιτικών με τους πολίτες μεταλλάσσεται.

Τα νέα πρόσωπα

Υπάρχουν νικητές και ηττημένοι από την κρίση του κορωνοϊού; Αυτό είναι ένα ερώτημα που εγείρεται και μένει επί του παρόντος αναπάντητο. Υπήρξαν ατυχείς κυβερνητικοί χειρισμοί από υπουργούς, όπως ο Νίκος Νουρής και ο Γιάννης Καρούσος, όμως το πολιτικό παιχνίδι δεν έχει τελειώσει ακόμα γι' αυτούς. Επί του παρόντος η κοινωνία βλέπει με ανοχή την κυβέρνηση και αυτό βοηθά τον Νίκο Αναστασιάδη να μη βγαίνει επί του παρόντος χαμένος από την κατάσταση. Ανοχή, δείχνει και η αντι-

πολίτευση, βάζοντας στο περιθώριο ζητήματα που άλλοτε αποτελούσαν casus belli. Δεν είναι τυχαίο ότι η τελευταία γεώτρηση του «Γαβούζ» στο οικόπεδο 6, πέρασε εν πολλοίς στα ψιλά, με το θέμα να μην αποτελεί ούτε σημείο μικρής αναφοράς στο πρόσφατο εθνικό συμβούλιο. Το κατά πόσο ο πρόεδρος κερδίζει πολιτικούς πόντους από τη διαχείριση του ζητήματος θα φανεί στην πορεία.

Το σίγουρο είναι πως η κυβέρνηση προσανατολίζει το αφήγημά της στο ότι είναι έτοιμη να διαχειριστεί κρίσεις. Αυτό το αφήγημα βοηθά σίγουρα και το γεγονός ότι η Κύπρος έλαβε εγκαίρως σκληρά μέτρα –μετά και τις πιέσεις της αντιπολίτευσης και της κυπριακής κοινωνίας– τη στιγμή που άλλες χώρες, έχουν χάσει πλήρως τον έλεγχο με την πανδημία. Η κρίση βεβαίως δεν ωφέλησε και κάποιον από τους πολιτικούς αρχηγών της Πέμπτης, ο γ.γ. του ΑΚΕΛ ανέφερε πως τα μέτρα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Και ο Νικόλας Παπαδόπουλος όμως, προσπαθεί να βρει τους βηματισμούς του, αποφεύγοντας έντονη κριτική. Ενώ το κόμμα του Κέντρου θα έμπαινε σε μία δυναμική καμπάνια τον Μάρτιο για τους κακούς χειρισμούς της κυβέρνησης Αναστασιάδη την τελευταία διετία, αυτή πήρε αναβολή λόγω των εξελίξεων. Πλέον είναι στο δillemma να στηρίξει νομοσχέδια, που σε κάποιους κύκλους του προσδίδουν πόντους σοβαρότητας, σε άλλους δίδει την αίσθηση πως βάζει πλάτη στην κυβέρνηση και στα μεγάλα συμφέροντα.

Επικοινωνιακά –βάσει ερευνών– δεν τον βοηθά και η όποια ταύτιση επιχειρείται με τον συναγερμικό πρόεδρο. Αυτό ακριβώς εντείνει την αμηχανία στη λήψη μέτρων και αποφάσεων. Βέβαια, και ο Αβέρωφ Νεοφύτου, επί του παρόντος, δεν φαίνεται να επωφελείται προσωπικά από την κρίση. Τον πήρε βήματα πίσω η κίνηση να επισκεφθεί τα νοσοκομεία μέσω lockdown και θα διαφανεί αν θα καταφέρει να κάνει την ανάκαμψή του με τις παραοικονομικές διαβουλεύσεις του για επανεκκίνηση της οικονομίας. Λίγο πολύ επιδιώκει ένα δέκα νυκτών όσον διαδραματίσθηκαν το 2014, με τα μνημονιακά νομοσχέδια

Ο **Νίκος Αναστασιάδης** βρισκόταν σε στενωπό μέχρι τον Δεκέμβριο λόγω των κυβερνητικών χειρισμών, σήμερα θα επιχειρήσει να κάνει επάνοδο, οικειοποιούμενος τη διαχείριση της πανδημίας.

και τις διαβουλεύσεις του εντός και εκτός βουλής, που τότε του προσέδωσαν και πολιτικούς και αρχηγικούς πόντους.

Το σίγουρο είναι πως νέα πρόσωπα δίνουν δυναμικά το «παρών» τους και επιχειρούν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του κόσμου. Στην Ελλάδα είναι ο επιστήμονας Σωτήρης Τσιόδρας, στις ΗΠΑ ο κυβερνήτης της Νέας Υόρκης Άντριου Κούμμο, στην περίπτωση της Κύπρου, την προσοχή δεν κέρδισαν ακόμη επιστήμονες, αλλά κερδίζουν πολιτικά πρόσωπα που ήταν άλλοτε στο παρασκήνιο. Ενδεικτικά η περίπτωση του υπουργού Υγείας Κωνσταντίνου Ιωάννου. Έχει κερδίσει την στήριξη μιας μεγάλης μερίδας της κοινωνίας και γι' αυτό έχει δη-

μιουργηθεί ήδη μία ασπίδα προστασίας του, με στελέχη της κυβέρνησης και του ΔΗΣΥ να προσπαθούν να επωφεληθούν από τη δημοτικότητα του και να κατακεραυνώνουν όποιον τολμήσει να

Η πολιτική της χειραψίας, των μνημοσύνων και των συνάξεων σε συλλόγους δοκιμάζεται εν καιρώ πανδημίας, με τον προεκλογικό να πραγματοποιείται με άλλα δεδομένα.

Η νέα πολιτική νοοτροπία

Όμως, η πολιτική ατζέντα είναι το ένα ζήτημα που έχει να χειριστεί το πολιτικό σύστημα, το δεύτερο είναι η επαφή με τους πολίτες. Από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο προεκλογικός λάμβανε χώρα στα μνημόσυνα, τις κηδείες, τους γάμους. Η επαφή επιχειρείτο με την ανταλλαγή χειραψιών, τις συνελεύσεις στους συλλόγους και σήμερα με προεκλογικά πάρτι υποψηφίων. Όλα αυτά αναβάλλονται αυτό το καλοκαίρι, ενώ το ενδεχόμενο δεύτερου κύματος το φθινόπωρο αναγκάζει τους υποψηφίους και τα κόμματα να ακολουθήσουν τις νέες εξελίξεις. Έμφραση αναμένεται να δοθεί στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, στα ηλεκτρονικά μέσα για την προσέλευση νεότερων ψηφοφόρων και στα τηλεφώνια ή στην τηλεόραση για την προσέλευση των μεγαλύτερων ηλικιακά ψηφοφόρων. Το κατά πόσο αυτό μπορεί να έχει την επιδραση που έχει η προσωπική επαφή θα διαφανεί στην πορεία, ενώ θα δοκιμαστούν και οι υποψήφιοι που είναι έτοιμοι να αλ-

λάξουν τον παραδοσιακό τρόπο αλίευσης ψήφων ανακαλύπτοντας νέους τρόπους επαφής με τους ψηφοφόρους. Ο ΔΗΣΥ έχει ήδη επιχειρήσει μέσω βίντεο την επαφή με τους πολίτες, ενώ και το ΔΗΚΟ επιχειρεί να δώσει έμφραση στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Το ερώτημα είναι πώς θα κινηθεί το ΑΚΕΛ, το οποίο είναι το κόμμα που καλλιέργησε με επιτυχία τον προεκλογικό «από πόρτα σε πόρτα» και το κόμμα που βλέπει ως μέσο παραγοντισμού τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Επί του παρόντος αντιλαμβάνεται πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι η μόνη λύση. Το πρόσφατο live streaming του κόμματος για την παιδεία, δείχνει πως και το ΑΚΕΛ είναι έτοιμο να αλλάξει θέσεις που είχε στο παρελθόν. Το μεγάλο ερώτημα εκτός από την επαφή, είναι κατά πόσο η πανδημία και ο νέος κόσμος που θα προκληθεί θα οδηγήσουν στην αλλαγή του πολιτικού λόγου όπως τον ξέραμε μέχρι τώρα, στην εμφάνιση νέων ιδεών και ίσως νέων προσώπων.

αμφισβητήσει χειρισμούς του. Στο προσκήνιο βγήκε και ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης. Το γεγονός ότι ο κ. Πετρίδης προχώρησε στην εξαγγελία μέτρων στήριξης της οικονομίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ενισχύοντάς τα κατά πολύ με τις προτάσεις που του παρέθεσαν ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ, βοήθησε ούτως ώστε να μη βρισκόταν σε καθεστώς έντονης αντιπαράθεσης με την αντιπολίτευση, θέση στην οποία βρισκόταν ο προκατόχος του. Το αν θα συνεχίσει να επικρατεί αυτή η συναινεση θα εξαρτηθεί από την πορεία της οικονομίας και δεν πρέπει να αγνοείται πως το ΑΚΕΛ ήδη επικρίνει χειρισμούς γύρω από την οικονομία.

Αλλάζουν αφηγήματα

Όμως η πανδημία και οι προκλήσεις που τη συνοδεύουν ανατρέπουν την προεκλογική ατζέντα για τις βουλευτικές εκλογές του 2021. Νοούμενου ότι όλα πάνε καλά, ο ΔΗΣΥ θα επιχειρήσει να δρέψει τις δάφνες της διαχείρισής της πανδημίας με το επιχειρήμα ότι είναι η πατάτα στην οποία χρειάζεται να ηγείται σε περιόδους κρίσης. Ένα αφήγημα που χρησιμοποιεί από το 2013 και εντείνεται σε κάθε προεκλογική μάχη. Αυτή τη φορά βεβαίως θα επικαιροποιηθεί και με την διαχείριση της πανδημίας.

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ έχει ήδη μέσω συνέντευξής του στην «Κ» στείλει το μήνυμα επανεκκίνησης της οικονομίας το 2021 ούτως ώστε να δώσει προοπτική σε ένα καθαρά προεκλογικό έτος. Το κακό σενάριο για τον ΔΗΣΥ είναι τυχόν ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων. Μεσοσύνης της καμπάνιας, θα πρέπει να απαντήσει για τα μειωμένα έσοδα από τον ανύπαρκτο τουρισμό του φετινού καλοκαιριού, την ενδεχόμενη αύξηση της ανεργίας και τη μείωση μισθών. Στις δυσκολίες που θα έχει να διαχειριστεί ο ΔΗΣΥ είναι και το γεγονός ότι «δώρα» που είθισται να δίδονται προεκλο-

γικά από την κυβέρνηση, αυτή τη φορά θα είναι μειωμένα ίσως ανυπαρκτά εξαιτίας και των γενναίων δωρών πακέτων που έδωσε για την πανδημία.

Αυτό το κλίμα αναμένεται να αξιοποιήσει προεκλογικά το ΑΚΕΛ, αναδεικνύοντας θέματα κοινωνικής πολιτικής και επιχειρώντας να περάσει το μήνυμα πως σε συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι η υγεία και η παιδεία, η Αριστερά μπορεί να δώσει καλύτερες εναλλακτικές. Δεν πρέπει να αγνοείται πως διεθνώς φαίνεται πως ο κόσμος επανακτά την εμπιστοσύνη του στον δημόσιο τομέα και δη στη δημόσια υγεία. Δεν αποκλείεται, λοιπόν, το ΑΚΕΛ να οικειοποιηθεί εν μέρει το ΓεΣΥ, αλλά και να υπογραμμίσει τη στήριξη στους επαγγελματίες υγείας. Πεδίο που θα φέρει σε δύσκολη θέση τον συναγερμικό πρόεδρο δεδομένης της παλιάς διαμάχης, αλλά και της τωρινής αντίδρασής του με τους δημοσίους υπαλλήλους.

Ενδεικτική η δυσφορία που εξέφρασε στη σύσκεψη αρχηγών, για τους δημοσίους υπαλλήλους, που όπως είπε παίρνουν τους ίδιους μισθούς και κάνουν διακοπές εν καιρώ πανδημίας. Το σίγουρο είναι πως στο οικονομικό σκέλος το οποίο αναπόφευκτα θα αποτελεί προτεραιότητα, δεν έχουν βρει ακόμη ούτε τον βηματισμό τους, αλλά ούτε αξιόπιστη εναλλακτική πρόταση ακόμα. Ερώτημα είναι και το πώς θα κινηθεί το ΔΗΚΟ. Το κόμμα του Κέντρου είχε οικειοποιηθεί βελτιώσεις των μνημονιακών νομοσχεδίων στις βουλευτικές εκλογές του 2016, σήμερα, φαίνεται να επικρατεί σχετική αμηχανία για την όποια σύνδεσή του με την κυβέρνηση καθώς στόχος είναι να έρθει κοντά στο ΑΚΕΛ για το 2023. Ένα ενδεχόμενο οικονομικής κατάρρευσης, δεν αποκλείεται να αναβιώσει το αφήγημα στο ΔΗΚΟ, πως τόσο ο ΔΗΣΥ όσο και το ΑΚΕΛ δοκίμασαν στις κρίσεις και πως είναι ίσως καιρός να αναλάβει ηγετικό ρόλο το Κέντρο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ

Λίγα λόγια για τον Αλέκο Μαρκίδη

Η 23η Απριλίου 2020 έμελλε να καταστήσει την Κύπρο και τον νομικό της κόσμο «φτωχότερο» λόγω του θανάτου του Αλέκου Μαρκίδη. Τον Αλέκο Μαρκίδη τον γνώρισα πριν από σαράντα χρόνια όταν εγώ έκανα τα πρώτα μου βήματα στη μάχιμη δικηγορία και εκείνος ήταν ήδη δέκα χρόνια δικηγόρος. Συνεργαστήκαμε στην πρώτη σημαντική υπόθεση Εκλογοδικείου, η οποία σχετιζόταν με τον νόμο που εφαρμόζεται στις βουλευτικές εκλογές σήμερα και κατέληξε στην αλλαγή της σύνθεσης της Βουλής, αφού οι αιτητές – πελάτες μας είχαν πετύχει με την Αίτηση τους. Ήταν η απαρχή μιας φιλίας και

επαγγελματικής συνεργασίας που κράτησε σαράντα χρόνια και δυστυχώς, από πρακτικές απόψεις, τερματίστηκε την 23η Απριλίου 2020. Αν θα κατηγοριοποιούσα την ζωή του Αλέκου Μαρκίδη σε τρεις διαφορετικούς τομείς θα έλεγα ότι ως πολιτικός είχε φτάσει στην κορυφή του δίπλου στον αειμνηστο Γλαύκο Κληρίδη στην Κοπεγχάγη όταν ουσιαστικά έγινε κατορθωτό με αξιοθαύμαστη μεθόδευση η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ως δικηγόρο κατατάσσω τον Αλέκο Μαρκίδη στους κορυφαίους του επαγγέλματος. Νομικός με τεράστια γνώση επί πολύ μεγάλου φάσματος

Σαν άνθρωπος ο Αλέκος Μαρκίδης διεκρίνεται για το ήθος και τις αρχές του, επιπέδου τέτοιου που σπανίζουν στην εποχή μας. Διατηρούσε ισχυρές απόψεις, επέμενε για την ορθότητα των θέσεών του, ήτο όμως αποδέκτης της αντίθετης άποψης.

του Δικαίου τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη. Το τελευταίο αντανακλά στο γεγονός ότι τερμάτισε πενήντα χρόνια στη μάχιμη δικηγορία κυριολεκτικά μέσα στις αίθουσες του Δικαστηρίου, αφού μέχρι που ταλαιπωρείτο από την επάρατη νόσο, συνέχιζε να δικηγoreί.

Σαν άνθρωπος ο Αλέκος Μαρκίδης διεκρίνεται για το ήθος και τις αρχές του, επιπέδου τέτοιου που σπανίζουν στην εποχή μας. Διατηρούσε ισχυρές απόψεις, επέμενε για την ορθότητα των θέσεών του, ήτο όμως αποδέκτης της αντίθετης άποψης, ειδικά όταν η τελευταία συνοδεύετο από επιχειρηματολογία

και ουδέποτε μείωσε ή πρόσβαλε συνομιλητή του. Δεν είναι τυχαίο ότι μπορεί να είναι το μοναδικό παράδειγμα πολιτικού που δεν υπήρξε αρνητικό σχόλιο γι' αυτόν από πολιτικούς προερχόμενους από διαφορετικούς πολιτικούς χώρους από τον ίδιο. Η Κυπριακή Δημοκρατία αντιμετώπιζε σήμερα τεράστια προβλήματα προερχόμενα από τις παράνομες αξιώσεις και ενέργειες της Τουρκίας. Με το πέρασμα της πανδημίας αυτά θα επανέλθουν στο προσκήνιο και θα απαιτηθεί μεγάλη δεξιότητα και ευρυμάθεια για την αντιμετώπισή τους. Η απόλεια του Αλέκου Μαρκίδη, του πολιτικού, του νομικού και του ανθρώπου στην

αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών δίπλω από την εκλεγμένη ηγεσία του τόπου αλλά και όλων όσων, από διαφορετικές επάλξεις, είναι επιφορτισμένοι με το έργο αυτό, είναι πάρα πολύ μεγάλο.

Αιώνια σου η μνήμη Αλέκο. Η καθολική αναγνώριση από όλους δίδει κουράγιο στη Νόνη αυτές τις πολύ δύσκολες ώρες. Εγώ κρατώ τις πάρα πολλές και πολυτιμότητες αναμνήσεις της φιλίας και της επαγγελματικής μας συνεργασίας.

Μακάρι να είναι ελαφρύ το χώμα που θα σε σκεπάσει.

Ο κ. Χρίστος Μ. Τριανταφυλλίδης είναι δικηγόρος.

Covid-19: Ευέλικτη υποστήριξη

Με τον Χρίστο Βασιλείου
Διευθύνοντα Σύμβουλο KPMG Κύπρου

Η εξάπλωση του κορωνοϊού έχει επηρεάσει άρδην τον επιχειρηματικό κόσμο, με ανυπολόγιστες συνέπειες στις εθνικές και την παγκόσμια οικονομία. Πώς βλέπετε να αντιδρούν επιχειρήσεις και επενδυτές μπροστά σε αυτή την πρόκληση;

Η παρούσα κατάσταση επιβαρύνει ακόμη περισσότερο το οικονομικό κλίμα. Η εξάπλωση του κορωνοϊού έχει επηρεάσει αρνητικά τη ψυχολογία των επιχειρήσεων και των επενδυτών. Η αβεβαιότητα οδηγεί σε πτώση των χρηματαγορών αλλά και της παγκόσμιας κατανάλωσης και ζήτησης προϊόντων. Επιπλέον, επενδύσεις που προγραμματίζονταν, ενδεχομένως να ακυρώνονται ή να αναβάλλονται μέχρι να σταθεροποιηθεί η κατάσταση. Η πτώση στη ζήτηση επηρεάζει τη δυνατότητα της αγοράς να απορροφήσει τα προϊόντα που παράγονται, οδηγώντας τις επιχειρήσεις σε μειωμένους κύκλους εργασιών, αρνητικές συνέπειες στην εφοδιαστική αλυσίδα και κατ' επέκταση στην απασχόληση.

Κυβερνήσεις ανά το παγκόσμιο ανακοίνωσαν σειρά μέτρων για να περιορίσουν τις συνέπειες που υφίσταται η οικονομία τους από την πανδημία του κορωνοϊού. Ποια η άποψή σας για αυτά τα μέτρα;

Όλες σχεδόν οι κυβερνήσεις των χωρών που έχουν πληγεί έχουν προχωρήσει στην ανακοίνωση πακέτων στήριξης που στοχεύουν στην απορρόφηση των βραχυπρόθεσμων κραδασμών από την εξάπλωση του κορωνοϊού, με τα πλείστα μέτρα που λαμβάνονται να έχουν προσωρινό χαρακτήρα.

Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν από τις εθνικές κυβερνήσεις είναι παρόμοια μεταξύ τους και αφορούν κυρίως αναστολές πληρωμών φόρων και τελών, επιδόματα και χορηγίες για κάλυψη του μισθολογίου και του κεφαλαίου κίνησης των επιχειρήσεων και αύξηση του προϋπολογισμού που αφορά τον τομέα της υγείας, σε μια προσπάθεια καλύτερης διαχείρισης των κρουσμάτων και βελτίωσης των πρακτικών πρόληψης.

Τα μέτρα αυτά αναμένεται να δώσουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να διατηρήσουν τις παραγωγικές τους μονάδες και να σχεδιάσουν με ηρεμία την επόμενη μέρα. Στόχος των μέτρων που λαμβάνονται πρέπει να είναι αφενός η απορρόφηση στο μέγιστο δυνατό των πρωτόγνωρων περιοριστικών μέτρων που έχουν επιβληθεί με το υποχρεωτικό κλείσιμο επιχειρήσεων και αφετέρου, η δυνατότητα ανάκαμψης μετά την πάροδο της κρίσης.

Στην Κύπρο το κύριο πακέτο μέτρων στήριξης περιλαμβάνει μειώσεις τελών, όπως η επαναφορά των μειωμένων εισφορών για το ΓΕΣΥ, αναστολές στην πληρωμή φόρων όπως το ΦΠΑ και ενισχυμένα προγράμματα επιχειρήσεων και αυτοεργοδοτούμενων για τη διατήρηση του προσωπικού και κάλυψη μέρους του κόστους εργοδότησης.

Η διατήρηση της ρευστότητας στην αγορά είναι κατά την άποψη μου το δραστικότερο μέτρο που πρέπει να ληφθεί. Αυτό έχει να κάνει με την άμεση ψήφιση του μέτρου των εγγυήσεων και της ρευστότητας που προτείνεται να έρθει με την παροχή δανείων στις επιχειρήσεις μέσω του τραπεζικού τομέα. Πολλές επιχειρήσεις άρχισαν να στερεούνται από ρευστότητα λόγω της άνευ προηγουμένου μείωσης των δραστηριοτήτων τους και αν δεν βοηθηθούν με την παροχή ρευστότητας, δεν θα αντέξουν.

“Η διατήρηση της ρευστότητας στην αγορά είναι κατά την άποψη μου το δραστικότερο μέτρο που πρέπει να ληφθεί.”

Πόσο αναμένετε να επηρεαστεί το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κύπρου για το 2020;

Είναι ξεκάθαρο ότι τα περιοριστικά μέτρα που έχουν επιβληθεί επηρεάζουν σημαντικά σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομίας αλλά και την κατανάλωση, την εφοδιαστική αλυσίδα και την επιχειρηματικότητα. Οι αρνητικές επιπτώσεις θα διογκώνονται όσο συνεχίζεται η κατάσταση και είναι για αυτό

τον λόγο που όλα συνηγορούν στην πιθανότητα να δούμε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Δύο από τους βασικούς τομείς που τροφοδοτούν το ΑΕΠ της χώρας δέχονται αυτή τη στιγμή το μεγαλύτερο πλήγμα. Από τη μια ο τουρισμός, με τα αεροδρόμια και τα ξενοδοχεία να παραμένουν κλειστά και από την άλλη ο κατασκευαστικός τομέας, με τα εργοτάξια να σταματούν τις εργασίες τους και την εξωτερική ζήτηση για τα ακίνητα να μειώνεται δραστικά. Την ίδια στιγμή και άλλοι τομείς της οικονομίας, όπως η ναυτιλία και οι επαγγελματικές υπηρεσίες, επηρεάζονται αρνητικά από τα περιοριστικά μέτρα που έχουν επιβληθεί σε Κύπρο και εξωτερικό για περιορισμό του κορωνοϊού.

Κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει αυτή τη στιγμή πόσο θα διαρκέσει αυτή η κρίση, καθώς όλα εξαρτώνται από το πότε θα επανέλθουμε σε μια σχετική ομαλότητα και πότε τα μέτρα θα αρχίσουν να αίρονται κάπως. Λέω κάπως γιατί πιστεύω ότι τα μέτρα δεν θα αρθούν εντελώς από τη μια μέρα στη άλλη.

Ας μην ξεχνάμε ότι η Κυπριακή οικονομία είναι μια ανοικτή οικονομία με επιρροές από εξωτερικούς παράγοντες όπως ο τουρισμός, τα επενδυτικά ταμεία, οι επαγγελματικές υπηρεσίες, η ναυτιλία, καθώς και η αγορά ακινήτων. Συνεπώς η ανάκαμψη της οικονομίας μας είναι συνυφασμένη με την ανάκαμψη και την άρση των περιοριστικών μέτρων παγκόσμια. Έτσι αν και η οποιαδήποτε άρση των περιοριστικών μέτρων στη Κύπρο δυνατόν να δώσει μια σχετική ώθηση στην κατανάλωση και στην εφοδιαστική αλυσίδα, η πραγματική ανάκαμψη αναμένεται να έρθει όταν σχεδόν όλες οι χώρες επανέλθουν στην ομαλότητα.

Πώς προβλέπετε ότι θα επηρεαστεί ο δικός σας τομέας οικονομικής δραστηριότητας για το 2020;

Οι επαγγελματικές υπηρεσίες είναι ένας τομέας που αποδείχθηκε ανθεκτικός στην προηγούμενη κρίση που ήταν κυρίως χρηματοοικονομική. Φυσικά ο τομέας αναδιαρθρώθηκε τα τελευταία χρόνια ώστε να μπορέσει να εξυπηρετήσει τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων, των επενδυτών και της κοινωνίας. Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας ως χρηματοοικονομικό κέντρο παραμένουν, το ζητούμενο όμως είναι η δυνατότητα διεκπεραίωσης των εργασιών που απαιτούνται σε ένα λογικό διάστημα, εφόσον οι κυβερνητικές υπηρεσίες εργάζονται με προσωπικό ασφαλείας. Από εκεί και πέρα ο τομέας των επαγγελματικών υπηρεσιών επηρεάζεται σημαντικά από εξωγενείς παράγοντες και η κάμψη της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής οικονομίας αναμένεται να επηρεάσει αρνητικά τον κλάδο. Επιπλέον, οι κυπριακές επιχειρήσεις που εξυπηρετούνται από τον τομέα αναμένεται να επηρεαστούν και θεωρώ υποχρέωσή μας να τις στηρίξουμε.

Άρα είναι αναμενόμενη μια μείωση στις εργασίες που αφορούν τις επαγγελματικές υπηρεσίες, τόσο γι' αυτές για τις οποίες η ζήτηση προέρχεται από το εξωτερικό, όσο και για εκείνες των οποίων η ζήτηση προέρχεται από τη Κύπρο. Όπως ανέφερα και πιο πάνω, παραμένει να δούμε τη διάρκεια αυτής της κάμψης.

Πώς καταφέρατε να διασφαλίσετε την ομαλή συνέχιση των εργασιών σας αυτές τις δύσκολες βδομάδες; Ποιες οι συνθήκες εργασίας του προσωπικού σας; Ποια μέτρα έχετε πάρει;

Η KPMG διαθέτει πλάνο διαχείρισης κρίσεων, το οποίο δοκιμάζεται με επιτυχία αυτή την περίοδο. Η ενεργοποίηση της τεχνολογίας που είναι ήδη μέρος της κουλτούρας και των διαδικασιών μας, επέτρεψε στον Οίκο μας να προσαρμοστεί γρήγορα στην υπάρχουσα κατάσταση. Προτεραιότητα μας είναι η προστασία των ανθρώπων μας και της κοινωνίας. Πριν ακόμα το ξέσπασμα της πανδημίας, στη χώρα μας είχε ενεργοποιηθεί η αρμόδια εσωτερική ομάδα παρακολούθησης του κορωνοϊού. Έτσι, το ξέσπασμα του κορωνοϊού στη Κύπρο μας βρήκε σχετικά έτοιμους επιχειρησιακά. Όλο σχεδόν το προσωπικό της KPMG μπορεί να εργάζεται από το σπίτι έχοντας πρόσβαση σε όλα τα αρχεία που απαιτούνται ηλεκτρονικά. Υπάρχει αυτή τη στιγμή στο γραφείο το ελάχιστο υποστηρικτικό προσωπικό. Πέραν όμως από την εφαρμογή των κατάλληλων συστημάτων για την απρόσκοπτη συνέχιση των εργασιών μας και τη διασφάλιση της ασφάλειας του προσωπικού μας, επιλαμβανόμαστε και πολλών άλλων θεμάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση των οικονομικών μας πόρων, της σωστής επικοινωνίας με το προσωπικό και τους πελάτες μας, και άλλων.

Πώς η εταιρεία βοηθά τους πελάτες της (επιχειρήσεις από όλους τους κλάδους και όλων των μεγεθών) να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση από τον κορωνοϊό;

Βρισκόμαστε συνεχώς στο πλευρό των πελατών μας με συνεχείς ενημερώσεις, αναλύσεις του τρέχοντος επιχειρηματικού περιβάλλοντος, δημοσιεύσεις καλών πρακτικών, καθώς επίσης και συμβουλευτικές υπηρεσίες, προσαρμοσμένες στο περιβάλλον και τις ανάγκες της κάθε επιχείρησης. Για τον σκοπό αυτό διοργανώσαμε ήδη και θα συνεχίσουμε να το κάνουμε, ενημερωτικές τηλεδιασκέψεις τύπου webinar και webcast, όπου στελέχη μας αναλύουν τα μέτρα στήριξης που ανακοινώθηκαν από την κυβέρνηση και απαντούν σε ερωτήσεις των συμμετεχόντων. Επίσης έχουμε δημιουργήσει ειδική ενημερωτική ιστοσελίδα για τον κορωνοϊό, home.kpmg/cy/covid-19, η οποία ενημερώνεται σε καθημερινή βάση και περιλαμβάνει όλα τα μέτρα και διατάγματα της κυβέρνησης, καθώς και τους διάφορους τρόπους με τους οποίους η KPMG Κύπρου απαντά στις επιχειρηματικές προκλήσεις του κορωνοϊού.

Ποια μέτρα οικονομικής πολιτικής θα προτείνατε στους αρμόδιους φορείς (Υπουργείο Οικονομικών, Εργασίας, Κεντρική Τράπεζα κλπ.) για στήριξη της οικονομίας και των επιχειρήσεων στη δύσκολη αυτή περίοδο;

Το μεγάλο στοιχείο των κυβερνήσεων την περίοδο των περιοριστικών μέτρων είναι να διατηρήσουν τις παραγωγικές μονάδες των εθνικών οικονομιών χωρίς αυτές να καταστραφούν, ώστε η ανάκαμψη να έχει δυναμική όταν ο κορωνοϊός θα περιοριστεί. Αν αφεθούν να εκμνηστευστούν, τότε θα υπάρξουν αλυσιστικά προβλήματα στις οικονομίες και τα εθνικά ΑΕΠ.

“Έχουμε καθήκον να συνεισφέρουμε με τις εισηγήσεις μας στην ανάκαμψη της οικονομίας μας.”

Οι δράσεις πρέπει να είναι άμεσες και τα μέτρα πρέπει να κινούνται σε δύο άξονες. Πρώτα στο δημοσιονομικό κομμάτι, με μέτρα που αφορούν την ελάφυνση των υποχρεώσεων προσωρινά, είτε αυτά αφορούν πληρωμές είτε αφορούν την ενίσχυση των επιχειρήσεων για να διατηρήσουν το προσωπικό τους. Το δεύτερο είναι το χρηματοπιστωτικό κομμάτι, με τη λήψη μέτρων για άμεση ενίσχυση της ρευστότητας στην αγορά, με την παραχώρηση διευκολύνσεων στις επιχειρήσεις με σύντομες διαδικασίες και χαμηλό κόστος. Όπως ανέφερα και πιο πάνω, η διοχέτευση ρευστότητας στη αγορά θα πρέπει να τύχει άμεσου χειρισμού.

Ως ένας από τους μεγαλύτερους οργανισμούς παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών στη Κύπρο, έχουμε καθήκον να συνεισφέρουμε με τις εισηγήσεις μας στην ανάκαμψη της οικονομίας μας. Έχουμε λοιπόν δώσει εισηγήσεις που στηρίζονται σε τέσσερις πυλώνες. Ο πρώτος έχει να κάνει με τα άμεσα μέτρα που πρέπει να ληφθούν σχετικά με τη χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων και ο δεύτερος αφορά την ενίσχυση της ρευστότητας στη αγορά. Ο τρίτος πυλώνας περιστρέφεται γύρω από τα φορολογικά κίνητρα που θεωρούμε σημαντικό να δοθούν για την επιτάχυνση των επενδύσεων από τις επιχειρήσεις - γεγονός που θα αναζωογονήσει τη αγορά και την εργασία - και ο τέταρτος πυλώνας αφορά συγκεκριμένα μέτρα που προτείνονται για την ανάπτυξη των ζωτικών τομέων της οικονομίας όπως τα ακίνητα, ο τουρισμός, οι υπηρεσίες, η γεωργία και κτηνοτροφία, η τεχνολογία, οι εξαγωγές τα επενδυτικά ταμεία, η οπτικοακουστική βιομηχανία, η δημιουργία νέων επιχειρήσεων, κ.ά.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Χρίστος Β. Βασιλείου
Διευθύνων Σύμβουλος

T: +357 22 209113
E: cvasiliou@kpmg.com

home.kpmg/cy/covid-19

Μία παιδεία πολλών ταχυτήτων

Συγκεκριμένες ρυθμίσεις για τη διεξαγωγή εξετάσεων, την ύλη και την ενδεχόμενη επιστροφή στα σχολεία

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Κάθε άλλο από εύκολο θεωρείται το τεστ που θα δώσει ο τομέας της Παιδείας εξαιτίας των προεκτάσεων που προκαλεί η πανδημία. Ήδη ο κορωνοϊός και το lockdown έβγαλε στο προσκήνιο, μεταξύ άλλων, χρόνιες ελλείψεις και ανεπάρκειες που κρύβονταν κάτω από το χαλί της εκπαίδευσης. Οι επόμενοι μήνες κάθε άλλο από εύκολοι θα είναι, καθώς η παιδεία εισέρχεται σε ειδικό καθεστώς, γύρω από τη διεξαγωγή εξετάσεων, την κάλυψη

Το γεγονός ότι με τη χαλάρωση μέτρων πολλοί γονείς θα εργάζονται, αυξάνει τις πιέσεις για άνοιγμα για κάποιες τάξεις του δημοτικού και για το νηπιαγωγείο.

της διδακτικής ύλης αλλά και το ενδεχόμενο επαναλειτουργίας του σχολείου, ενώ το υπουργείο Παιδείας θα πρέπει να χειριστεί τις επικρίσεις που δέχεται από την αντιπολίτευση για αποκλεισμό παιδιών από την εκπαίδευση, λόγω της απουσίας πρόσβασης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Εξετάσεις εξπρές

Η «Κ» είχε αποκαλύψει την περασμένη Πέμπτη πως στους σχεδιασμούς του Υπουργείου Παιδείας είναι και η διεξαγωγή των παγκύπριων εξετάσεων στα τέλη Ιουνίου. Ο υπουργός Παιδείας επέμνε εδώ και καιρό άλλωστε πως η διεξαγωγή εξετάσεων πρέπει να θεωρείται δεδομένη, καθώς αυτή θα διασφαλίσει και το κύρος του απολυτηρίου χωρίς

Το Υπουργείο Παιδείας έχει αποφασίσει τη μη διεξαγωγή εξετάσεων για τις υπόλοιπες τάξεις γυμνασίου και λυκείου, ωστόσο ψάχνει τρόπο κάλυψης της ύλης για την επόμενη χρονιά.

«αστερίσκους και ερωτηματικά». Μετά από τις τελευταίες διαβουλεύσεις και με δεδομένο ότι τα δημολογικά δεδομένα το επιτρέπουν, οι Παγκύπριες θα πραγματοποιηθούν κανονικά. Αυτό που αλλάζει σε σχέση με άλλες χρονιές είναι ότι αυτές θα μεταφερθούν το τελευταίο δεκαήμερο Ιουνίου και αναμένεται να γίνουν σε ταχύτερους ρυθμούς. Όταν λέμε σε ταχύτετους ρυθμούς, εννοούμε σε αντίθεση με το παρελθόν που η διεξαγωγή του είχε διάρκεια ενός και πλέον μήνα. Αυτή τη φορά αναμένεται να γίνει εντός δέκα περίπου ημερών. Ρόλο για το μικρό χρονικό διάστημα παίζει το γεγονός ότι εντός Ιουλίου γίνεται η κατάταξη των νεοσυλλεκτών και πιθανή παράταση προκαλεί νέα δεδομένα γύρω από την απόλυση

όσων εκτίουν τη θητεία τους. Αυτό, ωστόσο, θα μπορούσε να διευθετηθεί σημειώνουν έγκυροι κύκλοι στην «Κ», επισημαίνοντας πως ο κύριος λόγος είναι για να προλάβουν να διορθωθούν τα γραπτά και να προετοιμαστούν τα πανεπιστήμια.

Στα θρανία...

Όπως έχει αναφέρει και στο παρελθόν η «Κ», η εξεταστέα ύλη έχει σταματήσει για τους τελειόφοιτους μέχρι και το σημείο που σταμάτησαν πριν από το «lockdown» και μέχρι εκείνο το σημείο θα εξεταστούν. Το ερώτημα είναι κατά πόσο υπάρχει ομοιογένεια, δεδομένου ότι κάποιοι καθηγητές διδάσκουν την ύλη με διαφορετική χρονική σειρά. Τα διαδικαστικά, αλλά και τα πρακτικά ζητήματα των παγκύ-

πριων εξετάσεων αναμένεται να συζητηθούν στα θρανία. Δεδομένου ότι τα κρούσματα θα συνεχίσουν να μειώνονται, τα σχολεία θα ανοίξουν στη δεύτερη φάση χαλάρωσης των μέτρων για μία με δύο βδομάδες, κυρίως για τους τελειόφοιτους μαθητές. Δεν θα επιστρέψουν στα θρανία για κάλυψη επιπλέον ύλης αλλά για ενδεχόμενη επανάληψη ύλης και για να τους γνωστοποιηθούν διαδικαστικά ζητήματα που αφορούν τις εξετάσεις.

Ίσως για τα δημοτικά

Υπάρχουν οι κύκλοι που θεωρούν ότι με τη χαλάρωση των μέτρων και το άνοιγμα πολλών επιχειρήσεων και κατ' επέκταση την επιστροφή πολλών γονιών στους χώρους εργασίας, θα πρέπει να λει-

τουργήσουν κάποιες τάξεις είτε στο νηπιαγωγείο είτε στο δημοτικό, ούτως ώστε να αποφευχθεί η επιτήρηση των παιδιών από τους παππούδες που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες. Ένα τέτοιο εγχείρημα θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολο, ωστόσο δεν αποκλείεται να γίνει σε καθεστώς βάρδιας και σε τάξεις με πολύ λιγότερους μαθητές ούτως ώστε να καλύπτονται τα μέτρα ασφαλείας.

Αυτόματη προαγωγή

Το μείζον ζήτημα που συζητείται πέραν του τι μέλλει γενέσθαι με τους τελειόφοιτους μαθητές, είναι και αυτό των υπόλοιπων τάξεων της μέσης εκπαίδευσης. Ήδη το Υπουργείο Παιδείας έχει αποφασίσει να μη διεξαχθούν εξετάσεις στις υπόλοιπες τάξεις. Ο προβιβασμός των μαθητών στην επόμενη τάξη θα γίνει με αυτόματη προαγωγή. Σε ό,τι αφορά τον τελικό βαθμό, τίθενται στο τραπέζι δύο σενάρια. Είτε θα μετρήσει ο βαθμός που πήραν στο πρώτο τετράμηνο, είτε εναπόκειται στους καθηγητές να βάλουν βαθμό, βάσει των τελευταίων διαγωνισμάτων που έχουν κάνει. Για τη διδακτέα ύλη που δεν έχει καλυφθεί αυτή τη χρονιά, εξετάζεται από το Υπουργείο Παιδείας το ενδεχόμενο επιπλέον διδακτικών ωρών, την επόμενη χρονιά.

Τα Πανεπιστήμια

Η διεξαγωγή εξετάσεων απασχολεί ιδιαίτερα και τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, τα πλείστα μαθήματα αναμένεται να γίνουν με εναλλακτικό τρόπο και συγκεκριμένα εξ αποστάσεως. Υπάρχουν βεβαίως και εκείνα τα μαθήματα που απαιτούν φυσική παρουσία και αυτά αναμένεται να διεξαχθούν κανονικά, νοουμένου ότι το επιτρέπουν οι συνθήκες.

Ανοίγει η συζήτηση των μεταγραφών

Ζήτημα το οποίο απασχολεί εκπαιδευτικούς και πολιτικούς κύκλους δεν είναι μόνο τι μέλλει γενέσθαι με τους τελειόφοιτους, αλλά και με εκείνους τους φοιτητές του εξωτερικού που θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην Κύπρο, είτε για οικονομικούς λόγους, είτε για λόγους ασφαλείας. Ήδη το ΑΚΕΛ είχε υπογραμμίσει την ανάγκη να εξεταστεί το ζήτημα μεταγραφής φοιτητών και να δοθεί η δυνατότητα σε φοιτητές να σπουδάσουν στα ανώτατα εκπαι-

δευτικά ιδρύματα της Κύπρου. Το θέμα των μεταγραφών θα ξεκαθαρίσει στο τέλος Ιουνίου, καθώς αυτή την περίοδο τα ανώτατα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα βρίσκονται σε διαδικασία μελέτης πόσων επιπλέον θέσεων μπορούν να προσφέρουν ανά τμήμα. Θέμα συζήτησης αναμένεται να αποτελέσει και το ενδεχόμενο μεταγραφών μαθητών από ιδιωτικά σχολεία. Ήδη σύνδεσμοι γονέων από ιδιωτικά πανεπιστήμια έχουν θέσει το πρόβλημα, ότι ορισμένοι μαθητές δεν μπορούν να φοιτήσουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού (κυρίως Γνωστό Βασίλειο) λόγω και των νέων δεδομένων, ζητώντας να μπου σε ειδικό καθεστώς εισδοχής σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου.

ΑΡΘΡΟ / Του **δρος ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΑΒΡΑΑΜ**

Ο «μαύρος κύκνος» ή «Πώς να κρυφτείς απ' τα παιδιά;»

Δεν ξέρω τι να παίξω στα παιδιά στην αγορά, στο Λαύριο
Είμαι μεγάλος, με τινάτεις και γυαλιά
κι όλο φοβάμαι το αύριο
Πώς να κρυφτείς απ' τα παιδιά;
Έτσι κι αλλιώς τα ξέρουν όλα.
Και μας κοιτάζουν με μάτια σαν κι αυτά
όταν ξυπνούν στις δύο η ώρα
Ζούμε μέσα σ' ένα όνειρο που τρίζει
σαν το ξύλινο ποδάρι της γιαγιάς μας
μα ο χρόνος ο αληθινός σαν μικρό παιδί είναι
εξόριστος...
Δεν ξέρω τι να παίξω στα παιδιά
μα ούτε και στους μεγάλους πάει καιρός που έχω μάθει
ξαφνικά
πως είμαι ασχημοπαγάλος

(Απόσπασμα από το τραγούδι «Τι έπαιξα στο Λαύριο»)

Ο ιστόκι του Σαββόπουλου αν και αντλούν την έμπνευσή τους από έναν συγκεκριμένο τόπο και αντανακλούν τις συνθήκες μιας προηγούμενης εποχής, έχουν ένα διαχρονικό, συμβολικό περι-

χόμενο. Ο ποιητής βλέπει την κοινωνική, οικονομική και πολιτική παρακμή. Πώς να την παρουσιάσει και να την εξηγήσει στα παιδιά; Πώς να τους πει πόσο φοβάται το αύριο; Πώς να κρυφτεί για να αποφύγει το απορημένο και οργισμένο βλέμμα τους; Αφού «έτσι κι αλλιώς τα ξέρουν όλα», τα βιώνουν στο πετσί τους. Τι να πούμε τώρα και εμείς, ως άλλοι ασχημοπαγάλοι στα νέα παιδιά που βλέπουν το δικό τους «όνειρο που τρίζει»; Τι να τους πούμε τώρα για τον «αληθινό χρόνο», αφού έγκλειστα και αυτά, τον βλέπουν να είναι «εξόριστος», γέματος από αρνητικές εκπλήξεις, παρά την τεράστια επιστημονικο-τεχνολογική και κοινωνική πρόοδο στις ανεπτυγμένες χώρες;

Θεωρώ, ότι ποτέ στην ιστορία της ανθρωπότητας δεν μαζεύτηκαν τόσα πολλά αρνητικά φαινόμενα, τόσα μαύρα τοξικά σύννεφα που απειλούν τον πλανήτη και την ανθρωπότητα. Αυτόπτες μάρτυρες αυτής της αρνητικής συγκυρίας είναι τώρα τα παιδιά και οι νέοι. Οι υπεριαλιστικοί πόλεμοι, οι επιφυλίες συγκρούσεις, η μείωση στρατιωτικοποίηση του κόσμου και ο κίνδυνος ενός πυρηνικού ολέθρου, το προσφυγικό, το μεταναστευτικό, η ασυγχρόνη οικολογική

καταστροφή, η όξυνση της αντίθεσης ανάμεσα σε πλούσιες και φτωχές χώρες, η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση, οι χρεοκοπίες κρατών και η υποθήκευσή τους στο ιερατείο των διεθνών δανειστών, η πληθώρα δικτατορικών και αυταρχικών καθεστώτων, οι λιμοί στις χώρες του τρίτου κόσμου και η δημιουργία ενός τέταρτου φτωχού κόσμου στις τεχνολογικά ανεπτυγμένες χώρες, η έξαρση του ρατσισμού, του εθνικισμού, του θρησκευτικού φονταμενταλισμού, του φασισμού, η παγκόσμια διαπλοκή και διαφθορά, αυτά και άλλα πολλά κρούσματα δείχνουν την καθολική ηθική παρακμή. Δείχνουν επίσης την κορύφωση της «κοινωνικής επιδημιολογικής καμπύλης» στην εποχή της πολιτισμένης βαρβαρότητας. Το μεγάλο ζητούμενο λοιπόν είναι αν θα καταφέρουμε να ξεφύγουμε από αυτό το απειλητικό στάδιο της ανταγωνιστικής παραφροσύνης.

Ο κορωνοϊός, ως ένας ακόμη επιβλητικός «μαύρος κύκνος», ένα σπάνιο, ξαφνικό φαινόμενο που επέφερε το απρόσμενο και δραματικό παγκόσμιο σοκ (αν και κάποιοι το είχαν προβλέψει) και ανέτρεψε τις βεβαιότητες και την καθημερινότητα διεκατομμυρίων ανθρώ-

πων, εξακολουθεί να κινείται ως μεταστατικός καρκίνος και να εξαπλώνεται σε όλο το σώμα του πλανήτη, επηρεάζοντας ζωτικούς τομείς όπως τον οικονομικό, τον πολιτικό, τον κοινωνικό, τον θρησκευτικό, τον πολιτιστικό και ακόμη πιο βαθιά τον ψυχολογικό. Αυτός ο επιθετικός «μαύρος κύκνος» που μας δείχνει ότι το απίθανο και το αδιανόητο μπορούν να επισυμβούν (συνιστώ το βιβλίο «Ο μαύρος κύκνος: ο αντίκτυπος του εξαιρετικά απρόβλεπτου» του Ν.Ν. Τάλεϋ), έχει γίνει η αιτία για έναν παγκόσμιο, ευρωπαϊκό εθνικό και ατομικό αναστοχασμό σχετικά με την πορεία εξέλιξης της ανθρωπότητας.

Μαζί με το πρώτιστο ερώτημα τι κάνουμε τώρα για να προστατευτούμε, να αναχαιτίσουμε και να υπερβούμε τον θανατηφόρο βιοεσθρό, τίθενται από επιστήμονες, διανοούμενους, καλλιτέχνες, πολιτικούς αλλά και σκεπτόμενους πολίτες, σοβαρά ερωτήματα. Τι θα κάνουμε στη μετά ιό εποχή; Θα παραμείνουμε στο ίδιο έργο θεατές, στον ίδιο αλλά αδιέξοδο πλέον ανταγωνιστικό αστερισμό, στην ίδια αντιπνευματική, αντιηθική και αντιστασιακή πορεία πλεύσης που γεννά τα αρνητικά φαινόμενα που προαναφέραμε; Οι ισχυροί της γης

θα συνεχίσουν την ίδια αλαζονική και καταστροφική πολιτική; Οι πολιτικοί ηγέτες θα εξακολουθήσουν να παραμένουν υποχείρια των οικονομικών παραγόντων και συμφερόντων; Και οι πολίτες θα επιδείξουμε τον ίδιο μισθιστικό και κομφορμιστικό, την ίδια απάθεια και ανοχή που αναπόφευκτα μετατρέπονται σε συνενοχή; Θα συνεχίσουμε την ίδια νοοτροπία και πράξη ζωής, δούλοι του Μαμμού και εξαρτημένοι από τα υλιστικά και εγωιστικά δόγματα της αποβλάκωσης «Καταναλώνω άρα υπάρχω» και «Κατανάλω και μη ερεύνα»; Θα επιμένουμε να κλείνουμε τα μάτια και να γυρίζουμε την πλάτη στα μεγάλα προβλήματα της ανθρωπότητας και ιδιαίτερα το πυρηνικό, το οικολογικό και τον επερχόμενο τεχνοκρατικό ολοκληρωτισμό;

Βλέπετε, κάθε φορά που έρχεται ένα σοκ που μας αφήνει έκπληκτους και άναυδους και μας κάνει να νιώθουμε τόσο ευάλωτοι, εύθραυστοι και απροστάτευτοι, τότε μόνο συνειδητοποιούμε ότι είμαστε μικροί κόκκοι άμμου που με ένα φύσημα μπορεί να καθούμε. Τώρα λοιπόν δεν είναι ώρα για πολιτικά παραμύθια. Έχουμε χρέος να μιλήσουμε πιο καθαρά και πιο σοβαρά

με τα νέα παιδιά. Γιατί στους αναπόφευκτους νομίζω αγώνες που έρχονται για την επικράτηση του ορθολογισμού, του ανθρωπισμού και του διεθνισμού, οι νέοι, όχι ως χειραγωγημένοι θεατές αλλά ως χειραφετημένοι πολίτες με κριτική σκέψη, επιστημονικοτεχνολογικές γνώσεις, εμβολιασμένοι με ηθικές αξίες, κοινωνικές και οικολογικές ευαισθησίες, θα πρέπει να είναι το πιο μαχητικό στοιχείο. Γι' αυτό οφείλουμε να τους πούμε, «τα σύκα-σύκα και τη σκάφη-σκάφη», όπως έλεγε και ο Γιάννης Ρίτσος στο «Καπνισμένο Τσουκάλι». Το ίδιο μας παρότρυνε και ο Μανώλης Αναγνωστάκης στην ποιητική αλληγορία «Στο παιδί μου»: «Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο λύκο, το σκοτάδι σκοτάδι... Α, φτάνει πια! Πρέπει να λήμε την αλήθεια στα παιδιά». Αυτό θεωρώ ήταν και το όνειρο του μεγάλου ποιητή Νίκου Γκάτσου, που άφησε στους νέους μια μεγάλη και εμπνευστική παρακαταθήκη: «Πότε θ' ανθίσουν τούτοι οι τόποι; Πότε θα 'ρθούν καινούργιοι άνθρωποι/ να συνοδεύσουνε τη βλακεία/ στην τελευταία της κατοικία;». («Ελλαδογραφία»)

Ο κ. Μενέλαος Αβραάμ είναι δρ Φιλοσοφίας. rodo@primehome.com

MC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Το στρατηγικό πλάνο για άρση των μέτρων

Η «Κ» παρουσιάζει τις εισηγήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής στον πρόεδρο της Δημοκρατίας για επιστροφή στην κανονικότητα

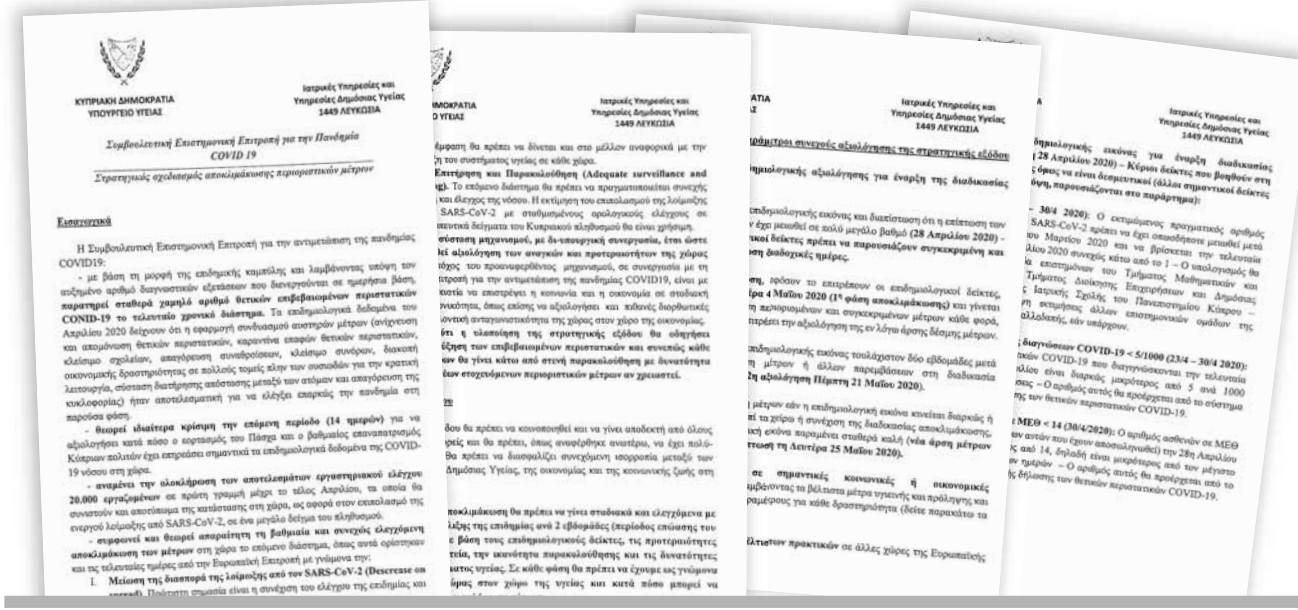
Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Ενα 18σελιδο έγγραφο που ετοιμάσθηκε από τη Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή, που έχει συσταθεί και συμβουλευει τον πρόεδρο της Δημοκρατίας για την πανδημία, περιγράφει με πάσα λεπτομέρεια και βήμα – βήμα, τον σχεδιασμό για αποκλιμάκωση των περιοριστικών μέτρων. Το έγγραφο που έχει στη διάθεσή της και παρουσιάζει η «Κ», υποβλήθηκε στον κ. Αναστασιάδη ενόψει και των σοβαρών αποφάσεων που αναμένονται να ληφθούν από το Υπουργικό Συμβούλιο, την ερχόμενη Τετάρτη. Στο έγγραφο τα μέλη της Συμβουλευτικής Επισημονικής Επιτροπής καθορίζουν τις παραμέτρους που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για εφαρμογή αποκλιμάκωσης των περιοριστικών μέτρων. Θέτουν τη στρατηγική εξέδου από τη σημερινή κατάσταση, με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και ημερομηνίες αποκλιμάκωσης. Σαφέστατα συνδέουν τη λήψη μέτρων σε κάθε φάση αποκλιμάκωσης, με τη συνεχή αξιολόγηση της επιδημιολογικής εικόνας του κορωνοϊού. Θέτουν

δύο καθοριστικές ημερομηνίες αξιολόγησης, τα αποτελέσματα των οποίων θα κρίνουν κάθε φάση άρσης των περιορισμών. Στις αξιολογήσεις προσδιορίζουν τις παραμέτρους που θα πρέπει να ισχύουν και σχετίζονται με τα νέα περιστατικά, τον αριθμό των διαγνώσεων, αλλά και τον αριθμό ασθενών που χρήζουν νοσηλείας. Η Συμβουλευτική Επιτροπή, στο έγγραφο, καθορίζει κριτήρια παύσης ή αναθεώρησης του οδικού χάρτη αποκλιμάκωσης, εάν η πανδημία δεν έχει φθίνουσα πορεία. Στο κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας, η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή για τον κορωνοϊό καθορίζει το πλαίσιο και τους τομείς της οικονομίας στους οποίους θα σημειωθεί επανένταξη των δραστηριοτήτων, μια διαδικασία η οποία χωρίζεται σε δύο φάσεις. Μια ανάλογη διαδικασία προτείνεται και για τους περιορισμούς που έχουν υποβληθεί στους πολίτες, για αθλητικές και κοινωνικές δραστηριότητες.

28η Απριλίου

Η ερχόμενη Τρίτη, 28 Απριλίου, ημερομηνία κατά την οποία θα συ-

νέλθει η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή για την πανδημία, υπό τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, περιγράφεται ως πολύ σημαντική για την έναρξη εφαρμογής του Στρατηγικού πλάνου αποκλιμάκωσης. Την ημερομηνία εκκίνη θα πραγματοποιηθεί η μία από τις δύο αξιολογήσεις που προτείνονται προκειμένου το Υπουργικό Συμβούλιο, στη συνέχεια

να κλειδώσει τα πρώτα μέτρα αποκλιμάκωσης. Η επιστημονική ομάδα στο έγγραφο της, προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, βάζει έξι παραμέτρους εν είδει μιας πρώτης αποτίμησης: ● Η επιδημιολογική καμπύλη, σε συνδυασμό με τον αυξημένο αριθμό διαγνωστικών εξετάσεων, σε ημερήσια βάση, δείχνει χαμηλό αριθμό θετικών επιβεβαιωμένων περιστατικών.

● Τα επιδημιολογικά δεδομένα Απριλίου δείχνουν ότι η εφαρμογή συνδυασμένων αυστηρών μέτρων ήταν αποτελεσματική, για τον έλεγχο της πανδημίας στην παρούσα φάση. ● Θεωρεί ιδιαίτερα κρίσιμη την επόμενη περίοδο των 14 ημερών για να αξιολογηθεί εάν η περίοδος του Πάσχα και ο επαναπατρισμός Κυπρίων πολιτών επηρέασαν και

σε ποιο βαθμό τα επιδημιολογικά δεδομένα. ● Συστήνεται αναμονή για ολοκλήρωση των εργαστηριακών ελέγχων σε 20 χιλιάδες εργαζόμενους. ● Συστήνεται συνεχή επιτήρηση και έλεγχος της πανδημίας, το επόμενο διάστημα. ● Εισογείται η σύσταση μηχανισμού παρακολούθησης με διυπουργική συνεργασία.

Για τα χρονοδιαγράμματα άρσης των μέτρων που εισηγείται, η επιστημονική ομάδα θέτει ως προϋπόθεση η στρατηγική εξέδου να γίνει αποδεκτή από τους κοινωνικούς φορείς με ταυτόχρονη διασφάλιση της ισορροπίας προτεραιοτήτων της δημόσιας υγείας, της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής. Όπως σημειώνεται στο έγγραφο, η αποκλιμάκωση θα πραγματοποιείται σταδιακά και ελεγχόμενη με αναθεώρηση της εξέλιξης της πανδημίας ανά δύο εβδομάδες. Καθοριστικό ρόλο στην εκάστοτε αξιολόγηση θα διαδραματίσουν οι δυνατότητες (capacity) του συστήματος υγείας και το κατά πόσο μπορεί να υποστηρίξει περαιτέρω χαλάρωση μέτρων.

Το χρονοδιάγραμμα της αποκλιμάκωσης

Όπως σαφώς καθορίζεται στις εισηγήσεις της επιστημονικής ομάδας, η αποκλιμάκωση των μέτρων θα πραγματοποιηθεί σε δύο φάσεις, εάν και εφόσον το επιτρέψουν οι επιδημιολογικοί δείκτες της πρώτης αποτίμησης που θα γίνει στις 28 Απριλίου

1η ΦΑΣΗ - 4 ΜΑΪΟΥ

Η αποκλιμάκωση, όπως προτείνεται, αρχίζει τη Δευτέρα 4 Μαΐου. Πραγματοποιείται σταδιακά με άρση περιορισμών και συγκεκριμένων μέτρων κάθε φορά (αξιολόγηση της επιδημιολογικής εικόνας τουλάχιστον δύο εβδομάδες μετά την πρώτη άρση μέτρων ή άλλων παρεμβάσεων στη διαδικασία αποκλιμάκωσης), γεγονός που θα επιτρέπει την αξιολόγηση της εν λόγω άρσης δέσμης μέτρων.

Στο σημαντικό κομμάτι επανεκκίνησης της οικονομικής δραστηριότητας, η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή εισηγείται όπως η άρση των μέτρων ξεκινήσει από

ανά εργαζόμενο, μέτρα ατομικής προστασίας (μάσκες), αντισηψία και απόσταση 2 μέτρων. ● Λαϊκές αγορές με διατήρηση των αναγκαίων αποστάσεων, μεταξύ πάγκων και παραγωγών. Όπως σημειώνεται, το άνοιγμα των λαϊκών αγορών θα αποσυμφορήσει τις φρουταρίες και υπεραγορές βοηθώντας συνάμα τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας. Ως ελάχιστη απόσταση πάγκων και παραγωγών προτείνονται τα 2 μέτρα. ● Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με μικρό αριθμό πελατών ή με ραντεβού, ανάλογα με το εμβαδόν της επιχείρησης, με ταυτόχρονη τήρηση των μέτρων προστασίας (αποστάσεις, μάσκες, αντισηψία). ● Επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου με μέγιστο αριθμό 5 υπαλλήλων και αριθμό πελατών ανάλογα με τα τετραγωνικά μέτρα κάθε επιχείρησης. Η Επιτροπή προτείνει 8 τετραγωνικά μέτρα ανά άτομο.

Άρση μέτρων σε πολίτες

Στο κομμάτι των περιορισμών που έχουν επιβληθεί στους πολίτες, όπως φαίνεται και από το έγγραφο των εισηγήσεων, μέτρα όπως η απόσταση, μάσκες, γάντια, τα αντισηπτικά αλλά και τα γραπτά μηνύματα θα παραμεινουν στην καθημερινότητα του καθενός. Και εδώ η αποκλιμάκωση θα γίνει σε δύο φάσεις και μετά από αξιολόγηση της επιδημιολογικής εικόνας, πριν από την κάθε φάση. Η Επιτροπή συστήνει στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, μερικά χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων στη διακίνηση.

● Μετακίνηση όλων των πολιτών, δύο φορές ημερησίως. ● Άρση απαγορεύσεων για σωματική άσκηση σε ανοιχτούς χώρους, συμπεριλαμβανομένης της κολύμβησης σε θάλασσες. ● Η Επιτροπή συστήνει την διατήρηση των περιορισμών για τις συναθροίσεις σε παιδικές χαρές, πλατείες και πάρκα. Για λόγους άσκησης ή ψυχαγωγίας επιτρέπεται το περπάτημα σε πάρκα έως δύο άτομα μαζί.

Η Επιτροπή συστήνει την διατήρηση των περιορισμών για τις συναθροίσεις σε παιδικές χαρές, πλατείες και πάρκα. Για λόγους άσκησης ή ψυχαγωγίας επιτρέπεται το περπάτημα σε πάρκα έως δύο άτομα μαζί.

Ευπαθείς ομάδες

Η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή δίδει ιδιαίτερη προσοχή για την προστασία των ευπαθών ομάδων άνω των 65 ετών, κατά την περίοδο χαλάρωσης των μέτρων. Συγκεκριμένα εισηγείται: ● Διατήρηση περιορισμού μετακίνησης ασθενών (ανοσοκατεσταλμένοι, καρκινοπαθείς, ρευματοπαθείς, διαβητικοί πάσχοντες από χρόνια αναπνευστικά και χρόνια καρδιαγγειακά νοσήματα, ασθενείς σε αποκαθάραση). ● Αποφυγή μετακίνησης για ανάγκες θεραπείας και ειδικά με λεω-

Η πρώτη αξιολόγηση της επιδημιολογικής εικόνας θα πραγματοποιηθεί την ερχόμενη Τρίτη και σε αυτή ουσιαστικά θα κλειδώσει η πρώτη φάση αποκλιμάκωσης των περιοριστικών μέτρων με προτεινόμενα ημερομηνία εφαρμογής, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ», τις 4 Μαΐου.

Πρόνοια για επαναφορά των περιορισμών

Στις εισηγήσεις της, η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή για την πανδημία προνοεί διακοπή των χαλαρώσεων ή και επαναφορά των περιοριστικών μέτρων. Εδώ τίθενται τρεις παράμετροι οι οποίες θα επηρεάζουν τις διαδικασίες αποκλιμάκωσης: ● Ο πραγματικός αριθμός αναπαραγωγής του ιού αυξάνεται, στατιστικά, σε σημαντικό βαθμό και υπερβαίνει το 1 (περίοδος παρακολούθησης 3-5 ημερών), σε εθνικό και επαρχιακό επίπεδο. Η παρακολούθηση και ο υπολογισμός προτείνεται να γίνεται από επιστημονική ομάδα του Τμήματος Μαθηματικών και Στατιστικής του Πανεπιστημίου Κύπρου. ● Ο απόλυτος αριθμός διαγνώσεων νέων κρουσμάτων, είναι μεγαλύτερος του 130 για τρεις, τουλάχιστον, μέρες σε μια εβδομάδα. ● Αύξηση του αριθμού εισαγωγών στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) για, τουλάχιστον, 3-5 ημέρες σε μια εβδομάδα. Το πλαίσιο ελέγχου της στρατηγικής εξέδου προτείνεται να ανατεθεί στην Αστυνομία, στις υγειονομικές υπηρεσίες των Δήμων, οι οποίες θα αναλάβουν την επίβλεψη και έλεγχο τήρησης των μέτρων σε λαϊκές αγορές ή μικρές επιχειρήσεις που λειτουργούν εντός των ορίων τους. Στις Υγειονομικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας θα ανατεθεί η επίβλεψη και ο έλεγχος υπεραγορών, φούρων και μεγάλων οργανισμών, με κύκλο εργασίας στα τρόφιμα και άλλα αγαθά. Ρόλο στους ελέγχους, όπως αναφέρεται, θα πρέπει να έχει και το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας.

φορεία – ταξί ή ιδιωτικά οχήματα με άλλα πρόσωπα.

Προτείνεται η παροχή βοήθειας προς ευπαθείς ομάδες από συγγενικά πρόσωπα με τη συνδρομή δημοτικών υπηρεσιών.

2η ΦΑΣΗ - 25 ΜΑΪΟΥ

Το δεύτερο πακέτο άρσης μέτρων έχει οριστεί στις 25 Μαΐου, ημέρα Δευτέρα και θα εξαρτηθεί από τη 2η αξιολόγηση που θα πραγματοποιηθεί στις 21 Μαΐου, ημέρα Πέμπτη. Εδώ η επιστημονική ομάδα εισηγείται άμεση κλιμάκωση μέτρων, εάν η επιδημιολογική εικόνα παρουσιάζει στοιχεία ανάκαμψης της επιδημίας ή συνέχιση της διαδικασίας αποκλιμάκωσης εάν η επιδη-

μιολογική εικόνα παραμένει σταθερά καλή.

Η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή θεωρεί πως χώροι ψυχαγωγίας, όπως καφετέριες, μπαρ και εστιατόρια θα πρέπει να παραμείνουν κλειστά με την προοπτική επαγγελματιών τους σε μεταγενέστερο στάδιο και εφόσον διαθετούν ανοιχτούς χώρους. Στο κομμάτι των επιχειρήσεων η προσοχή θα στραφεί σε κομμηλωτήρια, σολόνια αισθητικής κ.ά. Στη δεύτερη φάση, η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή διευκρινίζει ότι η επιστημονική ομάδα θα εισηγηθεί άμεση κλιμάκωση μέτρων, εάν η επιδημιολογική εικόνα παρουσιάζει στοιχεία ανάκαμψης της επιδημίας ή συνέχιση της διαδικασίας αποκλιμάκωσης εάν η επιδη-

μιολογική εικόνα παραμένει σταθερά καλή.

Η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή θεωρεί πως χώροι ψυχαγωγίας, όπως καφετέριες, μπαρ και εστιατόρια θα πρέπει να παραμείνουν κλειστά με την προοπτική επαγγελματιών τους σε μεταγενέστερο στάδιο και εφόσον διαθετούν ανοιχτούς χώρους. Στο κομμάτι των επιχειρήσεων η προσοχή θα στραφεί σε κομμηλωτήρια, σολόνια αισθητικής κ.ά. Στη δεύτερη φάση, η Συμβουλευτική Επισημονική Επιτροπή διευκρινίζει ότι η επιστημονική ομάδα θα εισηγηθεί άμεση κλιμάκωση μέτρων, εάν η επιδημιολογική εικόνα παρουσιάζει στοιχεία ανάκαμψης της επιδημίας ή συνέχιση της διαδικασίας αποκλιμάκωσης εάν η επιδη-

(μάσκες, γάντια αντισηπτικά και κοινωνική απόσταση). Επίσης εισηγείται:

● Άρση των περιορισμών στην κυκλοφορία, μετά τις 9 το βράδυ. ● Εάν οι συνθήκες το επιτρέψουν μετά την δεύτερη αξιολόγηση του Μαΐου άνοιγμα κολυμβητριών, γυμναστηρίων με αυστηρή τήρηση των αποστάσεων και μέτρων υγιεινής.

Ξενοδοχεία

Όπως αναφέρεται στο έγγραφο της Συμβουλευτικής Επισημονικής Επιτροπής, τα ξενοδοχεία μπορεί να λειτουργήσουν σε μεταγενέστερο χρόνο και υπό προϋποθέσεις. Η έλευση τουριστών από το εξωτερικό, όπως σημειώνεται, θα εξαρτηθεί από το χρόνο άρσης των απαγορεύσεων στις πτήσεις και με βάση την επιδημιολογική πληροφορία για τις χώρες προέλευσης των τουριστών. Ωστόσο, η Επιτροπή συμπληρώνει πως τα ξενοδοχεία μπορούν να λειτουργήσουν νωρίτερα για τον εγκώριο τουρισμό. Για τους εσωτερικούς τουριστές, η Επιτροπή θέτει ως προϋποθέσεις, στα ξενοδοχεία, την παρουσίαση πρόσφατης αρνητικής εξέτασης για κορωνοϊό, τίτλο αντισωμάτων, καθημερινή αυτοαξιολόγηση μέσω της πλατφόρμας Ηλεκτρονικής Υγείας, καθώς και επιτήρηση από νοσηλευτικό προσωπικό ή ιατρό υγείας.

Δημόσια θέματα

Στη συγκεκριμένη κατηγορία η Επιτροπή αναφέρεται στους ποδοσφαιρικούς αγώνες, οι οποίοι σε μεταγενέστερο στάδιο θα μπορούσαν να διεξαχθούν, χωρίς την παρουσία θεατών. Ταυτόχρονα εισηγείται τη

συνέχιση των απαγορεύσεων στις δημόσιες και μαζικές συγκεντρώσεις, όπως κινηματογράφοι, συναυλίες, θέατρα.

Σχολεία

● Στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γίνεται εισήγηση για επιστροφή τελειόφοιτων μαθητών και φοιτητών για σκοπούς προετοιμασίας τους, για τις τελικές εξετάσεις. Προτείνεται η χρήση του χώρου της κρατικής έκθεσης, για την διεξαγωγή των τελικών εξετάσεων, όπου υπάρχει η δυνατότητα διαμόρφωσης χώρων διδασκαλίας στη βάση των κανόνων ασφαλείας μαθητών και εκπαιδευτικών (αποστάσεις και περισσότερες αίσθητες διδασκαλίας). Προτείνεται να δοθεί έμφαση στους μαθητές 3ης Λυκείου και να γίνει περαιτέρω αξιολόγηση από το Υπουργείο Παιδείας. ● Η λειτουργία των νηπιαγωγείων, τοποθετείται σε δεύτερο χρόνο και σχετίζεται με την επανεκκίνηση της εργασιακής δραστηριότητας. ● Για τα πανεπιστήμια, η Επιστημονική Επιτροπή εισηγείται την προετοιμασία για σταδιακή επιστροφή φοιτητών, στο μοντέλο που εφαρμόστηκε με τον επαναπατρισμό και έλεγχο τους. Λήψη μέτρων, ειδικά κατά την έναρξη. Συστήνεται όπως αποφευχθεί η μαζική παρουσία φοιτητών και δοθεί έμφαση στη δημιουργία μικρών ομάδων εργασίας. Επίσης να δοθεί προτεραιότητα στους τελειόφοιτους για να μην χάσουν το πτυχίο. Η Επιτροπή εστιάζει στους ιατρικούς και παθολογικούς κλάδους σπουδών, υποδεικνύοντας πως οι φοιτητές αυτοί θα μπορούν να στηρίζουν το Σύστημα Υγείας.

Γιατί η απειλή Covid-19 δεν αναστέλλει την κάθε τουρκική επιθετικότητα

Πέντε είναι οι λόγοι που η Άγκυρα εμφανίζεται προκλητική

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, ο αριθμός των νεκρών στην Τουρκία, ένεκα της πανδημίας, έχει ανέλθει στους 2.259 – αυτό από επίσημες πηγές – και επειδή η τουρκική κυβέρνηση δεν φημίζεται για τη διαφάνειά της, ο υπόψη αριθμός ίσως να είναι μεγαλύτερος. Από την άλλη, ο συνδυασμός της δημοσιονομικής πολιτικής του Ερντογάν τα τελευταία χρόνια, με τις μακροχρόνιες οικονομικές επιπτώσεις του 2018 και τις όποιες προσπάθειες της κυβέρνησής του, να αντιμετωπίσει την εντεινόμενη κρίση της πανδημίας, τον αφήνει σοβαρά εκτεθειμένο και στην πιο δυσμενή θέση μέχρι σήμερα.

Ο πιο πάνω συνδυασμός έχει ανεβάσει τον πληθωρισμό της χώρας στο 12% και τον δείκτη του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 4%, με την Κεντρική Τράπεζα να έχει εξαντλήσει όλα τα αποθέματά της για την αντιμετώπιση των πιο πάνω δεικτών. Συμπερασματικά, η Τουρκία έχει φτάσει σε ένα σημείο που δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τις οικονομικές επιπτώσεις του καταστροφικού συνδυασμού, κακής οικονομίας και πανδημίας. Η μοναδική επιλογή που φαίνεται να έχει μείνει είναι μια συμφωνία με το ΔΝΤ – δηλαδή έλεγχος – κάτι που αποτελεί κόκκινο πανί για τον Ερντογάν, ο οποίος, στις 13 Απριλίου, σε διάγγελμά του προς τον τουρκικό λαό, απέρριψε κατηγορηματικά αυτή την επιλογή, δηλώνοντας αυτολεξεί, «...Η Τουρκία

Η Τουρκία έχει τους στόχους της, στους οποίους είναι διαχρονικά προσηλωμένη, έχει επενδύσει πολλά και φαίνεται ότι είναι πρόθυμη να ρισκάρει ακόμα περισσότερα για να τους εκπληρώσει.

δεν πρόκειται να υποκύψει στο πρόγραμμα του ΔΝΤ...». Παρόλα αυτά, οι ανάγκες είναι επείγουσες και θα πρέπει είτε να δανειστεί μεγάλα ποσά από τις διεθνείς αγορές είτε τελικά να στραφεί προς το ΔΝΤ. Θα δούμε! Παρά, λοιπόν, τη θανατηφόρα εξάπλωση του νέου κορωνοϊού και την οικονομική δυσπραγία στην οποία έχει περιέλθει, η επιθετικότητα και ο στρατιωτικός τυχοδιωκτισμός της Τουρκίας, συνεχίζονται με αμείωτη ένταση. Πώς μπορεί να εξηγηθεί αυτό; Η απάντηση είναι απλή: Η Τουρκία έχει τους στόχους της, στους οποίους, είναι διαχρονικά προσηλωμένη, έχει επενδύσει πολλά και φαίνεται ότι είναι πρόθυμη να ρισκάρει ακόμα περισσότερα για να τους εκπληρώσει. Σε αυτό το πλαίσιο κινείται και η δήλωση του επικεφαλής επικοινωνίας του Τούρκου προέδρου, Φαχρετίν Αλτούν, ο οποίος σε μήνυμά του τόνισε ότι η Τουρκία εξακολουθεί να επικεντρώνεται στην προώθηση των περιφερειακών της στόχων μέσα στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής όπως αυτά στη

Συρία, στη Λιβύη και στο Αιγαίο. Στο ίδιο μήκος και οι δηλώσεις του τούρκου ΥΠΕΞ, ο οποίος πρόσφατα δήλωσε και πάλι ότι οι ερευνητικές δραστηριότητες για φυσικό αέριο, στην Ανατολική Μεσόγειο, θα συνεχιστούν.

Τουρκο-λιβυκό μνημόνιο

Έτσι, στη Συρία και παρόλο που η Τουρκία έχει «βουλευτεί» με την εκεχειρία της 5ης Μαρτίου, τη νύχτα της περασμένης Κυριακής, προφασίζόμενη παραβίαση της συμφωνίας από την πλευρά του προέδρου Μπασάρ Αλ Άσαντ, ενίσχυσε τις θέσεις της στη λεγόμενη ζώνη αποκλιμάκωσης, ανεβάζοντας τον αριθμό των Τούρκων στρατιωτών στους 2.750. Ο περιορισμός, βέβαια, των επιχειρήσεων είχε και ένα θετικό αντίκτυπο για την Τουρκία, αυτό του περιορισμού εξάπλωσης του κορωνοϊού στις χιλιάδες στρατιωτών που βρίσκονται συγκεντρωμένοι στα σύνορα με τη Συρία.

Στη Λιβύη, όμως, συμβαίνει το αντίθετο με την Τουρκία να συνεχίζει την υποστήριξη της προς την Κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας, εκ του ασφαλούς. Το «μέτωπο» βρίσκεται μακριά και ο κίνδυνος μετάδοσης του κορωνοϊού πολύ μικρός, περιοριζόμενος στο μικρό αριθμό «στρατιωτικών συμβούλων». Η μεταφορά πολεμικού υλικού και ισλαμιστών Σύριων αντικαθεστωτικών συνεχίζεται απρόσκοπτα με τις μάχες να κλιμακώνονται και με το καθεστώς της Τρίπολης να ανακαταλαμβάνει 6 πόλεις και αυτό με την υποστήριξη

Στη φωτογραφία ο τουρκικός καταγωγής Γερμανός αστέρας του ποδοσφαίρου Μεσούτ Οζίλ με την αρραβωνιαστικιά του γίνονται δεκτοί από τον Τούρκο πρόεδρο στην παρουσία του ισχυρού Φαχρετίν Αλτούν, τον 43χρονο επικεφαλής επικοινωνίας του Τούρκου προέδρου.

της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας. Ο παράγοντας, όμως, που επιβεβαιώνει θετικά την τουρκική επιθετικότητα εδώ είναι εξωγενής και ονομάζεται επιχείρηση «IRINI». Μία επιχείρηση φιάσκο της Ε.Ε. που θα απαγόρευε τον ανεφοδιασμό της GNA με πολεμικό υλικό και που δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή. Έτσι απλά, η τουρκική βοήθεια συνεχίζεται απρόσκοπτα, προσδοκώντας την επικράτηση του Φαγέρ Αλ Σαράζ, με όλα τα συνεπακόλουθα, όπως το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο οριοθέτησης θαλασσίων συνόρων και το πετρέλαιο. Στην Ανατολική Μεσόγειο τα πράγματα είναι πιο «ήρεμα». Σε αντίθεση με την περίπτωση του «Γιαβούζ» στο τεμάχιο 8, πιστεύω ότι η εικόνα, «Γιαβούζ» στο τεμάχιο 6 με δύο συνοδευτικά, δεν πρέπει να μας ξάφνιασε! Άλλωστε, ότι ήταν αναμενόμενο, το είπαν και το έγραψαν όλοι. Το «Ορούς Ρέις» με άλλα δύο συνοδευτικά συνεχίζει τις έρευνες στο τεμάχιο 4. Τώρα, αν γεωτρήσανο και ερευνητικό κάνουν αυτά για τα οποία είναι σχεδιασμένα, αυτό δεν νομίζω ότι το γνωρίζει κάποιος άλλος εκτός από αυτούς. Σημασία έχει ότι βρίσκονται εκεί. Εξωγενείς παράγοντες. Από τη μία, πλ-

ρης απουσία εκ μέρους της Κ.Δ., αποτρεπτικής ισχύος για προάσπιση κυριαρχικών δικαιωμάτων. Από την άλλη, η ανακοίνωση της ExxonMobil για αναστολή, μέχρι το 2021, των γεωτρήσεων που προγραμματίστηκαν για τον ερχόμενο Ιούλιο, στο τεμάχιο 10 της κυπριακής ΑΟΖ και η πιθανή αναστολή των γεωτρήσεων στο τεμάχιο 6 από την κοινοπραξία ENI-TOTAL, έφεραν το όλο ενεργειακό πρόγραμμα της Κ.Δ. στο σημείο που προσπαθούσε να επιβάλει η Τουρκία με αυτή να εξαγγέλλει συνεχίση των δικών της παράνομων δραστηριοτήτων. Ό,τι δεν κατάφερε αυτή, το κατάφερε η πανδημία που επηρέασε σε πολύ σοβαρό βαθμό τη διεθνή ζήτηση και προσφορά στον τομέα των καυσίμων αναγκάζοντας τις εταιρείες σε αναστολή των δραστηριοτήτων τους.

Προφανείς οι λόγοι

Για ποιον λόγο, λοιπόν, η Τουρκία, εν μέσω παγκόσμιας πτώσης, ζήτησης και τιμών πετρελαίου και φυσικού αερίου, προβαίνει σε αυτές τις κινήσεις. Οι λόγοι είναι προφανείς με πολλά μηνύματα προς όλες τις κατευθύνσεις τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Πρώτα από

όλα, η σταθερή προσήλωση στην εξαγγελθείσα «Γαλάζια Πατρίδα» - προσοχή, επίσημη δήλωση - μέσα στην επικράτεια της οποίας οποιαδήποτε δραστηριότητα απαιτεί την άδειά της. Αμφισβητεί τα δικαιώματα της Κ.Δ. και της Ελλάδας σε ό,τι αφορά στις θαλάσσιες ζώνες, δημιουργώντας παράλληλα τετελεσμένα, απουσία όμοιων ελληνικών και συγκεκριμένα των θαλασσιών συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου, ενώ εδραιώνει το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο. Παράλληλα, στέλνει το μήνυμα προς την Ε.Ε. ότι οι κυρώσεις της δεν μπορούν να σταθούν εμπόδιο στους σχεδιασμούς της ούτε και αυτή η πανδημία, ενώ στο εσωτερικό της, δικαιολογεί την ύπαρξη και το κόστος, τριών πλωτών γεωτρήσεων και δύο ερευνητικών και την προοπτική οικονομικής ανάκαμψης. Είναι, λοιπόν, μεγάλο λάθος να εφισκάζουμε και να επαναπαυόμαστε στους ευσεβείς μας πόθους που αφορούν κυρίως στην αυτοκαταστροφή της Τουρκίας ή στις παρεμβάσεις άλλων παραγόντων.

Ο κ. Κυριάκος Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος Π.Ν. (εα), πρώην διοικητής Κυπριακού Ναυτικού.

«Τρισδιάστατη» οπτική της νέας τουρκικής γεώτρησης

Πώς εξηγεί η Άγκυρα την εμμονή της σε έναν επιθετικό σχεδιασμό, από Έβρο, Λιβύη, Κύπρο έως το απώτατο άκρο της Αν. Μεσογείου

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Παρά την πανδημία του κορωνοϊού και τη μεγάλη κοινωνικοπολιτική αναστάτωση που έχει προκληθεί στις ντόπιες κοινωνίες κατά τις τελευταίες εβδομάδες, οι νέες κινήσεις της Τουρκίας σε Αιγαίο, Ανατολική Μεσόγειο, όπως και η επιλογή που προχωράει σε νέα γεώτρηση στα ανοιχτά της Κύπρου σε μια στιγμή που οι τιμές των καυσίμων καταρρέουν και η παγκόσμια κοινή γνώμη έχει στραφεί στην προσοχή της στην πανδημία του κορωνοϊού, αλλά και πώς αιτιολογείται η νέα δαπανηρή κίνησή της, δεδομένης της δυσμενούς οικονομικής της κατάστασης; Πηγές της «Κ» στην τουρκική πρωτεύουσα επιμένουν ότι η Κύπρος σε ό,τι την αφορά εντάσσεται στους ευρύτερους σχεδιασμούς της Τουρκίας για την Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο, κατά την τρίτη δεκαετία του 21ου αιώνα. Οι ίδιες πηγές στην Άγκυρα εξηγούν ότι «για

την Τουρκία υπάρχει ανάγκη μιας περιφερειακής πρωτοβουλίας συνεννόησης, αλληλοκατανόησης και επίλυσης προβλημάτων, γι' αυτό και επιμένει στην πολιτική της στο μέτωπο που απλώνεται από τη Δυτική Θράκη μέχρι το απώτατο άκρο της Ανατολικής Μεσογείου».

Οι ίδιες πηγές εξηγούν περαιτέρω: «Με την πρόσφατη συμφωνία Τουρκίας-Λιβύης στην Αν. Μεσόγειο άνοιξε μια νέα σελίδα στην περιοχή. Το ιστορικό σύμφωνο τερμάτισε τις επεκτατικές βλέψεις διάφορων παραγόντων, οι οποίες στρέφονταν κατά της χώρας μας. Η Τουρκία έδειξε ότι δεν είναι δυνατόν να γίνονται σχεδιασμοί για σημαντικά ζητήματα στην περιοχή χωρίς την συμμετοχή της. Αυτή η προσπάθεια εκ μέρους της Τουρκίας θα πρέπει να συνεχιστεί. Στον πόλεμο της Λιβύης, η διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση της χώρας πρέπει να επανακτήσει τον έλεγχο ολόκληρης της πρωτεύουσας και σημαντικών αστικών κέντρων, όπου είναι συγκεντρωμένος ο πληθυσμός της χώρας. Στην Αν. Μεσόγειο, παράγοντες που ενδέχεται να κάνουν δεύτερες σκέψεις ή ανταγωνιστικά αντανακλα-

Η αντιπαράθεση στις Καστανιές και η κατάσταση στο Αιγαίο δείχνουν ότι στις ελληνοτουρκικές σχέσεις η μία πλευρά δοκιμάζει τις αντοχές της άλλης.

στικά απέναντι στην Τουρκία θα πρέπει να αισθάνονται συνεχώς την παρουσία της. Το ίδιο ισχύει και για το Αιγαίο».

Χαμόγελα στην Άγκυρα

Στα τέλη της εβδομάδας που πέρασε, στην Άγκυρα, έφταναν καλά νέα από το μέτωπο της Λιβύης. Σύμφωνα με στρατιωτικούς αναλυτές, η εμπλοκή της Τουρκίας στον εμφύλιο της Λιβύης και η ανάπτυξη

των συμμαχικών συριακών δυνάμεων στα περίχωρα της Τρίπολης έχουν πλέον αρχίσει να αποδίδουν θετικά αποτελέσματα. Οι τελευταίες πληροφορίες από το δυτικό κομμάτι της Λιβύης επιβεβαιώνουν την προαναφερόμενη αισιόδοξη ανάλυση της Άγκυρας. Κατά τις προηγούμενες εβδομάδες οι δυνάμεις που υποστηρίζονται από την Τουρκία και το Κατάρ κατάφεραν να αυξήσουν την επικράτεια που ελέγχουν στα σύνορα

με την Τυνησία μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Η αντίσταση των δυνάμεων της δυτικής Λιβύης κάμφθηκε χάρη στην συνδρομή των τουρκικών αεροπορικών μέσων και των συριακών δυνάμεων. Με αυτόν τον τρόπο, το μικρό προγεφύρωμα της διεθνώς αναγνωρισμένης κυβέρνησης της Λιβύης ενώθηκε με τα περίχωρα της Τρίπολης. Οι εξελίξεις στο πολεμικό πεδίο συνδυάστηκαν με θετικά για την Άγκυρα μηνύματα στο διπλωματικό πεδίο. Το Παρίσι, αντιμετώπιζε με την προοπτική της κατάρρευσης των δυνάμεων του Στρατηγού Χαλίφ Μπιν Χάφταρ, τις οποίες υποστηρίζει, αποφάσισε να εντατικοποιήσει την προσπάθεια για την επίτευξη εκκλειρίας στην Λιβύη. Την ίδια στιγμή, το Λονδίνο ανακοίνωσε ότι υποστηρίζει την διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση της χώρας, ενώ θετικά για την Άγκυρα μηνύματα άρχισαν να φτάνουν και από την Ουάσινγκτον.

Μέτωπο ελληνοτουρκικών

Μπορεί στη Λιβύη οι τελευταίες εξελίξεις να κυλούν προς την κατεύθυνση την οποία επιθυμεί η τουρκική πλευρά, το ίδιο δεν μπορεί να

ειπωθεί και στην περίπτωση του Έβρου και του Αιγαίου. Στο μέτωπο των ελληνοτουρκικών, όλες οι πηγές μας από την Άγκυρα συμφωνούν ότι η τουρκική πλευρά δεν έχει άλλη επιλογή παρά μόνο την επαγρύπνηση. Η Άγκυρα εκτιμά ως ανησυχητική την εικόνα που εκπέμπουν τα ελληνοτουρκικά κατά τις τελευταίες εβδομάδες σε Έβρο και Αιγαίο. Η αντιπαράθεση στις Καστανιές, στο επικεντρωτό της οποίας βρέθηκαν πρόσφυγες που επεδίωκαν να περάσουν σε ελληνικό έδαφος ελπίζοντας σε ένα καλύτερο μέλλον στη Δύση, έδειξε ότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις εξαρτώνται από λεπτιές ισορροπίες, λένε οι ίδιες πηγές, και πως και οι δυο πλευρές είναι αποφασισμένες να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο, ακόμη και στρατιωτικό, για να υπερασπιστούν τις θέσεις τους και συνεχίζουν: «Την ίδια εικόνα έχουμε και στο Αιγαίο. Παρακολουθούμε ειδήσεις για αντιπαράθεση ελληνικών και τουρκικών σκαφών. Η μία πλευρά δοκιμάζει τις αντοχές της άλλης. Πρόκειται για μια ανησυχητική εξέλιξη, πρόκειται για ένταση που υπό κανονικές συνθήκες θα έπρεπε να είχε ήδη ελεγχθεί».

Θες το καλύτερο; Ψάξε το... Σε περιμένουμε!

Καινοτόμες Υπηρεσίες, σε τιμή που σου αξίζει

Δεν χρειάζεται πια να «κρύβεις» τα πολύτιμα σου στο σπίτι. Είναι ασφαλισμένα όπου και αν πας με το **HomeShield**.

IN TRUST WE TRUST.

Η πανδημία ως ευκαιρία και πρόκληση για την Ε.Ε.

Να οικοδομήσει ένα κοινό παρονομαστή αξιών και να εγκαταλείψει την Ιακωβίνικη επιβολή, λέει ο ακαδημαϊκός Ν. Χατζημιχαήλ

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παραδοσιακά δεν πηγαίνει καλά στο πρώτο δεκάλεπτο αλλά επανέρχεται και συνήθως νικά το παιχνίδι, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο αναπληρωτής καθηγητής του τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου Νικήτας Χατζημιχαήλ, κληθείς να σχολιάσει τις επικρίσεις που δέχεται η Ε.Ε. εξαιτίας της στάσης της κατά την περίοδο της πανδημίας. Όπως επισημαίνει, αυτή είναι μία περίοδος που η Ε.Ε. μπορεί να οικοδομήσει στο εσωτερικό έναν κοινό παρονομαστή αξιών αλλά και να αναθεωρήσει τον ρόλο της στο εξωτερικό, δεδομένου του κενού που δημιουργείται. Ο κ. Χατζημιχαήλ αναλύει κατά πόσο εξαιτίας και της πανδημίας η εμπιστοσύνη θα αντι-καταστήσει τον πολιτικό ρόλο και επεξηγεί κατά πόσο θα ενταθεί το φαινόμενο απολυταρχικών συμπεριφορών σε κράτη εξαιτίας του φόβου των πολιτών.

—Ο Γιουβάλ-Νοά Χαρράρι είχε πει πως η εμπιστοσύνη στην επιστημοσύνη θα πρέπει να είναι το αντίδοτο στις επιδημίες. Θα αντικαταστήσει και τον πολιτικό λόγο στη μετά τον κορωνοϊό εποχή;

—Αναφέρεστε, προφανώς, στην επιστήμη ως πολιτικό λόγο αλλά και στην πολιτική χρήση της επιστήμης. Η εμπιστοσύνη στην επιστήμη και στους ειδικούς, ακόμη και η εμπιστοσύνη στις αρχές, είναι σημαντική για να εξακολουθήσουμε να λειτουργούμε ως κοινωνία αλλά δεν μπορεί να καταστεί δόγμα, μια κοσμική θρησκεία. Όποτε αυτό επιχειρήθηκε οδηγήθηκε στον θρίαμβο του παραλογισμού. Για εμένα προσωπικά, η επιτυχία λ.χ. του κ. Τσιόδρα έγκειται ακριβώς στο ότι δείχνει να συνδυάζει επιστημονική γνώση με την σεμνότητα του θρησκευόμενου, με ταυτόχρονη συναίσθηση των ορίων του ρόλου του ως ειδικού. Επίσης, στο ότι έχουμε ανάγκη ένα εθνικό αφήγημα επιτυχίας για να λειτουργήσουμε και να επιβιώσουμε. Δουλειά του πολιτικού είναι να μπορεί να αξιολογεί επιστημονικές εισηγήσεις και να αποφασίζει ή να συμβάλλει σε αποφάσεις. Οι αποφάσεις αυτές θα έχουν συνέπειες και οικονομικό κόστος, σε κάθε περίπτωση. Το να γνωρίζει ο πολιτικός την ευθύνη του για την απόφαση, απαιτεί παιδεία, καλό τεχνοκρατικό υπόβαθρο αλλά και ορισμένα χαρακτηριστικά που δεν μπορούν να εξορθολογικευθούν πλήρως. Εδώ ερχόμαστε στον ρόλο των τεχνό-

“

Η εμπιστοσύνη στην επιστήμη και στους ειδικούς, ακόμη και η εμπιστοσύνη στις Αρχές, είναι σημαντική για να εξακολουθήσουμε να λειτουργούμε ως κοινωνία αλλά δεν μπορεί να καταστεί Πίστη, μια κοσμική θρησκεία.

κρατών. Στην καλύτερη, αποτελούν τη γέφυρα μεταξύ επιστήμης και πολιτικής. Επιτρέπουν την άσκηση πολιτικής με επιστημονική γνώση, μειώνουν τις πιέσεις προς τους πολιτικούς, ή τους επιτρέπουν να λάβουν αποφάσεις έχοντας μπροστά τους συγκεκριμένο πλέγμα επιλογών. Αλλά ο πολιτικός λόγος εξακολουθεί να έχει πρωτεύουσα και ζωτική σημασία για την παραγωγή πολιτικής, την λήψη αποφάσεων, αλλά και την ανάδειξη ενός αφηγήματος. Αρκεί να μην εξισώνουμε τον λόγο με τη ρητορική ή τις τακτικές.

Τζόνσον και Τραμπ —Πολιτικοί αρχηγοί που υποβάθμισαν πάντως αρχικά το κίνδυνο, όπως ο Μπόρις Τζόνσον στο Ηνωμένο Βασίλειο και ο Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ, δέχονται σφοδρές επικρίσεις στο εσωτερικό. Τελικά τέτοιες κρίσεις τι προφίλ ηγέτη χρειάζονται;

—Είναι νωρίς ακόμη για να κρίνουμε ποιοι ηγέτες θα δικαιωθούν από την ιστορία ή και το εκλογικό τους σώμα. Πάντως πρόκειται για διαφορετικές περιπτώσεις, παρά τις ομοιότητες στην πολιτική επικοινωνία. Ο Johnson της πανδημίας δεν είναι ακριβώς ο ίδιος με εκείνον του Brexit: έχει καταστήσει πιο συμβατή και την πολιτική του ομάδα και τους μηχανισμούς υποστήριξης και παραγωγής πολιτικής, και πάντως ακολούθησε από την αρχή γνώμες ειδικών — απλώς οι δικοί του ειδικοί φαίνεται πως αρχικά υποτίμησαν είτε την ταχύτητα διάδοσης της πανδημίας, είτε τον βαθμό επικινδυνότητας, είτε τον βαθμό αντοχής της κοινωνίας. Στη βρετανική περίπτωση βλέπουμε τα καλά και τα κακά ενός κεντρικού μηχανισμού: όχι μεγάλη ευελιξία, αλλά πειθαρχία και εμπιστοσύνη στους ειδικούς, ενώ έλαβαν ταχύ-

Η κρατική εξουσία άλλοτε χρησιμοποιεί τον φόβο για να υλοποιήσει υφιστάμενες επιδιώξεις, άλλοτε όμως καθοδηγείται σε σπασμωδικές αντιδράσεις για να μην στραφεί ο φόβος εναντίον της, λέει στην «Κ» ο αναπληρωτής καθηγητής του τμήματος νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου Νικήτας Χατζημιχαήλ.

τατα μέτρα για την ουσιαστική στήριξη της οικονομίας. Σε επίπεδο δημόσιας υγείας, μέχρι τώρα, διαφαίνεται να είναι πιο αποτελεσματικοί και διαβασμένοι οι Γερμανοί, που συνδυάζουν κεντρικό σχεδιασμό με συγκεντρωμένα διαφοροποιημένα περιφερειακά εφαρμογή και, κυρίως, διενεργούν μαζικά τεστ. Στις ΗΠΑ, ο Τραμπ φαίνεται να ακολουθεί μία διαφορετική προσέγγιση ως προς τον ρόλο των ομοσπονδιακών μηχανισμών εθνικής ασφαλείας και δημόσιας υγείας. Οι Πολιτείες διαχειρίζονται την υγεία και η Ουάσινγκτον παρεμβαίνει στην οικονομία με μαζική χρηματοδότηση, ίσως λιγότερο στοχευμένα από ό,τι η Βρετανία. Πάντως και ο Τραμπ, τελικά, ακούει τους ειδικούς του, άσχετα αν εκπέμπει αντιφατικά μηνύματα. Αναπτύσσει πολιτική ρητορική αντί για πολιτικό λόγο

και ετοιμάζεται για την μεγάλη αναμέτρηση του Νοεμβρίου — όπου ελδοχεύει ο κίνδυνος μαζικών φιλονικιών όσον αφορά τους τρόπους άσκησης του δικαιώματος ψήφου. Βλέπουμε έναν προεκλογικό αγώνα να διεξάγεται με έμμεσο τρόπο. Η τάση είχε ξεκινήσει πριν από την πανδημία αλλά πλέον διογκώνεται.

—Με δεδομένα τα όσα τεκταινούνται στις ΗΠΑ, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η χώρα χάνει τον ηγεμονικό της ρόλο στο διεθνές πολιτικό σκηνικό; Τι διαστάσεις μπορεί να λάβει η σύγκρουση με την Κίνα;

—Οι ΗΠΑ θα επανέλθουν δυναμικά, αλλά πρέπει να προσπαθήσουν για να ανακτήσουν το ηθικό τους πλεονέκτημα, να αντιμετωπίσουν εσωτερικές εντάσεις και να αποκαταστήσουν μια σχετική

ενόπλη των φορέων άσκησης πολιτικής. Την Κίνα την ενδιέφερε σε πρώτη φάση να μην κλονιστεί το καθεστώς εσωτερικά κι επίσης βρήκε την ευκαιρία να δοκιμάσει πρακτικές κοινωνικού και τεχνολογικού ελέγχου. Την ενδιαφέρει να έχει επιρροή και λόγο διεθνώς, όχι να ηγηθεί του πλανήτη επί του παρόντος.

—Η πανδημία δοκιμάζει και την Ε.Ε., με πολλούς να επικρίνουν τις Βρυξέλλες πως έχει αποτύχει σε ακόμα μία διαχείριση κρίσεων...

—Χωρίς να υποτιμώ την ταχύτητα και την ποιότητα της αντίδρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεδομένου ότι δραστηριοποιείται συντονιστικά η Επιτροπή, δρομολογούνται νέα οικονομικά προγράμματα και αναμένουμε και την τελική μορφή του λεγόμενου European Recovery Fund. Η Ε.Ε. παραδοσιακά δεν πηγαίνει καλά στο πρώτο δεκάλεπτο, αλλά επανέρχεται και συνήθως κερδίζει λίγο πριν από τη λήξη. Ειδικά στην υγεία, είναι τα κράτη μέλη που διαθέτουν αρμοδιότητα και μεγάλους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, και επιδιώκουν, πρώτον, να προστατεύσουν τη δημόσια υγεία στην δικιά τους σφαίρα ευθύνης και μετά να φροντίσουν τα της οικονομίας, αλλά και η ηγεσία σε κάθε κράτος προσπαθεί να προβάλει κυρίως τη δική της δραστηριοποίηση και λιγότερο την κοινή προσπάθεια. Υπάρχουν εντάσεις, επώδυνα διλήμματα, αντίθετα συμφέροντα, κινδυνολογίες παρεξηγήσεων.

—Ενισχύεται, πάντως, η αίσθηση πως η λεγόμενη ευρωπαϊκή αλληλεγγύη δεν ισχύει...

—Παρά την περί αντιθέτου ρητορική, υφίσταται αλληλεγγύη — το ζητήμα είναι πώς εκδηλώνεται και πώς αποτυπώνεται θεσμικά. Ωστόσο, δεν πρέπει να κρυβόμαστε πίσω από το «θέλω» ή το «πρέπει». Οι συμφωνίες και η αμοιβαία εμπιστοσύνη απαιτούν να αντιληφθώ τα συμφέροντα της άλλης πλευράς αλλά και να είμαι έτοιμος να προσαιπίσω τα δικά μου. Το κοινό αφήγημα και οι αξίες βοηθούν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης, αλλά δεν αρκούν. Οι πρόωρες προσδοκίες οδηγούν σε απογοήτευση και αυτό ήταν πάντοτε πρόβλημα με τον ευρωπαϊκό Νότο. Επίσης, επικρατούν λάθος αναγνώσεις. Επειδή, εγώ θέλω η Ένωση να γίνει ομοσπονδία και να θωρακίσει τα σύνορά μου δεν σημαίνει ότι θα γίνει άμεσα είτε το ένα είτε το άλλο. Αν, όμως, έχω την αυτογνωσία και αντιληφθώ τα κοινά συμφέροντα και τις προκαταλήψεις ακόμη των εταίρών μου θα επιτύχω ορισμένους από

τους στόχους μου, ιδίως με υπομονή και μακρόπνοο σχεδιασμό.

—Μπορεί να επανακτήσει το παλιό της κύρος η Ε.Ε.;

—Για την Ευρώπη υπάρχει μια μεγάλη ευκαιρία αλλά και πρόκληση. Στο εσωτερικό, η οικοδόμηση ενός συνομοσπονδιακού μοντέλου με έναν κοινό παρονομαστή αξιών κι όχι ιακωβινική επιβολή. Στο εξωτερικό, υπάρχει ένα μεγάλο κενό που εντείνει ο ανταγωνισμός ΗΠΑ-Κίνας αλλά και ο τυχοδιωκτισμός των περιφερειακών αναδυόμενων δυνάμεων ανά την υφήλιο. Χρειάζονται διενεργείες συνεργασίες, αλλά και ηθική διπλωματία. Είναι επίσης ευκαιρία να δείξει η Ευρώπη πρωτοπορία στον συνδυασμό νέων τεχνολογιών και ουσιαστικής προστασίας της ιδιωτικότητας.

—Υπήρξαν περιπτώσεις χωρών που περιόρισαν ελευθερίες και δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών, ανοίγοντας τη συζήτηση ότι ενισχύονται απολυταρχικές συμπεριφορές.

—Ο μαζικός φόβος ή ο πανικός είναι δύναμη αποδόμησης. Η κρατική εξουσία άλλοτε χρησιμοποιεί τον φόβο για να υλοποιήσει υφιστάμενες επιδιώξεις, άλλοτε όμως καθοδηγείται σε σπασμωδικές αντιδράσεις για να μην στραφεί ο φόβος εναντίον της. Ειλικρινά δεν ξέρω ποια περίπτωση είναι χειρότερη. Αν δεν δείξουμε σύνεση και έναν βαθμό αυτοπεριορισμού για να βγούμε από τις υφιστάμενες συνθήκες «εγκλεισμού» το συντομότερο δυνατό, θα καταστεί πιο εύκολο να τεθούν θεσμικοί και τεχνολογικοί περιορισμοί που, απ' τις στιγμές βγουν στην επιφάνεια, δεν θα εξαφανιστούν τόσο εύκολα.

—Συνταγματικά πού μπαίνει η κόκκινη γραμμή;

—Το σύνολο της νομικής ρύθμισης βγαίνει από σταθμίσεις συμπεριφορών και αξιών. Υπάρχει ιεραρχία των πηγών και κανόνων δικαίου, όπως και των αξιών. Ωστόσο, μολονότι συχνά προωθούμε ένα τέτοιο αφήγημα, οι θεμελιώδεις αρχές αποτελούν πυξίδα αλλά δεν γεννούν μαζικά τους κανόνες δικαίου. Κι εδώ έγκειται το πρόβλημα: είναι καμιά φορά εύκολο να κρυβόμαστε πίσω από ένα άρθρο του Συντάγματος ή μια υπουργική απόφαση, αντί να καθίσουμε να σκεφθούμε τι πρέπει να κάνουμε για το καλό όλων αλλά και τι συνέπειες έχει μια ατομική πράξη ή μια κανονιστική απόφαση. Διερωτώμαι πόσο πιο απλά θα ήταν τα πράγματα αν ξέραμε πραγματικά πως όλοι μας παίρνουμε σοβαρά τους κανόνες περί καραντίνας κι αν υπήρχαν οι δομές διαχείρισης περιστατικών.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Τόλη και ελπίδα

Από την ημέρα που περιοριστήκαμε και αναγκαστήκαμε να εργαζόμαστε από το σπίτι εφαρμόσαμε, όλοι μας, καλές πρακτικές που εδώ και είκοσι χρόνια ψιθυρίζουμε πως θα βοηθήσουν αλλά κανένας δεν τολμούσε να τις εφαρμόσει.

ζούμε και τα παιδιά μου αξιοποιούν την ηλεκτρονική εκπαίδευση να μην ξεχάσουμε την επόμενη μέρα τους κωδικούς πρόσβασης στις πλατφόρμες ηλεκτρονικής εκπαίδευσης.

Μέσα στις επόμενες βδομάδες θα είναι έτοιμη και μια ενδιάμεση

λύση για τη λειτουργία της δικαιοσύνης. Για να λειτουργήσει το «μυαλό» της δικαιοσύνης, το πρωτόκολλο ληψί, να δέχεται αιτήσεις και να προχωρούν υποθέσεις. Θα είναι επίσης έτοιμη πλατφόρμα για να προωθεί τα κυπριακά αγροτικά προ-

Το χιλιεπιωμένο «Μέσα από κάθε κρίση προκύπτουν ευκαιρίες» θα πρέπει να εφαρμοστεί στην πράξη από σήμερα. Και χρειάζεται τόλη και αποφασιστικότητα. Εδώ και πέντε βδομάδες, από την ημέρα που υποχρεωτικά περιοριστήκαμε και αναγκαστήκαμε να εργαζόμαστε από το σπίτι εφαρμόσαμε, όλοι μας, καλές πρακτικές που εδώ και είκοσι χρόνια ψιθυρίζουμε πως θα βοηθήσουν αλλά κανένας δεν τολμούσε να τις εφαρμόσει. Είτε αφορούν θέματα κάτω από τον μεγάλο τίτλο που λέγεται ηλεκτρονική διακυβέρνηση, είτε τηλεδιασκέψεις ή άλλως πως.

Η ευκαιρία για όλους μας είναι μπροστά μας. Να ενισχύσουμε τις καλές πρακτικές που αναγκαστήκαμε να εφαρμόσουμε «βίαια» τις τελευταίες μέρες. Τη «γάγγραινα» της γραφειοκρατίας δεν θα την καταπολεμήσουμε ούτε με την επιστροφή στις διά χειρός παραδόσεις αιτήσεων προς το δημόσιο, ούτε με έγγραφα και φακέλους που χάνονται μεταξύ ορόφων και υπηρεσιών. Είναι με την εμπέδωση και με την αύξηση στη χρήση της τεχνολογίας που θα τα καταφέρουμε. Είναι με την υιοθέτηση πρωτοκόλ-

λων που να εφαρμόζουν την ηλεκτρονική υπογραφή που ψηφίστηκε από το κοινοβούλιο πριν από περίπου δύο χρόνια. Αν με την επιστροφή σταδιακά πίσω στην «κανονικότητα», επιστρέψουμε και πίσω στις παλιές πρακτικές θα υποστούμε ακόμη μια ήττα στον αγώνα για εκσυγχρονισμό.

Εδώ είναι το μεγάλο στοίχημα. Να τολμήσουμε να πιάσουμε επιτέλους τη στροφή της «βιασμένης» ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Να μη χάσουμε αυτή την ευκαιρία.

Εδώ είναι το μεγάλο στοίχημα. Να τολμήσουμε να πιάσουμε επιτέλους τη στροφή της «βιασμένης» ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Τώρα που είδαμε πως μπορούμε να είμαστε πιο παραγωγικοί μέσω τηλεδιασκέψεων να τις συνεχίσουμε και στην μετά πανδημία εποχή. Τώρα που είδαμε πως μπορεί το δημόσιο να δέχεται αιτήσεις μέσω emails να το εντείνουμε. Τώρα που

και ολιστικά. Ανάμεσα στα πολλά, πλά οφέλη θα είναι και οικονομικά. Η αύξηση της παραγωγικότητας, η αύξηση της διαφάνειας, η εμπέδωση τεχνολογικά ανεπτυγμένων λύσεων θα έχουν άμεσες θετικές συνέπειες.

Η οριζόντια και ολιστική προσέγγιση για την ψηφιακή διακυβέρνηση θα εφαρμοστεί από την κυβέρνηση. Η διακυβέρνηση θα προέδρου Αναστασιάδη απέδειξε στην πράξη τη βούληση για εφαρμογή μεταρρυθμίσεων. Η διάθεση για τον ψηφιακό μετασχηματισμό επίσης δεδομένη. Η ίδρυση του αντίστοιχου υπουργείου μόλις πριν από δύο μήνες το καταδεικνύει. Χρειάζεται η άμεση εφαρμογή μιας τέτοιας μεταρρύθμισης, η οποία θα διευκολύνει και τις άλλες μεταρρυθμίσεις που έρχονται. Μέσα σε αυτές τις πρωτόγνωρες συνθήκες, προσωπικά τολμώ να ελπίζω. Και είμαι σίγουρος πως μια τέτοια συνολική προσπάθεια θα αγκαλιαστεί από τους πολίτες που θα ζήσουν τα οφέλη της αλλά και από όλους θα πρέπει να την εφαρμόσουμε.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας, εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΣΥ twitter: @dmdemetriou

Πρώτη κυπριακή νίκη κατά της πανδημίας

Ο δείκτης μεταδοτικότητας «R0» στην Κύπρο υπολογίζεται ότι, πλέον, κυμαίνεται κάτω από τη μονάδα - Εντός στόχου η χώρα

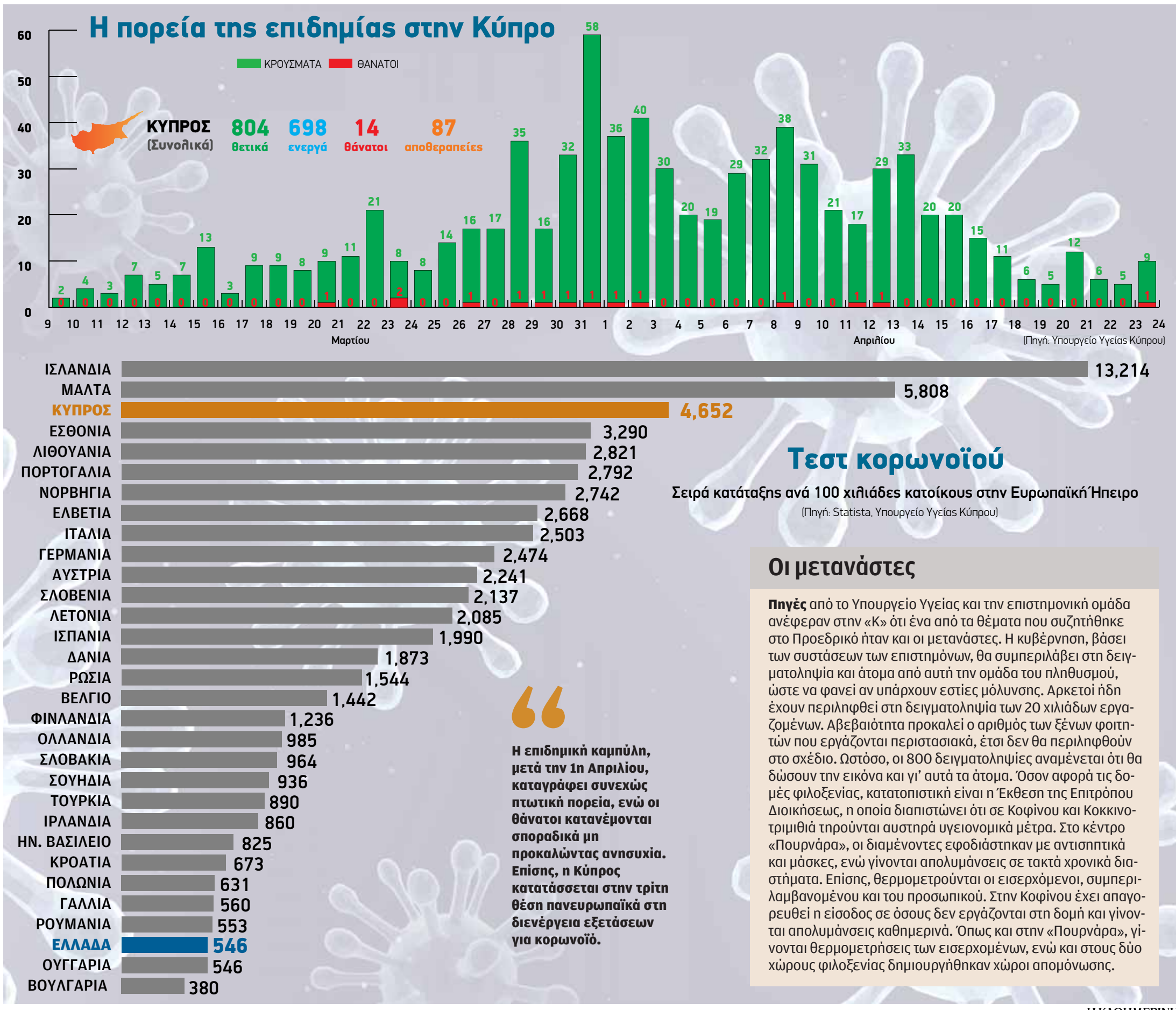
Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Τα αυστηρά μέτρα που ελήφθησαν εγκαίρως από την κυβέρνηση, αλλά και η συμμόρφωση την οποία επέδειξε σε αυτά η πλειοψηφία των πολιτών της Κύπρου, φαίνεται ότι θέτουν τη χώρα μας σε τροχιά αναθεώρησης στόχων. Καταλυτικό ρόλο διαδραμάτισε και η εντατική δειγματοληψία και η διαδικασία της ιχνηλάτησης των επαφών των ήδη επιβεβαιωμένων κρουσμάτων, οι οποίες κατατάσσουν το νησί μας σε πλεονεκτική θέση πανευρωπαϊκά. Δεν παύουν να υπάρχουν οι ανησυχίες και οι επιφυλάξεις, όσον αφορά σε πιθανές ενεργές εστίες μόλυνσης εντός της κοινότητας, όπως και για το ότι θεωρείται δεδομένη η αύξηση των κρουσμάτων, μόλις αρθούν τα πρώτα μέτρα περιορισμού.

Έχουμε πετύχει μια μικρή νίκη στον αγώνα μας για περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας στην Κύπρο, δήλωσε στην «Κ» η δρ Ζωή-Δωροθέα Πανά, αλλά τόνισε ότι είναι λάθος να επαναπαυόμαστε. Η Πολιτεία έδρασε έγκαιρα λαμβάνοντας τα κατάλληλα περιοριστικά –αν και αυστηρά– μέτρα, ενώ συνέβαλε και η συμπεριφορά των πολιτών, είπε. Με την ίδια ένταση θα συνεχίσουν να πραγματοποιούνται οι έλεγχοι για εντοπισμό ολόενα και περισσότερων νέων περιστατικών COVID-19, όπως και η ιχνηλάτηση των επαφών τους, μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων, τόνισε. Αναπόφευκτα, είπε, με τη χαλάρωση των πρώτων μέτρων, θα υπάρξουν μικρές «αναζωπυρώσεις» στις οποίες πρέπει να παρεμβαίνουν οι υγειονομικές αρχές, προκειμένου να μην ενωθούν και να δημιουργήσουν μια σημαντική «πυρκαγιά», είπε η δρ Πανά, καταλήγοντας ότι, αναμφίβολα, δεν επιθυμούμε την επιστροφή στο οριζόντιο lockdown που έχουμε τώρα, γι' αυτό πρέπει να αναλαμβάνουμε δράση εγκαίρως.

Τίθενται όρια

Για τον καλύτερο έλεγχο της κατάστασης, η συμβουλευτική ομάδα των ειδικών έχει καθορίσει κάποιους δείκτες, βάσει των οποίων θα τίθενται τα όρια στην αύξηση των κρουσμάτων, προκειμένου να μην ξεφύγουμε και πάλι. Βάσει των εν λόγω δεικτών θα φανεί αν θα πρέπει να δράσει στοχευμένα το κράτος αναφορικά με περιοχές, επαγγέλματα και ομάδες του πληθυσμού, εξήγησε η δρ Πανά. Ένας από τους δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν είναι ο δείκτης «R0» ο οποίος δίνει την εικόνα της εξάπλωσης του ιού

εντός της κοινότητας και σε κάθε φάση της επιδημίας, ακόμα και με την άρση των μέτρων, πρέπει να είναι κάτω από 1. Αυτή τη στιγμή, δεδομένων και των μικρών αριθμών επιβεβαιωμένων κρουσμάτων που ανακοινώνονται τις τελευταίες μέρες, όσον αφορά τον «R0», φαίνεται ότι βρισκόμαστε εντός του στόχου. Σε σχέση με τον δείκτη «R0», μι-

λώντας στην «Κ» ο καθηγητής Μικροβιολογίας/Μοριακής Ιολογίας, Πέτρος Καραγιάννης, είπε ότι, λαμβανομένων υπόψη των μονοψήφιων αριθμών κρουσμάτων των τελευταίων ημερών, φαίνεται ότι ο δείκτης κυμαίνεται κάτω από τη μονάδα. Ο ίδιος, είπε, δεν θα είναι ικανοποιημένος με μια οριακή πτώση του «R0», καθώς υπάρχει ο κίνδυνος

σύντομης επανόδου του. Είναι επιπλέον, είπε, με τους αριθμούς που καταγράφονται στην Κύπρο, να φτάνει στο 0,1 ώστε να περιοριστεί ακόμα περισσότερο ο κίνδυνος.

Μεγάλες δειγματοληψίες

Η εντατική δειγματοληψία, για κάλυψη ενός σημαντικού ποσοστού του πληθυσμού, τοποθέτησε την

Κύπρο σε πλεονεκτική θέση πανευρωπαϊκά. Ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η δειγματοληψία από 20 χιλιάδες εργαζομένων, εξαγγέλθηκε η έναρξη και της τυχαίας δειγματοληψίας από άλλα 800 άτομα. Επίσης, ολοκληρώθηκαν οι 6500 δειγματοληψίες από εργαζομένους στον ΟΚΥνηΥ. Την Παρασκευή ανακοινώθηκε η επιχορήγηση από το κρά-

τος ακόμα δύο χιλιάδων δειγματοληψιών σε επαγγελματίες που απασχολούνται στην εφοδιαστική αλυσίδα στους τομείς λιανικού εμπορίου ποτών και τροφίμων. Σκοπός της νέας πρωτοβουλίας είναι να επωφεληθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 15 άτομα σε θέσεις της εφοδιαστικής αλυσίδας.

ΑΡΘΡΟ / Της ΧΡΙΣΤΙΑΝΑΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Δεκαεφτά χρόνια μετά από τι;

Η **συνειδητοποίηση** πως αυτό που μοιάζει εξωπραγματικό μπορεί να υλοποιηθεί έστω και αν ο πόθος για πραγματικοποίηση του είναι μεγάλος, είναι τις περισσότερες φορές μια απομακρυσμένη πιθανότητα. Όταν για παράδειγμα ο Ντενκτάς ανακοίνωνε 17 χρόνια πριν ότι επιτρέπει την ελεύθερη μετακίνηση Ελλήνων και Τουρκοκυπρίων και από τα κατεχόμενα δεν συνειδητοποιούσε ούτε ο ίδιος την επίδραση που θα είχε στην «πραγματικότητα» των Κυπρίων αυτή του η απόφαση. Θεωρώ πως η ελληνοκυπριακή κοινότητα βίωσε αυτή την απόφαση ακόμη πιο έντονα, αφού η στιγμή της ανακοίνωσης ανέτρεψε την «πραγματικότητα» που για 29 τουλάχιστον χρόνια βίωσε, ότι δηλαδή «ήταν αδύνατον να περάσει στην άλλη πλευρά ενόσω το Κυπριακό παραμένει άλυτο και ευθύνη για αυτό είχε αποκλειστικά και μόνο η αδιάλλακτη άλλη πλευρά που λειτουργούσε σαν μαριονέτα της Τουρκίας».

Μια «πραγματικότητα» που από το 1974 φρόντισαν να τρέφουν καθημερινά στη συνείδηση των Ελλήνων κυπρίων οι εκδόσεις κυβερνήσεων, τα ΜΜΕ, η εκπαίδευση και

η Εκκλησία. Η καθημερινότητα των Ελλήνων κυπρίων είχε πάντα μικρές και ανεπαίσθητες μεν δόσεις από αδιάλλαξη της τουρκοκυπριακής ηγεσίας, αποφασιστικότητα και ζήλο της ελληνοκυπριακής πλευράς για εξεύρεση μιας λύσης, πόνο και ανοικτό τραύμα των Ελλήνων κυπρίων που παρουσιάζονταν πάντα να έχουν την αποκλειστικότητα ή τουλάχιστον την πρωτιά στον πόνο, καθοριστικές όμως δε για δημιουργία μιας συνείδησης τόσο συμπαγούς και απόλυτης που έμοιαζε με την αδιαμφισβήτητη αλήθεια. Ο πόθος των Ελλήνων κυπρίων, ειδικά των προσφύγων είναι φυσικά αναντίλεκτος και απόλυτα δικαιολογημένος, η πλειοψηφία του και η εκμετάλλευσή του όμως από τους φορείς που ανέφερα προηγουμένως που τον μεγιστοποιούσε υπερθεματίζοντας την αδυναμία εκπλήρωσής του με κάθε ευκαιρία δεν είναι ούτε δικαιολογημένος, ούτε τυχαίος. Και ξαφνικά μια ανακοίνωση ανατρέπει τα πάντα: «Η μετακίνηση από και προς τα κατεχόμενα επιτρέπεται». Η ανατροπή της πραγματικότητας φυσικά δεν ήταν άμεση αφού αρχικά έγιναν προσπάθειες για αμφισβήτηση της υλοποίησης της απόφασης αυτής. Το πρώτο στά-

Στην επέτειο των 17 χρόνων της διάνοιξης των οδοφραγμάτων η ελεύθερη μετακίνηση στην άλλη πλευρά έχει δυστυχώς ξανά απαγορευθεί.

διο αμφισβήτησης ήρθε όπως ήταν αναμενόμενο από τους ίδιους τους πολίτες. «Μα είναι δυνατόν να μας αφήσουν οι Τούρτζιοι να πάμε;» Το δεύτερο και πολύ σημαντικό στάδιο ήρθε από την Ελληνοκυπριακή πολιτική ηγεσία που μετά από το αρχικό μουδιασμα που υπήρξε άρχισε τις προσπάθειες ηθικοποίησης της υλοποίησης της απόφασης με δηλώσεις όπως, «Το τείχος δεν έχει πέσει και το Κυπριακό δεν έχει επιλυθεί». Το τρίτο φυσικά στάδιο ήρθε από όλους τους υπόλοιπους με πρωτοπόρους τα ΜΜΕ που κατά πλειοψηφία υιοθέτησαν τον λόγο της πολιτικής εξουσίας και που με τίτλους όπως «Τεχνάσματα Ντεκτάς» και «Τουρίστες στα σπίτια μας» φρόντισαν να επικυρώσουν τη διαδικασία ηθικοποίησης της πρόθεσης των Ελλή-

νων κυπρίων να περάσουν στην άλλη πλευρά. Ήταν μια από τις ελάχιστες φορές όμως που παρόλες τις προσπάθειες δημιουργίας του νοήματος αυτού που συμβαίνει, οι πολίτες έδρασαν σαν κοινό που ενεργεί και όχι σαν μάζα που παθητικά υπακούει, καθοριζοντας οι ίδιοι, έστω και για λίγο, την 'πραγματικότητα' τους. Χιλιάδες Ελληνοκύπριοι στήθηκαν υπομονετικά και εμφανώς συγκινημένοι στην ουρά που σχηματίστηκε στο οδόφραγμα ώστε να περάσουν στην άλλη πλευρά, απηφώντας τα όποια ρίσκα ή την ανηθικότητα που χρεώνονταν σε αυτή τους την πράξη. Και αφού πέρασαν, είδαν, βίωσαν πράγματα και καταστάσεις που τους βοήθησαν να συνειδητοποιήσουν ότι βασικά στοιχεία απουσίαζαν παντελώς από την πραγματικότητα των 29 χρόνων που κυριαρχούσε στις ζωές τους μέχρι εκείνη τη στιγμή. Οι περισσότεροι βρήκαν τις πόρτες των σπιτιών τους ανοικτές, τα χέρια των Τουρκοκυπρίων συμπαιλνιμένα τους απλωμένα να τους καλωσορίζουν, άκουσαν ιστορίες για τον αποκλεισμό και την καταπίεση που βίωνουν οι Κύπριοι της άλλης κοινότητας και ένιωσαν συμπόνια γι' αυτούς, ενώ οι παλιότεροι νο-

στάλησαν τις στιγμές της ειρηνικής συνύπαρξης αλλά και την εποχή που το Κυπριακό δεν καθόριζε κάθε πλευρά την ταυτότητά τους. Επιστρέφοντας στην άλλη πλευρά οι Ελληνοκύπριοι μίλησαν γι' αυτά που βίωσαν και η φωνή αυτή αναγκάστηκε να ακουστεί δημόσια, γιατί τα ΜΜΕ πρώτα απ' όλα έπρεπε να διατηρήσουν τον «μύθο του διαμεσολαβημένου κέντρου της αλήθειας» (μετάφραση της θεωρίας του Nick Couldry «myth of the mediated centre»), τον μύθο δηλαδή ότι τα ΜΜΕ έχουν μια προνομιακή σχέση με το κέντρο που περιέχει τις νόρμες, τους κανόνες της κοινωνίας και γι' αυτό έχουν το αδιαμφισβήτητο δικαίωμα να το αντιπροσωπεύουν. Ενδεικτικό ήταν πως οι τίτλοι στα δημοσιεύματα των ΜΜΕ άρχισαν σταδιακά να αλλάζουν σε, «Το τείχος ράγισε» και «Επιστρέφουμε Πενταδάκτυλε, κρατήσου λίγο ακόμα». Φυσικά, η πλειοψηφία της πολιτικής εξουσίας ακολούθησε, αφού αναγκάστηκε και αυτή να αλλάξει την πλαισίωση του γεγονότος αφήνοντας την ηθικοποίηση εκτός του λόγου της και εστιάζοντας πλέον στο πώς θα έκανε τη μετακίνηση των Ελλήνων κυπρίων και των Τουρκοκυπρίων

από και προς τα κατεχόμενα ομαλότερη ή λιγότερη «επικίνδυνη». Στην επέτειο των 17 χρόνων της διάνοιξης των οδοφραγμάτων η ελεύθερη μετακίνηση στην άλλη πλευρά έχει δυστυχώς ξανά απαγορευθεί, το κατά πόσο έγινε δικαίως ή αδικώς αποτελεί μια άλλη μεγάλη συζήτηση που δεν αποτελεί μέρος του παρόντος άρθρου. Αυτό που αξίζει, όμως, να σημειωθεί με αφορμή την επέτειο αυτής της ιστορικής στιγμής της διάνοιξης των οδοφραγμάτων, είναι πόσο σημαντικό είναι να θυμόμαστε πως αυτό που έχουμε μπροστά μας μπορεί να μοιάζει με την πιο συμπαγή πραγματικότητα, αλλά ένα αναπάντεχο γεγονός μπορεί εύκολα να την ανατρέψει και να μας κάνει να συνειδητοποιήσουμε πως τελικά αυτό που έχουμε μπροστά μας δεν είναι παρά μόνο μια υποκειμενικότητα που μπλοκάρει πολύ εύστοχα –και συχνά καθόλου τυχαία– το οπτικό μας πεδίο ώστε να μπορούμε να δούμε τις πολλές άλλες υποκειμενικότητες που συνυπάρχουν με την δική μας.

Η κ. Χριστίνα Καραγιάννη είναι λέκτορας ΜΜΕ και Πολιτισμικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Frederick.

Εντείνεται η κόντρα Άγκυρας και Τατάρ εναντίον του Ακιντζι

Ο κορωνοϊός έφερε πολιτική τρικυμία και οικονομική κατρακύλα

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η πανδημία του κορωνοϊού και η οικονομική κρίση που πυροδοτεί προκαλεί πρωτόγνωρους κλυδωνισμούς στην τ/κ ηγεσία. Η αντιπαράθεση διάφορων πολιτικών δυνάμεων προσλαμβάνει διαρκώς και μεγαλύτερες διαστάσεις, ενώ στη διαμάχη εμπλέκεται και η Άγκυρα. Στο επίκεντρο της κόντρας βρίσκεται η διαχείριση της κρίσης του κορωνοϊού, που εντείνεται καθημερινά και αναμένεται να έχει αντίκτυπο στις επικείμενες «προεδρικές εκλογές» οι οποίες μετατέθηκαν για τον Οκτώβριο. Όπως επισημαίνουν έμπειροι Τ/κ αναλυτές, η κρίση του κορωνοϊού έχει μετατραπεί σε κορυφαία πτυχή της προεκλογικής αναμέτρησης.

Η «κυβέρνηση» του Ερσίν Τατάρ ανταλλάσσει πυρά με τον Μουσταφά Ακιντζι την ώρα που στο εσωτερικό της κοινότητας επικρατεί κλίμα αναβρασμού. Κατά την διάρκεια των πρώτων εβδομάδων της πανδημίας του κορωνοϊού, ο κ. Ακιντζι απύθυνε δραματική έκκληση προς την Τουρκία, την Ε.Ε. και τη διεθνή κοινότητα για παροχή έκτακτης βοήθειας. Γι' αυτό ο Τ/κ ηγέτης επικινδύνωσε με διάφορες πρωτεύουσες ενώ απευθύνθηκε και στην Άγκυρα με επιστολή που είχε αποδέκτη τον Πρόεδρο Ερντογάν. Σε αυτήν, ο κ. Ακιντζι αναφερόταν στις αυξημένες ανάγκες της κοινότητάς του εξαιτίας της κρίσης του κορωνοϊού και ζήτησε από την Άγκυρα υποστήριξη. Η επιστολή παραμένει εδώ και βδομάδες αναπάντητη. Το τουρκικό Προεδρικό, το οποίο έχει διακόψει

τις επαφές του με τον Ακιντζι με αφορμή την κριτική του Τ/κ ηγέτη στην εισβολή της Τουρκίας στην Συρία, δεν εμφανίζεται διατεθειμένο να συνομιλήσει με τον Μουσταφά Ακιντζι ανεξάρτητα αν έχει μεσολαβήσει η κρίση του Covid-19. Το τουρκικό Προεδρικό, αγνοώντας τον κ. Ακιντζι, συνομιλεί διά μέσου του Αντιπροέδρου Φουάτ Οκτάι, ο οποίος είναι αρμόδιος για θέματα της Κύπρου, με την «κυβέρνηση» Τατάρ για τον συντονισμό της αποστολής βοήθειας στην τ/κ κοινότητα. Όπως επισημαίνουν

Ο Μουσταφά Ακιντζι δεν αναμετριέται πολιτικά μονάχα με την Άγκυρα, αλλά «βρίσκεται στα χαράκωματα» και με την «κυβέρνηση» Τατάρ, στο πεδίο της διαχείρισης της πανδημίας.

καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» στην Άγκυρα, από την σκοπιά της τουρκικής προεδρίας, η παραπάνω εικόνα είναι «το φυσικό αποτέλεσμα μιας σειράς λανθασμένων και προβληματικών χειρισμών της ηγεσίας του Μουσταφά Ακιντζι». Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, ο κ. Ακιντζι έχει χάσει την εμπιστοσύνη πολλών στελεχών της κυβέρνησης Ερντογάν και είναι υπεύθυνος για την προβληματική εικόνα των σχέσεων του με την Άγκυρα.

Η οργή της Άγκυρας για τον

Ακιντζι, συναντάται ως μοτίβο και στην πρόσφατη πολιτική αντιπαράθεση στην τ/κ κοινότητα με αφορμή την παροχή ιατροφαρμακευτικής βοήθειας από τον Νίκο Αναστασιάδη προς τους Τ/κ κατοίκους συνεννόησης με τον Μουσταφά Ακιντζι. Συγκεκριμένα, Άγκυρα και «κυβέρνηση» Τατάρ διαφωνούν με την λήψη βοήθειας και μάλιστα, η «πρωθυπουργία» έφτασε στο σημείο να κατηγορήσει τον κ. Ακιντζι ως υπεύθυνο λαθρεμπορίου, ενώ μαζί με την Άγκυρα χαρακτηρίζει την στάση Ακιντζι για συνεργασία των δυο κοινοτήτων προς αντιμετώπιση του κορωνοϊού «εξίσου προβληματική».

Ακιντζι- «κυβέρνηση»

Λίγους μήνες πριν από τις «προεδρικές», ο Μουσταφά Ακιντζι δεν αναμετριέται πολιτικά μονάχα με την Άγκυρα. Ο Τ/κ ηγέτης «βρίσκεται στα χαράκωματα» και με την δεξιά «κυβέρνηση». Από τις πρώτες ώρες της κρίσης, οι δυο πλευρές αναμετριούνται στο πεδίο της διαχείρισης της πανδημίας. Ο κ. Ακιντζι διαφωνεί με σειρά χειρισμών της «κυβέρνησης» Τατάρ. Δ.χ. χαρακτηρίζει ως «απαράδεκτα καθυστερημένη» την επιβολή ολικού lockdown και ασκεί κριτική με το σκεπτικό ότι αγνοεί τις παγκύριες διαστάσεις της επιδημίας και φυσικά τις δραματικές κοινωνικοοικονομικές της εκρήξεις. Η «κυβέρνηση» απαντά στο «Προεδρικό» προβάλλοντας την άποψη ότι ο κ. Ακιντζι επιχειρεί να μετατρέψει την διαχείριση της κρίσης σε ένα είδος προσοπικού show έτσι ώστε να αυξήσει τα ποσοστά του εν όψει

Ο Ερντογάν διέκοψε κάθε επαφή με τον Μουσταφά Ακιντζι με αφορμή την κριτική του Τ/κ ηγέτη στην εισβολή της Τουρκίας στην Συρία, γι' αυτό και δεν απάντησε στην επιστολή του Τ/κ ηγέτη για οικονομική βοήθεια, ενώ δέχεται και πυρά διότι έλαβε ιατροφαρμακευτική βοήθεια από τον Νίκο Αναστασιάδη.

των «προεδρικών». Πηγή προσκειμένη στον «πρωθυπουργό» λέει χαρακτηριστικά: «Ο Ακιντζι είναι άνθρωπος της show business. Λατρεύει την προβολή της εικόνας του. Γι' αυτό άλλωστε για δυο χρόνια έτρεχε από την μια διάσκεψη στην άλλη χωρίς εντούτοις να σημειώσει κανένα θετικό αποτέλεσμα. Αυτός ο άνθρωπος ο οποίος είναι παθιασμένος με την προβολή των ηγετικών του ικανοτήτων, επιχειρεί να παραβιάσει το Σύνταγμα και να χάσει την μούρη του στο έργο της κυβέρνησης. Τόσο ο Πρωθυπουργός όσο και οι υπουργοί έχουν επίγνωση της κατάστασης και με προσεκτικές κινήσεις υποχρεώνουν τον Τ/κ ηγέτη να επανέλθει στη συνταγματική τάξη».

Μπορεί η πηγή της «πρωθυ-

πουργίας» να επιχειρεί να εκπέμψει την εικόνα μιας «κυβέρνησης» που ελέγχει την κατάσταση, ωστόσο οι τελευταίες πληροφορίες από την κατεχομένη Λευκωσία οδηγούν στο αντίθετο συμπέρασμα: «Ο «πρωθυπουργός» όχι μόνο δυσκολεύεται να ελέγξει την πανδημία και την ένταση στις σχέσεις με το «προεδρικό», αλλά ταυτόχρονα βρίσκεται αντιμέτωπος με μια χαοτική εικόνα και στο εσωτερικό του «κυβερνητικού» συνασπισμού», λέει στην «Κ» πηγή με πολύ καλή γνώση του παρασκήνιου.

Ο μεγάλος αναβρασμός στο εσωτερικό της «κυβέρνησης» έχει τρεις σημαντικές πτυχές. Πρώτον, αφορά την επιδείνωση των σχέσεων του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ), του μεγαλύτερου συντάξιου της

«κυβέρνησης», με τον μικρότερο εταίρο, το Κόμμα του Λαού (Κ.Λ.) του Κουντρέτ Όζερσαϊ, ο οποίος διαφωνεί με σειρά αποφάσεων και χειρισμών της «πρωθυπουργίας» και τάσσεται υπέρ της σύστασης «κυβέρνησης εθνικής σωτηρίας». Δεύτερον, στο εσωτερικό του ΚΕΕ υπάρχουν ομάδες που δεν αποδέχονται την ηγεσία του Ερσίν Τατάρ και καιροφυλαχτούν για να οδηγήσουν την «κυβέρνηση» σε διάλυση και να απομακρύνουν τον κ. Τατάρ από την ηγεσία της Δεξιάς. Τέλος, τόσο το Κόμμα Αναγέννησης (Κ.Α.), (των εποίκων) όσο και το Δημοκρατικό Κόμμα (Δ.Κ.) του Σερντάρ Ντενκτάς, πιέζουν το ΚΕΕ για σχηματισμό νέας «κυβέρνησης» στην οποία να εκπροσωπούνται όλες οι αποχωρήσεις της τ/κ Δεξιάς.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο μεγάλος εγκλεισμός

Πολλά άρθρα έχουν γραφτεί τελευταία με αφορμή τα περιοριστικά μέτρα που έχουν ληφθεί σε όλο σχεδόν τον κόσμο για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Πολλά κράτη, εκτός από τον αναγκαστικό κατ' οίκον περιορισμό, έχουν πάρει και μέτρα ελέγχου των μετακινήσεων με ηλεκτρονικές μεθόδους χρησιμοποιώντας την τεχνολογία της κινητής τηλεφωνίας. Την ίδια στιγμή ετοιμάζονται εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα που θα προειδοποιούν για τυχόν μολυσμένα άτομα στον χώρο. Ζούμε άραγε σε μια εποχή αποθέωσης της κοινωνίας της επιτήρησης; Έχουμε μάλιστα αποδεχθεί ως κοινωνικά όντα τη γενικευμένη εφαρμογή του «πανοπτικού» του Jeremy Bentham; Βρισκόμαστε κοντά στη δυστοπία του «μεγάλου αδερφού» του George Orwell και στο ξεκίνημα ενός παγκόσμιου ολοκληρωτικού συστήματος; Έχουμε απειμπολήσει τα δικαιώματά μας μπροστά στον φόβο του άγνωστου, αόρατου και ύπουλου εκθροού που προκάλεσε την πανδημία βάζοντας «λουκέτο» στις κοινωνίες μας;

Η λογική του «μεγάλου εγκλεισμού» εγκαθίσταται στις ευρωπαϊκές κοινωνίες κατά την κλασική εποχή, η οποία διαδέχεται την Αναγέννηση. Ο Michel Foucault (1926-1984), ο σπουδαιότερος Γάλλος φιλόσοφος του εικοστού αιώνα, ανέλυσε σε βάθος τη γέννηση, την εξέλιξη και τη λογική της κοινωνίας της επιτήρησης και της τιμωρίας κατά τον 17ο αιώνα, προτάσσοντας τον όρο του «μεγάλου εγκλεισμού». Κατά τον Foucault, η λογική της επιτήρησης, η οποία οδηγεί στη λειτουργία θεσμών εγκλεισμού, όπως το δίκτυο των «γενικών νοσοκομείων» στη Γαλλία και αντίστοιχων δομών στην Αγγλία, τη Γερμανία, την Ιταλία και την Ολλανδία, συνδέεται άμεσα με την ηθική της

Η λογική του «μεγάλου εγκλεισμού» είναι η εργαλειοποίηση των απελασμένων και εξαθλιωμένων μαζών στον βωμό της ισχυροποίησης της εθνικής οικονομίας και του έθνους-κράτους.

εργασίας και την άνοδο της πολιτικής μορφής του έθνους-κράτους. Πιο συγκεκριμένα, στις δομές αυτές που δεν ήταν ιατρικά ιδρύματα, διαβίωσαν χωρίς καμία διαφοροποίηση επαίτες, άεργοι, άνεργοι, άποροι, ταραξίες, τρέλοι, κακοποιοί, πόρνες, άνδρες με έκλυτο βίο και κάθε είδους περιθωριακοί, οι οποίοι αντιμετώπιζονταν ως εχθροί της ηθικής τάξης. Στην Ιστορία της τρέλας στην κλασική εποχή (1972), ο Γάλλος φιλόσοφος σημειώνει: «Συνιστάται ιδιαίτερα η καταδίωξη των αγυρτών και ζητιάνων, καθώς και όλων εκείνων που ζούνε άεργοι και αρνούνται να δουλέψουν για λογικά μεροκάματα ή σπαταλούν ό,τι έχουν στις ταβέρνες».

Το σύστημα αυτό εξελίχθηκε και εξειδικεύτηκε κατά τον 18ο και τον 19ο αιώνα με τη γέννηση των θεσμών του ασύλου, του αναμορφωτηρίου και της φυλακής. Στον γενικό και αδιαφοροποίητο χαρακτήρα του εγκλεισμού θα επιστρέψει η Ευρώπη μόνο με τη θηριωδία των στρατοπέδων συγκέντρωσης, σχολιάζει ο Foucault. Ταυτόχρονα δημιουργείται ένα πυκνό δίκτυο από αστυνομικούς, χωροφύλακες, κληρικούς, μέλη θρησκευτικών οργανώσεων, σωφρονιστικούς, δημοτικούς και δικαστικούς υπαλλήλους με σκοπό την επιτήρηση

των πόλεων και της υπαίθρου. Οι φορείς αυτοί επιβάλλουν τον εγκλεισμό χωρίς δική ή άλλη διαδικασία νομιμοποίησης στις στέρνες της ελευθερίας σε όλους όσοι εμπίπτουν στις πιο πάνω κατηγορίες. Το αστυνομικό κράτος εγγυάται την απόρροη λειτουργία της κοινωνίας της επιτήρησης. Σκοπός των μέτρων, όπως ανέλυσε ο Foucault στα μαθήματά του στο Κολέγιο της Γαλλίας κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 1975-1976, ήταν «να προστατευτεί η κοινωνία». Η αργία, «μήτηρ πάσης κακίας», θεραπεύεται μόνο με την εργασία, η οποία θα καταστήσει τη συγκεκριμένη αυτή μάζα ανθρώπων «χρήσιμη στην κοινωνία». Οι τρόφιμοι θα εξαναγκασθούν σε εργασία σε σημείο που αρκετά από τα ιδρύματά του στο Κολέγιο της Γαλλίας κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 1975-1976, ήταν «να προστατευτεί η κοινωνία». Η αργία, «μήτηρ πάσης κακίας», θεραπεύεται μόνο με την εργασία, η οποία θα καταστήσει τη συγκεκριμένη αυτή μάζα ανθρώπων «χρήσιμη στην κοινωνία». Οι τρόφιμοι θα εξαναγκασθούν σε εργασία σε σημείο που αρκετά από τα ιδρύματά του στο Κολέγιο της Γαλλίας κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 1975-1976, ήταν «να προστατευτεί η κοινωνία».

ροφούν φτωχούς και ανέργους κατά τη διάρκεια των κρίσεων, εμποδίζοντας έτσι εξεγέρσεις και επαναστάσεις. Σε περίπτωση ακμής της οικονομίας κρατούν χαμηλά τους μισθούς, διοχετεύοντας στην αγορά εργασίας τα φτηνά χέρια των τροφίμων τους. Κάτι τέτοιο βέβαια θα αποδεχθεί μη βιώσιμο, διότι παράγει μια νέα τάξη φτωχών και κακοπληρωμένων εργατών. Με τον τρόπο αυτό, ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού ζει με τον φόβο του εγκλεισμού σε πόλεις υπό διαρκή επιτήρηση. Ο «μεγάλος εγκλεισμός», το αστυνομικό κράτος και η κοινωνία της επιτήρησης, διαμορφώνουν «σε μια πολυσύνθετη ενότητα μια νέα ευαισθησία μπρος στη δυστυχία» και «γεννά μια ηθική της εργασίας», καταλήγει ο Foucault. Η νέα ευαισθησία αδιαφορεί για ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες, ενώ στοχεύει αποκλειστικά στην προστασία της κοινωνίας, της οικονομίας και του κράτους. Η λογική του «μεγάλου εγκλεισμού» είναι η εργαλειοποίηση των απελασμένων και εξαθλιωμένων μαζών στον βωμό της ισχυρο-

ποίησης της εθνικής οικονομίας και του έθνους-κράτους. Η ταύτιση αυτής της λογικής με αυτήν που διέπει τη «μεγάλη απομόνωση» που βιώνουμε σήμερα μόνο προϊόν εννοιολογικής σύγχυσης μπορεί να είναι. Η «μεγάλη απομόνωση» δεν προήλθε από την ανάγκη προστασίας της κοινωνίας ή της οικονομίας. Αντίθετα, θύσισε τις εθνικές οικονομίες στο όνομα της προστασίας των ατόμων, προαναγγέλλοντας μια βαθιά παγκόσμια οικονομική κρίση – the great lockdown, όπως ήδη την αποκαλούν οι οικονομικοί αναλυτές. Η λογική της είναι αυστηρά ανθρωποκεντρική. Προτεραιότητά της δεν είναι η εθνική ασφάλεια, αλλά η ανθρωπότητα. Δεν προδιαγράφει μια κατάσταση αυξημένης επαγρύπνησης της Πολιτείας και των πολιτών.

Η κοινωνία του «μεγάλου εγκλεισμού» ούτε καν διανοήθηκε να κλείσει την οικονομία της για να προστατεύσει ευπαθείς ομάδες από την ασιατική γρίπη (1956-1958) ή τη γρίπη του Χονγκ-Κονγκ (1968-1970), που άφησαν πίσω τους εκατομμύρια θύματα παγκοσμίως. Αντίθετα οι πανδημίες αυτές πέρασαν απαρατήρητες και ξεχάστηκαν. Η προστασία των ανθρώπων δεν ήταν θέμα εθνικής ασφάλειας. Η σημερινή παγκόσμια πολιτική προστασίας και του πλέον ευάλωτου και αντιπαράγωγικού συνανθρώπου μας υποδηλώνει κάτι εντελώς διαφορετικό και άγνωστο μέχρι τώρα. Τα μέτρα της «μεγάλης απομόνωσης» αποτελούν την έμπρακτη απόδειξη ότι έχουμε πλέον εισέλθει στην εποχή μιας νέας, καινοφανούς ευαισθησίας. Η νέα αυτή ευαισθησία έχει τις ρίζες της στην περίφημη ομιλία περί των τεσσάρων ελευθεριών του Franklin Delano Roosevelt (1882-1945), στο

Αμερικανικό Κογκρέσο τον Ιανουάριο του 1941. Ενώ μάλιστα ο Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος και ενώ η Αμερική δεν έχει ακόμη εισέλθει σε αυτόν στο πλεονέκτημα των συμμάχων, δεσμευμένη από το απομονωτικό της δόγμα, ο Roosevelt τονίζει ότι διπλά στις κλασικές ελευθερίες της κοινωνίας ή της οικονομίας. Αντίθετα, θύσισε τις εθνικές οικονομίες στο όνομα της προστασίας των ατόμων, προαναγγέλλοντας μια βαθιά παγκόσμια οικονομική κρίση – the great lockdown, όπως ήδη την αποκαλούν οι οικονομικοί αναλυτές. Η λογική της είναι αυστηρά ανθρωποκεντρική. Προτεραιότητά της δεν είναι η εθνική ασφάλεια, αλλά η ανθρωπότητα. Δεν προδιαγράφει μια κατάσταση αυξημένης επαγρύπνησης της Πολιτείας και των πολιτών.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος ερευνητικών κέντρων των Πανεπιστημίων Λωρραίνης και Στρασβούργου.

ΑΡΧΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

**NATIONAL
CSIRT-CY**

Καθώς η αναταραχή γύρω από τον νέο κορωνοϊό (COVID-19) συνεχίζει να επεκτείνεται, οι οργανισμοί και οι εταιρείες, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, αναγκάζονται να προσαρμοστούν στο ταχέως εξελισσόμενο τοπίο. Μεταξύ αυτών, συγκαταλέγεται και η μετάβαση του εργατικού δυναμικού στην εργασία εξ αποστάσεως.

Τα παραδείγματα ευρωπαϊκών και όχι μόνο χωρών δείχνουν ότι στην σημερινή περίοδο κρίσης, έχουμε αύξηση των κυβερνοεπιθέσεων, λόγω έλλειψης κυρίως των οργανισμών, αλλά και των εργαζομένων να εφαρμόσουν τις διαδικασίες, τεχνικές, μέτρα και εργαλεία όταν η απομακρυσμένη εργασία μπαίνει σε λειτουργία. Χαρακτηριστική είναι η εκτόξευση από 16% σε 78% της εξ αποστάσεων εργασίας από τότε που άρχισαν τα μέτρα πρόληψης για τον κορωνοϊό.

Οι παράνομες ομάδες κακόβουλου λογισμικού (ονομαζόμενες APTs) ήδη προσπαθούν να επωφεληθούν από την κατάσταση και να εκμεταλλευτούν ευπαθή σημεία στις διαδικασίες και τις λειτουργίες της απομακρυσμένη εργασίας.

Cyber COVID-19 στην ΕΕ και στην Κύπρο

Από τις 12 Μαρτίου, έως και το 30% των μεγαλύτερων δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών παρατήρησαν σημαντική αύξηση στο φόρτο κυβερνο-επιθέσεων, με ταχύτατη και επικίνδυνη προσαρμογή της υποδομής των APTs να χρησιμοποιείται για την εκμετάλλευση του COVID-19.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις εκμετάλλευσης της πανδημίας είναι:

- Προώθηση παραπλανητικών ιστοσελίδων λογισμικού, που προστατεύει τους χρήστες από τον ιό COVID-19 και εγκαθιστά κακόβουλο Remote Access Trojan.
- Παραπλανητικές διαφημίσεις στους δρομολογητές-browsers μέσω pop-up, που προωθούν εφαρμογές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και εγκαθιστούσαν κακόβουλο λογισμικό.
- Μηνύματα ηλεκτρονικού "φαρέματος" (phishing) ψευδώς προερχόμενα από τις τοπικές νοσοκομειακές μονάδες, που τρομοκρατούσαν τους χρήστες σχετικά με το COVID-19 και μεταφέρουν συνημμένα κακόβουλα έγγραφα Office.
- Πολλαπλά μηνύματα ηλεκτρονικού "φαρέματος" που προσελκύουν τους χρήστες με ψεύτικες ανακοινώσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και υποκλέβουν πληροφορίες χρήστη και κωδικούς πρόσβασης.
- Ηλεκτρονικά μηνύματα "φαρέματος" που φέρονται να προέρχονται από διάφορα κυβερνητικά υπουργεία υγείας και περιλαμβάνουν ψευδή μέτρα προφύλαξης ή/και έχουν σκοπό να προκαλέσουν αναταραχή.
- Πώληση λογισμικών στο Dark Web, που περιλαμβάνουν εργαλεία και τακτικές εκμετάλλευσης ευπαθειών των εμπορικών λύσεων απομακρυσμένης εργασίας.
- Πώληση πληροφοριών κοινωνικών δικτύων στο Dark Web, που περιλαμβάνουν τακτικές εκμετάλλευσης προσωπικών δεδομένων υπαλλήλων, για εκμετάλλευση κατά την απομακρυσμένη εργασία.
- Κακόβουλες τηλεφωνικές καμπάνιες από ψεύτικες υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης πελατών, που προωθούν παραπλανητικές τεχνικές λύσεις για το COVID-19 και οδηγούν σε λήψη κακόβουλου λογισμικού.
- Καμπάνια κακόβουλων διαφημίσεων, που προωθεί ιατρικές ενημερώσεις για το COVID-19 και ψεύτικες θεραπείες, συμβουλές για φορολογικά πακέτα, προσφορές έκτακτης ανάγκης.
- Καμπάνια κακόβουλων διαφημίσεων, που προωθεί συμβουλές για φορολογικά ελαφρύνσεις και προσφορές σε αγαθά έκτακτης ανάγκης, λόγω του COVID-19.

**Συνεντεύξεις Επιτρόπου
Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών
& Ταχυδρομείων στα Μέσα
Μαζικής Ενημέρωσης,
του Κ.Γεωργίου Μιχαηλίδη,
σχετικά με τις
Κυβερνο-επιθέσεις:**

https://csirt.cy/eriet_radio/
https://csirt.cy/eriet_omega/
https://csirt.cy/eriet_enimerwsi_twra/

Μέτρα Ψηφιακής Προφύλαξης

Υπάρχουν βασικά μέτρα προφύλαξης που επιβάλλεται να παρθούν, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος να εκτεθεί ο οργανισμός και οι υπάλληλοι, ιδιαίτερα κατά την απομακρυσμένη εργασία:

- Ενημέρωση και εκπαίδευση των χρηστών για την ανίχνευση ύποπτων ενεργειών με θέμα το COVID-19.
- Ενημέρωση και εκπαίδευση των χρηστών για την ανίχνευση ύποπτων μηνυμάτων ηλεκτρονικού "ψαρέματος" (phishing).
- Ενημέρωση λογισμικού και anti-viruses σε όλες τις συσκευές που ανήκουν στον οργανισμό.
- Απαγόρευση αποθήκευσης πειρατικών/παράνομων εφαρμογών σε συσκευές που ανήκουν στον οργανισμό.
- Απαγόρευση σύνδεσης σε ανοιχτά/ευάλωτα δίκτυα, από τις συσκευές που ανήκουν στον οργανισμό.
- Τακτική επικοινωνία σχετικά ανάμεσα στους χρήστες και τις ομάδες Διαχειριστών-Ασφαλείας, για την προσέγγιση σε ψηφιακά θέματα που ακολουθεί ο οργανισμός.
- Επιβεβαίωση πολιτικής ισχυρών συνθηματικών/κωδικών για την πρόσβαση στους λογαριασμούς του οργανισμού.
- Επιβεβαίωση ταυτότητας και πρόσβασης των χρηστών του οργανισμού, με τη χρήση της τεχνολογίας MFA.
- Χρήση τεχνικών για έλεγχο και αυτόματη αποτροπή από πρόσβαση σε ύποπτες ιστοσελίδες και κοινωνικά δίκτυα, για συσκευές που ανήκουν στον οργανισμό.
- Επικύρωση πολιτικής αναφορικά με μηχανισμούς ακύρωσης και αδράνειας χρηστών.
- Επικύρωση αρχιτεκτονικής διαβαθμισμένων χρηστών, όπου ο κάθε λογαριασμός θα έχει πρόσβαση μόνο σε απαραίτητες για τη λειτουργία του πληροφορίες.
- Αποτροπή πρόσβασης σε servers και σημαντικές πληροφορίες, για προσωπικό χαμηλής διαβάθμισης.
- Κρυπτογράφηση όλων των δεδομένων των φορητών υπολογιστών, που χρησιμοποιούνται για απομακρυσμένη εργασία.
- Απενεργοποίηση θυρών USB και πρόσβασης σε εμπορικές πλατφόρμες ανταλλαγής δεδομένων file hosting για αποφυγή μόλυνσης από κακόβουλα αρχεία. Χρησιμοποίηση ασφαλούς εναλλακτικού τρόπου μεταφοράς αρχείων προς τον οργανισμό.
- Αναφορά όλων των διαδικασιών χρηματικών συναλλαγών του οργανισμού και διαδικασίες αυστηρής επιβεβαίωσης.
- Επιβεβαίωση ότι έχουν εγκατασταθεί όλες οι κρίσιμες ενημερώσεις εκδόσεων σε εφαρμογές ασφαλείας και τείχη προστασίας (firewalls).
- Επιβεβαίωση ότι έχουν δημιουργηθεί αντίγραφα ασφαλείας-back-ups όλων των κρίσιμων συστημάτων του οργανισμού.
- Δημιουργία Διαγράμματος Διαχείρισης Περιστατικών, που να περιλαμβάνει τις πιθανότητες εμφάνισης απειλών και κατευθυντήριες γραμμές για την αντιμετώπιση τους.
- Δημιουργία Πρωτοκόλλου Αμφίδρομης Επικοινωνίας, μεταξύ διοίκησης και υπαλλήλων, για τη αναφορά περιστατικών και ύποπτων ενεργειών.

Οι κακόβουλες ομάδες θα κάνουν τα πάντα για να εκμεταλλευτούν τις δυσκολίες και τις αλλαγές που έχουν προκαλέσει τα μέτρα και η κατάσταση της πανδημίας, είναι όμως σημαντικό να κατανοήσουμε τις ευθύνες που έχουμε όλοι, για να προστατέψουμε τόσο τον εαυτό μας, όσο και τον οργανισμό που ανήκουμε. Ο μόνος τρόπος να προστατευτούμε, είναι να καταλάβουμε την αξία της προετοιμασίας για την απομακρυσμένη εργασία, καθώς και την σύσταση συγκεκριμένων κατευθύνσεων, που να καλύπτουν τη φυσική ασφάλεια, την τεχνική προσαρμογή και την επικοινωνία.

Διαδικτυακή παρουσίαση με θεματολογία
«Security Awareness for Remote Workers» υπό την αιγίδα του
Εθνικού CSIRT-CY – Αρχή Ψηφιακής Ασφάλειας:

- Για διαχειριστές συστημάτων

http://csirt.cy/security_awareness_for_remote_workers_admins/

- Για χρήστες συστημάτων

http://csirt.cy/security_awareness_for_remote_workers_users/

Contacts

Εθνικό CSIRT-CY

Εθνική Ομάδα Ανταπόκρισης Ηλεκτρονικών Επιθέσεων

Τηλέφωνο: 1490

Ηλ. Διεύθυνση: info@csirt.cy

Ιστοσελίδα: www.csirt.cy

Διεύθυνση: Ηλιουπόλεως 8, Λευκωσία 1101, Κύπρος

“Χτίζουμε Εμπιστοσύνη”

ΑΡΧΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Σύνδρομα Κοπεγχάγης σε καιρούς κορωνοϊού

Ο εφιάλτης του Πετρίδη

Αν υπάρχει κάποιος υπουργός που αυτή την περίοδο κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα, αυτός είναι ο Κωνσταντίνος Πετρίδης. Και επειδή οι εξηγήσεις προλαβαίνουν τις παρεξηγήσεις, ο υπουργός Οικονομικών έχει αρχίσει να βλέπει εφιάλτες, ειδικά όταν συγκρίνει τις περσινές επιδόσεις των κρατικών ταμείων, από πλευράς εσόδων, με τις φρενές. Η διαφορά είναι τρομαχτική, όπως λένε στο ΥΠΟΙΚ, ειδικά στο κομμάτι του ΦΠΑ και των φόρων από τα καύσιμα. Στο οικονομικό επιτελείο, η κατάσταση που επικρατεί παρομοιάζεται με έναν κουβά με τρύπα στον πάτο, συνεχή διαρροή οικονομικών πόρων για στήριξη του πληθυσμού, χωρίς να υπάρχουν νέα έσοδα. Αυτό που τρομάζει είναι να πάει κάτι στραβά με τη σταδιακή επανεκκίνηση της οικονομίας. Πρόσωπο με βαθιά γνώση των δημόσιων οικονομικών μου έλεγε επί λέξει πως σε μια τέτοια περίπτωση, η κατάσταση που θα δημιουργηθεί θα είναι άνευ προηγουμένου και μη αναστρέψιμη.

• • • •

Φτου ξελευτερία

Θεού θέλοντος και κορωνοϊού επιτρέποντος, φαίνεται ότι πλησιάζει η μέρα άρσης του εγκλεισμού. Την επόμενη εβδομάδα θα ληφθούν καθοριστικές αποφάσεις για τον χρόνο αλλά και τον τρόπο με τον οποίο θα αρθούν τα μέτρα. Όλα δείχνουν πως οι τελικές αποφάσεις θα ληφθούν στο επόμενο Υπουργικό Συμβούλιο και εφόσον θα έχει προηγηθεί μια ακόμη σύναξη των σοφών επιστημόνων, υπό τον Νίκο Αναστασιάδη. Η 4η Μαΐου παρουσιάζεται ως η ημερομηνία έναρξης της σταδιακής επιστροφής στην κανονικότητα. Πάντως, η ομάδα των επιστημόνων, που συμβουλεύει τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, δεν φαίνεται να συμμερίζεται το γενικότερο κλίμα ευφορίας που δημιουργείται. Άσχετα από τις τελικές αποφάσεις που θα πάρει ο Νίκος Αναστασιάδης, κάποιοι εξ αυτών υποστηρίζουν σθεναρά πως εάν δεν μηδενιστεί η καμπίλη των νέων κρουσμάτων δεν μπορεί να ανακωνωθεί ημερομηνία άρσης μέτρων. Αυτά ακούει ο υπουργός Οικονομικών και παίρνει υπογλώσσια, ειδικά όταν βάζει το χέρι του στην κρατική πούγγα.

• • • •

Ο Αλέκος Μαρκίδης

Πληθωρικός με έντονο λόγο, νομικό και πολιτικό, ο Αλέκος Μαρκίδης σηματοδότησε με τη στάση του τα δημόσια πράγματα του τόπου, τα τελευταία 30 χρόνια. Ακόμα και εκεί όπου θεωρούσε ότι αδίκησε είχε το θάρρος και τον τρόπο να επανορθώσει. Ακόμα και

Τώρα που καλομάθαμε να ζούμε «ελεύθεροι» πίσω από κάγκελα και κλειδαριές, άντε να επιστρέψουμε στην κανονική ζωή. Όπως το φυλακισμένο καναρίνι που όταν ανοίξει το κλουβί, λουφάζει σε μια γωνιά τρέμοντας την ελευθερία που του δίνεται.

αν επρόκειτο για ένα πρωτόβγαλτο δημοσιογράφο από τον οποίο αποστέρησε τον ενθουσιασμό της πρώτης δημοσιογραφικής επιτυχίας του, προκειμένου να διαφυλάξει, κατά τον ίδιο, ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα, αυτό με τις τουρκοκυπριακές περιουσίες. Ο Αλέκος Μαρκίδης, με τον τρόπο του, φρόντισε στη συνέχεια να δείξει την εκτίμηση και τον σεβασμό του, στον πρωτόβγαλτο δημοσιογράφο, χτίζοντας μια ζεστή επαγγελματική σχέση μέχρι το τέλος. Ακόμα και όταν βρισκόταν κλινήρης στο νοσοκομείο, ακόμα και όταν δεν ήταν σε θέση να επικοινωνήσει, πάντα ανταποκρινόταν σε όσους, λόγω άγνοιας της φυσικής του κατάστασης, τον αναζητούσαν στο τηλέφωνο. Αυτός ήταν ο Αλέκος Μαρκίδης. Ένα πρόσωπο που κατάφερε να βάλει στο ίδιο τραπέζι, τη νομική επιστήμη, την ανθρωπιά και την άχαρη τέχνη της πολιτικής.

• • • •

Οι Παπαφλέσσες

Κάποιοι ιεράρχες, με αφορμή το μπαϊράκι που σήκωσαν μέσα στη Μεγάλη Εβδομάδα, για τα μέτρα με τις συναθροίσεις, ζουν σε άλλες εποχές. Νομίζουν πως βρίσκονται σε καιρούς διωγμών της Ορθοδοξίας. Απλώς να υπενθυμίσουμε στους άγιους πατέρες πως η Κύπρος αποτίνανε τον οθωμανικό ζυγό πάνω από έναν αιώνα. Τα περί διωγμών που διαλαλούν με πάθος, κάποιοι ιεράρχες από άμβωνος με όλο το σέβας είναι στη σφαίρα της φαντασίας και της παραζάλης τους. Παπαφλέσσες τη σύμερον ημέρα δεν υπάρχουν, τουλάχιστον στην Κύπρο. Άσε που υπάρχουν και κάποιοι που πιστεύουν πως οι ίδιοι είναι και θεματοφύλακες των ιερών και οσίων της Ορθοδοξίας. Κάποιοι πρέπει να τους πει πως αυτό λέγεται αλαζονεία. Δεν είμαι θεολόγος αλλά δεν νομίζω να είναι σπμάδια ταπεινότητας, κάποιοι προφέσορες ιεράρχες μας, να λένε δεξιά και αριστερά για ελλείμματα άλλων όμορων Εκκλησιών

που πειθαρχήσαν με τα μέτρα κατά της πανδημίας.

• • • •

Στον ανακριτή

Η θέση του κληρικού δεν είναι κάθε τόσο και λιγάκι να περνά από κάποιο ανακριτικό γραφείο και να δίνει καταθέσεις. Πάντως το τελευταίο διάστημα, ο μπροπολίτης Μόρφου όλο και πιο συχνά απασχολεί την Αστυνομική Διεύθυνση Ευρύχου. Πρώτα με τον λόγο του, για ένα κομμάτι της κοινωνίας και τώρα με τη δημόσια προτροπή του, σε αστυνομικά όργανα εν ώρα υπηρεσίας να παρανομήσουν. Ήδη οι ανακριτές στην Ευρύχου που έχουν αναλάβει την υπόθεση μέσα στη Μεγάλη Εβδομάδα επικοινωνήσαν και με δημοσιογράφους οι οποίοι σχολήθηκαν, επαγγελματικά, με τα καμώματα του Άγιου Μόρφου. Πανιερώτατε, να ξέρετε πως οι δημοσιογράφοι δεν είναι η έκφραση του κα-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

«**comme ci comme ça**», ελληνιστί «έτσι κι έτσι» ο φρέσκος υφυπουργός Έρευνας Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής για το έργο της ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης των αιτήσεων και καταβολής των επιδομάτων. Την επόμενη φορά, κ. Κόκκινε, δεν θα υπάρχει δικαιολογία, για να εξηνούμαστε.

κού που σκανδαλίζουν τους ιεράρχες. Αποψη την οποία είχατε κάποτε και αναθεωρήσατε μετά την κρίση εντός της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου το 2000, σε κατ' ιδίαν συζητήσεις με κάποιους δημοσιογράφους που τότε μιλούσατε.

• • • •

Τι χαστούκι και αυτό...

Κάθε φορά που η Τουρκία ξεδιπλώνει και μια καραμπινάτη πρόκληση, μέσα στην κυπριακή ΑΟΖ όλα τα λεφτά είναι οι αντιδράσεις Αμερικανών, Βρετανών και των Ευρωπαίων εταίρων μας. Πώς λέμε cory paste με μικρο-αλλαγές, στο γεωγραφικό προσδιορισμό των προκλήσεων. Τουλάχιστον αγαπητοί στρατηγικοί σύμμαχοι αν θέλατε να κρατήσετε τα προσχήματα, χαϊδεύοντας τα αφτιά μας αλλάξετε τη φρασολογία γιατί ουδείς πλέον δίνει σημασία στα «κχηρά» διπλωματικά χαστούκια σας στην Άγκυρα.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

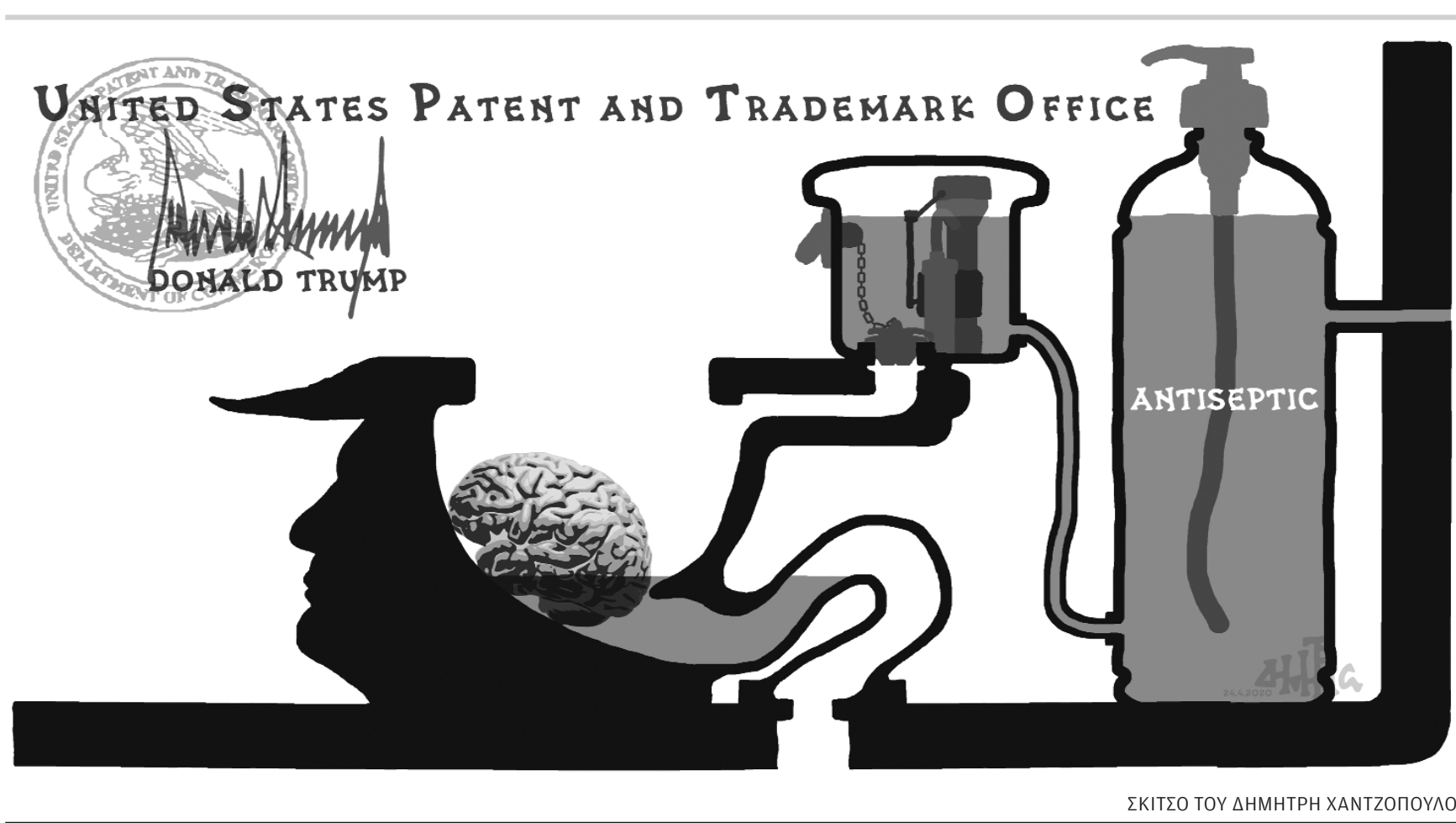
Με αφορμή μια θλιβερή επέτειο

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Σε κάθε επέτειο του πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου 1967, είναι καθιερωμένο τα πολιτικά κόμματα να βγάζουν τις γνωστές, διδακτικού περιεχομένου, ανακοινώσεις και κάνουν πολύ καλά, ουδεμία αμφιβολία επ' αυτού. Γιατί όμως, διερωτώμαι, είναι πάντα τα κόμματα της Αριστεράς εκείνα που έχουν το πρώτο βιολί στον θρήνο και στον οδυρμό για την 21η Απριλίου. Είμαι βέβαιος -και ασφαλώς η βεβαιότητά μου είναι ανοικτή στην αμφισβήτηση οποιουδήποτε- ότι αν κάποιοι οφείλουν πραγματικά να θρηνούν και να οδύρονται, πολύ περισσότερο επειδή εκείνοι ακόμη υφίστανται τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της δικτατορίας, είμαστε εμείς οι κεντροδεξιοί.

Δεν πιστεύω ότι σώφρων άνθρωπος θα διαφωνούσε με τη διαπίστωση ότι η λεγόμενη χούντα των συνταγματαρχών, 1967-1974, ήταν το χειρότερο που μας συνέβη στη μεταπολεμική ιστορία μας. Μας αρέσει να την προσδιορίζουμε με διάφορα επίθετα, που πάντοτε σπρώχνουν την ευθύνη σε κάποιους άλλους (ξενοκίνητη, αμερικανοκίνητη κ.λπ.), η πραγματικότητα όμως είναι ότι την έκαναν Έλληνες και, συγκεκριμένα, το πιο φανατικό, καθυστερημένο και βλαμμένο κομμάτι της Δεξιάς.

Εκτός από την κατάλυση της δημοκρατίας και της πολιτικής ελευθερίας, τους διωγμούς και τα βασανιστήρια, η χούντα ανέκοψε και την πίεση της κοινωνίας, ιδίως των περισσότερο δυναμικών στρωμάτων της, όπως οι νέοι, πίεση για περισσότερες ελευθερίες, ατομικές και κοινωνικές. Τη δεκαετία του 1960, δεν ήταν όλοι οι νέοι που συμμετεί-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

χαν στις διαδηλώσεις αριστεροί, με την αυστηρή έννοια του όρου. (Μόνο οι μετέπειτα χουντικοί το αντιλαμβάνονταν έτσι.) Ήσαν παιδιά, τα οποία, χάρη στη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη των μεταπολεμικών χρόνων, είχαν ζησει καλύτερα από τους γονείς τους και ζητούσαν το άνοιγμα της κοινωνίας, ζητούσαν δημοκρατική διαφάνεια, ατομικά δικαιώματα και κοινωνικές ελευθερίες. Το ίδιο συνέβαινε τότε παντού στη «Δυτική Ευρώπη», κατά τον όρο της εποχής. Ήταν το αποτέλεσμα της επιτυχίας του πολιτικού και οι-

κονομικού συστήματός της.

Όλο αυτό το κοινωνικό κίνημα, η χούντα το κατεδίωξε και το συνέτριψε, με τη λογική συνέπεια να χαρίσει στην Αριστερά ολόκληρη την ατζέντα του κοινωνικού εκσυγχρονισμού. Θυμίζω ότι μόλις τέσσερις ημέρες πριν από την εκδήλωση του στρατιωτικού πραξικοπήματος, η αστυνομία είχε διακόψει με άγριο ξύλο τη συναυλία των Rolling Stones, στο γήπεδο του Παναθηναϊκού, επειδή -άκουσον, άκουσον!- ο Τζάγκερ ή κάποιος άλλος είχε πετά-

ξει στο πλήθος κόκκινα λουλούδια. Εκείνοι που διέπραξαν το πραξικόπημα, τέσσερις ημέρες αργότερα, ήταν οι «υπηρέτες» εκείνων που κυβερνούσαν. Δεν ήταν λοιπόν επόμενο να πρέπει, φέρ' ειπείν, να φθάσουμε στη δεκαετία του 1980 με κυβερνήσεις σοσιαλιστικές, ώστε να υπάρξει πρόοδος στην ισότητα των δύο φύλων, με τη μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου; Ο συντηρητισμός είχε εξευτελισθεί από τη χούντα. Μετά την επεστία της, για να είσαι προοδευτικός στα κοινωνικά ζητήματα,

έπρεπε να είσαι αριστερός - ήταν περίπου σαν προϋπόθεση. Διαφορετικά, όφειλες να συνθησείς την πολιτική μοναξιά σου.

Για να επανέλθω στην αρχική απορία μου όμως, τόσα χρόνια μετά τη χούντα, έχοντας μπει πλέον σε μια νέα εποχή μετά την οικονομική χρεοκοπία του συστήματος που δημιουργήθηκε με τη Μεταπολίτευση του 1974, είναι κουραστικό η βελόνη της Αριστεράς να μένει διαρκώς κολλημένη στον θρήνο και στην οίμωγή για την 21η Απριλίου. Τη δύ-

ναμή της η Αριστερά, στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης, την οφείλει στη σκοταδιστική πλιθιότητα και στην απερίγραπτη χωριατιά της χούντας. Σε αυτή την καταραμένη οφείλει το περίφημο θηκό πλεονέκτημά της, που ακόμη το επισείει, έστω και κουρελιασμένο μετά την πενταετία του ΣΥΡΙΖΑ.

Δεν λέω, ούτε και μου περνάει από το μυαλό, να κάνουν πάρτι! Εξάλλου οι γενιές που διαμορφώθηκαν από την τροπή που έδωσε η χούντα στην πορεία μας είναι ακόμη εδώ - πιο σωστά, είμαστε, καθώς ακόμη θυμάμαι το τανκ στην πλατεία Πλαστήρα, εκεί όπου έπρεπε κανονικά να ήταν το σχολικό. Αλλά, βρε παιδί μου, να αλλάξουν κάπως τον σκοπό! Υποθέτω -τι άλλω μπορώ να κάνω;- ότι οι λόγοι αυτής της εμμονής είναι εκκλησιαστικοί. Ας τους πούμε έτσι, λόγω των μεγάλων ομοιοτήτων θρησκείας και Αριστεράς. Όπως και στην Εκκλησία, έτσι και στην Αριστερά, τα τροπάρια δεν αλλάζουν. Γράφτηκαν κάποτε με θεία επίνευση και αυτό ήταν, πάει και τελείωσε εις τους αιώνες των αιώνων, αμήν.

Είναι δυνατόν;

Καταλαβαίνω ότι η τιμή του 1,50 ευρώ ανά γεύμα, για τη σίτιση των απόρων, είναι μικρό ποσό. Τόσο μικρό, ώστε να προκαλεί αμφιβολίες για την ποιότητα της τροφής που προσφέρεται και, επιπλέον, να δικαιολογεί σκέψεις για αύξηση της τιμής, εφόσον συνεπάγεται και άνοδο της ποιότητας. Αλλά η εκτόξευση από το 1,5 ευρώ στα 7 δεν είναι τουλάχιστον υπερβολική; Θα χρειασθεί να επανέλθω όμως...

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Η εποχή
των ειδικών

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις στον τρόπο διαχείρισης της πανδημίας είναι η πανηγυρική αναγνώριση του προβადίσματος των επιστημόνων. Αυτοί έχουν τον πρώτο λόγο και οι πολιτικοί ακολουθούν.

Και όπου συνέβηκε το αντίθετο, όπου δηλαδή οι πολιτικοί παρέβαιναν απαιτητικωμένως στο υπερέγχο τους (βλέπε Τραμπ, Τζόνσον, Ερντογάν) τα αποτελέσματα ήταν σαφώς χειρότερα για τη χώρα τους. Συνεπακόλουθο αυτής της διαπίστωσης είναι και το συμπέρασμα πως οι πολιτικοί που κερδίζουν ξανά την εμπιστοσύνη του κόσμου είναι εκείνοι, οι οποίοι αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της αντιστροφής των ρόλων. Κά διαμορφώνουν την πολιτική τους βάσει των συμβουλών των ειδικών προκειμένου να διαχειριστούν κατά το μέγιστο δυνατό τρόπο την πανδημία. Αυτό συνέβηκε και στη χώρα μας. Πριν από την πανδημία η κυβέρνηση και δη ο πρόεδρος είχαν χάσει το στοιχείο της εμπιστοσύνης του κόσμου και ο' αυτό συνέτειναν ένα σωρό πράξεις και παραλείψεις τους, που αποδείκνυαν την ανεπάρκεια τους να παραμερίσουν τις δικές τους ιδεοληψίες και δοσοληψίες, προκειμένου να δράσουν υπέρ του δημόσιου συμφέροντος. Κατά τον ίδιο τρόπο απώλεσαν την εμπιστοσύνη μας και οι λοιποί αρχηγοί κομμάτων, οι οποίοι δεν έπειθαν πως μάχονταν για την υπεράσπιση του δημόσιου συμφέροντος, αλλά για την πρόσπιση των μικροκομματικών τους συμφερόντων. Η πανδημία έφερε, ωστόσο, τα πάντα κάτω. Η κυβέρνηση δίνοντας χώρο στους επιστήμονες και προσαρμόζοντας τις πολιτικές της αποφάσεις με γνώμονα την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως αυτή υπαγορεύεται από τις οδηγίες των ειδικών, κατάφερε εκείνοι που πριν από λίγους μήνες θα θεωρούσαμε σχεδόν αδύνατο: Να εμπνεύσει εμπιστοσύνη. Ακόμα κι αν κάποιος εντοπίζει λάθη σε ό,τι αφορά τα οικονομικά μέτρα ή άλλες παραμέτρους των συνεπειών της πανδημίας, αυτά δεν αναδύονται εν λόγω διαπίστωση. Η πραγματικότητα είναι πως νιώσαμε ότι οι κυβερνήτρες έκαναν το μέγιστο που μπορούσαν. Και ο μοναδικός λόγος που το νιώσαμε ήταν ακριβώς γιατί δήλωσαν εξ αρχής πως έδωσαν προβάδισμα στους επιστήμονες. Είναι, λοιπόν, ενδιαφέρον να εστιάσουμε σε αυτή την παράτησή ώστε να θέσουμε ένα καίριο ερώτημα το οποίο αφορά στην επόμενη μέρα. Ποιο είναι αυτό; Μήπως οφείλουμε να εισέλθουμε στην νέα εποχή που μας περιμένει αναβαθμίζοντας καθοριστικά τον ρόλο των ειδικών στους πολιτικούς μας σχεδιασμούς; Σκεφτείτε το: Εξής: Πόσο βελτιωμένη θα ήταν η ζωή μας αν οι εκάστοτε κυβερνήτρες μας έδιναν βαρύτητα στη γνώμη των ειδικών σε όλους τους τομείς (στο περιβάλλον, στον πολιτισμό, στη δημόσια υγεία, στην οικονομία κτλ.) αντί να θεωρούν εαυτούς ειδικούς για θέματα τα οποία η ανεπάρκειά τους είναι προφανής. Πώς θα ήταν η ζωή μας αν υπήρχε π.χ. μια ομάδα ανεξάρτητων ειδικών που να συμβουλεύει πώς να διαχειριστούμε την οικοδομική μας ανάπτυξη, σεβόμενοι το περιβάλλον μας και αναδεικνύοντας τις ομορφιές του. Πώς θα ήταν η ζωή μας, αν η παιδεία μας βασιζόταν στις προτάσεις ανεξάρτητων ειδικών και όχι στην κάθε δημοσιοπαλαιοκρατική νοοτροπία και συνδικαλιστική στενότητα; Πώς θα ήταν η ζωή μας αν προβλεπόταν η δημιουργία ενός κράτους πρόνοιας βάσει επιστημονικών εισηγήσεων ώστε να έχουν στον ήλιο μοίρα ευπαθείς ομάδες; Πώς θα ήταν η ζωή μας αν ο πολιτισμός δεν αρνηνόταν στα χέρια των απαίδευτων κομματάρχων αλλά σε μια ανεξάρτητη ομάδα ανθρώπων του πολιτισμού; Αυτά είναι μόνο μερικά παραδείγματα. Θα μου πείτε και ποιοι είναι αυτοί οι ειδικοί; Αναμφισβήτητα υπάρχουν, αρκεί να τους ψάξουμε όχι με βάση τις κομματικές τους προτιμήσεις αλλά με βάση το επιστημονικό τους υπόβαθρο. Όπως μέχρι χθες δεν γνωρίζαμε ποιος είναι ο Α. Κωτρικίτης υπάρχουν αντίστοιχοι για κάθε τομέα. Άρα μήπως ο πολιτικός τις επόμενες μέρες, εκείνος που θα εμπνεύσει εμπιστοσύνη θα είναι αυτός που θα αναγνωρίσει την αναγκαιότητα του ρόλου των ειδικών στην χώρας μας πολιτικής, η οποία πραγματικά να υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον; Και μήπως αυτός θα είναι και ο μόνος τρόπος να λειτουργήσει κάποια στιγμή ο κρατικός μηχανισμός αξιοκρατικά και όχι μικροκομματικά; Σκεφτείτε το.

elenixenou11@gmail.com

Οι Βέλγοι παίκτες χόκει Tom Boon και Max Plennevaux κατά την αποχώρησή τους από το νοσοκομείο Etterbeek-Ixelles στις Βρυξέλλες, όπου μοίρασαν γεύματα στο προσωπικό των ΜΕΘ.

EPA/STEPHANIE LECOCO

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ**

Αρμενική Γενοκτονία: Το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας

Από μικρό παιδί με συγκινούσε η ιστορία του αρμενικού λαού, ενός λαού περήφανου που τιμά την ιστορία του, σέβεται το παρελθόν του και αγαπά τον πολιτισμό του, ενός λαού συνοδοιπόρου του δικού μας έθνους. Μια από τις συγκλονιστικότερες εμπειρίες της ζωής μου ήταν η πρόσφατη επίσκεψή μου στην Αρμενία ως προσκεκλημένος της Αρμενικής Εθνικής Επιτροπής. Με το που φθάνεις στην Αρμενία, κυριαρχούν αισθήματα δέους και συγκινησιών. Πολύ γρήγορα όμως νιώθεις μια αμηχανία, όταν αντιλαμβάνεσαι το μέγεθος της θρησδίας των κεμαλιστών εις βάρος αυτού του σπουδαίου λαού. Επισκεπτόμενοι την Αρμενία και το Τσιτσερνακμπέρντ, το Μνημείο της Αρμενικής Γενοκτονίας καταθέσαμε ένα λουλούδι ως ελάχιστο φόρο τιμής στα θύματα της Γενοκτονίας των Αρμενίων. Τα συναισθήματα που ένιωσα περιγράφονται με γλαφυρότητα στο διήγημα του Γιώργου Ιωάννου + 13 - 12 - 43, «Είχα γίνει πια ένα με το χώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκεφτόμουν πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάστος». Στο σύστημα αυτό πεζογράφημα ο Γιώργος Ιωάννου αναφέρεται στην επίσκεψή του στα Καλάβρυτα, όπου έγινε ομαδική εκτέλεση Ελλήνων από Γερμανούς στρατιώτες κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής και τυγχάνει να παρακολούθησει την ανακομιδή των οστών ενός εφθύρου που είχε εκτελεστεί μαζί με τους άλλους. Είναι ακριβώς τα ίδια συναισθήματα που μας κατακλύζουν στα Φυλακισμένα Μνήματα μπροστά στους τάφους των ποτών υαs.

Η Γενοκτονία των Αρμενίων, λοιπόν, αποτελεί την πρώτη γενοκτονία του 20ου αιώνα και ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα παγκοσμίως. Η 24η Απριλίου του 1915 θεωρείται συμβολικά ημέρα έναρξης της γενοκτονίας των Αρμενίων. Εκείνη την ημέρα 235 προεξάρχοντα μέλη της αρμενικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης συνελήφθησαν με τη δικαιολογία μιας εξέγερσης στην επαρχία Βαν. Οι συλλήψεις συνεχίστηκαν σε όλη την Τουρκία. Μεγάλο μέρος των συλληφθέντων –συγγραφείς, διανοούμενοι, πολι-

τικοί, καλλιτεχνες, εκπαιδευτικοί, εκκλησιαστικοί και πολιτικοί ηγέτες – εκτελέστηκαν δημόσια για τον εξορισμό των υπολοίπων Αρμενίων. Μια συνθήκη αλλά και μεθοδευμένη τακτική των Τούρκων, τραγικά γνώριμα για τον Κυπριακό Εθελονισμό. Αναπόφευκτα η ιστορική μνήμη πάει στην 9η Ιουλίου του '21, τότε που οι Τούρκοι προχώρησαν στη σφαγή των Αρχιεπισκόπου Κυπριακού και 470 προκρίτων του λαού μας.

Σήμερα, 105 χρόνια μετά το Ολοκαύτωμα, η Τουρκία συνεχίζει την άτεγκτη στάση της απέναντος του εγκλήματος και της διαστρέβλωσης της Ιστορίας. Η Τουρκία, η οποία υποτίθεται ότι ακολουθεί πορεία εκδημοκρατισμού, εξακολουθεί να περιφρονεί τα ανθρώπινα δικαιώματα των ιδίων των πολιτών της. Το περίφημο άρθρο 301 του Συντάγματος βάσει του οποίου διώκεται ποινικά η αναφορά και μόνο της λέξης Γενοκτονία, αποτελεί ένα παράδειγμα για το πώς αντιλαμβάνεται η Τουρκία τις αρχές και τις ηθικές αξίες του σύγχρονου ευρωπαϊκού Πολιτισμού.

Παρόλο που στόχος του «Μεγάλου Εγκλήματος», όπως ονομάζουν οι Αρμένιοι τη Γενοκτονία, ήταν ο πλήρης αφανισμός του Αρμενικού Έθνους, το Αρμενικό Έθνος είναι εδώ. Κάθε χρόνο οι Αρμένιοι που κατοικούν στην Αρμενία αλλά και αυτοί της διασποράς κατά χιλιάδες τιμούν αυτή την ημέρα με εκδηλώσεις, επιστημονικά συνέδρια και ειρηνικές πορείες, αποδεικνύοντας ότι το Αρμενικό Έθνος έχει παραμείνει, παρόν και λαμπρό μέλλον. Ο Κυπριακός Ελληνισμός στέκεται αλληλέγγυος στον αδερφό αρμενικό λαό, ως ακλόνητος μάρτυρας της ιστορικής αλήθειας και απαιτεί από την διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει τη γενοκτονία ως «εγκληματική γενοκλήματων». Οφείλουμε να συλλέγουμε όλοι μαζί τον αγώνα για τη διεθνοποίηση της Γενοκτονίας, τον τιμώ και δίκαιο αγώνα, που εδράζεται σε ηθικές και πανανθρώπινες αξίες.

Ο κ. Ανδρέας Παπαχαλαλάρμπους είναι
δήμαρχος Στροβόλου.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Αλέκος Μαρκίδης *In Memoriam*

Ο Αλέκος Μαρκίδης υπήρξε, σε όλη του την πολιτική διαδρομή, η προσωποποίηση της τετραγώνων λογικής και του ορθολογισμού. Δεν τον ενδιέφεραν τα επικοινωνιακά φτιασιδώματα και η εικόνα. Αυτό δεν τον καθιστούσε πάντοτε δημοφιλή, ήταν όμως πάντοτε ωφέλιμος και ουσιαστικός. Ο Αλέκος Μαρκίδης, ως διαπρεπής νομικός, θα μπορούσε κάλλιστα να είχε μείνει μακριά από την πολιτική και να επικεντρωνόταν αποκλειστικά στο δικηγορικό επάγγελμα. Αντίθετα όμως σε μια κατηγορία που θεωρούσε τη συμμετοχή στην πολιτική ως υποχρέωση και πατριωτικό καθήκον. Δεν ήταν εξ αυτών που παρακολουθούσαν από απόσταση. Στις μέρες μας, βέβαια, τείνει να εξιδανικευτεί η απάθεια και η αποχή. Σε ένα περιβάλλον με έντονο το στοιχείο του μηδενισμού και της ισοπέδωσης, οι αξιολογοί άνθρωποι διατάζουν να εμπλακούν στην πολιτική με αποτέλεσμα να παραμένει ελεύθερο το πεδίο στους κάθε λογής ανεύθυνους λαϊκιστές και δημαγωγούς. Πρόκειται για μια τάση που διαβρώνει τα θεμέλια της δημοκρατίας μας και πρέπει οπωσδήποτε να αντιμετωπιστεί. Και αυτό θα γίνει μόνο μέσα από την πολιτική συμμετοχή.

Ο Αλέκος Μαρκίδης, πάντως, δεν δίστασε να βρεθεί από νωρίς στα χαρακώματα και στις κακοποιήσεις τις πολιτικές. Ασφαλώς, μπορεί κάποιος να συμφωνήσει ή και να διαφωνήσει με τις κατά καιρούς αποφάσεις και επιλογές του. Αποτελεί όμως αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η πολιτική του συμπεριφορά χαρακτηριζόταν από στιβαρότητα και ουσία. Ήταν μια συμπεριφορά απαλλαγμένη από αχρείστους συναισθηματισμούς και ανόητες εξάρσεις. Δεν θυμάμαι τον Μαρκίδη να έχει ποτέ καταφύγει στα ανέδρα συνηθισμένα ή να έχει ποτέ δολιοσθήσει στη δημαγωγία, που τόσο πολύ ευδοκίμει στον τόπο μας. Εξάλλου, όταν κάποιος διαθέτει την οξυδερκεία και την ευρυμάθεια του Μαρκίδη, δεν χρειάζεται να καταφεύγει σε τέτοιου είδους συμπεριφορές. Αυτό το είδος πολιτικού ομολογούμενους σπανίζει στις μέρες μας. Και όμως, είναι τέτοιους ανθρώπους που χρειαζόμαστε στα πολιτικά πράγματα. Με υποβόηρο, με γνώση και με ήθος. Ο Αλέκος Μαρκίδης υπήρξε ένας από τους ιδρυτές του Δημοκρατικού Συναγερμού και μετείχε στο στενό κύκλο των συνεργατών του Γλαύκου Κληρίδη, σε εκείνα τα πρώτα δύσκολα χρόνια. Υπήρξε τσε ως βουλευτής Λευκωσίας, ως Γενικός Γραμματέας και ως Αναπληρωτής Πρόεδρος της παράταξης. Υπήρξε επίσης, επί σειρά ετών, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και βασικό στέλεχος της ομάδας διαπραγματεύσεων του Κυπριακού αλλά και της ομάδας που είχε οδηγήσει την Κύπρο στον άθλο της ένταξης στην ΕΕ.

Αποτελεί γεγονός ότι κατοπινές αποφάσεις και επιλογές του και συγκεκριμένα η προεδρική του υποψηφιότητα το 2003, τον είχαν φέρι προσανατολισμό σε πορεία σύγκρουσης με τον Γλαύκο Κληρίδη και τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Αυτό όμως με κανένα τρόπο δεν διαγράφει ούτε τον ιστορικό του ρόλο, ούτε και τη διαχρονική του δράση και προσφορά. Κατ' ακρίβεια, ο ρόλος του Αλέκου Μαρκίδη στον προσδιορισμό του πολιτικού και ιδεολογικού στίγματος του Δημοκρατικού Συναγερμού ήταν καθοριστικός.

Ο Αλέκος Μαρκίδης ανήκε σε μια ομάδα στελεχών την οποία εμείς οι νεότεροι παρακολουθούσαμε με σεβασμό και η οποία περιλάμβανε επίσης τον σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, τον Μανώλη Χριστοφίδη, τον Λεόντιο Ιεροδιακόνου, τον Γιαννάκη Κασσουλίδη και άλλους. Τους ανθρώπους δηλαδή που στάθηκαν δίπλα στον Γλαύκο Κληρίδη και κατάφεραν, κάτω από δύσκολες πολιτικές περιστάσεις, να εδραιώσουν τον Δημοκρατικό και να τον μετατρέψουν σε μια από τις πιο πετυχημένες πολιτικές παρατάξεις της ευρωπαϊκής κεντροδεξιάς.

Είναι σε αυτές τις γραμμές που πρέπει να κρατήσουμε τον Δημοκρατικό Συναγερμό σήμερα. Να παραμείνει ο Δημοκρατικός Συναγερμός η δύναμη της μετριοπάθειας και της σύνθεσης, του ορθολογισμού και του πατριωτικού ρεαλισμού. Η πολιτική παράταξη που δεν διστάζει να βάζει πλάτες στα δύσκολα, όπως και επανάληψη έχει πράξει τα τελευταία χρόνια. Είναι με αυτό τον τρόπο που θα παραμείνει ο Δημοκρατικός Συναγερμός στον σωστό δρόμο και θα συνεχίσει να εκφράζει μια διευρυμένη μερίδα συμπολιτών μας. Αυτό, είμαι βέβαιος, θα επιθυμούσε και ο Αλέκος Μαρξίδης. Αιώνια να το μνημόν.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

ΒΟΛΕΣ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Πρόσθες κακά τοις ενδόξοις της γης

σόγεια, στ
σημερολογ
οι οποίοι ε
του κορων
εκκλησίες
τις ακολου
δας; Η Ασ
χειρήσεις,
οποία κατέ
αναμεταδό
μέρωσης, μ
και έστειλε
Σε αρκετές

στηρότατα
επισκόπου
τολμήσουν
πλησιάσου
με αργία, ὁ
λεσς Μυσ

Άγιοι, ήρωες, ή απλά λεβεντομαλάκες, είναι άραγε οι πιστοί στο Αβδελλέρο, στην Περιστέρωνα, στην Αρδίππου, στη Γερμανοαστήρι των Παλιών και σε άλλα χωριά, λασάν την καρτανίνα του και μετέβησαν σε ένα παρακοιλούθησόν της Μεγάλην Ββομήρμια με διάφορες επιτάκαι με να βίντεο, τούσαν το διαδίκτυο και άσαν από τα Μέσα Εν-άσαν σε εξώδια 300 ευρώ λλλους στα δικαστήρια. κλόνες είχαμε και αυ-τροειδοποιήσεις από τρωσ παπάδες, να μν αφήσουν πιστούς να γατιά θα τιμωρούνταν έλκτα απαγορεύσει τέ-πρίων για ένα χρονικό

διάστημα και αποκοπή των μισθών
τους.

Η ιστορία της Εκκλησίας, πριν αλλά και μετά τον Χριστό, είναι γεμάτη από ιστορίες Αγίων ανθρώπων, οι οποίοι παραγνώρισαν τους νόμους αυτοκρατορικών, βασιλικών, ηγεμόνων και αλλοθρόνων τγών και πληρώσαν με φρικτά βασανιστήρια και με τη ζωή τους, την άρνησή τους να προσκύνησουν κάλε είδους είδωλα. Στην Αρχαία Ελλάδα, ο Σοφοκλής έβαλε την Αντιγόνη στην ομώνυμη τραγωδία, να βάψει τον άσβεστο της Πολυνείκη, παρά τις εντολές του βασιλιά Κρέοντα, θέτοντας τους νόμους των θεών, πάνω από τους νόμους των ανθρώπων. Με ανάλογες πράξεις ηρωισμού και αντιστάσεως στην εκάστοτε εξουσία είναι γεμάτη η ιστορία των εθνών, ακόμη και αυτού του μικρού νησιού, με πιο χαρακτηριστικό τον αγώνα της ΕΠΟΚ. Όταν το γκεχρίρημα είναι επιτυχημένο, τότε μιλάμε για εθνική

κούς ήρωες, αλλά όταν είναι αποτυχημένο, τότε μιλούμε για προδοσίες. Εξάλλου την ιστορία τη γράφουν πάντα οι νικητές, όπως είπε και ο μέγας Ναπολέον Βοναπάρτης.

Στην υπόθεση του κορωνοϊού, το ερώτημα το οποίο τίθεται, είναι αν τα απαγορευτικά διατάγματα της πολιτείας, στρέφονται κατά ή όχι, της πίστης των Χριστιανών και της Εκκλησίας. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος άπλωσε το ράσο του, σκέπασε όλους τους πιστούς, οι «δι» σκέπλους αιτίας απολειφθέντες» δηλαδή για τους πιστούς που δικαιολογημένα απουσιάζουν από τους ναούς. Υπέδειξε ότι δεν κινδυνεύει η πίστη, αλλά οι πιστοί από τον κορωνοϊό. Ο μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος επικαλέστηκε τον φοβερό ψαλμό «πρόσθετε αυτοίς κακά, Κύριε, πρόσθετε κακά τοις ενδόξοις τς γνς», στέλλοντας μήνυμα στους κυβερνώντες σε Κύπρο και Ελλάδα, για τις αποφάσεις τους, να

κλείσουν τις εκκλησίες. Ο πανιερώτατος ξεκαθάρισε ότι η Εκκλησία δεν βάζει κατάρτες, αλλά στέλλει το μήνυμά της ταπεινώσους, προς τους κυβερνώντες. Επεσήμανε χαρακτηριστικά «αυτούς που έχουν αυτή την μεγάλη, την μεγάλη αμαρτία, ο Θεός να τους ελεήσει... αυτούς που άφησαν τον κόσμο με τον φόβο και χωρίς Θεία Κοινωνία, η οποία προσφέρειται στους πιστούς «εις ιασιν ψυχής και σώματος».

Στην Ελλάδα πράττει και οι ιερείς, οι οποίοι αντέδρασαν στα δρακόντεια μέτρα, προχώρησαν σε μερικές περιρριπώσεις σε κατόδες ακόμη και σε αφορισμούς, όχι μόνο στους πολίτες, αλλά και στους ταύτους της Εκκλησίας. Ο ξακουστός ιερομόναχος Ευθύμιος από την Καψάλα του Αγίου Όρους ανέφερε ότι οι άνθρωποι «υποφέρουν από τον φόβο, τον πανικό από τον ακούσιο εκκλησιαστικό τάγο σημειώνουν ότι «προβερών

το εμπνεσείν εις χείρας θεού ζώντος» και αναφέρονταν σε πρόσφατες περιπτώσεις σπουδασαν πολιτικών, οι οποίοι παρενέβησαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στα εκκλησιαστικά δρώμενα, με αποτέλεσμα να έχουν κακό τέλος. Ακόμη ιεραρχών, οι οποίοι από υπέρμετρο ζήλο, νόμιζαν ότι είναι οι τιμωροί του Θεού. Αλλά και αυτοί είχαν άσχημη εξέλιξη.

Στο χώρο της Εκκλησίας, το σωστό και το λάθος κρίνεται πάντα στη διατάραξη του χρόνου, στη διατάραξη της θείας δίκης και σίγουρα όχι στη διατάραξη των νόμων και των κανονισμών. Εξάλλου μόνο ο Θεός ξέρει τα μύκτα των προθέσεων κάθε ταυού και κάθε ανθρώπου. Σε επίθετο πολιτικό ο Νίκος Αναστασιάδης και ο Κυριάκος Μητσοτάκης, έλαβαν πολύ σκληρές και πρωτόγνωρες αποφάσεις για τους πιστούς και την Εκκλησία. Μέσα από τον «πόλεμο» κατά του κορωνοϊού φαίνεται ότι μέχρι στιγμής βγαίνουν

κερδισμένοι, αφού αντιμετωπίστηκε εν πολλοίς ο κορωνοϊός, σώθηκαν χιλιάδες άνθρωποι και άντεξαν τα συστήματα υγείας. Δεν είναι τυχαία και η άνοδος της δημοτικότητας των δύο ηγετών.

Σε εκκλησιαστικό επίπεδο τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά και κρίνονται με άλλα κριτήρια. Αν οι αποφάσεις των δύο ηγετών υπερκρίπταν δόλο και εντάσσονταν σε ένα σχέδιο για μετατροπή των ανθρώπων από πρόσωπα σε νούμερα, τα οποία θα βρίσκονταν συνεχώς υπό παρακολούθηση, τότε ας και τρισάσι και στους δύο. Ήδη μίλησαν περίεργα οι Αμερικανοί Χέρνι Κισνγκερ και Μπλ Γκέιτς, ενώ ύποπτες είναι διαρροές από τις μουσικές υπηρεσίες της Ρωσίας. Το μόνο σίγουρο είναι ότι ο κόσμος βρίσκεται σε μεταβατική περίοδο και οδηγούμαστε σε μια νέα τάξη πραγμάτων.

kaparispan@yahoo.gr

Παγκόσμιο σπορ

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Παρά το γεγονός ότι δεν πετούν πολλά αεροπλάνα αυτή την εποχή, πρέπει κάποιος κάπως να μας ψεκάξει. Γιατί είναι πραγματικά εντυπωσιακό το πώς ο κορωνοϊός έχει αναζωπυρώσει για τα καλά το αγαπημένο μας εθνικό σπορ, που τώρα είναι και παγκόσμιο: τις θεωρίες συνωμοσίας.

Ο κύριος Γιώργος επέμενε ότι ο ξάδελφος ενός φίλου του πέθανε από άλλη αιτία, αλλά ανάγκασαν

Οι θεωρίες συνωμοσίας δεν προωθούν μίαν άλλη ιδεολογία ή τρόπο διακυβέρνησης. Απλώς αποσταθεροποιούν, απονομιμοποιούν, δικάζουν.

τους συγγενείς του να υπογράψουν ότι πέθανε από τον ιό. «Καταλαβαίνει πώς φουσκώνουν τη δόθεν κρίση για να πουλήσουν το εμβόλιο του Μπλ Γκέιτς...», σχολίασε. Εκκλησιαστικοί και άλλοι παράγοντες βλέπουν στον κορωνοϊό έναν πολιορκητικό κριό για την εδραίωση ενός νέου συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης. Άλλοι θεωρούν ότι οι πύργοι του 5G εκπέμπουν κορωνοϊό. Οποιος κάνει το λάθος να υποτιμά την ένταση και δημοφιλία αυτών των απόψεων σήμερα, απλώς δεν καταλαβαίνει τι συμβαίνει γύρω του. Και όχι μόνο στην Ελλάδα. Τα ίδια κυκλοφορούν στην Αμερική, στην Ευρώπη, παντού, μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο chief συνωμοσιολόγος είναι ο πρόεδρος των ΗΠΑ. Ο νέος Ψυχρός Πόλεμος, που αρχίζουμε και βλέπουμε να εξελίσσεται, έχει στο επίκεντρό του θεωρίες συνωμοσίας και fake news. Οι μεν κατηγορούν τους δε ότι ο ιός ξέφυγε από κάποιο εργαστήριο ή ότι τον έφεραν στη χώρα τους ξένοι στρατιώτες.

Στην Ελλάδα, το είχαμε στο αίμα μας εδώ και χρόνια. Το αυταπόδεικτο ή αυτονόητο θεωρείται χαζό, ρηκό και πιθανότατα ψεύτικο. Ο, τι όμως περιέχει λίγο σασπένς, διεθνείς συνωμοσίες, μασόνιες κ.λπ. είναι πολύ πιο πειστικό. Το έχω, δόξα

σοι ο Θεός, ζήσει στο πετσί μου...

Το ζήτημα είναι πώς σήμερα υπάρχει μπόλικο και πλούσιο «λίπασμα» στην κοινωνία μας για να ανθήσουν αυτές οι ερμηνείες όσων συμβαίνουν γύρω μας. Στην κρίση του κορωνοϊού η ελληνική κοινωνία έχει δείξει μεγάλη ωριμότητα και έχει απορρίψει κάθε φωνή λαϊκισμού. Ωστόσο, οι πολίτες είναι βαθιά ανήσυχoi για την προσφυγική - μεταναστευτική κρίση, που τους προκαλεί δικαιολογημένα ανασφάλεια. Και ξυπνάει φοβικά ένστικτα. Το ίδιο και ο κορωνοϊός, που έφερε τα πάνω κάτω για εκατομμύρια ανθρώπους, οι οποίοι εξαφνικά ήθελαν τεράστια αβεβαιότητα για το αύριο. Όλα έγιναν πολύ γρήγορα και κανείς δεν έχει προλάβει να αφομοιώσει το σοκ. Σε λίγο, όμως, θα έλθει το νέο σοκ της μεγάλης ύφεσης και ενός ακόμη γύρου φτωχοποίησης. Όλα αυτά μαζί δημιουργούν τις ιδανικές συνθήκες για να φουντώσουν η συνωμοσιολογία και η αμφισβήτηση των πάντων. Χρειάζεται προσοχή. Οι θεωρίες συνωμοσίας ακουμπούν τους πάντες και τα πάντα: ροκανίζουν λαίμαργα θεσμούς και την πίστη στη δημοκρατία. Σε αντίθεση με την κλασική προπαγάνδα του παρελθόντος, δεν προωθούν μίαν άλλη ιδεολογία ή τρόπο διακυβέρνησης. Απλώς αποσταθεροποιούν, απονομιμοποιούν, δικάζουν. Οι απελπισμένοι βρίσκουν εκεί το βάλαμο για να φουντώσουν τον θυμό τους, να τον δικαιολογήσουν, να βρουν στόχους. Είναι μια λογική αντίδραση, που έχει ως μοναδικό αντίδοτο την παιδεία, την ενημέρωση και την πρακτική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Δεν έχουν σχέση με τους «οι-σκάκηδες του Κολωνακίου» - για να δανειστώ μία έκφραση προσφιλούς παρατηρητή των ελληνικών πραγμάτων - που επιδίδονται στο σπορ από βίτσιο και συνθήχεια. Γι' αυτούς που νιώθουν ότι μένουν πίσω είναι απάντηση σε υπαρξιακές αγωνίες. Ο συνδυασμός των προβλημάτων, του προσφυγικού - μεταναστευτικού, του κορωνοϊού, της απειλής από την Τουρκία και της επερχόμενης οικονομικής κρίσης θα δοκιμάσει τα νεύρα μας, τις αντοχές μας, τη συνοχή μας ως κοινωνία. Μπορεί, τελικά, αυτός να είναι ο στόχος αυτών που... απελευθέρωσαν τον ιό.

Η πανδημία μινεί, για πρώτη φορά, το μεγαλύτερο μέρος της ανθρωπότητας στη σοφία του Σωκράτη: γνωρίζουμε τόσα ώστε να γνωρίζουμε ότι δεν γνωρίζουμε αρκετά. Όλοι ζούμε την ίδια περιπέτεια την ίδια εποχή, με αποκλίσεις κάποιων εβδομαδών ίσως. Παρακολουθούμε τις ανακινώσεις, κρίνουμε τις επιδόσεις, όχι μόνο των δικών μας ηγετών αλλά και άλλων χωρών. Mas αφορούν οι εξελίξεις παντού. Πώς μεταδίδεται ο ιός; Γιατί συμπεριφέρεται τόσο διαφορετικά από τον έναν ασθενή στον άλλον; Πόσο θα διαρκέσει η φάση της απομόνωσης και της οικονομικής παράλυσης; Θα ακολουθήσει δεύτερο κύμα μετάδοσης; Θα επανέλθει η ζωή μας σε κάποια σαν αυτή που γνωρίζαμε; Θα προλάβουμε εμείς, προσωπικά, τη θεραπεία ή το εμβόλιο;

Οποιοι παρακολουθεί τις εξελίξεις (και δεν είναι επιρρεπής στη συνωμοσιολογία και στα παραληρήματα των Τραμπ, Μπολσονάρου, κ.ά.) γνωρίζει τους ενδεχόμενους τρόπους για τη μείωση του κινδύνου - περίπου όσα ζούμε εδώ και ένα

μήνα, με κάποιες αποκλίσεις από χώρα σε χώρα. Σε αυτό διαφέρει αυτή η πανδημία από προηγούμενες - οι περισσότεροι άνθρωποι στη Γη είναι σε θέση να γνωρίζουν τι συμβαίνει γύρω τους. Στην εποχή μας μπορούμε να γνωρίζουμε τι συμβαίνει, πόσο κοντά βρίσκεται ο κίνδυνος ή η λύτρωση. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να παρακαλούμε ταξιδιώτες για ενημέρωση, να στενύουμε όποια φήμη φτάσει στα αυτιά μας, να ζητάμε παρηγοριά στη δεισιδαιμονία. Οι μόνοι ενπνευνομένοι για την πορεία της πανδημίας, αλλά και για κάθε εξέλιξη στην οικουμενική, επιστημονική εκστρατεία εναντίον του ιού. Η αβεβαιότητα μπορεί να προκαλέσει αισθήματα αδυναμίας - σαν να έχουμε τηλεσκοπιο μέσα από το οποίο βλέπουμε έναν αστεροειδή να κατευθύνεται προς τη Γη και να ξέρουμε ότι εάν έρθει καταπάνω μας δεν θα μπορούμε να τον αποφύγουμε. Ελπίζουμε στα καλύτερα, ζητάμε ανθρώπους που μας πείθουν ότι με σχέδιο, πειθαρχία και συνέπεια όλα θα είναι υπό έλεγχο. Οι αρετές αυτές δεν μπορούν να μας κάνουν άτρωτους, όμως, μας θωρακίζουν απέναντι στην απελπισία,

τη μοιρολατρία και την απερισκεψία. Συλλογικές και προσωπικές αρετές επιστρατεύονται εναντίον των αδυναμιών μας. Αυτή είναι μια νίκη στο πεδίο που μπορούμε να ελέγχουμε.

Παρότι δεν γνωρίζουμε αρκετά για τον ιό, κατανοούμε πλήρως ότι όσο παρατείνεται η σημερινή αβεβαιότητα τόσο πιο μεγάλες θα είναι οι συνέπειες της πανδημίας, η ζημία στην οικονομία και στην κοινωνία. Και η δική μας χώρα, παρά την επιτυχία στον περιορισμό των άμεσων, υγειονομικών συνεπειών του ιού, είναι ευάλωτη σε εξελίξεις που δεν μπορεί να ελέγξει. Ο τουρισμός και η ναυτιλία, οι δύο πυλώνες της οικονομίας, εξαρτώνται από το διεθνές κλίμα, το οποίο πλήττεται σε πρωτοφανή βαθμό από την αβεβαιότητα. Η εισροή μεταναστών και προσφύγων εξαρτάται από τις συνέπειες της πανδημίας στις χώρες προέλευσης αλλά και από την Τουρκία. Είτε το επιδιώξει πάλι η κυβέρνηση του Ερντογάν, είτε προκληθεί λόγω της χειμαζόμενης τουρκικής οικονομίας, είναι πιθανό να υπάρξει πάλι κύμα εξόδου προς τη χώρα μας. Θα είναι, επίσης, εκπληξη εάν η Τουρκία πάψει να δοκιμάζει

τα όρια της Ελλάδας και της Κύπρου σε καθημερινή βάση, μέσα σε ένα διεθνές περιβάλλον χωρίς τις σταθερές του παρελθόντος. Στο εσωτερικό, η επιδείνωση της οικονομίας, με το κλείσιμο επιχειρήσεων και την άνοδο της ανεργίας, θα απαιτεί ολοένα περισσότερους πόρους από το κράτος και από την Ε.Ε., στερώντας τους από τομείς που πρέπει να εξελιχθούν για να προσαρμοστεί η χώρα στη νέα εποχή - από τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης έως την αναμόρφωση της παραγωγικής βάσης που απαιτείται για να αναπληρώσει τις απώλειες στους τομείς που πλήττονται από την πανδημία και ίσως να μην επανέλθουν πλήρως.

Η αδυναμία να ελέγχουμε την πορεία της πανδημίας μάς επιβάλλει να εξετάσουμε πώς θα πορευτούμε. Είτε με το καλύτερο σενάριο είτε με το χειρότερο, πρέπει να καταλάβουμε ότι η επιβίωση εξαρτάται από εμάς τους ίδιους. Πρέπει να αξιολογήσουμε την κατάσταση και τις προοπτικές μας, να ενώσουμε τις δυνάμεις μας - τις δικές μας και των εταίρων στην Ε.Ε. Να προλάβουμε τις συνέπειες του ιού, όχι να τρέχουμε πίσω του.

Ο κόσμος μας

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Όταν ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον, με την εμφάνιση της πανδημίας του κορωνοϊού, αναφέρθηκε στην «ανοσία της αγέλης», η ανθρωπότητα εφράξαε με τον κυνισμό του. Ήταν μια τοποθέτηση αψυχολόγητη και πρόωπη. Στην πράξη βέβαια, την «ανοσία της αγέλης» μάχονται να εξασφαλίσουν οι ερευνητές με ένα εμβόλιο. Αλλά έως ότου αντιμετωπισθεί ο ιός και προκειμένου να επιτευχθεί περιορισμός της διασποράς του, για να σωθούν ανθρώπινες ζωές, έγινε χρήση εργαλείου, που κάποιοι με αποστορφή χαρακτηρίζουν «τρόμο της αγέλης».

Σε χώρες όπου είναι εδραιωμένες εδώ και δύο αιώνες οι αντιλήψεις του φιλελευθερισμού, διατυπώνονται ανησυχίες για τον περιορισμό των ελευθεριών του ατόμου και την εκ νέου επιβεβαίωση της κρατικής ισχύος. Αυτή η τάση εμφανίζεται με ιδιαίτερη ένταση στις ΗΠΑ.

Μόνον που η ρήση του Αμερικανού διανοητή Χένρι Θόρο ότι «η καλύτερη κυβέρνηση είναι αυτή που κυβερνά λιγότερο» δεν έχει δογματική ισχύ. Στην εποχή της μαζικής δημοκρατίας, τα πλήθη πειθαρχούν μόνον διά της κρατικής ισχύος και της βίας. Κράτος και Βία ονομάζονται οι δύο που συνέλαβαν τον Προμηθέα και τον οδήγησαν στον Ηφαιστο, μας λέει ο Αισχύλος.

Εκ των πραγμάτων, βέβαια, η «αγέλη» έχει ανάγκη «ποιμένων» και αυτό εξηγεί το γεγονός ότι όποιος τυχαίνει να ηγείται ενός

έθνους, σε περιόδους κρίσεως, έχει τη στήριξη των πολιτών, ανεξαρτήτως εάν είναι άξιος ή όχι της εμπιστοσύνης τους.

Ο Κινέζος δικτάτωρ Μao Τσε-τσούνγκ, θυμοσοφών όπως ενίοτε συνηθίζει, κάποτε απεφάνθη πως όταν το λιοντάρι λείπει από το δάσος, τότε τον ρόλο του αναλαμβάνει ο πίθηκος. Μόνον που επί της ουσίας δεν κάνει την παραμυθία διαφορά, διότι σύμβολο ακολουθεί η «αγέλη».

Ανησυχίες διατυπώνονται για τον «ψηφιακό ολοκληρωτισμό», που διεισδύει στην ιδιωτική ζωή του ατόμου. Έχουν περάσει, ωστόσο, πολλά χρόνια από την εποχή που κάποιος αγόραζε ένα εισιτήριο τρένου δίχως να αναγράφεται το όνομά του σε αυτό, και έφτανε λόγου χάριν στη Ζυρίχη, και οι μόνοι που το γνώριζαν ήταν η οικογένειά και οι φίλοι του.

Σήμερα, από τη στιγμή που εκδίδει κάποιος ηλεκτρονικά ένα εισιτήριο, η πληροφορία υπάρχει και είναι ανικνεύσιμη. Όπως και το ξενοδοχείο όπου θα μείνει, ακόμη και η ώρα που θα απολαύσει έναν καφέ στο Οdeon, εάν κάνει χρήση της πιστωτικής του κάρτας. Μόνον που ουδείς θα ασχοληθεί με τους κοινούς ανθρώπους και ως εκ τούτου είμαστε μάλλον ασφαλείς.

Ας δώσει ο Θεός, λοιπόν, να περάσει αυτή η δοκιμασία, να συναντήσουμε ξανά φίλους και συγγενείς και ως παρακάμψουμε προσώρας άγχη πολυτελείας. Κάποιος που επιβιώνει σήμερα. Αυτόν τον κόσμο δημιουργήσαμε και θα υποστούμε τις συνέπειες, αρνητικές και θετικές αδιακρίτως.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Πασχαλινό επιμύθιο

Η αρχοντιά μπορεί να γιορτάζει— η ωφελιμότητα ποτέ.

—μόνο θέαμα τηλεοπτικό και ακρόαμα τηλεακουστικό. Στη θέση σώματος λαϊκού που γιορτάζει νίκη καταπάνω στον θάνατο, στήθηκε η solo ψαλμωδία. Ο λειτουργός να ευλογεί ένα κενό απούσιας σωμάτων, και στη γωνιά της μικρής οθόνης η τέλεια αρλούμπα: μεταφορά ιλιγώδους ποίησης και δραματουργίας σε «γλώσσα νοηματική»!

Όλοι οι ναοί κατάκλειστοι, βουβοί, τάφοι σφραγισμένοι «μετά κουστωδίας» (το περιπολικό της Αμεσης Δράσης στην πόρτα) — εξασφαλισμένος ο αποκλεισμός του θαύματος. Ερμηκό δρόμο συμπληρώναν την εικόνα γενικευμένης συμφοράς ή πολέμου. Ασφαλώς και έπρεπε να ληφθούν μέτρα, να αναχαιτιστεί με κάθε τρόπο το θανατικό. Αλλά με τρόπο τίμιο, ευθύ, λ.χ. με τον εκκλησιαστικό ρεαλισμό του «πένθους», της θυσιαστικής έμπνευσης στέρξης. Να δηλώνουν πένθος οι κλειστές εκκλησίες, όχι πειθαρχησες «προοδευτικές» μηδενιστικές πολιτικές. Η ραδιοτηλεοπτική αναμετάδοση μιας στημένης παντομίμας σίγουρα είναι παρηγοριά για τον άρρωστο, τον κατάκειτο, τον υπερήλικα. Όμως η εικόνα της οθόνης γυμνώνει το αίτημα: Αν είναι έργο για τους αναγκασμένους ή φτηνιάρικη πολιτική επέδειξε «μέ-

ριμνας». Μοιάζει παρακμιακός εκφυλισμός να παίρνει η εξουσία μέτρα «για την αποφυγή συνωμοτισμού», πιο βάνουσα στις εκκλησίες από αυτά που καθόρισε για τα σουπερ μάρκετ. Δύο μέτρα η απόσταση ανάμεσα στους πελάτες των υπεραγορών, αποκλεισμός ολοκληρωτικών των πιστών από την εκκλησιά τους. Στο φετινό Πάσχα ψηλαφησάμε, χειροπιαστά, τι σημαίνει η τερατώδης αλλοτρίωση του εκκλησιαστικού στην Ελλάδα σώματος σε «επικρατούσαν εν Ελλάδι θρησκείαν»: Επισκοποι και πρεσβύτεροι ήταν οι απλοί διεκπεραιωτές των κρατικών εντολών, υπάλληλοι της εξουσιαστικής γραφειοκρατίας.

Το κράτος έκανε τη δουλειά του, εξυπνέτησε τους στόχους του, η Εκκλησία ήταν, άλλη μια φορά, ανύπαρκτη, αλλοτριωμένη, εκούσια θρησκευτικοποιημένη. Αυτό είμαστε, μια αποτυχία — η νίκη καταπάνω στον θάνατο «οικ έρχεται μετά παρατηρήσεως, ουδέ ερωσύν ιδού ώδε ή ιδού εκεί». Πορευόμαστε με ελπίδα, αλλά ταυτόχρονα κοινωνούμε τον πόνο μας. Λέμε: θα μπορούσε να μαρτυρηθεί το «κάτι άλλο», το διαφορετικό που είναι η Εκκλησία, η ελευθερία της από τη θρησκευτική τυπολατρεία και τον νομικισμό. Για παράδειγμα:

Να πουν κάποιοι επίσκοποι με συνείδηση ρεαλιστικής, όχι αλληγορικής «παρότητας»: Σεβόμαστε τον τρόπο του αδιόναμου ανθρώπου την τον κορωνοϊό, για βασανιστικό θάνατο από πνιγμό. Γι' αυτό επιστρέφουμε (προσωρινά ή μόνιμα)

στο αρχαίο λειτουργικό τυπικό: Οι πιστοί να δέχονται τη «μερίδα των αγιασμάτων» στην παλάμη και όχι με κοκλάριο από το κοινό ποτήρι. Αλλά είναι φανερό, είμαστε πολύ, πάρα πολύ μακριά από την αγάπη που ελευθερώνει.

Το Πάσχα του 2020 συρρικνώθηκε στις εντυπώσεις. Ωστόσο, έστω και στο γήπεδο των εντυπώσεων, η σύγκριση του υποταγμένου στην επαρχιωτική μειονεξία κρατικού Ελλαδισμού με την κοσμοπολίτικη αρχοντιά του μαρτυρικού Φαναρίου ήταν ζωφόρος αποκάλυψη.

Η τηλεοπτική εικόνα επέτρεπε τη σύγκριση και γεννούσε την οδύνη. Από το 1862, που εγκαίνιστηκε το αρχιτεκτονικό ανασιούργημα του Γάλλου Boulanger, με σχέδια του Γερμανού Hansen, δεν βρέθηκε ένας (να ούτε ένας) Έλληνας αρχιεπίσκοπος που να απαιτήσει την εξέλιξη - απόσβεση τουλάχιστον της ζωγραφικής θρησκευτικής παιδαγωγίας που «διακοσμεί» τον μητροπολιτικό ναό (έργα του Γερμανού Alexander Seitz).

Η τηλεοπτική αματέλδοση προκαλούσε τη σύγκριση: της αρχοντίας στο Φανάρι με την επαρχιωτίλα της Αθήνας. Είκοτες, λειτουργικά σκεύη, άμφια, ιεροτελεστικό τυπικό. Οι Έλλαδίτες με στολές σαν από καλογυαλισμένες φανταχτερές λαμαρίνες, οι Φαναριώτες με φινέτσα αισθητικής καλλιέργειας σε κάθε λεπτομέρεια.

Τι έχασε ο Έλληνας, τι έχει, τι του πρέπει.

Οι Ταταράδες ένθεν και ένθεν της πράσινης γραμμής

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ο Λεγόμενος πρωθυπουργός του ψευδοκράτους και υποψήφιος στις επικείμενες «προεδρικές» εκλογές στα Κατεχόμενα, οι οποίες, κορωνοϊού επιτρέποντος, θα διεξαχθούν τον ερχόμενο Οκτώβριο, Ερσίν Τατάρ, με ανακοίνωσή του κατηγόρησε την τ/κ ηγεσία, δηλαδή τον Μουσταφά Ακιντζί, για «λαθρεμπόριο» φαρμάκων, που αφορούν την καταπολέμηση της πανδημίας. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι η τ/κ ηγεσία δεν έλαβε την απαραίτητη άδεια για την εισαγωγή της ε/κ βοήθειας στα Κατεχόμενα και γι' αυτό τον λόγο προκύπτουν «αδικήματα», όπως το λαθρεμπόριο και η παραβίαση των μέτρων προστασίας από τον νέο ιό. Μάλιστα, ισχυρίζεται ότι τα φάρμακα και τα άλλα υλικά που παρέδωσε η ε/κ κοινότητα στους Τ/κ, διά μέσου της Δικονομικής Επιτροπής Υγείας, μεταφέρθηκαν στα Κατεχόμενα με παράνομους τρόπους, με την συνεργασία της τ/κ «Προεδρίας» και του τ/κ Δήμου Λευκωσίας.

Όσο εξωφρενικό και αν ακούγεται, δυστυχώς είναι αληθινό. Ο «πρωθυπουργός» των Κατεχομένων υπερέβη εαυτόν. Ξεπέρασε τους πάντες. Μπροστά στο μένος του, οι Ντενκτάς και Έρογλου φαντάζουν φιλέλληνες.

Το εξωφρενικό βέβαια γίνεται και εφιαλτικό, αν αναλογισθεί κανείς ότι ο άνθρωπος αυτός μπορεί να είναι ο νέος Τ/κ ηγέτης. Το ενδεχόμενο να συνυμλούμε στο μέλλον με τον κ. Τατάρ, τουλάχιστον γι' αυτούς που στοχεύουν σε μια επανενωμένη πατρίδα, θα είναι η χειρότερη εξέλιξη στο Κυπριακό. Θα αποτελέσει ένα τραγικό γεγονός που ίσως να σημαίνει το τέλος του εθνικού μας προβλήματος. Παράλληλα, όμως, θα είναι το μεγάλο «επίτευγμα» όλων αυτών των πολιτικάντηνων και ηγετίσκων, που όλα αυτά τα χρόνια προσπαθούν να αποδομήσουν τον Τ/κ ηγέτη.

«Πραγματικά δεν ξέρω τι να πω για κάποια σχόλια μετά τη δηλώσή μου, ότι θα μισ σταλούν 2000 κομμάτια από ένα φάρμακο που παράγεται στη «Νότια Κύπρο». Δεν είναι δυνατόν να πιστέψεις ότι κάποιοι άνθρωποι μπορούν να έχουν τόσο μίσος και απογοήτευση στην καρδιά τους ακόμα και σε μια τέτοια εποχή. Ο κορωνοϊός είναι ο κοινός εχθρός που απειλεί όλη την ανθρωπότητα. Όλη η ανθρωπότητα πρέπει να αγωνιστεί ενάντια σε αυτό και δεν έχουν θέση οι διαχωρισμοί σε Τούρκους και Έλληνες ή Μουσουλμάνους και Χριστιανούς», δήλωσε έκπληκτος ο Μουσταφά Ακιντζί.

Ο Τ/κ ηγέτης έπραξε το αυτονόητο. Ζήτησε βοήθεια για την καταπολέμηση της πανδημίας. Αναμενόμενη, αυτονόητη και ορθότατη η αντίδραση του ΠτΔ για άμεση παροχή βοήθειας. Και οι δύο έστειλαν το μήνυμα ότι δεν υπάρχει κορωνοϊός και ψευδοκορωνοϊός, αλλά ένας αόρατος εχθρός που απειλεί την κοινή μας πατρίδα. Αυτό είναι το θετικό μέσα σε όλη αυτήν την τραγωδία.

Το θέμα, όμως, είναι το θετικό να καταστεί και ελπιδοφόρο. Δηλαδή να έχου-

με την ίδια άποψη και μετά το τέλος της πανδημίας. Δυστυχώς, το εξωφρενικό και εφιαλτικό των δηλώσεων Τατάρ, το απίστευτο κατά τον Μουσταφά Ακιντζί είναι και τραγικό, γιατί παρόμοιες θέσεις εκφράζονται και στις ελεύθερες περιοχές. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επίδυνμοι και ανώνυμοι, τάχθηκαν κάθετα εναντίον της σωστής ενέργειας του ΠτΔ να αποστείλει βοήθεια προς τους Τ/κ. Με σχόλια, τύπου Τατάρ, εξέφρασαν και αυτοί το μίσος τους για τους Τ/κ. Δυστυχώς, εν μέσω κρίσης πολλοί ξεγυμνώνονται. Εν μέσω της πανδημίας του κορωνοϊού, την ώρα που οι πολίτες φορούν μάσκες, οι γνωστοί κύκλοι βγάζουν τις μάσκες και δείχνουν τον πραγματικό τους εαυτό.

Βέβαια δεν είναι η πρώτη φορά που δείχνουμε τα «αγνά» μας αισθήματα προς τους τ/κ συμπατριώτες μας. Σε μια άλλη κρίση, αυτήν του 1963-1964, υπήρξαν ανάλογες αντιδράσεις. Με γνώμονα το «δεν θα ανθέξουν» του εθνάρχη μας, αδιαφορήσαμε για ότι μετά την απομόνωσή τους στους τ/κ θύλακες δεν είχαν νερό, ρεύμα και τα άλλα στοιχειώδη για να μπορούν να επιβιώσουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, όπως αποκαλύπτει ο Μακάριος Δρουσιώτης στο βιβλίο του «Η πρώτη Διχοτόμηση», ήταν η απόντηση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στο αίτημα που υποβλήθηκε από τον πρόεδρο των ΗΠΑ, στις 18 Αυγούστου του 1964, για τη χορήγηση στους Τ/κ φωτιστικού πετρελαίου για τις ανάγκες των αρτοποιιών. «Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί οι Τούρκοι πρέπει να έχουν φωτιστικό πετρέλαιο όταν οι Έλληνες δεν μπορούν να έχουν τα αρχεία του κτηματολογίου και τα ταχυδρομικά δέματα από το κεντρικό ταχυδρομείο» (τόσο το κτηματολόγιο όσο και το ταχυδρομείο βρίσκονταν, μετά τα γεγονότα του 63-64, στον τουρκικό θύλακα της Λευκωσίας).

Πρώτα ο Θεός για εμάς, πρώτα ο Αλλάχ για τους Τ/κ, ο κορωνοϊός θα περάσει ή καλύτερα θα μάθουμε να ζούμε με αυτόν. Το ζητούμενο όμως είναι να προσγειωθούμε. Να καταλάβουμε επιτέλους αυτό που δεν μπορούσε να καταλάβει ο εθνάρχης μας. Μακριά από παλινδρομήσεις, μεταλλάξεις και τακτισμούς, το πάθημα της τραγωδίας που βιώνουμε να μας γίνει μάθημα. Να συνειδητοποιήσουμε ότι το τέλος της πανδημίας θα μας βρει αντιμέτωπους και πάλι με τον άλλο ιό, αυτόν της διχοτόμησης, που εδώ και μισό αιώνα πλήττει τη μαρτυρική μας πατρίδα. Ένα ιός που δεν καταπολεμάται με Lockdowns, εμβόλια και αντιβιοτικά φάρμακα αλλά μόνο με ειλικρινή βούληση για λύση και επανένωση. Αυτό θα είναι η μόνη απάντηση στους Ταταράδες, ένθεν και ένθεν της πράσινης γραμμής, που, μη έχοντας ίκνος ανθρωπιάς και ηθικής, εκμεταλλεύονται τον ανθρώπινο πόνο για να επιτύχουν τον διαχρονικό τους στόχο, δηλαδή την οριστική διαίρεση και διχοτόμηση της ταλαίπωρης μας πατρίδας.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμματών ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Οι καταστημάτων εστίασης διαμρτύρονται για τις συνέπειες του lockdown, τοποθετώντας καρέκλες έξω από εστιατόρια, μπαρ και καφετέριες στην πλατεία Αγοράς, μπροστά από το δημαρχείο της Βρέμης.

Η εξωτερική πολιτική στο καλάθι μιας διετίας

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η κυπριακή εξωτερική πολιτική της Λευκωσίας περιστρέφεται γύρω από δύο κύρια χαρακτηριστικά, πρώτο τους χειρισμούς Αναστασιάδη στο Κραν Μοντάνα και, δεύτερο, την αλλαγή προσώπου στην ηγεσία του Υπουργείου Εξωτερικών, από τον Ι. Κασουλίδη στον Ν. Χριστοδουλίδη. Τα δύο σημεία στην πραγματικότητα έχουν εξελιχθεί σε ένα: ο νέος ΥΠΕΞ συμμετείχε σε όλο τον σχεδιασμό Αναστασιάδη στη διαχείριση του Κυπριακού. Είναι πολύ πιθανό η παρουσία Ι. Κασουλίδη στη θέση του υπουργού να ήταν πλέον κάτι βαρετό για το Προεδρικό. Ο Ι. Κασουλίδης εμφάνισε σημάδια κόπωσης; μάλλον δύσκολα θα μπορούσε να δώσει ανοικτή στήριξη στη νέα γραμμή Αναστασιάδη, όπως υλοποιήθηκε στο Κραν Μοντάνα. Βέβαια, ούτε και ο ίδιος ο Ι. Κασουλίδης ανήκει στην πάστα των πολιτικών που θα μπορούσε να υπερασπιστεί δημόσια τις ιδέες του σε διαφωνία με τον Ν. Αναστασιάδη. Έτσι η αποχώρηση Κασουλίδη από το Υπουργείο Εξωτερικών φάνηκε τη στιγμή εκείνη η πιο κατάλληλη φόρμουλα και για τους δύο.

Ο Ν. Χριστοδουλίδης, νέος διπλωμάτης «με καλές συστάσεις», με πολύ καλή δημόσια εικόνα και συγκρατημένο λόγο φάνταζε τον Φεβρουάριο του 2018 ως μια κατάλληλη επιλογή. Η πάροδος των δύο και πλέον ετών στην ηγεσία του Υπουργείου παρέχει ένα επαρκές χρονικό πλαίσιο για να αναλυθούν οι δυνατότητές του στη διαχείριση κρίσιμων θεμάτων εξωτερικής πολιτικής. Εξ αρχής ο Ν. Χριστοδουλίδης διαπίστωσε ότι η εξωτερική πολιτική της Κύπρου ήταν «μονοθηματική» γι' αυτό και πήρε κάποιες πρωτοβουλίες για να την καταστήσει πιο ανοικτή. Παραδείγματα: γυναίκα και διπλωματία, διπλωματία και μη κυβερνητικές οργανώσεις, η Κύπρος ως χώρα μέλος της Ε.Ε. που να συνεισφέρει ευρωπαϊκή εμπειρία σε χώρες της περιοχής. Αυτές οι πρωτοβουλίες, αν και περιορισμένες εμβέλειας, ήταν κινήσεις προς τη σωστή κατεύθυνση.

Η θεματολογία που σφράγισε τα πράγματα ήταν βέβαια η διαχείριση του Κυπριακού κάτι

για το οποίο ο Ν. Χριστοδουλίδης αφιέρωσε το κύριο κομμάτι του χρόνου του. Έτσι: 1) Ανέλαβε το βάρος να εξηγήσει την ε/κ πολιτική στον Κραν Μοντάνα. Αυτή η προσπάθεια μπορεί να απέδειξε την αφοσίωσή του στη νέα πολιτική Αναστασιάδη, εντούτοις ο ίδιος έχασε σοβαρούς πόντους στη διεθνή κοινότητα, καθώς όλες οι ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις και οι εν Κύπρω διπλωμάτες γνώριζαν, απευθείας από τον ΟΗΕ, ή τη Φ. Μογκερίνι, τι ακριβώς έγινε στο Κραν Μοντάνα. Γνώριζαν, επίσης, τόσο τις προτάσεις Τσαβούσογλου, όσο και τις κινήσεις Γκουτιέρες, συνεπώς οι προτάσεις του για ενημέρωση, μάλλον γινόνταν ως σχεδόν μια τυπική διαδικασία. Β) Είναι γεγονός ότι στο πρώτο στάδιο της ανάπτυξης των λεγόμενων τριμερών συνεργασιών με Ελλάδα, Αίγυπτο και Ισραήλ, με φόντο το φυσικό αέριο, ο Ν. Χριστοδουλίδης μπόρεσε να φορέσει ένα διαφορετικό κοστούμι-επαφές στην Ουάσινγκτον με τον Αμερικανό ΥΠΕΞ, συναντήσιμος με παράγοντες του βεβαϊκού λόμπι. Έτσι, η Λευκωσία γνώρισε μια πρωτόγνωρη κινητικότητα με επαφές, ανταλλαγή απόψεων με πρωτεύουσες που διαθέτουν πολύ υπέρτερη επιρροή από τη δική της. Αυτή η επένδυση επέτρεψε στον υπουργό Εξωτερικών να κινηθεί με άνεση στο πεδίο των δημοσίων σχέσεων και της δημιουργίας ενός κύκλου από γνωριμίες. Ωστόσο, αυτή η εξωτερική πολιτική πολύ γρήγορα έδειξε τον πραγματικό της εαυτό γιατί, πρώτο, ήταν στηριγμένη σε ευσεβείς πόθους, δεύτερο, ήταν βασισμένη στην υπερεκτίμηση της συνεργασίας με ασταθείς ή «εγωκεντρικές» χώρες και, τρίτο, γινόταν κατά παραβίαση των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις. Σήμερα το πρόγραμμα γεωτρήσεων της Λευκωσίας πρακτικά δεν υφίσταται. Τουρκικά πολεμικά πλοία παρεμποδίζουν τις εξορύξεις, οι εταιρείες αποχωρούν κανονικά, οι τιμές υποκαρούν. Η πανδημία προσφέρει ένα καλό άλλοθι στην κυβέρνηση. Οι τριμερείς και οι τελετές για εσωτερική κατανάλωση τύπου «Eastmed» αφορούν ζητήματα του παρελ-

θόντος. Γ) Παρά την προηγούμενη εμπειρία του και την πολύ καλή προύπηρεσία του ως εκπροσώπου Τύπου της κυπριακής προεδρίας της Ε.Ε. το 2012, ο νυν ΥΠΕΞ επιδόθηκε σε μια αταλάντευτη προσπάθεια για να επιβληθούν από την Ε.Ε. κυρώσεις κατά της Τουρκίας εξαιτίας της δράσης της τελευταίας στον κυπριακή ΑΟΖ. Παρά τα μηνύματα που ελάμβανε από αξιωματούχους της Ε.Ε. ότι ισχυρή ομάδα από δέκα κράτη-μέλη διαφωνούσε με τις κυρώσεις, ή ζητούσε κάτι πολύ πιο τυπικό, εντούτοις ο ίδιος έβαλε όλα τα αβγά του σε μια προσπάθεια που απεδείχθη εξαιρετικά αναποτελεσματική, καθώς ουδέν απέδωσε, πλην της συστηματικής παραπλάνησης της κοινής γνώμης. Μια απλή ματιά στην τρέχουσα επικαιρότητα βεβαιώνει ότι η Τουρκία με το γεωπολιτικό εκτόπισμα που διαθέτει, απορροφά κραδασμούς μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα. Η δράση του ΥΠΕΞ ταυτίστηκε με την κατασπατάληση του γεωπολιτικού πλεονεκτημάτων που συνιστά η συμμετοχή μας στην Ε.Ε. με ακροβασίες που αφίστανται του ακρογωνιαίου λίθου της δράσης μας, έγκυρη και έγκαιρη ανάγνωση του κοινοτικού τρόπου σκέψης και λειτουργίας. Δ) Η εξωτερική πολιτική που φέρει την υπογραφή του νυν υπουργού Εξωτερικών προσιδιάζει με εκείνη που άσκησαν ο Σ. Κυπριανού και ο Τ. Παπαδόπουλος. Παραπομπή του Κυπριακού στον χρόνο, διαρκής καταγγελία της Τουρκίας, συστηρίωση της κοινής γνώμης στη γραμμή της αποδοχής του στάτους κβο με διατήρηση του σχήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1964. Αυτή την πολιτική συντονίζει σήμερα ο Ν. Αναστασιάδης και με αρκετή συνέπεια την υπηρετεί ο υπουργός Εξωτερικών. Πιθανώς να υφίσταται μια διαφορά ανάμεσα στους δύο: ο Ν. Αναστασιάδης, με διαδρομή από τις πιο αντιφατικές πολιτικές, κατέληξε να αντιγράφει τη γραμμή Τ. Παπαδόπουλου, ενώ ο Ν. Χριστοδουλίδης μάλλον υπήρξε συνεπέστερος του νυν προέδρου...

www.larkoslarkou.org.cy

Επαγγελματική συνείδηση και η λογική της φροντίδας

Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Εργάζονται για να ζούμε εμείς οι υπόλοιποι ομαλά και, ενίοτε, για να κρατιόμαστε στη ζωή κυριολεκτικά – υπάλληλοι των σουπερμάρκετ και φούρνων, εργαζόμενοι στην αποκομιδή σκουπιδιών, αστυνομικοί, κ.λπ., με προεξάρχοντες, φυσικά, τους επαγγελματίες υγείας. «Πώς αισθάνεστε»; τους ρωτάνε οι δημοσιογράφοι; «Κάνουμε απλώς τη δουλειά μας», απαντούν. Το θεωρούν αυτονόητο.

Η περίπτωση των γιατρών και των νοσοκόμων που φροντίζουν ασθενείς του κορωνοϊού είναι εμβληματική: εργάζονται σκληρά, βρίσκονται σε διαρκή επαφή με τον κίνδυνο της μόλυνσης, δοκιμάζονται οι αντοχές τους. Σε χώρες, μάλιστα, που η εξάπλωση του κορωνοϊού ήταν ραγδαία, όπως η Ιταλία και η Αμερική, οι συνθήκες εργασίας, εκτός από επικίνδυνες, είναι καοτικές. Οι πόροι είναι πεπερασμένοι. Ηθικά διλήμματα τίθενται πειστικά: ποιος ασθενής θα συνδεθεί με τον πολύτιμο αναπνευστήρα; Να συνεχίσουν να κρατούν τον ηλικιωμένο, καρδιοπαθή ασθενή διασωληνωμένο, έστω κι αν έχει πολύ λίγες πιθανό-

νότητες επιβίωσης, όταν υπάρχουν άλλοι ασθενείς που περιμένουν; Θυμίζει νοσοκομεία σε καιρό πολέμου.

Δεν φοβούνται; Κάθε άλλο. Ο Τζέιμς Κούο, γιατρός σε νοσοκομείο της πολιτείας της Ουάσινγκτον, γράφει πόσο τον φοβίζει η πιθανότητα να μεταφέρει τον κορωνοϊό στην οικογένειά του (New York Times, 27/3/2020). Δεν πτοείται, όμως. Συνεχίζει τη δουλειά του και κάνει ό, τι μπορεί να προστατευθεί και να προστατεύσει τους οικείους του.

Η Έλεν Ουιγάνγκ, γιατρός στη Νέα Υόρκη, υπογραμμίζει στο ημερολόγιό της τη διαρκή παρουσία του φόβου της μόλυνσης από τον κορωνοϊό (NYT Magazine, 14/4/2020). Παρ' όλα αυτά δεν παραιτείται. «Πρέπει να διώξω σκέψεις για το δικό μου ρίσκο και τη θνητότητά μου», λέει. «Δεν θα κάνω τη δουλειά μου καλά, αν δεν πείσω τον εαυτό μου να πιστέψει στην ατμωτικότητα του». Γνωρίζει ότι ο κίνδυνος δεν εξελίσσεται, αλλά επιμένει. «Σκεπτόμενη ότι [η μόλυνση] δεν υπόκειται εντελώς στον έλεγχό μου, δεν θα χάσω εντελώς το μυαλό μου για κάθε λάθος που κάνω, όταν βάζω και βγάζω τον

προστατευτικό εξοπλισμό». Στο ημερολόγιό της αναφέρει έναν συνάδελφό της από το Μπέργκαμο να της μιλά για το «συναισθηματικό shutdown» που επιβάλλει στον εαυτό του, όταν πάει στο νοσοκομείο. «Συνεχίζεις, ξεκινάς ότι έχεις έναν άνθρωπο μπροστά σου», της λέει. Τα συναισθήματα, όμως, προσωρινά μόνο μπαίνουν σε παρένθεση: «Καταλαβαίνω ότι το να κρατάς τα συναισθήματα μακριά σε βοηθά να χειριζόσαι το άγχος, αλλά χρειάζεται να είμαι άνθρωπος για να συνεχίσω να εργάζομαι».

Προσέξτε πόσο σύνθετη είναι η γλώσσα αυτών των γιατρών. Ξέρω ότι είμαι ευάλωτη αλλά πρέπει να πιστέψω ότι δεν είμαι. Κάνω ό, τι μπορώ για να ελέγχω την κατάσταση, αλλά ξέρω ότι δεν μπορώ να εξαλείψω την τύχη. Πρέπει να τιθαεσώσω τη συναισθηματά μου χωρίς να τα καταπινίξω. Η σύνθετη γλώσσα δείχνει επαγγελματίες σε εγρήγορση: η αναγνώριση της συνύπαρξης αντίρροπων τάσεων ωθεί τους γιατρούς σε μια διαρκή προσπάθεια συμφιλίωσής τους. Γνωρίζοντας ότι είμαι ευάλωτος λ.χ. παίρνω μέτρα για να

μην είμαι. Η διαδικασία είναι διαρκής. Οξύνεται, έτσι, η αντιληπτικότητα και η αυτενέργειά τους. Σε συνθήκες κρίσης και ρίσκου για τους ίδιους, η άοκνη προσπάθεια των επαγγελματιών υγείας αναδεικνύει τον πυρήνα του επαγγέλματός τους στην ιδεώδη εκδοχή του: την αλλοκεντρικότητα, την προσφορά στον άλλο. Η πολιτική φιλόσοφος Ανναρί Μολ νομίζει αυτή τη στάση «η λογική της φροντίδας» και την αντιδιαστέλλει με τη «λογική της επιλογής» που διέπει τις οικονομικές συναλλαγές.

Η λογική της φροντίδας πασιχίζει για τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα, αλλά δεν τα εγγυάται. Η φροντίδα του ασθενούς δεν είναι μία υπηρεσία με σαφή όρια, όπως λ.χ. μια τραπεζική συναλλαγή, αλλά μια διαρκής, διαδραστική προσπάθεια για το καλύτερο, η οποία διαρκώς αναπροσαρμόζεται ανάλογα με το πώς αντιδρά ο ασθενής.

Τι είναι κάθε φορά το καλύτερο αλλάζει. Η κ. Ουιγάνγκ αναφέρει μια 89χρονη ασθενή, θετική στον κορωνοϊό, η οποία ανέπνεε με μάσκα οξυγόνου. Ήταν απίθανο να ζήσει. «Μη με διασωληνώσετε» της

είπε. «Είμαι σχεδόν 90. Έχω ζήσει». Η γιαντρός τηλεφωνεί στην ανιψιά της. Η οικογένεια της ασθενούς δεν συνανεί. Η κ. Ουιγάνγκ συζητά μαζί τους. «Η ασθενής εξέφρασε την επιθυμία της», τους λέει. «Αναρωτηθείτε: τι θεωρεί πολύτιμο; Θα ήθελε να κρέμεται από μια μηχανή;». Η οικογένεια συμφωνεί ότι ο ήρεμος θάνατος είναι αυτό που επιθυμεί. Σε μερικές ώρες η γιαντιά κυρία σβήνει ειρηνικά. Η κ. Ουιγάνγκ έχει φροντίσει να πει η ασθενής «ο» αγαπώ» στην ανιψιά της μέσω του FaceTime, ενώ η ίδια της κρατά τρυφερά το χέρι. Μερικές φορές το καλύτερο είναι ο καλός θάνατος.

Οι ακραίες συνθήκες φέρνουν στην επιφάνεια την αυταπάρνηση που εν σπέρματι υπάρχει στη λογική της φροντίδας. Η πραγμάτωση της αλλοκεντρικότητας απαιτεί, in extremis, οιονεί-θυσιαστική συμπεριφορά – να εκχωρήσει κανείς μονομερώς κάτι πολύτιμο γι' αυτόν. Στα νοσοκομεία του κορωνοϊού, ο γιατρός και η νοσοκόμα ρισκάρουν την ασφάλειά τους χάριν του επαγγελματικού ιδεώδους που υπηρετούν: τη φροντίδα του άλλου.

Η φροντίδα δεν είναι αίσθηση αλλά πρακτική. Οι επαγγελματίες υγείας αριστεύουν (ασκούνται στην αρετή, με αριστοτελικό λεξιλόγιο) στο μέτρο που «εθίζονται» (αναπτύσσουν συνήθειες) στην πρακτική της φροντίδας. Ο επαγγελματικός «εθισμός» τους είναι ιδιαίτερα επίπονος. Η ηθική εκπαίδευση άκρως απαιτητική. Οι εφημερίες ατελείωτες. Στο ημερολόγιο της κ. Ουιγάνγκ βλέπει κανείς φόβο, αγωνία και κόπο, μα, πάνω απ' όλα, αξιοθαύμαστη αντοχή. Αν το τμήμα του πολιτισμού είναι η απώθηση, όπως λέει ο Φρόντιν, το τμήμα της επαγγελματικής συνείδησης είναι η προσωπική αυταπάρνηση χάριν της προσφοράς στον άλλο. Ο κορωνοϊός μας θυμίζει ότι ο καλός επαγγελματίας αυτοπραγματώνεται στο μέτρο που υπάγει τον εαυτό του, ενίοτε σε αντίθετες συνθήκες, στα κριτήρια αριστείας του λειτουργήματος που υπηρετεί. «Κάνει απλώς τη δουλειά του».

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής Στρατηγικής Διοίκησης στην Έδρα Columbia Ship Management, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Το «μαύρο πρόβατο» που γίνεται παράδειγμα

Πώς αναβαπτίζεται το brand «Ελλάδα»

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η αποτελεσματικότητα και η ευελιξία της ελληνικής διοίκησης στην πρώτη φάση της κρίσης ανέδειξαν μια νέα εικόνα αξιοπιστίας για τη χώρα, συμβάλλοντας στο χτίσιμο σχέσεων εμπιστοσύνης εντός και εκτός συνόρων. Παράλληλα, επαυξάνουν την αξία του brand «Ελλάδα» ως ενός ασφαλούς επενδυτικού και τουριστικού προορισμού. Αυτό γίνεται ολόένα και πιο σαφές από το κλιμακούμενο κύμα θετικής δημοσιότητας σε μεγάλα μέσα του εξωτερικού, από τις δηλώσεις ξένων ηγετών και διπλωμάτων αλλά και από το ενδιαφέρον που καταγράφεται για εν εξελίξει αλλά και νέα projects. Η χώρα, από παράδειγμα προς αποφυγήν, γίνεται παράδειγμα προς μίμηση. Παρουσιάζει στον κόσμο μια νέα εθνική ταυτότητα, ένα νέο, σύγχρονο πρόσωπο μιας χώρας που μπορεί και τα καταφέρει στα δύσκολα.

Τώρα ο πρωθυπουργός και το επιτελείο του, βασιζόμενοι σε αυτό το γεγονός, επεξεργάζονται ένα σχέδιο που φιλοδοξεί όχι μόνο να επανεκκινήσει την οικονομία, να περιορίσει τις επιπτώσεις και να την οδηγήσει σε ανάκαμψη, αλλά και να εκμεταλλευτεί την νέα εικόνα της χώρας για να προσελκύσει επενδύσεις, επισκέπτες και ανθρώπινο ταλέντο. Ηδη καταρτίζεται ένα οργανωμένο πλάνο μετασχηματισμού του οικονομικού μοντέλου της χώρας ανά κλάδο, που θα αναπτύσσει και νέους τομείς πέρα από τον τουρισμό, επενδύοντας στους ανθρώπους και στην τεχνολογία.

Η στροφή στην ψηφιακή και απομακρυσμένη λειτουργία πολλών δράσεων βελτιώνει ήδη την παραγωγικότητα και μειώνει το κόστος σε όλους τους κλάδους, ενώ σταδιακά βελτιώνεται και το customer service και η αγορά εργασίας γίνεται πιο ευέλικτη και αποτελεσματική, εξηγεί ο Γιώργος Τσόπελας, πρόεδρος και διευθύν

ων σύμβουλος της McKinsey & Company, Ελλάδας και Κύπρου, η οποία συνεισφέρει ενεργά στη χάραξη κλαδικών στρατηγικών της κυβέρνησης για τον περιορισμό των απωλειών και την επανεκκίνηση της οικονομίας. «Οι ξένες επενδύσεις ωφελούνται και από το βελτιωμένο brand name της Ελλάδας αλλά και από τα μέτρα που θα πάρει η πολιτεία για την επανεκκίνηση της οικονομίας, τα οποία θα διευκολύνουν την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις», σημειώνει.

Την ίδια ώρα, υπάρχει ήδη πλήθος ενδείξεων πως οι νέες τάσεις –όπως ο ανασχεδιασμός των διεθνών εφοδιαστικών αλυσίδων και ο ευρωπαϊκός επαναπατρισμός δραστηριοτήτων, το re-shoring, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, που είχαν εγκατασταθεί σε απομακρυσμένες χώρες χαμηλού κόστους– μπορούν να ωφελήσουν μακροπρόθεσμα την Ελλάδα. Είναι ενδεικτικό πως στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αυτή την εβδομάδα ρητώς αναφέρεται πως «είναι υψίστης σημασίας να αυξήσουμε τη στρατηγική αυτονομία της Ένωσης και να παραγάγουμε βασικά αγαθά στην Ευρώπη». Αλλωστε ήδη καταγράφεται αύξηση των εξαγωγών αγροτικών ή και μεταποιημένων προϊόντων, καθώς η Ελλάδα έχει επιτύχει να υποκαταστήσει άλλες προμηθευτρίες χώρες που βρέθηκαν εκτός παραγωγής, αναφέρουν οι φορείς των Ελλήνων εξαγωγέων. Το ίδιο συμβαίνει και με ενδιάμεσα προϊόντα αλλά και με ορυκτά.

Τα πλεονεκτήματα

Στον τουρισμό η χώρα αναγνωρίζεται πλέον ευρέως ως ένας εκ των ασφαλέστερων προορισμών βάσει της επιτυχημένης διαχείρισης και της περιορισμένης εξάπλωσης του ιού σε σχέση με ανταγωνιστές (Ιταλία, Ισπανία, Τουρκία). Η Ιωάννα Δρέττα, διευθύνουσα

«Η Ελλάδα» μέσα στην πανδημία κατάφερε να δημιουργήσει ένα νέο άυλο κεφάλαιο αναπληρωτικής αξίας. Αυτή την υπεραξία καλούμαστε να την κωδικοποιήσουμε, να την αναδείξουμε και να εισπράξουμε τα οφέλη της, στην οικονομία, στις ξένες επενδύσεις, στις διεθνείς σχέσεις, στον τουρισμό».

Το Μαξίμου επεξεργάζεται σχέδιο επανεκκίνησης της οικονομίας το οποίο θα εκμεταλλευθεί τη νέα εικόνα της χώρας.

σύμβουλος της Marketing Greece, μιλάει για μια νέα ταυτότητα για την Ελλάδα: μια χώρα που την ακολουθούν οι λέξεις ασφάλεια, ανθρωπιά, αλληλεγγύη, αποτελεσματικότητα, φροντίδα, ευθύνη. «Μαζί με άλλες διαχρονικές αξίες όπως το φιλότιμο, η φιλοξενία, η αγάπη για τη ζωή, τον άνθρωπο, τη φύση, η Ελλάδα μέσα στην πανδημία κατάφερε να δημιουργήσει ένα νέο άυλο κεφάλαιο αναπληρωτικής αξίας. Αυτή την υπεραξία λοιπόν καλούμαστε να την κωδικοποιήσουμε, να την αναδείξουμε και να εισπράξουμε τα οφέλη της με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, στην οικονομία, στις ξένες επενδύσεις, στις διεθνείς σχέσεις, στον τουρισμό». Η κ. Δρέττα τη χαρακτηρίζει «ένα σημαντικό όπλο ήπιας ισχύος που θα τη βοηθήσει τα μέγιστα στη διαδικασία ανάκαμψής της».

Και η αγορά ακινήτων όμως μπορεί να ωφεληθεί από το βελτιωμένο brand της χώρας: «Ακόμα και εν μέσω της κρίσης, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι η ζήτηση για επενδύσεις στην Ελλάδα είναι σταθερά αυξημένη, καθώς σε όλη την περίοδο του lockdown ξένοι και εγχώριοι επενδυτές δίνουν σταθερά το στίγμα τους ότι είναι και θα παραμείνουν ενεργοί», σημειώνει ο CEO του ελληνικού γραφείου της αμερικανικής εταιρίας

ακινήτων Pepper Hellas, Θωμάς Ζιώγας, MRICS. Κάνει λόγο δε για «επαυξημένη ανάγκη για χώρους logistics, όχι μόνον ως αποτέλεσμα της αναβάθμισης της χώρας ως πύλης της Ευρώπης, αλλά και ως αποτέλεσμα της αματιώδους ανάπτυξης του e-commerce». Στον τομέα της κατοικίας, προσθέτει, «οι ξένοι επενδυτές παρουσιάζουν αμείωτο ενδιαφέρον τόσο για παραθεριστική κατοικία όσο και για κατοικίες τύπου golden visa στα κέντρα των πόλεων, ενισχυμένο και από την αναβάθμιση του εθνικού συστήματος υγείας και την αποτελεσματική διαχείριση της πανδημίας».

Η αναβάθμιση των υπηρεσιών παροχής υγείας θα βοηθήσει και στο γενικότερο concept προβολής της χώρας ως ενός ασφαλούς προορισμού για ιατρικό τουρισμό, αποκατάστασης και αποθεραπείας, αλλά και μετεγκατάστασης συνταξιούχων, επισημαίνει ο CEO της PwC Ελλάδας, Μάριος Ψάλτης. Προσθέτει επίσης ότι, καθώς η κρίση επιτάχυνε την αναβάθμιση του τομέα της δημόσιας υγείας, αναδύεται και η ανάγκη για επενδύσεις σε ιατρικά ερευνητικά προγράμματα καθώς και για τη δημιουργία εφεδρικής δυναμικότητας στα νοσοκομεία.

«Αυτή είναι μια περιοχή που θα μπορούσε η χώρα να επενδύσει εκμεταλλευόμενη τα νοσοκομειακά πανεπιστήμια και αξιοποιώντας ευρωπαϊκούς πόρους, και να συνδυαστεί με τον επαναπατρισμό Ελλήνων επιστημόνων που θα στελεχώσουν αυτή την προσπάθεια». Η εμπιστοσύνη που χτίζεται δημιουργεί ήδη ένα κίνητρο επαναπατρισμού νέων επιστημόνων από το εξωτερικό, υπογραμμίζει ο Μάριος Ψάλτης.

Η χώρα σας εντυπωσίασε με την αποφασιστικότητά της

Τις νέες προσδοκίες που έχει καλλιεργήσει η Ελλάδα αποκαλύπτουν στην «Κ» οι πρέσβεις Γερμανίας, ΗΠΑ και Ισραήλ.

Το θετικό σοκ των ελληνικών επιδόσεων στη διαχείριση της κρίσης στη διεθνή κοινότητα είναι ορατό από το πώς αντιμετωπίζεται πλέον η Ελλάδα. Ο πρέσβης της Γερμανίας στη χώρα μας Ερνστ Ράικελ δηλώνει στην «Κ» πως «η ελληνική απόκριση στην παγκόσμια κρίση υγείας εντυπωσίασε με τον επαγγελματισμό και την αποφασιστικότητά της. Η ανάκαμψη από την επακόλουθη οικονομική κρίση θα απαιτήσει παρόμοια χαρακτηριστικά. Η Γερμανία, ως στενός εταίρος της χώρας στην Ε.Ε. και παραδοσιακά ο μεγαλύτερος επενδυτής, θα είναι στο πλευρό της Ελλάδας».

Ο πρέσβης των ΗΠΑ Τζέφρι Πάιτς επισημαίνει στην «Κ» πως αυτή η αποτελεσματική διαχείριση της πανδημίας από την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της επιτυχίας και καινοτόμου ψηφιοποίησης πολλών κυβερνητικών διαδικασιών, «έχει κερδίσει τον έπαινο πολλών διεθνών εταίρων και μέσων πληροφόρησης και θα δημιουργήσει εμπιστοσύνη στην Ελλάδα ως επενδυτικό προορισμό». Τονίζει δε πως «συνεχίζουμε να ενθαρρύνουμε τις αμερικανικές επενδύσεις σε κρίσιμους τομείς, όπως η ενέργεια και οι υποδομές –περιλαμβανομένου του λιμένα της Αλεξανδρούπολης και της μονάδας επαναεριοποίησης υδρογονανθράκων φυσικού αερίου–, οι νέες άδειες για αιολικά

πάρκα και το Ναυπηγείο της Ελευσίνας, μακροπρόθεσμα προγράμματα των οποίων η στρατηγική αξία δεν έχει αλλάξει».

Ο Αμερικανός διπλωμάτης αποκαλύπτει επίσης πως έχει επικοινωνήσει επανειλημμένως με τον υπουργό Υγείας Βασίλη Κικίλια «προκειμένου να συζητήσω επενδύσεις στον τομέα της υγείας: Η Pfizer είναι η ναυαρχίδα των επενδύσεων του αμερικανικού τομέα της υγείας εδώ, και μάλιστα στη Βόρεια Ελλάδα, αλλά υπάρχουν πολύ περισσότερα που μπορούν να γίνουν, περιλαμβανομένης της παραγωγής γενοσώμων και των κλινικών δοκιμών». Προσθέτει μάλιστα πως οι ΗΠΑ «συνεχίζουμε να βλέπουμε μεγάλες προοπτικές στον τομέα του τουρισμού και προσβλέπουμε σε αύξηση της συνεργασίας σε ένα ευρύ φάσμα τομέων. Στεκόμαστε σταθερά στο πλευρό της Ελλάδας».

Ο πρέσβης του Ισραήλ Γιάσι Αμράνι εξηγεί στην «Κ» ότι «γίνονται διαβουλεύσεις και ανταλλαγές για τον καλύτερο τρόπο αντιμετώπισης της πανδημίας μεταξύ των δύο χωρών μας, τόσο σε επίπεδο κορυφής όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο. Οι εντυπώσεις μου, τις οποίες έχω μοιραστεί με την κυβέρνηση μου, σχετικά με τον τρόπο που η Ελλάδα αντιμετωπίζει την πρόκληση είναι ότι αποτελεί παράδειγμα για χώρες ίδιου μεγέθους με παρόμοια πολιτικά συστήματα. Ο ρόλος της ηγεσίας, της επιστήμης, της ιατρικής και της πολιτικής είναι που κάνουν την Ελλάδα να ξεχωρίζει».

Ετσι θα διαφημίσετε επιτυχώς την Ελλάδα το καλοκαίρι

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΠΟΥΡΝΑΡΑ**

Ο ομογενής συγγραφέας Τζέφρι Ευγενίδης το είχε περιγράψει περίφημα όταν τα μεγάλα διεθνή μέσα είχαν την Ελλάδα για κλωστοσκούφι στην οικονομική κρίση: «Η χώρα των παππούδων είναι σαν την αγαπημένη σου ομάδα. Μέσα σου, την έχεις ψηλά. Δεν θέλεις να τη βλέπεις να ταπεινώνεται...». Η αλήθεια είναι ότι μετά τους Ολυμπιακούς του 2004, οι Ελληνοαμερικανοί πήγαν από τον θρίαμβο στην απαξίωση. Τώρα, όμως, με την απολύτως επιτυχή διαχείριση της πανδημίας, η υπερηφάνεια ξαναχρυσώνει τις καρδιές τους. Υπάρχουν και μερικοί βέβαια που δεν έχασαν ποτέ το καμάρι για την πατρίδα, όπως ο «χρυσός Έλληνας της διαφήμισης», ο Τζορτζ Λόις.

Εμπνευστής θρυλικών διαφημίσεων για το MTV, τη Xerox και των πιο τολμηρών εξώφυλλων του περιοδικού Esquire των δεκαετιών '60 και '70, ήταν εκείνος που σκαρφίστηκε την πιο επιτυχημένη καμπάνια στα χρονικά του ΕΟΤ. Ήταν το 1985, όταν ο Ρόναλντ Ρέιγκαν έβγαλε ταξιδιωτική οδηγία ότι ήμασταν δίδην επικίνηση χώρα για τους Αμερικανούς τουρίστες. Προσωνιζόταν μια τεράστια οικονομική καταστροφή μέχρι που κάποιος σκέφτηκε να ζητήσουν τη βοήθεια του δαιμόνιου Ελληνοαμερικανού. Και έγινε το θαύμα.

Ο Λόις έσπασε 37 Αμερικανούς σhtar με ξενικό όνομα και καταγω-

“
Τι ανακούφιση να ακούς τις φωνές της λογικής σε αντίθεση με τον ναρκισσιστή, νταή Τραμπ που γρήγορα χάνει τη δημοτικότητά του.

γή, όπως η Συγγραφέα Ζαζά Γκαμπόρ ή ο Εβραίο-λιβανέζος Νιλ Σε-ντάκα μπροστά στην κάμερα για να πουν τη φράση: «Επιστρέφω σπίτι. Στην Ελλάδα, εκεί που άρχισαν όλα». «Δεν είχε σημασία αν κάποιος ήταν Ιταλός, Ισπανός ή Ούγγρος. Η Ελλάδα είναι η πρωταρχική καταγωγή όλων τους, το μέρος όπου όλοι αισθάνονται σαν σπίτι τους διότι εκεί γεννήθηκε ο δυτικός πολιτισμός. Η εκστρατεία είχε απίστευτη επιτυχία. Ήταν σαν να φτύναμε κατάμουτρα τον Αμερικανό πρόεδρο» μου έλεγε το 2010, σε μια συνέντευξη μας.

Λίγο πριν μπούμε στο πιο αλλόκοτο καλοκαίρι της ζωής μας, επικοινωνήσα ξανά με τον Λόις που θα κλείσει τα 89 σε λίγο καιρό. Ζει

«Πάντα ήμουν υπερήφανος για τη χώρα του παππού μου, τον ελληνικό πολιτισμό και την παράδοση», λέει ο «χρυσός Έλληνας της διαφήμισης» Τζορτζ Λόις.

κλεισμένος σπίτι του στη Νέα Υόρκη, η οποία δεν θυμίζει σε τίποτα την πόλη όπου μεγάλωσε. Γεννημένος το 1931 στο Μπρονξ, πέρασε τα παιδικά χρόνια του παίζοντας ξύλο με τους Ιρλανδούς συνομηλίκους που ήταν ρατσιστές με τους μη συμπατριώτες τους, έζησε την άνοδο της πόλης και την πτώση του Μεγάλου Μήλου το 2001 και το 2008. Τίποτε όμως δεν συγκρίνεται με αυτό που περνάει τώρα.

«Το να βλέπω την αγαπημένη μου Νέα Υόρκη ένα κελυφός αδει-

νό, είναι κάτι τρομερά τραυματικό. Με τόσες ζωές που χάνονται άδικα, πρέπει να μείνουμε σπίτι μέχρι να περάσει η πανδημία. Εγώ είμαι από τους τυχερούς, έχω τη γυναίκα μου Ρόζμαρι αλλά και τον γιο μου τον Λουκά που μένει κοντά στη γειτονιά μας, το Γκρίνουιτς Βίλατζ, όπου κατοικούμε 50 χρόνια. Είναι εμφανές ότι ο ιός έχει αγγίξει κάθε πτυχή της καθημερινότητας των Νεοϋορκέζων. Όμως είμαστε δυνατόι και τυχεροί διότι ζούμε σε μια πόλη και σε μια χώρα που βρίσκει τρόπο να αντέξει

και να θριαμβεύει έπειτα από δοκιμασίες. Πιστεύω ότι η δημοκρατία και οι αξίες που έχουμε θα μας κάνουν να ξεπεράσουμε το εμπόδιο του κορωνοϊού».

Και συνεχίζει: «Όταν ακούω τον κυβερνήτη Κουόμο να μιλάει και τους γείτονές μου να χειροκροτούν κάθε βράδυ στις 7 τους γιατρούς και τους νοσηλευτές και όσους πάλεψαν και βγήκαν ζωντανοί, έχω ελπίδες πως όχι μόνον θα τα καταφέρουμε αλλά θα βγούμε και καλύτεροι. Τι ανακούφιση να ακούς τις φωνές της λογικής σε αντίθεση με τον ναρκισσιστή, νταή Τραμπ που γρήγορα χάνει τη δημοτικότητά του».

«Πάντα καμάρωνα»

Ο κ. Λόις δηλώνει υπερήφανος για τη στάση των Ελλήνων στην πανδημία και προσθέτει: «Πάντα καμάρωνα που είμαι Έλληνας. Στη ζωή μου είδα πολλούς συμπατριώτες να αλλάζουν τα επιθετικά τους και να κρύβουν την καταγωγή τους για να ανεχθούν πιο εύκολα. Εγώ πάντα ήμουν υπερήφανος για τη χώρα του παππού μου, τον ελληνικό πολιτισμό και την παράδοση». Πιστεύει ότι η πολύ καλή μας πορεία έχει αλλάξει την εικόνα της χώρας και αυτό είναι κάτι που πρέπει να διατηρήσουμε και στο μέλλον: «Να μείνουμε στον ίδιο δρόμο. Να είμαστε και εσείς υπερήφανοι ως Έλληνες. Πάντα υπάρχουν πάνω και κάτω αλλά ο ελληνικός λαός έχει

αποδείξει ότι δείχνει δύναμη και αντοχή στα δύσκολα».

Δεν μπορούσα να αποφύγω τον πειρασμό. Τον ρώτησα αν είχε την ευκαιρία, τι είδους τουριστική καμπάνια θα σχεδίαζε για το φετινό καλοκαίρι με τη σεζόν να κινδυνεύει να τιναχτεί στον αέρα: «Λοιπόν, θα ξαναέκανα κάτι που θα έμοιαζε με αυτόν του 1985, όταν αντί να επιλέξω τους προφανείς γνωστούς Ελληνοαμερικανούς σαν την Ολυμπία Δουκάκη και τον Τέλι Σαβάλας για να διαφημίσω την Ελλάδα, το έκανα με γνωστούς Αμερικανούς που είχαν άλλη καταγωγή. Όλοι τους υιοθέτησαν το σλόγκαν ότι η Ελλάδα είναι η πατρίδα τους, γιατί εκεί ξεκίνησαν όλα, εκεί γεννήθηκαν η δημοκρατία και ο πολιτισμός. Ως αντίδοτο για τη συμμετοχή τους, οι διασημότητες είχαν δύο εβδομάδες δωρεάν διακοπές στη χώρα μας. Οι διαφημίσεις έκαναν πάταγο, προβάλλονταν από όλα τα μεγάλα τηλεοπτικά δίκτυα. Οι πτήσεις της Ολυμπιακής και της TWA γέμισαν, τα κρουαζιερόπλοια το ίδιο. Ήταν η καλύτερη σεζόν για τον ελληνικό τουρισμό μακράν».

Ο κ. Λόις καταλήγει: «Προς το παρόν δεν υπάρχει πουθενά τουρισμός. Όμως, μόλις αρχίσει η επιστροφή στην κανονικότητα, σας εγγυώμαι ότι μια εκστρατεία με διάσημους Αμερικανούς που έρχονται “σπίτι, στην Ελλάδα” θα σκίσει, θα φέρει πολύ κόσμο και θα δώσει ανσάνες στην ελληνική οικονομία».

Ο χώρος στον οποίο οι καθαρίστριες και το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό αφαιρούν προσεκτικά τον εξοπλισμό προστασίας.

Βγαίνοντας από κάθε δωμάτιο ασθενούς, τρίβουν τα παπούτσια τους σε μια πάνα που έχει ποτιστεί σε χλωρίνη και ψεκάζουν τις σόλες.

Μια γραμμή χωρίζει την «κόκκινη» από την «πορτοκαλί ζώνη». Στα δεξιά βρίσκεται ο χώρος που θεωρείται πιο μολυσματικός.

«Αυτή η δουλειά θέλει αντοχές»

Μιλούν στην «Κ» καθαρίστριες και τραπεζοκόμοι σε κλινικές COVID-19, οι αθέατοι κρίκοι στην αλυσίδα της περίθαλψης

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Στη δουλειά της Λίντα Γκρεμπί μετράει η λεπτομέρεια. Αφού φορέσει τη «διαστημική στολή» θα ψεκάσει με απολυμαντικό το κοντάρι της σφουγγαρίστρας, τους κουβάδες, μέχρι και τις ρόδες του καροτσιού της. Σε κάθε δωμάτιο ασθενούς θα αλλάξει γάντια και βετέξ, θα απολυμάνει κοιμοδίνια και πιόμολα, χερούλια και περβάζια. Δεν θα σκουπίσει το πάτωμα, «για να μη σπκωθεί στον αέρα το μικρόβιο», και θα προσέξει πώς ανοίγει τις πόρτες. Πρέπει να παρατηρεί την κάθε κίνηση. Μόλις η ποδιά ενός γιατρού ακουμπήσει κάποια επιφάνεια θα την ψεκάσει ξανά και ξανά. Το παραμικρό λάθος μπορεί να διασπείρει τον ιό.

«Είμαι πλέον σαν ρομπότ. Ολα γίνονται μηχανικά», λέει η 39χρονη καθαρίστρια. Μόλις έχει βγει από τη μολυσματική περιοχή κλινικής στο νοσοκομείο «Σωτηρία», όπου περιθάλπονται ασθενείς με COVID-19. Έχει κόκκινα αυτιά και μάγουλα. Τη συναντάμε στο καμαράκι των καθαριστριών στο υπόγειο του Κέντρου Αναπνευστικής Ανεπάρκειας. Εδώ, πλάι στα ερμάρια όπου συνάδελφοί της φυλούν τις αλλαγές τους, θα πάρει δυο ανάσες. «Παθαίνεις ασφυξία, αφυδάτωση, ιδρώνεις μέσα στη στολή. Και θα χρειαστεί να κάτσεις γύρω στις τρεις ώρες εκεί μέσα, μέχρι να τελειώσεις», λέει.

Οριακές καταστάσεις

Με καταγωγή από τους Αγίους Σαράντα της Αλβανίας, η κ. Γκρεμπί έχει συμπληρώσει δύο δεκαετίες ως καθαρίστρια σε ελληνικά νοσοκομεία. Έχει σπουδάσει κοιμωτική αλλά δεν την εξάσκησε, ήθελε να γίνει νοσηλεύτρια αλλά δεν το επέδιωξε. Στο παρελθόν ήταν υπάλληλος ιδιωτικού συνεργείου καθαριότητας και από τον περασμένο Δεκέμβριο εργάζεται ως συμβασιούχος. Λέει ότι ο μηνιαίος μισθός της είναι 600 ευρώ καθαρά συν 35 ευρώ για ένα ανήλικό τέκνο. Τρεις φορές έφτασε στα πρόθυρα παραίτησης λόγω της πανδημίας. Και άλλοι συνάδελφοί της φοβήθηκαν. Ορισμένοι αρνήθηκαν να μετακινηθούν σε κλινικές COVID-19 ή προφασίστηκαν ασθένεια. Εκείνη, όπως και πολλές ακόμη καθαρίστριες, παρέμεινε στη θέση της. «Πρέπει να έχεις αντοχές

Η Λίντα Γκρεμπί εργάζεται από 19 ετών ως καθαρίστρια σε νοσοκομεία. «Όταν βλέπουμε ανθρώπους να χάνονται, πονάμε κι εμείς», λέει.

«Παθαίνεις ασφυξία, ιδρώνεις μέσα στη στολή. Και θα χρειαστεί να κάτσεις γύρω στις τρεις ώρες εκεί μέσα, μέχρι να τελειώσεις».

για να κάνεις αυτή τη δουλειά», λέει. Πέρα από τους γιατρούς και τους νοσηλευτές, οι οποίοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της μάχης κατά της πανδημίας, στην ομαλή λειτουργία κάθε κλινικής συνεισφέρουν και άλλοι, συχνά αθέατοι στο ευρύ κοινό, εργαζόμενοι. Η συμβολή τους δεν είναι αμελητέα. Εάν λείψουν από το πόστο τους ποιος θα σερβίρει τους ασθενείς και θα στρώσει τα σεντόνια τους, ποιος θα μαζέψει

τα σκουπίδια τους; Είναι και αυτοί απαραίτητοι κρίκοι στην αλυσίδα της περίθαλψης.

Η 53χρονη Λουκία Μαρέτνι έχει περάσει από διάφορα επαγγέλματα. Είχε εργαστεί σε Goody's, σε ζαχαροπλαστείο και σε φούρνο, για ένα διάστημα πρόσεχε παιδιά. Εδώ και επτά χρόνια είναι τραπεζοκόμος σε νοσοκομείο. «Μου αρέσει. Είναι ένας τρόπος να προσφέρω στον συνάνθρωπο και είναι και τρόπος επιβίωσης», λέει.

Για δύο εβδομάδες, κατά τις πρώτες αφίξεις ασθενών με COVID-19 στο Κέντρο Αναπνευστικής Ανεπάρκειας του «Σωτηρία», η κ. Μαρέτνι και οι υπόλοιπες τραπεζοκόμοι δεν έμπαιναν στους θαλάμους του πρώτου ορόφου. Η οδηγία ήταν να αφήνουν τον δίσκο απέξω και οι νοσηλευτές θα συνέχιζαν το έργο τους. Της φάνηκε παράξενη αυτή η αλλαγή, η έλλει-

ψη επικοινωνίας με τον άρρωστο. Ωσπου αυξήθηκαν τα περιστατικά, μεγάλωσε ο φόρτος εργασίας και κλήθηκε και η ίδια να βάλει την ολόσωμη στολή. Φοράει διπλά γάντια, αλλάζοντας το εξωτερικό ζευγάρι ανά δωμάτιο. «Υπήρχε μεγάλος φόβος», λέει. «Αλλά δεν τον άφησα να με πανικοβάλλει».

Τα γεύματα μεταφέρονται με ένα φορτηγό από τα γειτονικά μαγειρεία στο υπόγειο του Κέντρου Αναπνευστικής Ανεπάρκειας του «Σωτηρία». Τοποθετούνται σε θερμοτράπεζα για να κρατηθούν ζεστά και σερβίρονται αργότερα σε αλουμινένια σκαφάκια μιας χρήσης. Οι τραπεζοκόμοι του κτιρίου εξηγούν στην «Κ» ότι αγόρασαν με δικά τους έξοδα από μια αποθήκη χαρτικών 600 σκεύη, μαζί με πλαστικά μαχαίροπικου- για να καλύψουν τις ανάγκες των ασθενών. Σκέφτηκαν ότι γλι-

«Δεν σε αφήνουν να φύγεις. Δίνεις το φαγητό και πίνουν κουβέντα. Σου λένε ότι θέλουν να πάνε σπíti τους και κλαίνε».

τώνοντας το πλύσιμο πιάτων θα περιορίζαν και την έκθεσή τους στο ιικό φορτίο.

Η προϊσταμένη τους έχει συμβουλευθεί όσες εισέρχονται στα δωμάτια του πρώτου ορόφου κατά την πρωινή βάρδια να μοιράζουν μαζί με το τσάι ή το γάλα και το δεκατιανό (κομπόστα, γιασούρι ή ρυζόγαλο), σε αντίθεση με ό,τι έκαναν παλιότερα. Σκοπός είναι να περιορίσουν όσο μπορούν τις εισόδους στους θαλάμους. Στο ισό-

γειο, στη Γ' Παθολογική Κλινική, η σίτιση γίνεται από τη βεράντα. Στο παρελθόν, στα χρόνια που το «Σωτηρία» λειτουργούσε ως σανατόριο γιαφυματικούς, αυτά τα φαρδιά μπαλκόνια χρησιμοποιούνταν ως «εξώστες αεροθεραπείας». Εδώ η τραπεζοκόμος αρκεί να φοράει γάντια και μάσκα καθώς δεν έρχεται σε άμεση επαφή με νοσηλευόμενους, δεν χρειάζονται πρόσθετα μέτρα προστασίας.

Η επικοινωνία

Η κ. Μαρέτνι παρατήρησε ότι σε σχέση με άλλες περιόδους οι ασθενείς είναι πιο διαχυτικοί. Χλεισμένοι για ημέρες, χωρίς επισκεπτήριο, έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν δύο επιπλέον λόγια με κάποιον άνθρωπο και κατά το σερβίρισμα του φαγητού. «Δεν σε αφήνουν να φύγεις. Δίνεις το φαγητό και πίνουν κουβέντα. Σου λένε ότι θέλουν να πάνε σπíti τους και κλαίνε», λέει η τραπεζοκόμος Ντιάνα Αδικίδου.

«Θα ρωτήσεις πώς ήταν η βραδιά τους, εάν ανέβασαν πυρετό. Και αν σου πει κάποιος ότι στο τέλος της εβδομάδας περιμένει να βγει από το νοσοκομείο, ανατριχιάζει», λέει η κ. Μαρέτνι. «Δεν μπορείς να τους βλέπεις να σε προσεγγίζουν, να θέλουν να σου μιλήσουν και εσύ να φεύγεις σαν κυνηγημένη γιατί φοβάσαι. Θα βγεις έξω μετά, θα πλύνεις τα χέρια σου, θα βάλεις αντισηπτικό, θα κάνεις τον σταυρό σου και θα προχωρήσεις. Δεν γίνεται διαφορετικά».

Κατά τις πρώτες ημέρες της πανδημίας η κ. Γκρεμπί ανησυχούσε ότι εμφανίζε συμπτώματα της νόσου, μετρούσε ανά τρεις ώρες τη θερμοκρασία της στο σπíti. Ένα τεστ στο οποίο υποβλήθηκε βγήκε αρνητικό. Ωστόσο, η διαχείριση της καθημερινότητας παραμένει και σήμερα δύσκολη. Έχει να δει πάνω από ένα μήνα τη μητέρα της η οποία υποβλήθηκε σε επέμβαση καρδιάς πριν από μήνες. Άλλη καθαρίστρια πρέπει να φροντίσει τον γιο της, θύμα τροχαίου με πολλαπλά κατάγματα, ο οποίος εγχειρίστηκε πρόσφατα και μετά το εξιτήριο παραμένει κατάκοιτος. «Δεν επισκέπτομαι τους γονείς μου», λέει στην «Κ» και η τραπεζοκόμος Παγώνα Αθανασάκου. «Ακόμη και στο σπíti, με τα παιδιά, πρέπει να είμαι προσεκτική για να μη μεταφέρω κάτι».

«Θα μπορούσαν να μη μας διώξουν στο τέλος του χρόνου»

Η βάρδια των καθαριστριών και των τραπεζοκόμων στα νοσοκομεία αναφοράς είναι εξάωρη. Καθημερινά, προτού περάσουν στην «κόκκινη ζώνη» όπου βρίσκονται τα δωμάτια των ασθενών με COVID-19, οι καθαρίστριες στο Κέντρο Αναπνευστικής Ανεπάρκειας του «Σωτηρία» θα ετοιμάσουν ένα απολυμαντικό διάλυμα και θα ξεκινήσουν τη δουλειά τους από τα γραφεία του προσωπικού. Για την «πράσινη ζώνη» χρησιμοποιούν διαφορετικό καρότι και άλλες σφουγγαρίστρες.

Όλες οι σακούλες με τα σκουπίδια τοποθετούνται μέσα σε κούτες, σφραγίζονται και παραδίδονται σε κάποια συνάδελφο τους που περιμένει στην αποστειρωμένη πλευρά του κτιρίου. Εξω από τη μολυσματική περιοχή έχουν

απλώσει πάνες τις οποίες πότισαν με χλωρίνη. Εκεί θα τρίβουν και θα ψεκάσουν τις σόλες των παπουτσιών τους. Όπως και το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό έτσι και αυτές, έχουν εκπαιδευθεί μεθοδικά για κάθε τους βήμα από λοιμωξιολόγους.

«Κάποια στιγμή όμως, ύστερα από όλα όσα έχουμε περάσει, η σύμβαση θα τελειώσει και θα πουν “γυρίστε στα σπítiια σας”», λέει η καθαρίστρια Γεωργία Τσιόλου. «Όταν με φώναξαν πριν από καιρό σε μονάδα εντατικής θεραπείας και είδα το προσωπικό που έσταζε ιδρώτα μέσα από τις στολές, κατάλαβα ότι δεν υπάρχει λόγος να μη μείνω. Ηθέλα να βοηθήσω. Αλλιώς, ποιος θα κάνει τη δουλειά;».

Η Παγώνα Αθανασάκου εργάζεται 14 χρόνια ως τραπεζοκόμος σε νοσοκομεία.

Οι καθαρίστριες και οι τραπεζοκόμοι που μίλησαν στην «Κ» προσελήφθησαν μέσω ΑΣΕΠ και έχουν συμβάσεις οι οποίες λή-

γουν τον ερχόμενο Δεκέμβριο. Ακόμη κι αν βγει νέα προκήρυξη, δεν ξέρουν εάν θα βρουν ξανά κάποια θέση ή θα βγουν στην

ανεργία. Ηδη, από τις 10 Μαρτίου, εκπρόσωποι της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Δημοσίων Νοσοκομείων έθεσαν αυτό το ζήτημα με επιστολή τους στο υπουργείο Υγείας. «Λόγω των έκτακτων μέτρων που λαμβάνονται για την αποφυγή εξάπλωσης του κορωνοϊού, θα πρέπει να εξετάσετε την παράταση συμβάσεων των καθαριστριών, τραπεζοκόμων, φυλάκων», ανέφεραν.

«Αγαπώ αυτό που κάνω»

Η κ. Μαρέτνι προσδοκά ότι κάποια στιγμή μπορεί να αναγνωριστεί από την κυβέρνηση ο ρόλος τους, και οι συμβάσεις τους να μετατραπούν σε αορίστου χρόνου. «Είμαστε οι περισσότερες μεγάλες γυναίκες, πάνω από 45

ή 50 ετών, οπότε εάν μείνουμε στον δρόμο, πώς θα βρούμε δουλειά; Αγαπώ αυτό που κάνω», λέει. Παρόμοια άποψη έχει και η κ. Γκρεμπί. «Καλό θα ήταν να γίνουν και αξιολογήσεις. Ποιος εργάζεται και ποιος κάνει τι. Θα μπορούσαν να μη μας διώξουν στο τέλος του χρόνου, αφού ξέρουμε τι να κάνουμε, έχουμε εκπαιδευθεί», προσθέτει. Δουλεύοντας από τα 19 της ως καθαρίστρια σε διαφορετικά τμήματα νοσοκομείων, έχει συναντήσει πολλών ειδών αντιδράσεις απέναντι στο επάγγελμά της. Παρά τις δυσκολίες, δεν θα επέλεγε άλλο πόστο. «Υπάρχουν κλινικές που σέβονται τον κόπο και την κόυρασή σου», λέει. «Σε θεωρούν δικό τους άνθρωπο».

Η **Λεβέντειος Πινακοθήκη** και
η εφημερίδα **Η Καθημερινή** φέρνουν
τους πρωτοπόρους Κύπριους Δημιουργούς
σε κάθε κυπριακό σπίτι

Αδαμάντιος Διαμαντής

Κάντε κτήμα σας ένα κομμάτι της κυπριακής τέχνης και ιστορίας ανυπολόγιστης
αξίας σε ακριβές αντίγραφο, προσφορά της Λεβεντείου Πινακοθήκης,
μέσω του προγράμματος

**Μένω
στο σπίτι**

Λεβέντειος Πινακοθήκη
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

γνωρίζω τους
Κύπριους δημιουργούς
της πρώτης γενιάς

Την Κυριακή 3 Μαΐου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εξοδος από διαφορετικές πόρτες...

Η σταδιακή άρση της καραντίνας στην Ευρώπη δεν γίνεται συντονισμένα, αλλά κάθε χώρα ακολουθεί δική της στρατηγική

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Παρά τις σοβαρές επιφυλάξεις των επιδημιολόγων και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις προχωρούν αργά και προσεκτικά στην άρση των περιοριστικών μέτρων, καθώς βρίσκονται πλέον ενώπιον του πιθανού δилήματος κατά πόσον η επακόλουθη ύφεση θα έχει σοβαρότερο κόστος από την ίδια την πανδημία.

Κάθε χώρα ακολουθεί τον δικό της οδικό χάρτη, παρά τις πρόσφατες συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αυτή η έλλειψη συντονισμού προβληματίζει τους ειδικούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η προειδοποίηση του Γερμανού ιολόγου Κρίστιαν Ντρόστεν, ο οποίος εκτίμησε στο δημοφιλές του podcast ότι η χώρα απειλεί, με τη χαλάρωση των μέτρων, να τινάξει στον αέρα όσα έχει κατακτήσει ως σήμερα.

Παρακολουθώντας πιθανότατα τις συστάσεις του, η καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ επέκρινε τη σπουδή ορισμένων κρατιδίων να άρουν την καραντίνα και κάλεσε τον λαό της χώρας να συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι θα πρέπει να μάθουμε να ζούμε με την πανδημία για αρκετό καιρό ακόμη.

Η χρήση μασκών στους δημόσιους χώρους θα είναι εις το εξής υποχρεωτική σε όλα τα γερμανικά κρατίδια, κάτι που ήδη έχει αποφασιστεί στη γειτονική Αυστρία.

Το άνοιγμα των σχολείων

Τον επόμενο μήνα έχει προγραμματιστεί η επιστροφή των μαθητών στο σχολείο, ενώ στο Βερολίνο επιτράπη σε κάποιους από τους τελειόφοιτους να δώσουν εξετάσεις την περασμένη Δευτέρα. Οι μαθητές φορούσαν μάσκες και τα θρανία τους είχαν τοποθετηθεί σε μεγάλη απόσταση.

Στη Γαλλία η κυβέρνηση εξετάζει ένα σύστημα stop and go, σύμφωνα με το οποίο θα προχωράει σε σταδιακή άρση ορισμένων περιορισμών και αν αυτό κρίνεται απαραίτητο θα επαναφέρει κατά περιόδους τα μέτρα. Κατά κύματα θα επιστρέψουν, αν όλα πάνε καλά και οι μαθητές στα σχολεία: εκείνοι του δημοτικού στις 11 Μαΐου, οι τελειόφοιτοι μία εβδομάδα αργότερα και στις 25 του μηνός όλοι.

Τα βιβλιοπωλεία είναι μεταξύ των καταστημάτων από τα οποία ξεκίνησε η υπό αυστηρές προϋποθέσεις άρση των περιορισμών στην Ιταλία.

Τα βήματα, πάντως, θα είναι προσεκτικά, καθώς ο κίνδυνος να υπάρξει εκ νέου μεγάλη αύξηση κρουσμάτων και θυμάτων δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Στο Παρίσι, η δήμαρχος Αν Χιλνταγκό δεσμεύθηκε πως ως τα μέσα του επόμενου μήνα όλοι οι κάτοικοι θα έχουν εφοδιαστεί με μάσκες, ενώ θα διατεθούν δωμάτια ξενοδοχείων για όσους είναι θετικοί στον νέο κορωνοϊό, αλλά δεν μπορούν να παραμείνουν απομονωμένοι στα σπίτια τους χωρίς να τον μεταδώσουν στους συγγενείς τους.

Στην Ελβετία έχει ανακοινωθεί ένα σχέδιο τριών φάσεων για την

άρση του «λοκντάουν». Από αύριο ξεκινάει η λειτουργία ορισμένων καταστημάτων, όπως κομμωτηρίων και ανθοπωλείων, ενώ νοσοκομεία και γιατροί, όπως οδοντίατροι και φυσιοθεραπευτές, θα μπορούν να ανακτήσουν τις κανονικές δραστηριότητές τους, χωρίς αυτές να πρέπει να θεωρούνται επείγουσες. Η επόμενη φάση ξεκινάει στις 11 Μαΐου και υπό τον όρο ότι δεν θα υπάρξει κάποια αρνητική εξέλιξη στην πορεία της πανδημίας, θα ανοίξουν τα δημοτικά σχολεία και όλα τα υπόλοιπα καταστήματα. Τέλος, στις 8 Ιουνίου έχει προγραμματιστεί η επαναλειτουργία των μεγαλύτερων τάξεων και των πανεπιστημίων, αλλά και των μουσείων και των ζωολογικών κήπων.

Στην Δανία, όπου ήδη έχουν επιστρέψει στα θρανία οι μικρότερης ηλικίας μαθητές, λειτουργούν από αυτήν την εβδομάδα τα κομμωτήρια, οι φυσιοθεραπευτές, οι οδοντι-

τροι, τα... «τατουατζήδικα» και οι σχολές οδήγησης. Σε όλα αυτά τα καταστήματα και ιατρεία τηρούνται οι κανόνες της απόστασης, έχουν απομακρυνθεί τα περιοδικά από τις αίθουσες αναμονής και καλούνται τόσο οι πελάτες όσο και οι ιδιοκτήτες τους να πλένουν τα χέρια τους επιτόπου. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Δανία ήταν από τις πρώτες χώρες που εφάρμοσαν το «λοκντάουν», όπως και η Αυστρία.

Στην Αυστρία

Στις 6 Απριλίου ο καγκελάριος της Αυστρίας, Σεμπάστιαν Κουρτς, είχε προαναγγείλει ότι η ανάσταση θα έρθει μετά το Πάσχα, ενώοντας την επιστροφή της χώρας στην ομαλότητα. Πράγματι, από την προηγούμενη εβδομάδα άρχισαν να λειτουργούν τα μικρά καταστήματα και τα είδη κηπουρικής, ενώ μετά την Πρωτομαγιά το μέτρο θα επεκταθεί σε εμπο-

ρικά κέντρα, μεγάλα μαγαζιά και κομμωτήρια.

Πάντως, η γενικότερη τάση στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων και των δύο χωρών που επλήγισαν περισσότερο, της Ιταλίας και της Ισπανίας, είναι κάποιου είδους απόπειρα επιστροφής στην κανονικότητα. Ο Ιταλός πρωθυπουργός Τζουζέπε Κόντε ανακοίνωσε ότι η έξοδος της χώρας από την καραντίνα θα ξεκινήσει στις 4 Μαΐου, ενώ η Μαδρίτη έδωσε μικρή παράταση στο «λοκντάουν» μέχρι τα μέσα του επόμενου μήνα.

Πάντως, από αύριο θα μπορούν πλέον τα παιδιά κάτω των 14 ετών, συνοδευόμενα από τους γονείς τους, να πηγαίνουν ως το σούπερ μάρκετ ή το φαρμακείο στην Ισπανία, κάτι που απαγορευόταν ως σήμερα σε μία από τις σκληρότερες εκδοχές περιοριστικών μέτρων στον κόσμο.

Στη Νορβηγία η κυβέρνηση

άνοιξε εκ νέου τα νηπιαγωγεία αυτήν την εβδομάδα μετά ένα μήνα, ενώ και οι μεγαλύτερες τάξεις αναμένεται να ξανανοίξουν πριν από τις καλοκαιρινές διακοπές. Για να αποτρέψει, μάλιστα, την προοπτική νέας έξαρσης η σκανδιναβική χώρα ακολούθησε το παράδειγμα της Νότιας Κορέας και της Σιγκαπούρης εγκαινιάζοντας μια εθελοντική εφαρμογή που ανιχνεύει τον κορωνοϊό. Πρόκειται για ένα app που προειδοποιεί τους χρήστες σε περίπτωση που έρθουν σε επαφή με κάποιον ύποπτο φορέα του ιού, αλλά και για εστίες μόλυνσης. Παρά τους φόβους για παραβίαση των προσωπικών δεδομένων, πρόσφατη δημοσκόπηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πλειονότητα του πληθυσμού σκοπεύει να το χρησιμοποιήσει.

Διχασμένοι οι Βρετανοί

Στη Βρετανία, όπου η επιβολή μέτρων καθυστέρησε σημαντικά, αφού ο πρωθυπουργός της χώρας, Μπόρις Τζόνσον, επέμνε μέχρι το παρά πέντε στην αμφιλεγόμενη θεωρία περί ανοσίας της αγέλης, η κυβέρνηση είναι διχασμένη: το ένα στρατόπεδο βιάζεται να προχωρήσει η επανεκκίνηση της οικονομίας, ακόμη και αν δεν έχει επιτευχθεί η αναχαίτιση του κορωνοϊού, ενώ το αντίπαλο προειδοποιεί ότι όσο δεν γίνονται μαζικά τεστ και ικνυλάττησι των κρουσμάτων οποιαδήποτε χαλάρωση είναι εξαιρετικά ρισκοκίνδυνη.

Τα κριτήρια που έχουν τεθεί για την έξοδο από την καραντίνα είναι η διασφάλιση ότι το εθνικό σύστημα υγείας της χώρας (NHS) έχει επαρκείς κλίνες στις μονάδες εντατικής θεραπείας, η σταθερή ημερήσια μείωση θανάτων και κρουσμάτων, η ύπαρξη προστατευτικού εξοπλισμού για νοσηλευτές και γιατρούς και η μαζική διενέργεια τεστ.

Σε αντίθετη περίπτωση, είναι πιθανό ένα δεύτερο κύμα, το οποίο θα γονατίσει το πολυύπατο NHS. Τέλος, προβληματισμό προκαλεί η δυσαρμονία της ακολουθούμενης στρατηγικής του Λονδίνου και της Σκωτίας, καθώς η ελεύθερη μετακίνηση πολιτών θα μπορούσε να επιβαρύνει τις κοινότητες, ειδικά εκείνες που ζουν κοντά στα σύνορα.

Η οικονομία είναι ο «μεγάλος ασθενής» της Τουρκίας

Του **ΝΙΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Με περισσότερα από 100.000 κρούσματα και σκαρφαλώνοντας στην έβδομη θέση των πληγέντων κρατών παγκοσμίως, η Τουρκία ξεπέρασε το Ιράν και αποτελεί πλέον τη χώρα της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής με τα περισσότερα περιστατικά κορωνοϊού. Ο ρυθμός εξάπλωσης συνεχίζει την εκθετική του άνοδο στη χώρα, καθώς οι επιπτώσεις της χαοτικής ανακίνησης των μέτρων περιορισμού, που εφαρμόστηκαν αιφνιδιαστικά πριν από δύο εβδομάδες, αρχίζουν να είναι εμφανείς. Την ίδια στιγμή, τα ασυνήθιστα χαμηλά ποσοστά θνησιμότητας που αναφέρουν οι τουρκικές αρχές προκαλούν έντονη δυσπιστία: σύμφωνα με έρευνα των New York Times, η Κωνσταντινούπολη κατέγραψε 2.100 περισσότερους θανάτους τον περασμένο μήνα συγκριτικά με τους εβδομαδιαίους μέσους όρους των τελευταίων δύο ετών. Η εικόνα της διαχείρισης της πανδημίας παραμένει ζοφερή, παρά τις επιφυλακτικές ομιλίες του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Ο λανθάνων «μεγάλος ασθενής» στη γείτονα χώρα, ωστόσο, είναι η τουρκική οικονομία. Η ασθενής ανάκαμψή της από τις αρχές του έτους -πριν η απρόβλεπτη πανδημία χτυπήσει την χώρα- ήταν άλλωστε και η αιτία που η τουρκική

κυβέρνηση εμφανίστηκε τόσο διστακτική στη λήψη μέτρων περιορισμού. Υπό το βάρος της απειλής, όμως, οι τουρκικές αρχές υπέκυψαν στους αναγκαστικούς περιορισμούς, ωθώντας εκατοντάδες επιχειρήσεις σε προσωρινά λουκέτα και εκατομμύρια πολίτες στην ανεργία. Παρότι το κράτος εξακολουθεί να αποζημιώνει τους εργαζομένους με ένα μικρό ημερήσιο επίδομα, ένα αστρονομικό ιδιωτικό και δημόσιο χρέος της τάξεως των 172 δις. δολαρίων πρέπει να εξοφληθεί μέχρι το τέλος του χρόνου. Την ίδια στιγμή, τα αποθέματα της τουρκικής κεντρικής τράπεζας εξαντλούνται.

Παράλληλα, οι επιλογές του Τούρκου προέδρου για τον περιορισμό των δυσμενών οικονομικών εξελίξεων βαδίζουν προς αδιέξοδο. Η προσφυγή της χώρας στο ΔΝΤ παραμένει απίθανο σενάριο, καθώς ο Ερντογάν επαναλαμβάνει συνεχώς πως «η χώρα δεν πρόκειται να γονατίσει απέναντι σε κανέναν Οργανισμό που θα την καταστήσει εξαρτώμενη» - άλλωστε, από τα πρώτα χρόνια της ανόδου του στην εξουσία, η ρητορική του απέναντι στο ΔΝΤ έχει υπάρξει τουλάχιστον εχθρική. Παράλληλα, οι συνομιλίες με ξένες τράπεζες για νέες συμφωνίες ανταλλαγής νομισμάτων δεν έχουν επιφέρει έως τώρα κάποιο αποτέλεσμα. Μόνο όπλο, μέχρι στιγμής, παραμένουν

Ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν (αριστερά), με το επιτελείο του, συμμετέχει στην έκτακτη τηλεδιάσκεψη του G20, στις 26 Μαρτίου, για την πανδημία του κορωνοϊού. Ακριβώς ένα μήνα μετά, η χώρα του βρίσκεται σε δύσκολη θέση τόσο υγειονομικά όσο και οικονομικά.

Εφιάλτης για τον Ερντογάν ενδεχόμενη προσφυγή στο ΔΝΤ, ενώ αυξάνονται ανησυχιακά τα κρούσματα και τα θύματα της πανδημίας.

οι εθελοντικές δωρεές στην Εθνική Εκστρατεία Αλληλεγγύης που ανακοίνωσε προσωπικά ο Ερντογάν, και οι οποίες ξεπέρασαν τα 240 εκατομμύρια δολάρια. Ο Ερντογάν, ωστόσο, δεν φαίνεται να ικανοποιήθηκε με την αποτελεσματικότητα του εράνου. «Οι ιδιωτικές τράπεζες δεν τα πήγαν καθόλου καλά σε αυτό το τεστ», είπε.

Η Εθνική Εκστρατεία Αλληλεγγύ-

γούς ήταν και η τελευταία αφορμή για αναζωπύρωση των εντάσεων στο τουρκικό πολιτικό σκηνικό, με νέο κύμα τριβών μεταξύ της κυβέρνησης και των δημάρχων που ανήκουν σε κόμματα της αντιπολίτευσης. Από τις αρχές Απριλίου, το υπουργείο Εσωτερικών απέκλεισε τραπεζικούς λογαριασμούς των δήμων της Κωνσταντινούπολης και της Άγκυρας, με τη δικαιολογία πως οι δήμοι δεν μπορούν να συλλέγουν χρήματα για ενισχύσεις παράλληλα με τις ομοσπονδιακές προσπάθειες και με τον Ερντογάν να κατηγορεί τους εν λόγω δημάρχους για παρακράτος. Τη Δευτέρα, το υπουργείο απαγόρευσε στον δήμο της Μερσίνας, ο οποίος διοικείται από την αντιπολίτευση, τη διανομή δωρεάν ψωμιού σε οικονομικά ασθενείς ανθρώπους που ταλαιπωρούνται

από τον περιορισμό των μετακινήσεων. Ο αντιπρόεδρος του κυβερνώντος ΑΚΡ, μάλιστα, έφτασε να κάνει λόγο για βαθύ κράτος και πραξικόπημα έπειτα από τις φιλελευθωπικές πολιτικές του δημάρχου της Μερσίνας.

Οι εντάσεις επεκτείνονται και στο εσωτερικό της τουρκικής κυβέρνησης, καθώς τα ρήγματα από την πρωτοφανή παραίτηση, η οποία δεν έγινε δεκτή από τον Ερντογάν, του υπουργού Εσωτερικών Σουλεϊμάν Σοϊλού παραμένουν εμφανή. Η προσωπική βεντέτα μεταξύ του Σοϊλού και του Μπεράτ Αλμπαϊράκ, υπουργού Οικονομικών και γαμπρού του Τούρκου προέδρου, αναγνωρίζεται πλέον από αρκετούς αναλυτές ως η κύρια αιτία για την κίνηση αυτή του υπουργού Εσωτερικών.

Πυροβολισμοί κατά δημάρχου

Θύματα πυροβολισμού έπescαν ο δήμαρχος της συνοικίας Γεσίλσοβα στη δυτική Τουρκία, Μουμπάτ Σενέλ, και η σύζυγός του Φατίμα, σε ένα σοκαριστικό γεγονός που έλαβε χώρα τα ξημερώματα της Δευτέρας. Ο δήμαρχος, ο οποίος ανήκει στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα της αντιπολίτευσης, ανέφερε πως άγνωστος χτύπησε την πόρτα της οικίας του στις 4.30 το πρωί, προτού πυροβολήσει πέντε φορές τον ίδιο και τη γυναίκα του στα πόδια. Τόσο ο δήμαρχος όσο και η σύζυγός του υποβλήθηκαν άμεσα σε χειρουργική επέμβαση και βρίσκονται πλέον σε σταθερή κατάσταση. Η αντιπολίτευση άσκησε έντονη κριτική στην κυβέρνηση τόσο για τη δικαστική ρητορική της όσο και για το νέο νομοσχέδιο, με το οποίο απελευθέρωσε δεκάδες χιλιάδες εγκληματίες από τις τουρκικές φυλακές έτσι ώστε να μειώσει τον πληθυσμό που βρίσκεται υπό κράτηση και να περιορίσει την εξάπλωση του ιού. Από τα μέτρα αμνηστίας εξαιρούνται, φυσικά, οι δημοσιογράφοι, πολιτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι κατηγορούνται για πραξικοπηματική συμπεριφορά.

Το εμβόλιο για τον ιό, ορός αλήθειας για τον κόσμο

Ελπίδες γεννούν οι κλινικές δοκιμές

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Η μία μετά την άλλη, οι κυβερνήσεις του βορείου ημισφαιρίου χαλαρώνουν σταδιακά τα περιοριστικά μέτρα, καθώς ο φόβος της οικονομικής και κοινωνικής καταστροφής αρχίζει να υπερισχύει εκείνου για τον COVID-19. Διάχυτη είναι, ωστόσο, η πεποίθηση ότι η μεταβατική περίοδος θα είναι απρόβλεπτη και αρκετά παρατεταμένη, καθώς η ανθρωπότητα θα υποχρεωθεί να συμβιώνει για μήνες με τον ιό, μέχρι ότου έρθει η λυτρωτική λύση του εμβολίου.

Η διεθνής κούρσα για την παρασκευή εμβολίου ξεκίνησε στις 10 Ιανουαρίου, όταν η Κίνα μοιράστηκε με όλη την ανθρωπότητα το γονιδίωμα του νέου ιού, ένα μήνα μετά την εμφάνιση των πρώτων κρουσμάτων. Η ταχύτητα της προόδου είναι εντυπωσιακή. Κατά κανόνα η απόσταση ανάμεσα στις αρχικές έρευνες και στη μαζική παραγωγή ασφαλών και αποτελεσματικών εμβολίων μετρίεται σε αρκετά χρόνια, αν βέβαια τελεσφορήσουν οι προαθήσεις των επιστημόνων (ακόμη περιμένουμε εμβόλιο για το AIDS ή «καθολικό» εμβόλιο για όλες τις μορφές της γρίπης). Σήμερα υπάρχουν ήδη τουλάχιστον 78 σκευάσματα, τα οποία ελέγχονται σε εργαστήρια, κυρίως της Κίνας, των ΗΠΑ και της Ευρώπης.

Την περασμένη Πέμπτη, η ελπίδα ενισχύθηκε, καθώς Βρετανία και Γερμανία ξεκίνησαν κλινικές δοκιμές σε ανθρώπους. Η γερμανική εταιρεία βιοτεχνολογίας BioNTech, που ειδικεύεται σε πρωτοποριακές θεραπείες καρκίνου, σε συνεργασία με την αμερικανική Pfizer, ξεκίνησε τον έλεγχο πειραματικού εμβολίου σε 200 εθελοντές. Ανάλογες κλινικές έρευνες ξεκίνησαν την ίδια ημέρα στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, ενώ παράλληλο πρόγραμμα βρίσκεται σε εξέλιξη στο

Imperial College του Λονδίνου. Και τα δύο προγράμματα ενισχύθηκαν με δεκάδες εκατομμύρια στερλινών από τη βρετανική κυβέρνηση. Στις ΗΠΑ ξεκινούν κλινικές δοκιμές από την εταιρεία βιοτεχνολογίας Moderna, σε συνεργασία με τη γερμανική CureVac, την οποία, σύμφωνα με Γερμανούς αξιωματούχους, προσπάθησε ανεπιτυχώς να εξαγοράσει ο Τραμπ για να «καπαρώσει» την πατέντα ενδεχόμενου εμβολίου. Σύντομα αναμένεται να μπει στον χορό και το αμερικανικό μεγαθήριο της Johnson & Johnson. Όσο για την Κίνα, εκεί ήδη ελέγχονται κλινικά τρία υποψήφια εμβόλια του Ινστιτούτου Βιολογικών Ερευνών του Γουχάν, της Ακαδημίας Ιατρικών Επιστημών του Στρατού και της εταιρείας Sinovac Biotech.

Στα 224 χρόνια που μεσολάβησαν από τότε που ο Άγγλος γιατρός Εντουαρντ Τζένερ παρουσίασε το πρώτο εμβόλιο για την ευλογιά,

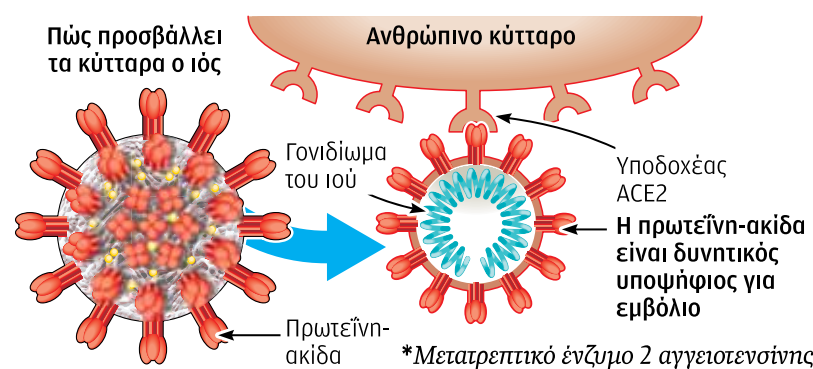
Ως αγώνα γοήτρου με την Κίνα βλέπει τη διεθνή κούρσα για το εμβόλιο η κυβέρνηση Τραμπ.

για να γίνει ο πατέρας της σύγχρονης ανοσολογίας, η ανθρωπότητα κατάφερε να αντιμετωπίσει σειρά νόσων, όπως η πολιομυελίτιδα, η ιλαρά και η ηπατίτιδα Β. Η παραδοσιακή τεχνική στηρίζεται σε εμβόλια αντιγόνων: στοιχεία του παθογόνου οργανισμού (ιού ή βακτηρίου) εισάγονται στον ανθρώπινο οργανισμό για να προκαλέσουν ανοσοποιητική αντίδραση και, τελικά, ανοσία. Ωστόσο η τεχνική αυτή είναι χρονοβόρος, καθώς για κάθε νέα αρρώστια χρειάζεται να σπηθεί εκ του μηδενός

Τα «όπλα» που δοκιμάζουν οι επιστήμονες

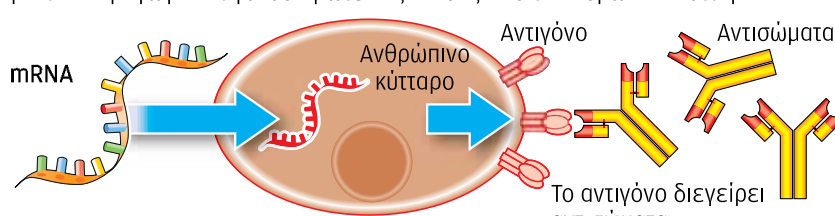
ΛΟΙΜΩΞΗ

Ο ιός στηρίζεται στις πρωτεΐνες-ακίδες για να προσκολληθεί στον υποδοχέα ACE2* του κυττάρου και να αναπαραχθεί

ΕΜΒΟΛΙΟ ΝΟΥΚΛΕΙΚΟΥ ΟΞΕΟΣ

Το αγγελιαφόρο RNA (mRNA) περιέχει τη γενετική «συνταγή» για την παραγωγή αντιγόνου πρωτεΐνης-ακίδας από τα ανθρώπινα κύτταρα

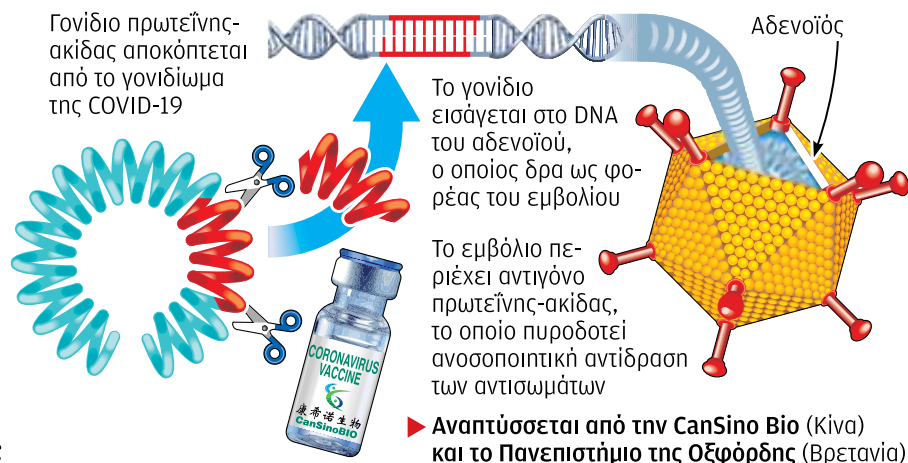
► Αναπτύσσεται από τη Moderna Inc. και τη NIAID (ΗΠΑ)

PHFEE: Johns Hopkins University, Trial Site News, POY, Graphic News

Τουλάχιστον 78 υποψήφια εμβόλια για την COVID-19 έχουν ήδη εμφανιστεί, ενώ ξεκίνησαν επτά κλινικές έρευνες σε ανθρώπους

ΙΟΣ-ΦΟΡΕΑΣ ΤΟΥ ΕΜΒΟΛΙΟΥ

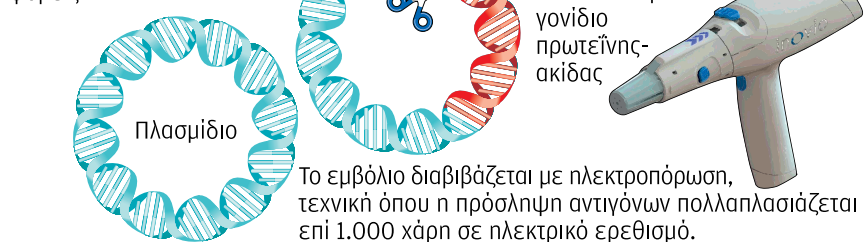
Γονίδιο πρωτεΐνης-ακίδας αποκόπτεται από το γονιδίωμα της COVID-19

Το γονίδιο εισάγεται στο DNA του αδενοϊού, ο οποίος δρα ως φορέας του εμβολίου. Το εμβόλιο περιέχει αντιγόνο πρωτεΐνης-ακίδας, το οποίο πυροδοτεί ανοσοποιητική αντίδραση των αντισωμάτων. ► Αναπτύσσεται από την CanSino Bio (Κίνα) και το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (Βρετανία)

ΕΜΒΟΛΙΟ ΠΛΑΣΜΙΔΙΟΥ DNA

Τα πλασμίδια είναι κυκλικοί φορείς DNA

Το εμβόλιο διαβιβάζεται με ηλεκτροπρόσωση, τεχνική όπου η πρόσληψη αντιγόνων πολλαπλασιάζεται επί 1.000 χάρη σε ηλεκτρικό ερεθισμό.

► Αναπτύσσεται από την Inovio Pharmaceuticals (ΗΠΑ)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τεχνητή νοημοσύνη και φάρμακα

Μέχρι να έρθει το πολυπόθητο εμβόλιο και με πολύ πιθανό ένα δεύτερο κύμα της πανδημίας το φθινόπωρο, όλες οι ελπίδες για καλύτερη έκβαση των ασθενών στα νοσοκομεία και πιο γρήγορη επιστροφή σε στοιχειώδη εργασιακή κανονικότητα στρέφονται στην ανακάλυψη αποτελεσματικών και ασφαλών φαρμάκων. Βασικός σύμμαχος σε αυτή τη διεθνή προσπάθεια είναι η τεχνητή νοημοσύνη. Το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης «εκπαίδευσε» νευρωνικό δίκτυο στη γρήγορη αναζήτηση μορίων με αντιβιοτικές ιδιότητες, κάτι που οδήγησε, τον Φεβρουάριο, στην ανακάλυψη ουσιών που φαίνεται αποτελεσματική απέναντι σε 35 διαφορετικά βακτήρια. Ανάλογες τεχνικές χρησιμοποιούνται εντατικά στην αναζήτηση φαρμάκων για τον COVID-19. Τον περασμένο μήνα, ο ταχύτερος υπερυπολογιστής του κόσμου, ο IBM Summit, εντόπισε 77 χημικές ενώσεις ως πιθανούς «υποψηφίους». Το πρόβλημα με τα προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης είναι ότι απαιτούν τεράστιο όγκο δεδομένων από όλο τον κόσμο για την εκπαίδευσή τους, γεγονός που προσκρούει στις πρακτικές πολλών μεγάλων φαρμακευτικών εταιρειών, οι οποίες εννοούν να περιφρουρήσουν τα μυστικά και τα προσδοκώμενα κέρδη τους. Οι εθνικές κυβερνήσεις και οι διεθνείς οργανισμοί καλούνται κι εδώ να δώσουν τις αναγκαίες λύσεις.

η πλατφόρμα για την ανακάλυψη, τον έλεγχο και την παραγωγή του εμβολίου, μια και κάθε καινούργιος ιός διαφέρει από τον προηγούμενο. Πολλά από τα προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη ακολουθούν εντελώς διαφορετικές τεχνικές, βασισμένες στα επιτεύγματα της βιοτεχνολογίας κατά τα τελευταία 20 χρόνια. Αντί να εισάγουν το ίδιο το αντιγόνο στον οργανισμό, τα πρωτοποριακά αυτά εμβόλια εισάγουν σε ανθρώπινα κύτταρα την αλληλουχία του DNA ή του RNA του αντιγόνου και αφήνουν

τον οργανισμό να το παράγει ο ίδιος. Το βασικό πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι η ταχύτητα, καθώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν αμέσως πλατφόρμες που έχουν ήδη εφαρμοστεί πειραματικά σε άλλους κορωνοϊούς. Από την άλλη, κανένα εμβόλιο τέτοιου τύπου δεν έχει πάρει το τελικό πράσινο φως μέχρι σήμερα, για κανένα ιό, αν και κάμποσα φάνηκαν να λειτουργούν. Αυτό σημαίνει ότι οι εθελοντές που δέχονται να υποστούν κλινική δοκιμή αναλαμβάνουν ένα κάποιο ρίσκο,

όσο κι αν τελούν υπό εξονυχιστική παρακολούθηση.

Αφού περάσει επιτυχώς την πρώτη δοκιμασία και αποδειχθεί αποτελεσματικό στην αντιμετώπιση της COVID-19, το υποψήφιο εμβόλιο πρέπει να δοκιμαστεί σε ευρύτερο αριθμό εθελοντών ώστε να ελεγχθούν πολύ εξαντλητικά οι ενδεχόμενες παρενέργειες.

Η «εντολή» του Ιπποκράτη

Ωφελέειν ή μη βλάπτειν, έλεγε ο Ιπποκράτης. Είναι άλλο πράγμα να δώσει ο γιατρός πειραματικό φάρμακο σε έναν ήδη νοσούντα με βαριά συμπτώματα και άλλο να πάρει το ρίσκο και να εμβολιάσει πρόωρα εκατομμύρια υγιείς ανθρώπους ένα συντεταγμένο κράτος. Αν οι πρόδοι της βιοτεχνολογίας και των ψηφιακών τεχνολογιών δεν περρασαν να συμπιέσουν εκπληκτικά το πρώτο στάδιο της έρευνας, δεν είναι δυνατόν να κάνουν το ίδιο στις κλινικές δοκιμές, οι οποίες προσκρούουν στους ασυμπτειστούς χρόνους του ανθρώπινου μεταβολισμού. Με τους πιο αισιόδοξους υπολογισμούς, το ποθητό εμβόλιο δεν αναμένεται να είναι διαθέσιμο πριν από τους πρώτους μήνες του 2021.

Το άλλο, μέγα ερώτημα που τίθεται είναι ποιοι θα έχουν πρόσβαση στο εμβόλιο ή στα εναλλακτικά εμβόλια, αν και όταν γίνουν διαθέσιμα. Ευρώπη, Κίνα, ΡΟΥ και ΟΗΕ τονίζουν στη διαπάσων ότι πρέ-

πει να είναι προσιτά για όλη την ανθρωπότητα, χωρίς εξαιρέσεις ή διακρίσεις. Για την κυβέρνηση Τραμπ, όμως, η κούρσα για το εμβόλιο αποτελεί πρωτίστως αγώνα διεθνούς γοήτρου απέναντι στους ανταγωνιστές της. Τις προάλλες, ο σύμβουλος του Αμερικανού προέδρου, Πίτερ Ναβάρρο, εξαπέλυσε λιβελλο εναντίον της Κίνας, ο οποίος κορυφώθηκε με το εξής κρεσέντο: «Αλλά θα τους νικήσουμε! Θα τους νικήσουμε χάρη στην ηγεσία του προέδρου Τραμπ!».

Πέρα από τη γεωπολιτική της διάσταση, η διεθνής κούρσα ταχύτητας θέτει επί τάπητος τον ρόλο των ιδιωτικών εταιρειών στον χώρο του φαρμάκου. Με άρθρο του στους Times, ο Ηλίας Μόσιαλος τόνισε την ανάγκη να γίνουν τα εμβόλια για τον κορωνοϊό (όπως και τα φάρμακα, και τα διαγνωστικά τεστ) δημόσια αγαθά, τα οποία θα διατίθενται χωρίς κέρδος, ώστε κι αν χρειαστεί να πληρώσουν τα κράτη πνευματικά δικαιώματα σε ιδιωτικές εταιρείες για να αγοράσουν τις σχετικές πατέντες. Βέβαια, το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων των Big Pharma σπκνέται μεγάλη συζήτηση, καθώς εύλογα θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς ότι νομιμοποιούνται οι κυβερνήσεις να τις επιτάξουν σε περιόδους τόσο οξείας, οικονομικής κρίσης, όπως έκανε ακόμη και ο Τραμπ με το μεγαθήριο της General Motors για την παραγωγή αναπνευστήρων.

Η ιατρική έρευνα προχωράει με πρωτόγνωρους ρυθμούς

Της **KIM TINGLEY**
THE NEW YORK TIMES

Την ώρα που οι επιστήμονες αγωνίζονται να καταλάβουν τις ιδιότητες του κορωνοϊού, ο σχεδιασμός πειραμάτων, η συλλογή δεδομένων και η δημοσίευση μελετών για έλεγχο σε επιστημονικές επιθεωρήσεις έχουν επιταχυνθεί σημαντικά. Αυτά που κάποτε απαιτούσαν μήνες, ολοκληρώνονται τώρα σε εβδομάδες, παρότι πολλές επιστημονικές επιθεωρήσεις λαμβάνουν σήμερα διπλάσιο αριθμό δημοσιεύσεων από ό,τι παλαιότερα.

Η επιθεώρηση Science, μία από τις σοβαρότερες στον κόσμο, δημοσίευσε μελέτη της μορφολογίας της πρωτεΐνης, την οποία αξιοποιεί ο ιός για να εισχωρήσει στα κύτταρα του ξενιστή –αναγκαία γνώση για τον σχεδιασμό εμβολίου και αποτελεσματικών αντιικών φαρμάκων– εννέα μόλις ημέρες μετά την παραλαβή της, σύμφωνα με τον διευθυντή της Χόλντεν Θορπ. «Πρόκειται για την ίδια διαδικασία, λέει ο Θορπ. Για τους ειδικούς, αλλά και τους αδαείς, η ικανότητα πρόσβασης σε αξιόπιστες ιατρικές συμβουλές ουδέποτε υπήρξε πιο σημαντική και δύσκολη. Σε ανακοίνωσή του, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κάνει λόγο για «πληροφοριακή επιδημία, μέσω της πληθώρας πληροφοριών –κάποιες ακριβείς, άλλες όχι– που δυσχεραίνει τον εντοπισμό αξιόπιστων πηγών και κατευθυντηρίων

Μελέτες οι οποίες αφορούν τον κορωνοϊό δημοσιεύονται συνεχώς, κάποιες φορές μάλιστα ανατρέποντας η μία τα συμπεράσματα της άλλης.

τη στιγμή εκείνη», λέει ο Μπράιαν Νότζεκ, επικεφαλής του ινστιτούτου Center for Open Science.

Η απαίτηση για οριστικές απαιτήσεις υπογραμμίζει την παραδοσιακή διχογνωμία γύρω από τον ρόλο των επιστημονικών επιθεωρήσεων. Πρέπει άραγε οι επιθεωρήσεις να είναι κριτές δεδομένων ή «γεννήτριες» νέων ιδεών; Θεματοφύλακες της επιστημονικής συνέχειας ή μέθοδοι πρόβλεψης του μέλλοντος; Ιδιωτικό δικτύο επικοινωνίας μεταξύ επιστημόνων ή μεγάλφων με αποδέκτη το κοινό ή μήπως όλα τα παραπάνω; «Η πανδημία άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε τον

Σε αγώνα δρόμου έχουν αποδυθεί οι επιστήμονες ανά τον κόσμο προκειμένου να εντοπίσουν τις ιδιότητες του νέου κορωνοϊού και να συλλέξουν δεδομένα απαραίτητα για την ανακάλυψη αποτελεσματικών φαρμάκων και εμβολίου.

εαυτού μας. Συνειδητοποιούμε ότι δημοσιεύουμε έρευνες, οι οποίες τροποποιούν σε καθημερινή βάση τη στρατηγική αντιμετώπισης του κορωνοϊού. Νιώθουμε το βάρος της ευθύνης, καθώς ενδεχόμενο σφάλμα στις δημοσιεύσεις μας μπορεί να έχει επικίνδυνες επιπτώσεις για την πορεία της πανδημίας», λέει ο διευθυντής της βρετανικής ιατρικής επιθεωρήσεως The Lancet, Ρίτσαρντ Χόρτον.

Οι παραδοσιακές επιστημονικές επιθεωρήσεις είχαν την ικανότητα να ελέγχουν και να αμφισβητούν τα αποτελέσματα δημοσιεύσεων μελετών, αποσαφηνίζοντας ενδε-

χόμενες ατέλειες σε αυτές. Αυτό γινόταν με την επιβεβαίωση πορισμάτων από την επιστημονική κοινότητα, κάτι ιδιαίτερα δύσκολο σε συνθήκες πανδημίας νέου ιού. Πολλοί, που απέκτησαν εμπειρία στην COVID-19, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της αντιμετώπισης της επιδημίας. «Οι επιστημονικές επιθεωρήσεις δημοσιεύουν τα καλύτερα υπαρκτά στοιχεία. Τα δεδομένα αυτά, όμως, δεν είναι επιβεβαιωμένα και οι αποφάσεις μας πρέπει έτσι να στηριχθούν σε αβέβαια πορίσματα», λέει ο Νότζεκ.

Σε μία προσπάθεια να καταστήσουν προσβάσιμες τις αναγκαίες

αυτές μελέτες, εκδότες σημαντικών ιατρικών επιθεωρήσεων, όπως οι Lancet, Science, JAMA και New England Journal of Medicine, αποφάσισαν να άρουν τη φραγή των δημοσιεύσεων στο Διαδίκτυο, προσφέροντας δωρεάν το περιεχόμενο που αφορά στις έρευνες για τον κορωνοϊό.

Ελεύθερη πρόσβαση

Ο Θορπ επισημαίνει ότι ο ίδιος και οι συνάδελφοί του ενθαρρύνουν ερευνητές να δημοσιεύουν τις μελέτες τους σε «ανοικτές σελίδες», με ελεύθερη πρόσβαση, επιτρέποντας σε άλλους ερευνητές να προσθέσουν ή να αμφισβητήσουν τα συγκεκριμένα επιστημονικά πορίσματα.

Οι σύγχρονες ιατρικές επιθεωρήσεις θεωρούν ότι το κοινό τους αποτελείται από άλλους επιστήμονες. Οι επιστημονικές επιθεωρήσεις με τη σημερινή μορφή τους δημιουργήθηκαν, όμως, χάρη στην απαίτηση του κοινού για πληροφόρηση εν μέσω πανδημίας.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1820, επιδημία ευλογιάς έπληξε το Παρίσι και άλλες γαλλικές πόλεις. Παρά την ύπαρξη εμβολίου, οι απόψεις διέσταντο για την αποτελεσματικότητά του. Η Ακαδημία Ιατρικής του Παρισιού συγκέντρωσε έτσι τα μέλη της για να αποφασίσουν τι συμβούλες θα προσέφεραν στο έθνος. Τέτοιες συσκέψεις πραγματοποιούνταν ιστορικά κεκλεισμένων των θυρών, η κληρονομία της Γαλλικής Επανάστασης, όμως, με την επιβολή κανόνων κρατικής διαφάνειας,

επέτρεψε σε δημοσιογράφους να παρακολουθήσουν τις εργασίες της Ακαδημίας. Οι διχογνωμίες στο εσωτερικό του θεσμού και η αδυναμία των μελών να καταλήξουν σε ομόφωνες προτάσεις έπεισαν την Ακαδημία να προχωρήσει στην έκδοση εβδομαδιαίας έκθεσης πεπραγμένων και συζητήσεων, που αποτέλεσε το πρότυπο για τις σύγχρονες επιστημονικές επιθεωρήσεις.

Οι σύγχρονες επιθεωρήσεις είναι οι συνδεδεμένες εξειδικευμένες για το ευρύ κοινό, καθιστώντας τις συσαστικά απροσέλαστες. Η πανδημία του κορωνοϊού, όμως, οδήγησε σε μεγάλη αύξηση των δημοσιεύσεων και της προβολής των δημοσιεύσεων στα μέσα ενημέρωσης. Πριν από τον Ιανουάριο, η δημοφιλέστερη δημοσίευση στην επιθεώρηση Emerging Infectious Diseases είχε 20.000 αναγνώστες στο Διαδίκτυο. Σήμερα, η δημοφιλέστερη επιστημονική μελέτη –με θέμα την κατασκευή απλής μάσκας προσώπου από μπλούζα– στην ίδια επιθεώρηση, προσείλκυσε 480.000 αναγνώστες στη διαδικτυακή της σελίδα.

Ο Θορπ προειδοποιεί για ενδεχόμενη αντίδραση του κοινού, εφόσον θεωρηθεί ότι ο επιστημονικός κόσμος υποσέθηκε περισσότερο από όσα μπορεί να προσφέρει. Στο μεταξύ, η μέχρι στιγμής εμπειρία έδειξε ότι εάν κυβερνητικοί αξιωματούχοι είχαν ενστερνισθεί νωρίτερα τις προειδοποιήσεις της επιστημονικής κοινότητας, ο αριθμός των νεκρών της πανδημίας θα ήταν πολύ μικρότερος.

A.P. / MICHAEL Dwyer

Ανδρες των ειδικών δυνάμεων κάποιας χώρας; Μαχητές της Χεζμπολάχ, ίσως; Τίποτε από τα δύο. Οι κύριοι της φωτογραφίας είναι διαδηλωτές σε συγκέντρωση, στο Νιου Χαμσάιρ, με αίτημα την άρση των περιοριστικών μέτρων που έχουν ληφθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά του κορωνοϊού.

Ρωσική ρουλέτα παίζει ο Τραμπ με την πανδημία

Με το βλέμμα στις εκλογές, συνδανλίζει διαδηλώσεις για άρση των περιορισμών

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο **Ντόναλντ Τραμπ** εισήλθε στον Λευκό Οίκο με κεντρικό σύνθημα το «America First!». Επί των ημερών του, όμως, η Αμερική έγινε η μακράν πρώτη χώρα του κόσμου όσον αφορά το τίμημα του COVID-19. Αν και αντιστοιχεί μόλις στο 5% του παγκόσμιου πληθυσμού, θρηνεί το ένα τέταρτο των θυμάτων ολόκληρης της οικουμένης. Με την οικονομία σε τεχνικό κόμα και τις θέσεις εργασίας να αποδυναμώνονται με ρυθμό αδιανόητο –πάνω από 26 εκατομμύρια απολύσεις μέσα σε ένα μήνα–, ο Ρεπουμπλικανός πρόεδρος έχει κάθε λόγο να ανησυχεί για τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου. Η τελευταία δημοσκόπηση, για λογαριασμό της εφημερίδας The Wall Street Journal, έδινε προβάδισμα 7 μονάδων στον Τζο Μπίαντεν, ο οποίος στο μεταξύ κατάφερε να ενώσει γύρω του το σύνολο των Δημοκρατικών, από τον Μπαράκ Ομπάμα μέχρι τον Μπέρι Ζάντερς.

Απέναντι στη μεγάλη κρίση που θα σφραγίσει την προεδρία του, ο Τραμπ επέδειξε τις ίδιες τραγελαφικές μεταμορφώσεις με τις οποίες μας είχε συννήσει όλο το προηγούμενο διάστημα. Ο άνθρωπος που έλεγε, ελαφρά τη καρδιά, ότι ο COVID-19 δεν είναι τίποτα παραπάνω από «μια γρίπη», μίλησε τώρα για τρομακτική πανδημία και καμαρώνει πως ήταν ο πρώτος, ή μάλλον ο μόνος σε όλον τον κόσμο, που την αντιμετώπισε έγκαιρα και αποφασιστικά. Όπως είπε ο αειθαλής, στα 92 του χρόνια, Νόαμ Τσόμσκι, «ό, τι κι αν συμβεί, αυτός θα έχει κάνει κάποιο λάθος που θα τον δικαιώνει. Αμα πυροβολείς στα κουτού-

ρού, κάποια αδέσποτη θα πετύχει τον στόχο της». Κάτι τέτοιες ώρες, ένας αποδιοπομπαίος τράγος είναι μια κάποια λύση. Ο Τραμπ κατάφερε να βρει όχι έναν, αλλά κάμποσους. Πρώτη στον κατάλογο η Κίνα. Από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η επιδημία στις ΗΠΑ, ο Τραμπ στιγμάτισε τον «κινεζικό ιό», ενώ πρόσφατα άρχισε να απειλεί το Πεκίνο με κυρώσεις. Προ ημερών, μάλιστα, ο Ρεπουμπλικανός γενικός εισαγγελέας του Μίτζουρι υπέβαλε μίνι-μνησί-

Κίνα, Ομπάμα και κυβερνήτες οι αποδιοπομπαίοι τράγοι, καθώς βάλλεται για την τραγελαφική διαχείριση της κρίσης.

ομοσπονδιακό δικαστήριο εναντίον της Κίνας, εγκαλώντας τη για ψευδή στοιχεία και ανεπαρκή μέτρα για τη συγκράτηση της επιδημίας. Από κοντά έρχεται ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, προς τον οποίο ο Τραμπ ανέστειλε τη χρηματοδότηση, εμφανίζοντας τον περίπου ως μαριονέτα του Πεκίνου. Όσο για τις κραυγαλέες ελλείψεις των ΗΠΑ σε μάσκες, αναπνευστήρες και διαγνωστικά τεστ, έριξε όλη την ευθύνη στον προκάτοχο του Μπαράκ Ομπάμα, παρότι ο ίδιος διανύει την τέταρτη χρονιά του στον Λευκό Οίκο.

Την τελευταία εβδομάδα, στους αποδιοπομπαίους τράγους ήρθαν να προστεθούν οι Δημοκρατικοί κυβερνήτες πολιτειών. Δεν είναι πολύς καλός που ο Τραμπ ισχυριζόταν ότι έχει την «απόλυτη εξουσία» να άρει

τα περιοριστικά μέτρα σε οποιαδήποτε πολιτεία, παρακάμπτοντας τους κυβερνήτες, έτοιμος να παίξει ρωσική ρουλέτα με την υγεία των πολιτών προκειμένου να ξαναβάλει την οικονομία (και την προεκλογική του εκστρατεία) στις ράγες. Συντομα διαπίστωσε ότι ένα παρόμοιο συνταγματικό πραξικόπημα δεν θα είχε καμία τύχη, οπότε προσπάθησε να συνδανλίσει ένα κίνημα «αγανακτισμένων πολιτών» εναντίον των περιοριστικών μέτρων.

«Ελευθερώστε τη Μινεσότα! Ελευθερώστε το Μίσιγκαν! Ελευθερώστε τη Βιρτζίνια!» έγραψε στο Twitter ο Ντόναλντ Τραμπ, χαιρετίζοντας μάλλον ολιγάριθμες διαδηλώσεις πολιτών, κατά κύριο λόγο οπαδών του, υπέρ της άρσης των περιοριστικών μέτρων. Αποτελεί μοναδικό φαινόμενο στην αμερικανική Ιστορία ένας πρόεδρος να καλεί πολίτες να παραβιάσουν τη νομιμότητα (συγκεντρώσεις άνω των 10 ατόμων απαγορεύονται προσωρινά, λόγω της πανδημίας) για να «απελευθερώσουν» τις πολιτείες από τους εκλεγμένους πολιτικούς του αντιπάλους, διεκδικώντας την ελευθερία να κολλήσουν έναν δυνητικά θανατηφόρο ιό.

«Πόλεμος πολιτισμών»

Στο μεταξύ, η διαμάχη για τα περιοριστικά μέτρα εξελίσσεται σε έναν καινούριο «πόλεμο πολιτισμών». Στο Χάρτισμπαργκ της Πενσιλβάνια, κάποια πανό έγραφαν «Ο κομμουνισμός σκοτώνει περισσότερους από τον COVID-19» και «Το εμβόλιό μου είναι ο Ιησούς Χριστός». Στο Ντένβερ του Κολοράντο, τραμπικοί με ασερόδεσες (αλλού είχαν σημαίες των Νοτίων, από τον εμφύλιο) απο-

δοκίμαζαν νοσπλευτρίες με μάσκες που είχαν παραταχθεί απέναντί τους, κραυγάζοντας: «Εσείς δουλεύετε, εμείς όχι! Να πάτε στην Κίνα αν θέλετε κομμουνισμό!». Σε ορισμένες πολιτείες, ανάμεσα στους διαδηλωτές ήταν και κάποιοι με καρμπίνες ή και με ζώνες με εκρηκτικά, επικαλούμενοι την ελευθερία της οπλοκατοχής. Συντηρητικοί ακτιβιστές διαμαρτύρονταν στην Denver Post ότι «ενώ οι κλινικές των αμβλώσεων και τα κατστήματα του κασιό είναι ανοικτά, οι εκκλήσεις μας είναι κλειστές». Οι ίδιοι άνθρωποι που αρνούνται την κλιματική αλλαγή, αμφισβητούν την επιστήμη και στην περίπτωση του COVID-19, ζητούν να αποπεμφθεί ο παγκοσμίος διάσπομος δρ Άντονι Φάουσι, επικεφαλής του ιατρικού επιτελείου του Λευκού Οίκου, και επικροτούν έναν πρόεδρο που συνιστά, ως αποτελεσματική άμυνα απέναντι στον ιό, ενέσεις με απολυμαντικά και έκθεση σε σολάριουμ.

Τελευταίος κρίκος σε αυτή την παράνοια ήταν η απόφαση του Τραμπ να αναστείλει επί αόριστον την είσοδο μεταναστών για να μην πάρουν αύριο, λέει, τις θέσεις εργασίας των απολυμένων Αμερικανών εργατών. Μια καθαρά ψηφοθηρική κίνηση χωρίς ουσία, αφού, με «κλειδωμένη» τη χώρα, η μετανάστευση έχει πρακτικά σταματήσει. Με τούτο και με τ' άλλα, δεν είναι περίεργο που, σύμφωνα με την προαναφερθείσα δημοσκόπηση, μόλις το 36% των Αμερικανών επικροτεί τη διαχείριση της πανδημίας από τον Τραμπ, ενώ το 60% εμπιστεύεται τον υπ' αριθμόν ένα επιστημονικό σύμβουλο του Λευκού Οίκου δρ Άντονι Φάουσι, την απόλυση του οποίου ζητούν οι εξαγριωμένοι οπαδοί του προέδρου.

ΗΠΑ και Ευρωπαίοι εντείνουν τις πιέσεις προς το Πεκίνο

Ολο και περισσότερες δυτικές κυβερνήσεις ζητούν από το Πεκίνο μεγαλύτερη διαφάνεια σχετικά με τη διαχείριση της πανδημίας COVID-19 που μέσα σε τέσσερις μήνες έχει ανατρέψει τη ζωή σε ολόκληρο τον κόσμο και έχει στοιχίσει τη ζωή σε σχεδόν 200.000 ανθρώπους. Μέχρι τώρα η κινεζική κυβέρνηση μπορούσε σχετικά εύκολα να απορρίψει τις κατηγορίες που εκτοξεύει εναντίον της ο Ντόναλντ Τραμπ για τον κορωνοϊό ως προσπάθεια του Αμερικανού προέδρου να μην επωμιστεί την ευθύνη για τον υψηλό αριθμό θυμάτων στις ΗΠΑ. Ωστόσο, το Πεκίνο δεν μπορεί να απορρίψει με την ίδια ευκολία τα αιτήματα της γερμανικής, γαλλικής και βρετανικής κυβερνήσεων για μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά στο ξέσπασμα της επιδημίας ή το αίτημα της κυβέρνησης της Αυστραλίας

Ο πόλεμος της προπαγάνδας απειλεί να υπονομεύσει την αναγκαία διεθνή συνεργασία για την ανακαίτση του κορωνοϊού.

για διενέργεια διεθνούς ανεξάρτητης έρευνας.

Βέβαια, οι κατηγορίες που εκτοξεύουν ΗΠΑ και Κίνα, δεν αναίρουν η μία την άλλη: Η Κίνα προσπάθησε, αρχικά, να συγκαλύψει την εμφάνιση του νέου κορωνοϊού, ενώ ο υψηλός αριθμός θυμάτων σε πολλές χώρες της Δύσης προκαλεί αμφιβολίες σχετικά με την αξιοπιστία των κινεζικών στοιχείων. Παράλληλα, είναι εξίσου σαφές πως πολλές δυτικές κυβερνήσεις δεν εκμεταλλεύτηκαν τις περίπου έξι εβδομάδες που μεσολάβησαν μεταξύ του ξέσπασματος της πανδημίας στην Κίνα και της ευρείας εξάπλωσής της στις χώρες της Δύσης ώστε να προετοιμαστούν κατάλληλα.

A.P. / NG HANG GUAN

Τελετή, πριν από δύο εβδομάδες, προς τιμήν των τελευταίων υγειονομικών που απεσύρθησαν από την πόλη Γουχάν, αφού, σύμφωνα με τις κινεζικές αρχές, ο κορωνοϊός στην περιοχή έχει ελεγχθεί πλήρως.

Ηλιακό φως και θερμοκρασία κατά COVID-19

Το **ηλιακό** φως και η αύξηση της θερμοκρασίας και της υγρασίας εξουδετερώνουν τον φονικό κορωνοϊό στις επιφάνειες και στην ατμόσφαιρα. Την ευχάριστη είδηση δημοσιοποίησε ο Ουίλιαμ Μπράιαν, σύμβουλος Επιστημών και Τεχνολογίας του υπουργείου Εσωτερικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, κατά τη δημοσιογραφική ενημέρωση στον Λευκό Οίκο. Ωστόσο, η σχετική έρευνα δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί ή ελεγχθεί από την επιστημονική κοινότητα και κατά συνέπεια τα συμπεράσματά της επί του παρόντος αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό.

Την ίδια στιγμή, απογοητευτικά ήταν τα αποτελέσματα της κλινικής μελέτης ρεμντεσιβίρης της αμερικανικής Gilead Sciences, που χορηγείτο κατά του ιού Εμπολά. Μελέτη που εκπονήθηκε στην Κίνα, σε 237 πάσχοντες από COVID-19

Ανησυχία για την πληθώρα ασθενών με υπερβολικά χαμηλά επίπεδα οξυγόνου, οι οποίοι δεν εμφανίζουν δύσπνοια.

χωρισμένους σε δύο ομάδες, μία εκ των οποίων έλαβε το αντιικό, ενώ η άλλη ψευδοφάρμακο, κατέδειξε ότι η ρεμντεσιβίρη δεν βελτίωσε την κλινική εικόνα των ασθενών ούτε μείωσε τις συγκεντρώσεις του ιού στο αίμα τους, ενώ διεκόπη εξαιτίας των σοβαρών παρενεργειών του φαρμάκου. Αρχικά, η αποτυχία της κλινικής μελέτης αναρτήθηκε στη βάση δεδομένων κλινικών μελετών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, αλλά γρήγορα αποσύρθηκε, κα-

θώς, όπως δήλωσε αξιωματούχος του ΠΟΥ, τα συμπεράσματα αξιόμα αναλύονται από επιστημονική επιτροπή.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί στην ιατρική κοινότητα η πληθώρα ασθενών που εμφανίζονται με υπερβολικά χαμηλά επίπεδα οξυγόνου στο σώμα τους, χωρίς ωστόσο να εμφανίζουν δύσπνοια. Η «σιωπηλή υποξία» σημαίνει ότι ορισμένοι ασθενείς καταλήγουν στο νοσοκομείο όταν πλέον είναι πολύ βαριά. Έτσι, πολλοί ειδικοί συνιστούν, τόσο οι ασθενείς αλλά και όσοι παρατηρούν ύποπτα συμπτώματα, να ελέγχουν καθημερινά τα επίπεδα του οξυγόνου μόνοι τους, με οξύμετρο. Αν το οξύμετρο πέσει κάτω από 90%, ο εγκέφαλος μπορεί να μην οξυγονώνεται σωστά, με αποτέλεσμα την εμφάνιση σύγχυσης, λήθαργου ή άλλων διατα-

ραχών, ενώ αν πέσει κάτω από το 80% αυξάνεται ο κίνδυνος βλάβης σε ζωτικά όργανα.

Την Πέμπτη, ο κυβερνήτης της Νέας Υόρκης Αντριου Κουόμο δήλωσε πως το 13,9% των Νεοϋορκέζων που εξετάστηκαν δειγματοληπτικά διέθεταν αντισώματα στην COVID-19, γεγονός που –κατ'έκταση– σημαίνει ότι τα κρούσματα στις πολιτείες πιθανώς να υπερβαίνουν τα 2,7 εκατομμύρια.

Τέλος, Κινέζοι επιστήμονες κατασκεύασαν ένα φορητό σύστημα ανίχνευσης γενετικού υλικού εντός 120 λεπτών, που εφόσον τροποποιηθεί, θα έχει τη δυνατότητα να ανιχνεύει και ιικό γενετικό υλικό (RNA). Η νέα πλατφόρμα ανίχνευσης POCET (Point-Of-Care for the Entire Test) βασίζεται σε ένα «έξυπνο» κινητό και δεν απαιτεί ογκώδη εργαστηριακό εξοπλισμό.

Στιγμιότυπο από την παρασκευή του αντιικού σκευάσματος Remdesivir στα εργαστήρια της Gilead, στις ΗΠΑ.

Πρωταθλήτρια με κάθε σενάριο

Ο τίτλος αυτός δεν χάνεται με τίποτα για τη Λίβερπουλ, ακόμα και αν διακοπεί η διοργάνωση

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΥΔΟΥΝΑ**

Μέσω της βαθμολογίας ως το σημείο της διακοπής, θα διατεθούν από την UEFA τα εισιτήρια για τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις της επόμενης χρονιάς (2020-21), στα πρωταθλήματα τα οποία δεν θα ολοκληρωθούν λόγω της πανδημίας.

Αυτό αποφάσισε την περασμένη Πέμπτη (23/4, η Εκτελεστική Επιτροπή της ευρωπαϊκής συνομοσπονδίας, η οποία διατηρεί - υπό μορφή σύστασης - την άποψη ότι θα πρέπει να γίνει ό,τι είναι δυνατό, προκειμένου οι εγχώριες διοργανώσεις να ολοκληρωθούν κατά το δυνατόν κανονικά. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τη νέα απόφαση της UEFA, είναι ξεκάθαρο ότι όσον αφορά το καλύτερο (ίσως) πρωτάθλημα στον κόσμο, το Αγγλικό, η Λίβερπουλ, είτε ολοκληρωθεί το πρωτάθλημα, είτε όχι, θα είναι η νέα πρωταθλήτρια.

Τρεις δεκαετίες περιμένουν οι φίλοι της Λίβερπουλ να δουν την ομάδα τους να κατακτά το πρωτάθλημα και θα πρέπει να περιμένουν για λίγες ακόμη εβδομάδες για να πανηγυρίσουν. Η

Η ομάδα του Γιούργκεν Κλοπ είναι μόλις έξι βαθμούς μακριά από την κατάκτηση του 19ου πρωταθλήματος της ιστορίας της, έχοντας ακόμη να δώσει άλλους εννέα αγώνες.

πεποίθηση που υπάρχει στις τάξεις τόσο του συλλόγου, όσο και των φίλων των «Reds σε όλο τον κόσμο, είναι ότι σε κάθε σενάριο η Λίβερπουλ θα είναι η νέα πρωταθλήτρια.

Εκπληκτική πορεία

Η σεζόν αυτή έμελλε να ήταν ονειρική για την ομάδα του Γιούργκεν Κλοπ η οποία είναι μόλις έξι βαθμούς μακριά από την κατάκτηση του 19ου πρωταθλήματος της ιστορίας της, έχοντας ακόμη να δώσει άλλους εννέα αγώνες για την ολοκλήρωση της φετινής Premier League. Η περσινή κατάκτηση του έκτου της champions league, ήταν μόνο η αρχή της ιστορίας που αναμένεται πως θα συνεχίσει να γράφει η Λίβερπουλ με τον Γερμανό τεχνικό στο τιμόνι της. Ή αν προτιμάτε καλύτερα, το επιστέγασμα όλων των προσπαθειών που κάνει ο σύλλογος από τον Οκτώβριο του 2015 και μετά όταν και προσλήφθηκε.

Εξικλώντας την σεζόν τον περασμένο Αύγουστο υπήρχε τόσο η θέληση όσο και το πάθος για το κάτι παραπάνω

Ο Μοχάμεντ Σαλάχ είναι ο πρώτος φετινός σκόρερ της Λίβερπουλ με 16 γκολ.

όσον αφορά το πρωτάθλημα, κανείς όμως δεν θα μπορούσε να προβλέψει, ούτε καν ο πιο αισιόδοξος οπαδός της ομάδας, πως μετά από 29 παιχνίδια η Λίβερπουλ θα είχε 27 νίκες, μια ισοπαλία και μια ήττα! Κανένας δεν θα μπορούσε να προβλέψει πως ένας «ύπουλος» ιός όπως ο κορωνοϊός, θα άλλαξε τα πάντα στη ζωή και στον κόσμο του ποδοσφαίρου φέρνοντας μια νέα τάξη πραγμάτων! Πάντως, στόχος της UEFA δεν είναι άλλος από την ολοκλήρωση των πρωταθλημάτων όπως και των διοργανώσεων της, οπότε φίλοι της Λίβερπουλ μην ανησυχείτε, έστω και κεκλεισμένων των θυρών, ο Χέντερσον θα σκώσει την κούπα!

Ιδανικό ξεκίνημα

Ο τίτλος έδειχνε από πολύ νωρίς πως θα κατέληγε στην ομάδα από το Μέρσισαιντ. Η σεζόν ξεκίνησε με τον ιδανικότερο τρόπο ένα βράδυ στις αρχές Αυγούστου όταν η Λίβερπουλ επικράτησε της Νόριτς με 4-1, έχασε όμως τον τερματοφύλακα της Άλσιον λόγω τραυματισμού, με τον Βραζιλιάνο

να χάνει εν τέλει 11 παιχνίδια και τον Άντριαν να τον αντικαθιστά... σχεδόν επάξια. Οι παίκτες του Κλοπ ολοκλήρωσαν τον τελευταίο μήνα του καλοκαιριού κάνοντας το απόλυτο των νικών αφού κέρδισαν τις Σαουθάμπτον, Άρσενал και Μπέρνλι, συνδυάζοντας τόσο γκολ όσο και θέαμα.

Ο μήνας Σεπτέμβριος μπορεί να είχε αρκετά εμπόδια για την πρωτοπόρο της βαθμολογίας αλλά και πάλι δεν χάθηκε κάποιος βαθμός στις αναμετρήσεις με Νιούκαστλ, Τσέλσι και Σέφιλντ Γιουνάιτεντ. Ειδικά στα δυο τελευταία ματς, έπρεπε να αντέξουν τόσο στην πίεση των αντιπάλων τους, όσο και να εκμεταλλευτούν ένα λάθος του τερματοφύλακα της Σέφιλντ για να έρθει το 0-1 με γκολ του Βαϊνάλντουμ.

Απ' εκεί και πέρα ακολούθησε η εντός έδρας αναμέτρηση με την 2η στην βαθμολογία τότε Λέστερ, με την Λίβερπουλ να παίρνει μια πολύ δύσκολη νίκη στο τελευταίο λεπτό του αγώνα, χάρις την εύστοχη εκτέλεση πέναλτι του Μίλνερ. Η νίκη με την Λέστερ έφερε το 8 στα 8, ωστόσο το σερί στα

μάτπσε στο αιώνιο ντέρμπι με αντίπαλο την Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ στο Old Trafford εκεί όπου το γκολ του Λαλάνα στο τέλος, ισοφάρισε εκείνο του Ράσφορντ, σώζοντας τον πόντο και διατηρώντας το αήττητο για την ομάδα του Γιούργκεν Κλοπ. Όσοι θυμάστε, ένα πολύ καλό σουτ του Τσάμπερλεϊν στο τέλος παραλίγο να έφερνε το τρίποντο...

Ακολούθησαν δυο τεράστιες νίκες με 2-1 και μάλιστα με ανατροπή ενάντια στις Τότεναμ στο Anfield και Άστον Βίλα εκτός έδρας. Ειδικότερα η νίκη επί των «χωριατών» επιτεύχθηκε με απίστευτο τρόπο κι αυτό γιατί ο Ρόμπερτσον ισοφάρισε στο 87' και ο Μανέ έστειλε τους οπαδούς της ομάδας στα ουράνια με γκολ στο 4ο λεπτό των καθυστερήσεων! Το ντέρμπι κόντρα στην Μάντσεστερ Σίτι στις 10 Νοεμβρίου έκπζε ιδιαίτερης σημασίας μετά και τις κόντρες τους τα τελευταία χρόνια, με την Λίβερπουλ να παίρνει εν τέλει την νίκη με 3-1, αυξάνοντας κι άλλο την απόσταση από τους δίκωκτες της. Εκείνο το απόγευμα, όλοι άρχιζαν να συνειδητοποιούν πως φέτος είναι η χρονιά της! Ακολούθησαν εκ νέου δύσκολες νίκες με 2-1 κόντρα στις Κρίσταλ Πάλας και Μπράιτον, με την Λίβερπουλ να παραδίδει μαθήματα ποδοσφαίρου κόντρα στην «γειτόνισσα» Έβερτον την οποία κέρδισε με 5-2! Οι «Reds» αποχαιρέτησαν το 2019 με άλλες τέσσερις νίκες ενάντια σε Μπόρνουθ, Γουότφορντ, Λέστερ και Γουίλς, χωρίς να παραβιαστεί η εστία τους!

Το 2020 ξεκίνησε με το δεξί μιας και έκανε ποδακίρι με νίκες κόντρα σε Σέφιλντ, Τότεναμ αλλά και Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ, την οποία κέρδισε με τα γκολ των Φαν Ντάικ και Σαλάχ. Ακολούθησαν δύσκολες εκτός έδρας νίκες με Γουίλς και Γουέστ Χαμ, ενώ οι Σαουθάμπτον, Νόριτς και Ξανά η Γουέστ Χαμ δεν μπόρεσαν να αναχαιτίσουν την πορεία της.

Έχασε το αήττητο

Ωραίο θα ήταν ένα αήττητο πρωτάθλημα, δεν θα γίνει όμως καθώς την τελευταία ημέρα του Φλεβάρη η Γουότφορντ έκαμψε την αντίσταση της Λίβερπουλ κερδίζοντας την με 3-0, σε ένα ματς που πήρε όσα έδωσε... Τελευταίο μέχρι σήμερα ματς για τους «Κόκκινους» στο πρωτάθλημα η νίκη με 2-1 ενάντια στην Μπόρνμουθ στις 7/3! Από τότε αναμένουμε πως σύντομα η δράση θα αρχίσει και πάλι, ούτως ώστε η Λίβερπουλ να στεφθεί και επίσημα πρωταθλήτρια, για πρώτη φορά από το μακρινό 1990, το οποίο στοιχειωνε για πολλά χρόνια τον σύλλογο. Όχι όμως πια κι αυτό γιατί, όπως λέει και ο ύμνος της ομάδας, «At the end of the road there's a golden sky».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ο γύπας και... το λαμόγιο

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Καμιά διάθεση για κουβέντα περί πτηνών, είναι όμως τέτοια τα ερεθίσματα που θέλοντας και μη, το μυαλό σκέφτεται και θυμάται τούτο το είδος... τους γύπες. Για τους οποίους οι ειδικοί έχουν να λένε ότι η σίτισή τους, πραγματοποιείται υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Σπανίως επιτίθενται σε υγιή ζώα, αντιθέτως την τροφή τους ψάχνουν είτε σε νεκρά, είτε ακόμη και σε τραυματισμένα ζώα.

Είναι αυτό που λέμε... «μυρίζουν ψόφο». Μόνο που τέτοιες τακτικές δεν εφαρμόζουν μόνο τα εν λόγω πτηνά, αλλά και ένα είδος ανθρώπου. Ονομασία επιστημονική δεν διαθέτει, η σύγχρονη όμως ελληνική γλώσσα φρόντισε να ονοματίσει. Επί τούτου, το συγκεκριμένο είδος ανθρώπου λέγεται «λαμόγιο». Το οποίο λαμόγιο, σε συνθήκες μη υγιείς, όπως αυτές δηλαδή που ζούμε τώρα, δεν έχει κανένα ενδοιασμό να προβεί σε όλες τις απαραίτητες κινήσεις που όχι απλά θα μειώσουν το κόστος της ζημιάς, που έτσι και αλλιώς όλοι θα υποστούμε, αλλά να βγει και κερδισμένο.

Και αν οι γύπες απαντώνται σε Βόρεια και Νότια Αμερική έως την Ασία και Αφρική, το λαμόγιο εμφανίζεται σ' όλες τις εκφάνσεις της κοινωνίας, άρα και στο χώρο του ποδοσφαίρου. Και όλο αυτό τον καιρό, μέσα από τις δύσκολες και αντίξοες συνθήκες που όλοι εμείς οι υπόλοιποι υπολείτουργούμε απομονωμένοι στα σπίτια μας, το λαμόγιο υπέρ-δραστηριοποιείται.

Προσπαθεί με νύχια και με δόντια για ν' απαλλαγεί πλήρως από τις υποχρεώσεις του προς τους εργαζομένους- ποδοσφαιριστές, να μειώσει τη χασούρα από τα τηλεοπτικά έσοδα, να πάρει τα λεφτά της ΟΥΕΦΑ έτσι όπως θα τα διοχετεύσει η ΚΟΠ και να τουμπάρει διάφορες άλλες συμφωνίες επίσης με εργαζόμενους στην ομάδα του.

Και εκεί που όλη η ανθρωπότητα αποδέχεται τη χασούρα που θα υποστεί, το λαμόγιο ψάχνει και μάλλον θα καταφέρει να εξυγιανθεί οικονομικά. Και αν νομίζει ότι περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στο οικονομικό, όχι δεν ισχύει. Φροντίζει με κάθε τρόπο, μιλώντας με άλλους του είδους του, μήπως και διαγραφεί μονοκονδυλιά η προσπάθεια των άλλων και να γλυτώσει αυτός το τομάρι του.

Και αν οι γύπες κινδυνεύουν περήφανοι να πετούν στον ουρανό της Γης, λόγω της επιθετικότητας των ανθρώπων, τα λαμόγια ζουν και βασιλεύουν, ολοένα ενισχύονται και κουμαντάρουν. Δυστυχώς για τους γύπες... και για όλους εμάς τους υπόλοιπους.

Συμβιβασμός...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Πλησιάζοντας πλέον τη συμπλήρωση δύο μηνών από την τεράστια και απότομη αλλαγή στη ζωή μας, αντιλαμβάνασαι και κυρίως συνειδητοποιείς, πως πολλά απ' αυτά που ακούσαμε τις τελευταίες μέρες, πολλές από τις εκτιμήσεις και πολύ περισσότερο απόψεις, ως προς το τι μέλλει γενέσθαι για το κυπριακό ποδόσφαιρο, στην ουσία άνευ σημασίας είναι. Γιατί απλά, ό,τι και αν ο χώρος του ποδοσφαίρου επιθυμεί ή αποφασίσει τα πάντα θα εξαρτηθούν από τις αποφάσεις των ιατρών - επιστημόνων και κατ' επέκταση της πολιτείας. Και το παράδειγμα της Ολλανδίας το επιβεβαιώνει.

Δυο ομάδες, κατά κύριο λόγο, να διεκδικούν το πρωτάθλημα, Άγιαξ και Άλκμααρ, ισόβαθμες στην κορυφή. Άλλες δυο να ακολουθούν, Φέγιενορτ και Αϊντχόβεν, σε απόσταση έξι και επτά βαθμών και με άλλες οκτώ αγωνιστικές να απομένουν. Λίγο πολύ ό,τι ισχύει αυτή τη στιγμή και στο δικό μας πρωτάθλημα. Όποια σενάρια και πιθανές λύσεις μπορεί να επεξεργάστηκαν ομοσπονδία, σωματεία και ποδοσφαιριστές στην Ολλανδία, αποδείχθηκαν απλά σχεδιασμοί, από τη στιγμή που η κυβέρνηση της χώρας, λογικά ακολουθώντας τις υποδείξεις των ειδικών, αφαίρεσε κάθε πιθανότητα διεξαγωγής αγώνων μέχρι το Σεπτέμβριο.

Άλλο Ολλανδία και άλλο Κύπρος, σε σχέση με την κατάσταση και το βαθμό του προβλήματος, καλό είναι, ωστόσο, να συμβιβαστούμε και εμείς με την ιδέα και το σενάριο να μην ολοκληρωθεί τελικά το φετινό πρωτάθλημα. Είτε γιατί οι συνθήκες δεν θα το επιτρέψουν, είτε γιατί τα χρονοδιαγράμματα δεν θα μας... αρκούν, υπολογίζοντας και το σημαντικό χρονικό διάστημα που απαιτείται για προετοιμασία των ποδοσφαιριστών. Καλό είναι να συμβιβαστούμε και να προετοιμαστούμε για την αποδοχή κάποιων αποφάσεων, οδυνηρών για κάποιους, σε σχέση με την επόμενη μέρα του κυπριακού ποδοσφαίρου και πάντα στο ενδεχόμενο οριστικής διακοπής του φετινού πρωταθλήματος.

Όλος ο κόσμος, όλη η ζωή μας έχει αλλάξει και αλλαγές θα προκύψουν και στην επόμενη πιο φυσιολογική μέρα στη νέα τάξη πραγμάτων που έχει δημιουργηθεί. Το ποδόσφαιρο δεν μπορεί να αποτελεί εξαίρεση και όσο πιο γρήγορα συμβιβαστούμε με αυτό, όσο περισσότερα αποδεχθούμε, μη ψάχνοντας για συνωμοσίες και αποφάσεις με σκοπό να εξυπηρετηθούν κάποια συμφέροντα, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να μπορέσουμε να προσαρμοστούμε και να λειτουργήσουμε υπό τα νέα δεδομένα.

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
-0,52%X.A.
-0,05%

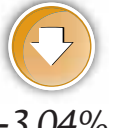
Dow Jones

-3,10%

Nasdaq

-1,48%

Nikkei

-3,04%

Dax

2,06%

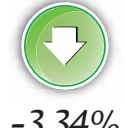

FTSE 100

3,52%

ΔΙΕΘΝΗ
Περιζήτητα
τα τάνκερ για
αποθήκευση
των καυσίμων
Σελ. 11

Πετρέλαιο

-3,34%

€/€

-0,97%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ

Το άνοιγμα κομμωτηρίων
δικάζει επιδημιολόγους

Δίστανται οι απόψεις των ειδικών στο θέμα της επαναλειτουργίας των κομμωτηρίων και των κουρείων κατά την πρώτη φάση της χαλάρωσης των μέτρων. Άλλοι τάσσονται εναντίον επισημαίνοντας κάποιους κινδύνους και άλλοι υπέρ, με την προϋπόθεση να λαμβάνονται μέτρα προστασίας. **Σελ. 4**

ΕΛΛΑΔΑ

Φοροελαφρύνσεις για
τη μείωση των ενοικίων

Τρόπους για να περιορίσει τις απώλειες των ιδιοκτητών που διαθέτουν ακίνητα προς ενοίκιαση μετά την υποχρεωτική μείωση των ενοικίων, εξετάζει η ελληνική κυβέρνηση. Επικρατέστερο σενάριο είναι να μη φορολογηθούν τα εισοδήματα από τα ενοίκια για Μάρτιο και Απρίλιο. **Σελ. 12**

Ο ιός φέρνει προβλέψεις στις τράπεζες

Το χορό άνοιξε η UniCredit φορτώνοντας 900 εκατ., κίνηση που θα πρέπει να κάνουν και οι κυπριακές

Οι οικονομικές επιπτώσεις από την κρίση λόγω του κορωνοϊού θα αναγκάσουν και τις κυπριακές τράπεζες να προχωρήσουν με προβλέψεις. Αυτές θα αντιστοιχούν στην οικονομική επιπτώση της Κύπρου. Η αύξηση προβλέ-

ψεων, η οποία ισοδυναμεί με καταγραφή ζημιών, θα τους επιτρέψει να παραμείνουν θωρακισμένες και να μειώσουν το ρίσκο στον ισολογισμό τους. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν έχει δώσει ωστόσο καμία γραμμή προς

τις κυπριακές τράπεζες για αύξηση των προβλέψεων τους μέχρι στιγμής και η κάθε τράπεζα θα προχωρήσει ανάλογα με τους δικούς της σχεδιασμούς. Το ποσό των προβλέψεων θα κρίνει η απόφαση του κράτους για τα μέσα

με τα οποία θα στηρίζει την οικονομία και πώς θα χρησιμοποιήσει τις τράπεζες για να το επιτύχει. Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει το νομοσχέδιο των κρατικών εγγυήσεων, το γνωστό σχέδιο με την αύξηση της ρε-

στότητας 2 δισ. ευρώ σε επιχειρήσεις, αν θα ψηφιστεί και ποια θα είναι η τελική του μορφή. Το χορό των προβλέψεων άνοιξε η ιταλική UniCredit βάζοντας στην άκρη 900 εκατ. ευρώ γι' αυτό το σκοπό. **Σελ. 5**

Η πανδημία προκαλεί τσουνάμι απολύσεων διεθνώς

Εικόνα καταστροφής έπειτα από θεομηνία παρουσιάζουν οι αγορές εργασίας ανά τον κόσμο. Και μόνο τα τελευταία στοιχεία για την ανεργία στις ΗΠΑ και στη Βρετανία επιβεβαιώνουν ήδη τις δυσόιωνες εκτιμήσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για τις επιπτώσεις της πανδημίας, υπερβαίνοντας και την πιο απαισιόδοξη πρόβλεψη. Σαρωτικός ο αντίκτυπος της πανδημίας στην αμερικανική οικονομία, που γνωρίζει «μια αιμορραγία θέσεων εργασίας». **Σελ. 10**

Στον τουρισμό
της Κύπρου
επενδύουν
tour operators

Επαφές για πώληση πακέτων

Σε χώρες που παρουσιάζουν θετικές επιδόσεις στην αναχαίτιση της πανδημίας στρέφεται η προσοχή μεγάλων tour operators. Κύπρος, Ελλάδα και Μάλτα βρίσκονται στη σφαίρα ενδιαφέροντος μεγάλων οργανωτών ταξιδιών. Σε ό,τι αφορά την Κύπρο στο παρασκήνιο έχουν ξεκινήσει επαφές με προοπτική πώλησης τουριστικών πακέτων για το 2021-2022. **Σελ. 4**

Υψηλό ρυθμό
ανάκαμψης θα
έχουμε το 2022

Συνέντευξη Α. Ασιώτης

Τη θέση ότι τη συρρίκνωση θα ακολουθήσει ένας προοδευτικός ρυθμός ανάκαμψης και στις αρχές του 2022 θα ξεπεράσει το επίπεδο του ΑΕΠ πριν από την κρίση, διατυπώνει ο επικεφαλής οικονομολόγος της Ελληνικής Τράπεζας Δρ Ανδρέας Ασιώτης. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ*

Κυβερνητικά ομόλογα και η ικανότητα διαχρονικής άντλησης κεφαλαίων

Οι διεθνείς αγορές κυβερνητικών ομολόγων αποτελούν τη βασική πηγή άντλησης κεφαλαίων. Μέσω ενός αποτελεσματικού μηχανισμού, οι αγοραστές εκτιμούν την ικανότητα αποπληρωμής κρατικού χρέους και του σχετικού ρίσκου που αναλαμβάνουν. Η τελική αξιολόγηση των επενδυτών αντικατοπτρίζεται στο βαθμό κάλυψης και στο επιτόκιο της έκδοσης. Με αυτόν τον τρόπο επιβραβεύονται χώρες οι οποίες ακολουθούν αξιόπιστη και διαφανή οικονομική πολιτική, ενώ επιβαρύνονται ευάλωτες οικονομίες.

Η διαδικασία λειτουργίας των αγορών μας επιτρέπει να αντλήσουμε δύο συμπεράσματα που πρέπει να τυγχάνουν διαχρονικής εφαρμογής.

Πρώτον, κάθε χώρα οφείλει να βασίσει οικονομική πολιτική στη βάση ενός ορθολογικού και του-

λάχιστον ισοσκελισμένου προϋπολογισμού, με έμφαση στη δυνατότητα αποπληρωμής του χρέους. Σε αντίθετη περίπτωση, ελλειμματικοί προϋπολογισμοί οδηγούν σε απώλεια αξιοπιστίας και δυσανάλογα ακριβό δανεισμό.

Δεύτερον, ο ρόλος των διακυβερνητικών οργανισμών (π.χ. ΕΚΤ, ΔΝΤ) είναι υψίστης σημασίας. Πιο συγκεκριμένα, εάν οι εθνικές οικονομικές πολιτικές δεν τυγχάνουν διεθνούς στήριξης, το αποτέλεσμα είναι αρνητικό, ιδίως στα σημερινά πλαίσια όπου κάθε οικονομία παρακολουθείται συστηματικά από διεθνείς οίκους αξιολόγησης και το μείγμα δυνητικών επενδυτών σε κυβερνητικά ομόλογα είναι γεωγραφικά διαφοροποιημένο. Σε πρακτικό επίπεδο, τα περιθώρια πολιτικών/κομματικών σκοπιμοτήτων είναι μηδαμινά: χώρες που το ξεχνούν

πληρώνουν τίμημα, όπως στην πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση του 2008 κατά την οποία Ευρωπαϊκές χώρες αναγκάστηκαν να προσφύγουν στο μηχανισμό στήριξης της ΕΕ, λόγω αδυναμίας χρηματοδότησης τους από τις αγορές.

Η σημερινή περίοδος του Covid19 αναδεικνύει περαιτέρω την ανάγκη έγκαιρης προσφυγής σε δανεισμό για εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης. Σε κρίσιμες εποχές, ο κίνδυνος για ενδιαφερόμενους επενδυτές μεγεθύνεται οδηγώντας σε σχετικά υψηλά επιτόκια. Κράτη στα οποία η σχέση χρέους με το ΑΕΠ είναι δυσανάλογη επηρεάζονται εντονότερα και, ως επακόλουθο, παρατηρείται διατακτικότητα στην προσφυγή σε δανεισμό, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν προσδοκίες για βοήθεια από διεθνείς οργανισμούς.

Όσον αφορά την ΕΕ, η δραστηριοποίηση, κυρίως μέσω της ΕΚΤ αλλά και των υπόλοιπων θεσμών, έχει βοηθήσει ουσιαστικά τα κράτη-μέλη να προχωρήσουν σε δανεισμό από τις αγορές με σχετικά ευνοϊκούς όρους, παρά την εξαιρετικά δύσκολη συγκυρία. Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι η συνεχιζόμενη συζήτηση για το ευρωομόλογο πρέπει να τεθεί σε ορθή βάση: παρόλο που η έκδοση ευρωομολόγου θα συνιστούσε σημαντική ενίσχυση, ιδιαίτερα των ευάλωτων οικονομιών, θα εξακολουθούσε να αποτελεί μια μορφή δανεισμού, ο οποίος και θα πρέπει να αποπληρωθεί με τη συμβολή κάθε κράτους-μέλους της Ευρωζώνης.

Δεδομένου ότι η συζήτηση για το ευρωομόλογο πιθανόν να μην έχει θετική κατάληξη, το κάθε κράτος ενδείκνυται να ακολου-

θήσει οικονομική πολιτική στη βάση των δικών του δυνατοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόσφατη επιτυχής άντληση από την Κύπρο €1,75δισ. για ομόλογα επταετούς και τριακονταετούς διάρκειας υπήρξε, υπό τις περιστάσεις, η μοναδική ορθή επιλογή. Δεδομένων των ιδιαίτερα απαιτητικών συνθηκών και της αβεβαιότητας στις αγορές, η έκδοση ομολόγων προς τις κυπριακές τράπεζες ήταν επίσης επιβαλλόμενη και δημιουργεί οφέλη τόσο για την Κυβέρνηση όσο και για τις τράπεζες.

* Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

PwC Κύπρου
Πως να ανταποκριθείτε
στις προκλήσεις του COVID-19
www.pwc.com.cy/covid-19

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του FLORIAN HENSE*

Πιο γενναιόδωρη στον Βορρά η στήριξη των εργαζομένων

Τα μέτρα συγκράτησης της πανδημίας στην Ευρώπη έχουν παραλύσει την οικονομική της δραστηριότητα, ενώ σε ορισμένες χώρες το ΑΕΠ ενδεχομένως να περισταλεί άνω του 10% φέτος. Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις προκειμένου να αμβλύνουν το καίριο κτύπημα στην αγορά εργασίας προώθησαν προγράμματα για ανέργους ή υποαπασχολούμενους, διέυρυναν την πρόσβαση σε αυτά ή/και τα έκαναν ακόμα πιο γενναιόδωρα. Εν πολλοίς, οι πρωτοβουλίες αυτές βασίζονται στο γερμανικό μοντέλο, το γνωστό και ως «Kurzarbeitergeld», το οποίο επινοήθηκε για να μετρίσει τον αντίκτυπο από μία δραστική πλην εφήμερη μείωση της ζήτησης. Τα εν λόγω προγράμματα είναι συγκριτικά πιο γενναιόδωρα στην Ολ-

Οι εταιρείες, διατηρώντας το προσωπικό τους, μπορούν ευκολότερα να αυξήσουν την παραγωγή τους στη φάση της ανάκαμψης.

λανδία από ό,τι στην Ιταλία και την Ισπανία. Οι εργαζόμενοι που απασχολούνται λιγότερες ώρες ή και καθόλου εξακολουθούν να λαμβάνουν τον κανονικό τους μισθό για τις ώρες που δουλεύουν (εάν δουλεύουν) και το κανονικό επίδομα ανεργίας ή και προσωαζήμένο για όσες ώρες δεν εργάζονται πλέον. Οπότε, χάρις σε αυτήν την επιδότηση οι επιχειρήσεις διευκολύνονται να διατηρήσουν τους υπαλλήλους τους, ενώ οι υπάλληλοι ωφελούνται, καθώς δεν απολύονται και εξακολουθούν να αποζημιώνονται. Βεβαίως, η αποζημίωση αυτή είναι χαμηλότερη από τον συντηθισμένο τους μισθό και έχει θεωπιστεί και ένα ανώτατο όριο, αλλά

δεν παύει να είναι υψηλότερη από το σύνθετο επίδομα ανεργίας. Επιπροσθέτως, οι επιδοτήσεις αυτές κάνουν πιο εύλικτη την προσφορά. Οι εταιρείες, διατηρώντας το προσωπικό τους, μπορούν ευκολότερα να αυξήσουν την παραγωγή τους, αφ' ης στιγμής αρχίσει η ανάκαμψη. Επιπλέον, εξοικονομούν τα χρήματα που θα δαπανούσαν για τις απολύσεις, τις νέες προσλήψεις και την εκπαίδευση. Εργοδότες και εργαζόμενοι πολλές φορές χρειάζεται να διαπραγματευθούν για τις ώρες εργασίας και τις αμοιβές, ενώ τώρα με την επιδότηση της υποαπασχόλησης διευκολύνεται η διαδικασία αυτή. Τα αποτελέσματά της καθίστανται πιο αποδεκτά για εργαζομένους και εργοδότες. Αν γυρίσουμε πίσω στην κρίση του 2008-2009, τότε η απασχόληση στη Γερμανία είχε μειωθεί μόλις 1% εν μέρει χάρις στο πρόγραμμα «Kurzarbeitergeld» παρά τη δραστική μείωση του ΑΕΠ κατά 7%. Βεβαίως, σήμερα τα πράγματα είναι διαφορετικά.

Διαρκούσης της κρίσης του 2008-2009 το προαναφερθέν πρόγραμμα της Γερμανίας βοήθησε στο να μη χαθούν θέσεις εργασίας κυρίως στις εξαγωγικές εταιρείες της μεταποίησης. Τώρα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον κλάδο της παροχής υπηρεσιών, καθώς και οι εποχικά - προσωρινά απασχολούμενοι και οι αυτοαπασχολούμενοι είναι που επλήγησαν βαρύτερα εν συγκρίσει με τη μεταποίηση, εξαιρουμένης της αυτοκινητοβιομηχανίας. Εξ ου και οι περισσότερες χώρες επεξεργάζονται τα προγράμματα επιδοτήσεων και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τους εποχικά απασχολούμενους και τους αυτοαπασχολούμενους, που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες.

* Ο κ. Florian Hense είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg Bank.

Προβληματίζουν τους ειδικούς οι θρομβώσεις

Μια μυστηριώδης επιπλοκή του κορωνοϊού, η θρόμβωση, στοιχίζει τη ζωή σε πολλούς ασθενείς. Οι αρχικές αναφορές έκαναν λόγο κυρίως για προβλήματα στο αναπνευστικό σύστημα, πλέον οι γιατροί όμως διαπιστώνουν ανησυχητικά κρούσματα θρομβώσεων, που δεν ακολουθούν την κλινική εικόνα που είχαν συντηθεί. Περιγράφουν νοσούντες με άπιστευτα χαμηλά επίπεδα οξυγόνου που κανονικά θα έπρεπε είτε να έχουν χάσει τις αισθήσεις τους είτε να είναι νεκροί να μιλούν στο τηλέφωνο και ασυμπτωματικές εγκύους να παθαίνουν ξαφνικά ανακοπή. Οι επιστήμονες υποθέτουν ότι κάποιες από αυτές τις ανωμαλίες ερμηνεύονται με βάση θρομβώσεις, που ενίοτε αποδεικνύονται θανατηφόρες. Αντίθετα, αν διαγνωστούν έγκαιρα και χορηγηθούν τα κατάλληλα φάρμακα, η βελτίωση είναι άμεση. Δεν είναι προς το παρόν σαφές αν πρέπει να χορηγούνται αντιθρομβωτικά σκευάσματα νωρίτερα, καθώς απαιτείται περαιτέρω έρευνα γύρω από τα νέα ευρήματα. Ο αστέρας του Μπροντγουέι, Νικ Κορντέρο, μόλις 41 ετών, έλασε το δεξί του πόδι ως συνέπεια θρόμβωσης που προκλήθηκε από τον νέο κορωνοϊό, σύμφωνα με δημοσίευμα της «Ουάσιγκτον Ποστ». Οι γιατροί υποχρεώθηκαν να τον ακρωτηριάσουν αφ' ου κανένα σκεύασμα δεν στάθηκε ικανό να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. «Πάμε στα τυφλά με βάση λίγα αλλά πολύ εντυπωσιακά στοιχεία», εξήγησε ο Αλεξ Σπυρόπουλος, ειδικός σε θέματα θρομβώσεων στο Νόρθγουελ Χελθ της Νέας Υόρκης.

Ο νέος κορωνοϊός φαίνεται ότι μπορεί να επιτεθεί σε οποιοδήποτε όργανο στο σώμα, από την καρδιά και τους νεφρούς μέχρι τον εγκέφαλο, με καταστροφικά αποτελέ-

REUTERS

Τεστ πάνω σε τραπέζι ειδικά διαμορφωμένου χώρου για εξέταση Αμερικανών πολιτών στο Μπρονξ της Νέας Υόρκης.

Εκκλήσεις για δωρεές στη Γερμανία, καθώς τα ζώα κινδυνεύουν να αφανιστούν λόγω αστίας.

σηματα, εξήγησε ο Χάρλαν Κρούμοχολτς, καρδιολόγος στο Πανεπιστήμιο του Γέιλ και πρόσθεσε: «Η ισχύς του είναι απίστευτη, προκαλεί δέος».

Έρευνες στη Νέα Υόρκη και στην Ολλανδία επιβεβαιώνουν τα αυξημένα ποσοστά θρομβώσεων, χωρίς όμως να μπορούν να εξηγήσουν την αιτία. Αξίζει να σημειωθεί ότι αντίστοιχα προβλήματα είχαν εμφανιστεί σε ασθενείς με SARS και γρίπη των χοίρων σε προηγούμενες πανδημίες.

ΔΗΚΤΗΣ

Νέα ώθηση

Στις 6 Μαΐου θα αποφασίσει η Κομισιόν το τελικό ύψος αλλά και τον τρόπο λειτουργίας του ταμείου ανάκαμψης. Η αρχική θέση για την άμεση δημιουργία ταμείου ανάκαμψης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι οικονομικές συνέπειες της πανδημίας, είχε τεθεί και συμφωνηθεί από τους υπουργούς Οικονομικών στο τελευταίο Eurogroup. Αξιοπρόσκτη είναι η μετακίνηση της γερμανικής θέσης για σύνδεση του ταμείου ανάκαμψης με τον προϋπολογισμό '21-'27, ο οποίος αποτελεί το δημοσιονομικό πολυετές πρόγραμμα. Αυτό το γεγονός επιβεβαιώνει τις πληροφορίες ότι η γερμανική πλευρά βλέπει με καλό μάτι ένα νέο αναπτυξιακό πλάνο για την Ευρώπη προκειμένου να δοθεί μια νέα ώθηση στην κουρασμένη κατά τα άλλα γηραιά ήπειρο.

• • • •

Σενάρια ύφεσης

«**Too little too late**» φέρεται να είπε η Κριστίν Λαγκάρντ απευθυνόμενη στους Ευρωπαίους ηγέτες στη σύνοδο κορυφής της Πέμπτης, καλώντας τους να δράσουν άμεσα και αποφασιστικά για αντιμετώπιση της κρίσης που έρχεται. Σύμφωνα με την επικεφαλής της ΕΚΤ, η κατάσταση όπως διαμορφώνεται πιθανόν να οδηγήσει την ευρωζώνη ακόμα και σε συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 15% στο ακραίο σενάριο με το βασικό σενάριο να προβλέπει μείωση έως και 9%. Σύμφωνα με διαρροές στο διεθνή Τύπο, η κα Λαγκάρντ ζητάει ένα ευέλικτο ταμείο ανάκαμψης το οποίο θα επιτρέψει στις χώρες να ανταποκριθούν στις δημοσιονομικές πιέσεις που θα δεχθούν στην προσπάθειά τους να επανεκκινήσουν τις οικονομίες τους και να τις θέσουν σε αναπτυξιακή τροχιά.

• • • •

Μάσκες vs Αμερικανικό Αργό

Μετά τη Γερμανία αποφάσισε και η Ελλάδα να εισληφθεί την υποχρεωτική χρήση μάσκας προσώπου από ύφασμα, σε δημόσιους χώρους μετά τη χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων. Η ανάπτυξη αυτής της αγοράς προκύπτει από τις αποφάσεις που λαμβάνουν ολοένα και περισσότερες κυβερνήσεις τώρα που ετοιμάζονται να εφαρμόσουν τη στρατηγική μετάβασης στην επόμενη φάση. Η χρήση μάσκας προσώπου, που καλύπτει στόμα και μύτη, θεωρείται σημαντικό μέτρο αυτοπροστασίας των πολιτών όταν βρίσκονται σε δημοσίους χώρους. Πολλές επιχειρήσεις, ανάμεσά τους και διάσημοι οίκοι μόδας, παρουσίασαν τις προτάσεις τους στοχεύοντας στο να κατακτήσουν αυτήν τη νέα και ραγδαία αναπτυσσόμενη αγορά. Μάλιστα, διάσημοι Αμερικανοί σχεδιαστές παρουσίασαν μάσκες προσώπου

Όπως όλα δείχνουν, σύμφωνα με τον Δρα Κωστρίκη, η αγάπη του Νίκου Αναστασιάδη για τη θάλασσα φέρνει την πρώτη μας φετινή βουτιά ένα βήμα πιο κοντά.

που τιμολογούνται στα 60 δολάρια η μία. Αν συγκρίνουμε την τιμή μιας μάσκας προσώπου που σχεδιάστηκε από γνωστό οίκο μόδας και

ενός βαρελιού αμερικανικού αργού πετρελαίου, μπορούμε δλοι να αντιληφθούμε ότι ζούμε ιστορικές στιγμές.

• • • •

Μηδενική ανοχή

Εν μέσω πανδημίας αναζητηθήκε και η συζήτηση γύρω από το τεμάχιο γης που βρίσκεται στην είσοδο της Λευκωσίας, το οποίο προοριζόταν για ανάπτυξη από επενδυτές από το Κατάρ το 2010. Όπως ενημέρωσε ο ΥΠΕΣ, κατόπιν ερώτησης που έλαβε κατά την κοινοβουλευτική διαδικασία, η αξία της γης με τιμές του 2018 υπολογίζεται στα 63εκ. ευρώ. Το ενδιαφέρον όμως εδώ εστιάζεται στους λόγους που η προηγουμένη εκτίμηση ύψους 5εκ. ευρώ κρίνεται ως λανθασμένη. Σύμφωνα με τον κ. Νουρή, το λάθος που έγινε στην προηγούμενη γενική εκτίμηση οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο ότι τα τεμάχια εκτιμήθηκαν ως χωράφια αντί ως οικόπεδα! Ποιος νοήμων άνθρωπος που ζει σε αυτήν την χώρα θα μπορούσε να σκεφτεί ότι στην περιοχή χίλτον τα οικόπεδα είναι χωράφια; Κύριε Υπουργέ, όσοι δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους θα πρέπει να εντοπίζονται και να απομακρύνονται από κάθε σημαντικό καθήκον. Η δημόσια υπηρεσία έχει κάνει βήματα προόδου και η ανοχή σε τέτοιου είδους «γκάφες» θα πρέπει να είναι μηδενική.

«Μην ενοχλείτε και μην ταΐζετε τα χελιδόνια»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ

Και ξαφνικά, το πρωί της Δευτέρας, ο τόπος γέμισε χελιδόνια. Από την Κρήτη έως τη Μακεδονία, οι κάτοικοι πολλών, κυρίως παραλιακών, περιοχών βρήκαν εκατοντάδες χελιδόνια συνωστισμένα σε κάθε εσοχή, στα μπαλκόνια, στις πέργκολες, σε υδρορροές, αεραγωγούς, ακόμη καθισμένα και στην άσφαλτο. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γέμισαν με εκατοντάδες φωτογραφίες από όλη τη χώρα. Δυστυχώς, πολλά από τα πουλιά είχαν βρει τον θάνατο, είτε από την εξάντληση ή από γάτες ή διερχόμενα αυτοκίνητα. Τι είχε συμβεί; «Την περίοδο αυτή και μέχρι το τέλος του μήνα τα χελιδόνια ξεκινούν από την υποσαχάρια Αφρική προς την Ευρώπη», εξηγεί ο Φίλιος Ακριώτης, καθηγητής ορ-

Κάθε σπατάλη ενέργειας μπορεί να είναι μοιραία για τα πουλιά, εξηγούν οι ειδικοί.

νιθολογίας στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου. «Πέρασαν πάνω από τη Σαχάρα και μετά διέσχισαν τη Μεσόγειο με νοτιάδες, πολύ ευνοϊκούς ανέμους για το ταξίδι τους, αλλά φθάνοντας στην Ελλάδα, από την πλευρά του Αιγαίου, έπεσαν επάνω σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες: τις πολύ χαμηλές θερμοκρασίες και τη βροχή. Ο αέρας δεν τα επηρεάζει τόσο όσο η βροχή, καθώς τα πουλιά

G.ALEXANDROS

Σταβλοχελιδόνο. Την περίοδο αυτή και έως το τέλος του μήνα τα χελιδόνια ξεκινούν το ταξίδι τους από την υποσαχάρια Αφρική προς την Ευρώπη.

αυτά είναι εντομοφάγα και δεν μπορούσαν να βρουν τροφή. Πολλά, ήδη εξαντλημένα από το ταξίδι, δεν άντεχαν περισσότερο από δύο ημέρες χωρίς φαγητό».

«Λάβαμε δεκάδες τηλεφωνήματα και μηνύματα τόσο εμείς όσο και τα κέντρα περιθαλψής από ανθρώπους που εντόπιζαν στις αυλές τους δεκάδες χελιδόνια. Ο κόσμος αισθάνεται ότι πρέπει να κάνει κάτι, όμως το καλύτερο είναι... να

μην κάνει τίποτα», εξηγεί η Ρούλα Τρόγκου, συντονίστρια επικοινωνίας της Έλληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας. «Δεν πρέπει ούτε να τα πλησιάζουμε ούτε να τα ενοχλούμε, γιατί είναι ήδη αποδυναμωμένα και κάθε σπατάλη ενέργειας μπορεί να είναι μοιραία. Επίσης, δεν έχει νόημα να προσπαθούμε να τα ταΐσουμε γιατί τρέφονται με έντομα που πάνουν στον αέρα και δεν δέχονται σπόρους, ψίχουλα ή άλλες

τροφές. Καλό θα ήταν βέβαια να κρατήσουμε μέσα στο σπίτι τις οικοστές γάτες μέχρι να αναχωρήσουν. Και να είμαστε προσεκτικοί στην οδήγηση, καθώς πολλά από αυτά αναζητούν ζεστασιά στην άσφαλτο. Είναι κρίμα ένα πουλί που έχει διανύσει χιλιάδες χιλιόμετρα από τη Σαχάρα στη Μεσόγειο να καταλήξει κάτω από τις ρόδες ενός αυτοκινήτου. Τέλος, για όσα χρειάζονται περιθαλψή, επικοινωνούμε για οδηγίες με ένα σύλλογο περιθαλψής άγριων ζώων».

Τα περισσότερα από τα πουλιά που κατά εκατοντάδες αναζητούν καταφύγιο κοντά σε σπίτια στην ανατολική Ελλάδα ανήκουν σε τρία από τα πέντε είδη χελιδονιών. «Είδα σε πολλές φωτογραφίες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σταβλοχελιδόνα, μιλτοχελιδόνα και σπιτοχελιδόνα, καθώς και σταχτάρες που μοιάζουν με χελιδόνια αλλά δεν είναι», εξηγεί ο κ. Ακριώτης. «Το σπιτοχελιδόνο, μαύρο από πάνω με ένα άσπρο σημάδι στη βάση της ουράς του, είναι το πιο κοινό στις πόλεις. Στα σχολικά βιβλία, βέβαια, θα δείτε το σταβλοχελιδόνο, με τη χαρακτηριστική μακριά ψαλιδωτή ουρά». Τα πουλιά αυτά δεν είναι απειλούμενα και είναι συνήθως περαστικά από τη χώρα μας. «Ξεκινούν από την υποσαχάρια Αφρική» ειδικά για τα σταβλοχελιδόνα γνωρίζουμε ότι ξεκινούν ακόμη και από τη Νότια Αφρική και μεταναστεύουν στη βόρεια Ευρώπη, έως τη Ρωσία και τη νότια Φινλανδία. Είναι άτυχα που βρέθηκαν σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες, οι οποίες ευτυχώς ήδη υποχωρούν».

ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΩΡΕΑΝ

**ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ
ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

500+ ΒΙΒΛΙΑ

**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ, ΠΑΙΔΙΚΑ, ΠΟΙΗΣΗΣ**

ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

Πολιτιστικό Ίδρυμα
Τράπεζας Κύπρου

European
University Cyprus
LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Logicom

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Προοπτικές για τουρισμό της Κύπρου ελέω πανδημίας

Διοργανωτές ταξιδιών στρέφονται σε χώρες του ευρωπαϊκού νότου βλέποντας μεγάλες ευκαιρίες για την επόμενη διετία

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Με ένα μεγάλο τμήμα της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης να βρίσκεται σε διαδικασία σταδιακής άρσης των περιορισμών, σε πολίτες και επιχειρήσεις, η διεθνής αγορά παροχής υπηρεσιών έχει στρέψει την προσοχή της στην επόμενη μέρα, σε μια προσπάθεια να εξισορροπήσει τις οικονομικές επιπτώσεις από την πανδημία και να σχεδιάσει το πλάνο δράσης των επόμενων ετών. Ο τομέας διοργάνωσης ταξιδιών, ο οποίος έχει πληγεί από την πανδημία, βρίσκεται σε διαδικασία ανασυγκρότησης και αντιμετώπισης, έχοντας ως σύμμαχο τις θετικές προοπτικές που καταγράφονται σε ένα σημαντικό κομμάτι του ευρωπαϊκού νότου, τουριστικό προορισμό για εκατομμύρια ευρωπαίους πολίτες.

Με δεδομένη την εικόνα που παρουσιάζουν, από πλευράς πανδημίας, παραδοσιακοί προορισμοί όπως Ισπανία, Γαλλία αλλά και η Ιταλία, η προσοχή των μεγάλων tour operators στρέφεται στη νοτιοανατολική Μεσόγειο και σε χώρες που παρουσιάζουν θετικές επιδόσεις στην αναχαίτηση της πανδημίας. Κύπρος, Ελλάδα και Μάλτα βρίσκονται στη σφαίρα ενδιαφέροντος μεγάλων οργανωτών ταξιδιών, οι οποίοι βλέπουν για τα επόμενα δυο χρόνια τεράστιες προοπτικές ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος. Οι τρεις μεσογειακές χώρες – προορισμοί, εκ των πραγμάτων θα κληθούν να απορροφήσουν την διαφαινόμενη αυξημένη ζήτηση τουριστικών πακέτων έως και το 2022. Μια προοπτική που έχει προκαλέσει ήδη

κινητικότητα στο παρασκήνιο και που εν πολλοίς, όπως εκτιμάται, είναι σε θέση να καλύψει τις ζημιές της φετινής περιόδου.

Οι κινήσεις

Με άγνωστο το χρόνο ανοίγματος του τουριστικού τομέα της Κύπρου, και η προσοχή του επιχειρηματικού κόσμου φαίνεται να στρέφεται στις επόμενες δυο χρό-

Η πανδημία του κορωνοϊού αλλά και τα αυστηρά μέτρα προστασίας από τις συναθροίσεις φαίνεται πως θα επηρεάσουν και το εγχώριο τουριστικό προφίλ με στροφή προς μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, αλλά και ανεξάρτητες επαύλεις με χαμηλό υγειονομικό ρίσκο.

νιές. Στρατηγική στόχευση που συμβαδίζει με τις τάσεις των μεγάλων διοργανωτών ταξιδιών οι οποίοι παρουσιάζονται να έχουν καταρτίσει λίστα χωρών, του ευρωπαϊκού νότου (Κύπρος, Ελλάδα, Μάλτα) οι οποίες εμφανίζονται ως ο πυρήνας τουριστικών προορισμών για το 2021 – 2022. Μάλιστα όπως πληροφορείται η «Κ», μεγάλοι tour operators φαίνεται να πραγματοποιούν ήδη επαφές σε πολιτικό

και επιχειρηματικό επίπεδο προκειμένου να προγραμματίσουν και να κλείσουν τα τουριστικά πακέτα για τα επόμενα δυο χρόνια. Μια διαδικασία που δίνει προοπτικές και που σε μεγάλο βαθμό εκτονώνει το γενικότερο κλίμα ανησυχίας που προκαλεί στον οικονομικό τομέα η πανδημία.

Το πλάνο του υφυπουργείου

Στην επόμενη μέρα άρσης των περιορισμών και στο τουριστικό προϊόν, το Υφυπουργείο Τουρισμού φαίνεται να επεξεργάζεται πλάνο δράσης που σε συνδυασμό με τις μακροπρόθεσμες προοπτικές θα μειώσει τις επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία για το 2020. Λαμβάνοντας ως αφετηρία τις εκτιμήσεις άρσης των περιορισμών στο μέσο του καλοκαιριού, η προσοχή στρέφεται στους μήνες Ιούλιο ως Νοέμβριο με ενδεχόμενη επιμήκυνση των εργασιών κατά ένα μήνα. Στα πλάνα που φαίνεται να έχουν ετοιμασθεί, ο πήχης έχει τοποθετηθεί στην έλευση του 30% των τουριστών που επέλεξαν την Κύπρο κατά την περσινή χρονιά. Με βάση το 30% που θεωρείται εφικτός στόχος, οτιδήποτε περισσότερο θα θεωρηθεί επιτυχία, υπό τις παρούσες παγκόσμιες συνθήκες. Στα πλάνα που καταστρώνονται σκέψεις υπάρχουν για διακρατικές συμφωνίες με χώρες χαμηλού υγειονομικού ρίσκου. Τέτοιες χώρες εμφανίζονται να είναι οι γειτονικό Ισραήλ, η Ρωσία, η Βόρεια Ευρώπη (Δανία, Σουηδία, Φιλανδία, Νορβηγία) η Γερμανία που τα στοιχεία δείχνουν πως αντιμετωπίζει με επιτυχία τον ιό. Από την εξίσωση απουσιάζει η Βρετανία, παραδο-

Κύπρος, Ελλάδα και Μάλτα συμπεριλαμβάνονται στη λίστα των tour operators ως οι χώρες τουριστικού προορισμού με τεράστιες προοπτικές για τα επόμενα δυο χρόνια. Σε ό,τι αφορά την Κύπρο φαίνεται πως στο παρασκήνιο έχουν ξεκινήσει επαφές με προοπτική πώλησης τουριστικών πακέτων για το 2021-2022.

σιακή τουριστική αγορά για την Κύπρο, η οποία λόγω της επιδημιολογικής εικόνας θεωρείται ως «καμένη» αγορά τουλάχιστον για τη φετινή περίοδο.

Συμφωνίες

Στο πρακτικό κομμάτι προσέλκυσης τουριστών, σκέψεις γίνονται για συμφωνίες με τις χώρες αυτές που θα καλύπτουν τις προϋποθέσεις που αναμένεται να τεθούν, μετά την άρση των απαγορεύσεων στις αεροπορικές πτήσεις. Μια ενδεχόμενη συμφωνία θα αφορά την προμήθεια υγειονομικών διαβατηρίων, στους επιβάτες 48 ώρες πριν από το προγραμματισμένο ταξίδι. Οι δυνατότητες που έχουν οι χώρες αυτές στο κομμάτι των μαζικών αναλύσεων σε ημερήσια βάση, υποβοηθώντας τη διοργάνωση ταξιδιών από την κεντρική και βόρεια Ευρώπη.

Το νέο προφίλ

Βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα η επιδημία του κορωνοϊού καθώς και το αυστηρό πλαίσιο κανόνων προστασίας του πληθυσμού, θεωρείται βέβαιο που θα μεταβάλει και το εγχώριο τουριστικό προφίλ. Όπως εκτιμούν

παράγοντες του τουριστικού προϊόντος, εντός και εκτός Κύπρου, οι τουρίστες θα κάνουν στροφή στις επιλογές τουριστικών μονάδων προκειμένου να αποφύγουν τις συναθροίσεις. Σε μια τέτοια περίπτωση οι πρώτες εκτιμήσεις δείχνουν πως το τουριστικό προϊόν με προοπτικές και κέρδος θα είναι μικρές ξενοδοχειακές μονάδες και ανεξάρτητες επαύλεις, επιλογές με χαμηλό υγειονομικό ρίσκο όπως λέγεται.

Για το 2020

Στο εσωτερικό η στόχευση της ξενοδοχειακής βιομηχανίας στρέφεται προς την εγχώρια τουριστική αγορά σε μια προσπάθεια να κεφαλαιοποιήσει το ρευστό τοπίο στα ταξίδια κυπρίων κατά την καλοκαιρινή περίοδο, σε γειτονικούς προορισμούς. Στη λογική αυτή οι επιχειρηματίες στον τουρισμό επικεντρώνονται στην ανάπτυξη μιας δυναμικής εκστρατείας με στόχευση στο εσωτερικό. Στην προσπάθεια αυτή θέτουν επί τάπητος, την κρατική συνδρομή με το Υφυπουργείο Τουρισμού να αναλαμβάνει την διαφημιστική εκστρατεία με παράλληλη εκπόνηση ειδικών σχεδίων κοινωνικού τουρισμού με την

επικορήγηση 7ημερων διακοπών σε ξενοδοχεία. Ένα άλλο ζήτημα που φαίνεται να προβληματίζει τους επιχειρηματίες, είναι ο κύκλος εργασιών των ξενοδοχείων που θα επαναλειτούργησουν. Ένα θέμα του τίθεται ως αίτημα είναι η παράταση του υφιστάμενου Σχεδίου Αναστολών Απασχόλησης τόσο στις περιπτώσεις ολικών όσο και μερικών αναστολών λειτουργίας.

Οικονομική στήριξη

Προς αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας, οι ξενοδόχοι ζητούν την παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων για προπληρωμές που έγιναν προς τα ξενοδοχεία, μείωση του ΦΠΑ στο 5%, αναστολή πληρωμών ΦΠΑ και άλλων εισφορών, φορολογιών και τελών, τουλάχιστον μέχρι τέλος του χρόνου, παροχή κυβερνητικών εγγυήσεων προς τις τράπεζες για παραχώρηση χαμηλότοκων δανείων. Σε μια προσπάθεια αύξησης των ελέγχων για ασφάλεια των τουριστών, ζητείται από την κυβέρνηση να καθιερώσει εγχειρίδιο με τις διαδικασίες εκείνες για διασφάλιση της ασφάλειας και υγείας τόσο των πελατών τους, όσο και του προσωπικού.

Διχογνωμίες για το άνοιγμα κομμωτηρίων

Διαφορετικές οι εκτιμήσεις των ειδικών, ενώ οι κομμωτές τονίζουν ότι πληρώνουν μεγάλο κόστος

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Διαφορετικές απόψεις στο θέμα της επαναλειτουργίας των κομμωτηρίων διατύπωσαν επιδημιολόγοι κατά τη συζήτηση της σταδιακής άρσης των μέτρων. Ακουστήκαν φωνές υπέρ της επαναλειτουργίας κομμωτηρίων και κουρείων κατά την πρώτη φάση των χαλαρώσεων, αλλά και άλλες που τοποθετούσαν το άνοιγμα των υπηρεσιών αυτών στη δεύτερη φάση. Σύμφωνα με το έγγραφο που δημοσιεύει σήμερα η «Κ», η άποψη που επικράτησε ήταν η δεύτερη. Ομογνωμία φαίνεται να υπήρξε στο άνοιγμα κατά την πρώτη φάση άλλων επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, η επιστημονική ομάδα έχει καταλήξει στο ότι εργοτάξια και μικροελαίες επιχειρήσεις όπως καταστήματα ένδυσης και υπόδησης ανοίξουν στην πρώτη φάση.

Ωστόσο, τα καταστήματα που βρίσκονται σε εμπορικά κέντρα (malls) θα παραμείνουν κλειστά. Η φιλοσοφία που επικράτησε είναι ότι όλες οι εργασίες που μπορούν να διεξαχθούν σε υπαίθριους χώρους και οι επιχειρήσεις με ελάχιστο αριθμό ατόμων, θα δούν πρώτες την πόρτα εξόδου από το lockdown. Κύρια προϋπόθεση, φυσικά, είναι η αποστασιοποίηση και η λήψη προληπτικών μέτρων όπως η μάσκα.

Κομμωτήρια και κουρεία

Η ημερομηνία λειτουργίας των κομμωτηρίων και των κουρείων διαχασε όπως προαναφέρθηκε τους επιδημιολόγους.

Το μέλος της Επιστημονικής

Συμβουλευτικής Επιτροπής στο Υπουργείο Υγείας, Πέτρος Καραγιάννης, τόνισε ότι δεν θα πρέπει τα κομμωτήρια και τα κουρεία ν' ανοίξουν στην πρώτη φάση, καθώς η επαφή σ' αυτούς τους χώρους θα είναι στενή για παρατεταμένη χρονική περίοδο. «Θεωρώ ότι θα πρέπει ν' ανοίξουν στον δεύτερο γύρο της χαλάρωσης των μέτρων»,

Περιπτώσεις παρανομίας από ορισμένους κομμωτές οι οποίοι δέχονται πελάτες κατ' οίκον έχουν καταγγεληθεί στην Αστυνομία αλλά η διερεύνησή τους είναι πολύ δύσκολη.

πρόσθεσε ο κ. Καραγιάννης. Ο καθηγητής Μοριακής Ιολογίας Δεόντιος Κωστίρης διατύπωσε αντίθετη άποψη αναφέροντας ότι θεωρεί ότι δεν είναι ριψοκίνδυνο ν' ανοίξουν αρχές Μαΐου τα κομμωτήρια και τα κουρεία. «Αφορούν χώρους με συνάθροιση λίγων ατόμων και μπορούν να διατηρούν απόσταση μεταξύ τους ή να φορούν μάσκες», πρόσθεσε. Όταν ανοίξουν κομμωτήρια και κουρεία θα λειτουργήσουν μόνο με ραντεβού.

Κραυγή απόγνωσης

Πάντως, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Εγγραφής Κομμωτών και Κουρέων Κύπρου, Σταύρος Δημη-

τρίου, δηλώνει στην «Κ» ότι τα κομμωτήρια και τα κουρεία θα πρέπει ν' ανοίξουν στις 4 Μαΐου. Αυτό θεωρείται, όπως τονίζει ο ίδιος, επιβεβλημένο καθώς τα οικονομικά ζητήματα τα οποία προκύπτουν είναι αρκετά. Όπως προσθέτει ο κ. Δημητρίου τα ενοίκια και τα έξοδα τρέχουν χωρίς να υπάρχουν εισπράξεις. Αρκετοί κομμωτές, όπως σημειώνει, βρίσκονται σε απόγνωση. «Ειδικά σε ό,τι αφορά στα ενοίκια, σίγουρα δεν θα πρέπει να επωμιστούμε μόνο εμείς αυτό το βάρος. Δεν λέμε να μην πληρώσουμε τίποτα, ωστόσο, θα πρέπει να υπάρξει βοήθεια από το κράτος», δηλώνει ο κ. Δημητρίου.

Το Συμβούλιο βρίσκεται σε άμεση επαφή με το Υπουργείο Υγείας, ενώ έχουν προταθεί συγκεκριμένα μέτρα προστασίας και υγιεινής για τους εργαζόμενους και τους πελάτες, όπως η χρήση масκών, γαντιών, η συχνή απολύμανση των χώρων και η τήρηση των αποστάσεων.

Ορισμένοι παρανομούν...

Στο μεταξύ, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ορισμένοι κομμωτές παρανομούν παρέχοντας υπηρεσίες στα σπίτια τους. Κληθείς να σχολιάσει τις συγκεκριμένες αναφορές ο κ. Δημητρίου ανέφερε ότι αυτό συμβαίνει, αλλά πρόκειται για μεμονωμένες περιπτώσεις. Μάλιστα, το Συμβούλιο Εγγραφής έχει προβεί σε συστάσεις ενώ έχει ενημερώσει και την Αστυνομία, η οποία, ωστόσο, δεν μπορεί εύκολα να εισέλθει σε μια οικία εάν δεν κατέχει το απαραίτητο δικαστικό ένταλμα.

Το συμβούλιο των κομμωτών έχει προτείνει συγκεκριμένα μέτρα προστασίας και υγιεινής για τους εργαζόμενους και τους πελάτες, όπως η χρήση масκών, γαντιών, η συχνή απολύμανση των χώρων και η τήρηση των αποστάσεων.

Στη δεύτερη φάση η λειτουργία των εστιατορίων

Σε ό,τι αφορά στα εστιατόρια, ο προσανατολισμός είναι ν' ανοίξουν στη δεύτερη φάση της άρσης των μέτρων. Όπως αναφέρει ο κ. Καραγιάννης, δεν θα ήταν φρόνιμο ν' ανοίξουν στον πρώτο γύρο της άρσης μέτρων λόγω του αριθμού των ατόμων στους συγκεκριμένους χώρους. Ο ίδιος θεωρεί ότι αυτό θα γίνει πιθανότατα τέλος Μαΐου. «Ωστόσο, θα πρέπει ν' ανοίξουν υπό προϋποθέσεις, δηλαδή απόσταση μεταξύ των τραπεζιών, ή αρκικά, όριο στον αριθμό των πελατών που θα αυξάνεται σταδιακά», προσθέτει. Στο ίδιο μήκος κύματος

κινείται και ο κ. Κωστίρης. «Τα εστιατόρια και οι καφετέριες δεν θα ήταν καλό ν' ανοίξουν στην πρώτη φάση, λόγω της συνάθροισης πολλών ατόμων. Εκτός εάν μπορεί να εφαρμοστεί και η ιδέα του take-away», υπογραμμίζει ο ίδιος.

15 ημέρες μετά

Για τις επόμενες δύο εβδομάδες μετά το restart, η κατάσταση θα τεθεί υπό στενή παρακολούθηση. Αν όλα πάνουν καλώς, θ' ακολουθήσει το άνοιγμα κι άλλων επιχειρήσεων. Να σημειωθεί ότι η δεύτερη φάση της χαλάρωσης των μέτρων

αναμένεται να γίνει 15 ημέρες αργότερα από την ημέρα που θα αποφασιστεί η σταδιακή άρση των μέτρων. Όλα θα εξαρτηθούν από τον αριθμό των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων αλλά και τον δείκτη μεταδοτικότητας R0 ο οποίος θα πρέπει να πλησιάζει στο 0 - 0,1, που θα ισχύσουν μέχρι την Τρίτη (28/4), οπότε και η επιστημονική ομάδα θα παρουσιάσει την πρότασή της στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την αρμόδια διυπουργική επιτροπή. Οι τελικές αποφάσεις θα ληφθούν την Τετάρτη (29/4) από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Υπολογισμούς για προβλέψεις κάνουν οι τράπεζες

Το νομοσχέδιο για τα δάνεια με τις κρατικές εγγυήσεις θα καθορίσει το ύψος τους

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ενώ οι κυπριακές τράπεζες είχαν φαινομενικά τελειώσει με καθε- χρονικό «φόρτωμα» προβλέψεων από το 2013 για τα μη εξυπηρετού- μενα δάνειά τους, η κρίση του κο- ρωνοϊού θα τις αναγκάσει να επα- ναρχίσουν αυτή τη διαδικασία. Την Τετάρτη, η μεγάλη τράπεζα της Ιταλίας, UniCredit σε μια προ- σπάθεια ελαχιστοποίησης των πλά- γματος που θα δεχθεί από την κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού, «φόρτωσε» προβλέψεις για μη εξυ- πηρετούμενα δάνεια που θα προ- κύψουν ύψους 900 εκατομμυρίων ευρώ. Μέχρι στιγμής η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ή ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) δεν έχουν ανακοινώσει ότι οι ευρωπαϊ- κές τράπεζες θα πρέπει να προχω- ρήσουν σε οποιεσδήποτε προβλέ- ψεις.

Αντιθέτως, έχουν δώσει και επο- πτικές χαλαρώσεις μέχρι το τέλος του 2020. Έτσι, η κάθε μία πράττει αναλόγως του επιχειρησιακού της πλάνου και αξιολόγησης του ρίσκου πάνω στα δάνεια λόγω της πανδη- μίας. Το σενάριο της UniCredit δεί- χνει συρρίκνωση της οικονομίας της ευρωζώνης κατά 13% για το 2020 και βάσει αυτού «φόρτωσε» τα 900 εκατ. ευρώ προβλέψεων. Για να γυρίσουμε στα εντός της

Κύπρου δεδομένα, όπως η ιταλική κυβέρνηση προσπαθεί να μειώσει το μέγεθος του όποιου πλήγματος μέσω της διοχέτευσης 200 δισε- κατομμυρίων ευρώ προς τις επι- χειρήσεις με κυβερνητικές εγγυή- σεις, αντίστοιχο νομοσχέδιο εκ- κρεμεί και στην Κύπρο για 2 δισ. ευρώ. Ποια τα πλάνα όμως των κυ-

Το σενάριο της UniCre- dit δείχνει συρρίκνωση της οικονομίας της ευ- ρωζώνης κατά 13% για το 2020 και βάσει αυτού «φόρτωσε» τα 900 εκατ. ευρώ.

πριακών τραπεζών λόγω του κο- ρωνοϊού σε αυτόν τον τομέα, δη- λαδή στο ύψος ή την ύπαρξη των προβλέψεων; Τραπεζικές πηγές ανέφεραν στην «Κ» πως οι κυπρια- κές τράπεζες αν και δεν έχουν να ανησυχούν για δάνεια τα οποία δεν πληρώνονται μέχρι το τέλος του 2020 αφού υπάρχει το «μορα- τήρισμα» δόσεων, ωστόσο για το 2021 και εντεύθεν προετοιμάζονται καταλλήλως. Όπως σημείωσαν, ήδη έχουν προχωρήσει σε τρία σε-

νάρια για το ύψος των προβλέψεων που θα χρειαστεί να βάλουν και εξαρτώνται σχετικά με το αν το νομοσχέδιο των κυβερνητικών ψη- φιστεί και ποια καταληκτική μορφή θα έχει. Όπως και να έχει, οι τρά- πεζες θα κληθούν στους επόμενους μήνες να προχωρήσουν σε δανει- σμό προς τις κυπριακές επιχειρή- σεις. Το πώς θα δοθεί όμως αυτός ο δανεισμός, σταθμίζεται από το νομοσχέδιο που αναπροσαρμόζεται από το Υπουργείο Οικονομικών. Αν και δεν είναι εις θέση ακόμα να αποκαλύψουν – υπολογίσουν τις προβλέψεις που θα βάλουν για τα δάνεια που θα παραχωρηθούν στο επόμενο διάστημα, αλλάζουν πλήρως τα δεδομένα σε τρεις πε- ριπτώσεις. Άλλο ύψος προβλέψεων θα γίνει αν τα δάνεια που θα δοθούν προς τις επιχειρήσεις θα έχουν κρατικές εγγυήσεις, άλλο ύψος αν δεν θα υπάρξει τέτοιο Σχέδιο, άρα και θα πρέπει να δοθεί δανεισμός με στήριξη μόνο από την τράπεζα και άλλο αν θα υπάρξει Σχέδιο «υβρίδιο» στο οποίο θα υπάρχει και απευθείας στήριξη από το κρά- τος και από τράπεζες. Κάθε δάνειο η τράπεζα το λογίζει ως ένα ομόλογο και άρα και λογίζει την αξία του. Όταν αναμένει πως η αξία του θα είναι μικρότερη σε σύγκριση με την προηγούμενη φορά που το υπολόγισε, τότε αυτό το ποσό (πν-

Μέχρι στιγμής η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ή ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) δεν έχουν ανακοινώσει πως οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν σε οποιεσδήποτε προβλέψεις.

μιά) θα μπει ως πρόβλεψη. Οι κυ- πριακές τράπεζες είχαν από τα μέσα του 2018 κέρδη, άρα και θα έχουν τη δυνατότητα να προχω- ρήσουν σε τέτοιες κινήσεις.

Συνοψίζοντας, μέχρι την ολο- κλήρωση του 2020 θα δούμε κυ- πριακές τράπεζες να μπαίνουν στη διαδικασία αύξησης των προβλέ- ψιών τους ενόψει του 2021, βασι- σμένες στις οικονομικές δυσκολίες που θα υπάρξουν, του μακροοικο- νομικού μοντέλου και του νομο- σχεδίου που θα ψηφιστεί ή όχι.

Τι λένε οι ευρωπαίοι

Πηγές από Φρανκφούρτη, κλη- θείσες να σχολιάσουν το «φόρτω- μα» των προβλέψεων από την Uni- Credit και αν έχει δοθεί αντίστοιχο μήνυμα στις κυπριακές τράπεζες, απάντησαν πως δεν υπάρχει κάποια

συγκεκριμένη γραμμή και ότι για την ώρα η κάθε μία προχωρά με τη δική της πρωτοβουλία. Οι τρά- πεζες είναι γεγονός πως έχουν λάβει από ΕΚΤ και ΚΤΚ αρκετές χαλαρώ- σεις από τις αρχές από το Μάρτιο, αρχίζοντας πρώτα με το μορατό- ρισμο δόσεων για να διευκολυνθούν οι πολίτες που έχουν ανάγκη. Βάσει αυτού του σχεδίου, γίνεται παύση πληρωμών και δεν λογίζονται ως μη εξυπηρετούμενα τα δάνεια που επιλέγει ο δανειολήπτης να μην πληρώσει. Επίσης, τους έχει δοθεί περιθώριο ώστε να καθυστερήσουν την έκδοση των οικονομικών τους αποτελεσμάτων για το 2020, ενώ η ΕΚΤ, υποστηρίζοντας την από- φασή της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής να αναβάλει τη δοκιμασία «stresstest» στο σύνολο της Ε.Ε. για το 2020, αποφάσισε και αυτή

με τη σειρά της να επεκτείνει την αναβολή σε όλες τις τράπεζες που υπόκεινται στο «stresstest» για το 2020. Την ίδια ώρα, σε συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα της Κύ- πρου, αποφασίστηκε απελευθέρω- ση πρόσθετων κεφαλαίων ύψους 90 εκατομμυρίων ευρώ περίπου, ως μέτρο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας για το 2021. Η απελευθέρωση των κεφαλαίων αυτών, θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις τράπεζες για την απορρόφηση δυνητικών ζημιών τους και για τη χρηματο- δότηση σε πολλαπλάσιο βαθμό των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Οι κυπριακές τράπεζες θα κληθούν να ισορροπήσουν μεταξύ των χα- λαρώσεων και των εποπτικών απαι- τήσεων που θα έρθουν μετά τη λήξη της πανδημίας.

michaelkyprianou
& Co. LLC

Ο συνεταιρος Σάββας Σαββίδης αναγνωρίστηκε ως 'Leading Lawyer' στον τομέα του Δικαίου της Ακίνητης Περιουσίας και Κατασκευών από την τελευταία έκδοση του 'Legal 500'. Στη φωτογραφία παραλαμβάνει από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας το Βραβείο Εξαγωγών Υπηρεσιών του ΚΕΒΕ, στις 7 Μαρτίου 2019.

Η Michael Kyprianou & Co LLC αναγνωρίζεται διεθνώς ως κορυφαία δικηγορική εταιρεία από το Legal 500

Η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει η δικηγορική εταιρεία Michael Kyprianou & Co LLC αναγνωρίστηκε και φέτος από την έγκριτη διεθνή έκδοση νομικών υπηρεσιών Legal 500.

Η Michael Kyprianou & Co LLC είχε την τιμή να τύχει αναγνώρισης σε σχέση με όλους τους τομείς υπηρεσιών που προσφέρει.

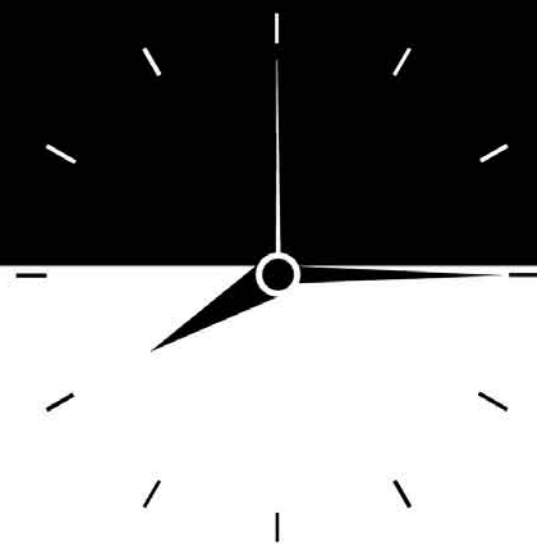
Επίσης, συνολικά 11 δικηγόροι της εταιρείας έχουν τύχει ονομαστικής αναγνώρισης για τις υπη- ρεσίες που προσφέρουν. Οι Μενέλαος Κυπριανού, Σάββας Σαββίδης και Μαρίνα Χατζησωτηρίου έχουν αναγνωρισθεί ως 'Leading Lawyers' στους τομείς τους. Οι Λάμπρος Σωτηρίου και Τώνια Αντωνίου έλαβαν ειδική αναγνώριση για τις εξαιρετικές υπη- ρεσίες που προσφέρουν στους πελάτες τους στον τομέα του Εταιρικού Δικαίου και στον τομέα του Τραπεζικού Δικαίου και Χρηματοδοτήσεων (Banking and Finance Law) αντίστοιχως. Οι Ιωάννα Σολωμού,

Έσμη Παλάς, Λορένα Χαραλάμπους και Κωνσταντίνα Ζαντήρα κατατάχθηκαν στην ιδιαίτερα τιμητική κατηγορία των 'Rising Stars' ενώ ιδιαίτερη μνεία έγινε για τις προοπτικές των νεότερων δικηγόρων της εταιρείας μας Κυριάκου Κωνσταντίνου και Άγη Χαραλάμπους.

Το Legal 500 αναγνώρισε επίσης τις υπηρεσίες που προσφέρει το δικαστηριακό τμήμα της εταιρείας μας στην Ελλάδα (με γραφεία στην Αθήνα και Θεσ- σαλονίκη). Αυτό καθιστά την Michael Kyprianou and Co LLC ως τη μοναδική κυπριακή εταιρεία που αναγνωρίζεται από το Legal 500 για υπηρεσίες που προσφέρει εκτός συνόρων. Με την παρούσα θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους δικηγόρους μας για την πιο πάνω επιτυχία και να επαναλάβουμε προς τους ντόπιους και ξένους πελάτες μας τη δέ- σμευση μας ότι θα συνεχίσουμε να παρέχουμε προς αυτούς υπηρεσίες ποιότητας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΘΕΡΙΝΟ ΩΡΑΡΙΟ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Ώρες εξυπηρέτησης κοινού από **4 Μαΐου 2020**

ΔΕΥΤΕΡΑ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
08:15 - 13:30

Για εύκολη 24/7 εξυπηρέτηση, κάντε τις συναλλαγές σας μέσω του Online Banking & ATM.

Για εγγραφή στο Online Banking επισκεφτείτε το
www.hellenicbank.com/connect

Κάθε μήνας πλήρους lockdown μειώνει το ΑΕΠ κατά 3%

Η πανδημία θα έχει μικρότερη επίπτωση στο δεύτερο εξάμηνο - Η ανάκαμψη θα είναι τύπου «tick-mark»

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τη θέση ότι οι τομείς της κυπριακής οικονομίας που αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο από την κρίση του κορωνοϊού είναι η φιλοξενία (ξενοδοχεία και εστίαση), το λιανικό εμπόριο (εξαιρουμένου του εμπορίου τροφίμων), οι μεταφορές (ναυτιλία) και η μεταποίηση εκφράζει ο επικεφαλής οικονομολόγος της Ελληνικής Τράπεζας και μέλος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου (ΣΟΑΚ), Δρ Ανδρέας Ασισιώτης.

Σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Δρ Ασισιώτης επισημαίνει πως, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, η οικονομία αναμένεται να επιστρέψει στο ΑΕΠ προ του κορωνοϊού μέσα σε λιγότερο από δύο χρόνια μετά την ύφεση. Εξηγεί πως η ανάκαμψη αναμένεται να είναι τύπου «tick-mark», δηλαδή η απότομη συρρίκνωση θα ακολουθηθεί από ένα προοδευτικό αλλά βραδύτερο ρυθμό ανάκαμψης, ξεπερνώντας το επίπεδο του ΑΕΠ πριν από τον κορωνοϊό, στις αρχές του 2022.

- Το ότι θα «κτυπηθεί» η κυπριακή οικονομία είναι πλέον δεδομένο. Πόση θα είναι η ύφεση για το 2020 και τι θα σημαίνει για τον Κύπριο πολίτη;

- Σε κάθε κρίση όλοι οι οικονομολόγοι (και μη), τείνουμε να συζητούμε και να αναλύουμε ποιο θα είναι το μέγεθος της ύφεσης με στόχο την κατανόηση του προβλήματος ώστε να προσφερθούν συστάσεις οικονομικής πολιτικής. Ωστόσο, η συζήτηση γύρω από το μέγεθος της κρίσης δεν εξυπηρετεί και τόσο. Είτε η ετήσια μείωση στο ΑΕΠ είναι 5% είτε 6% ή 7%, η πληροφόρηση αυτή δεν συμβάλλει στην ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος που αφορά τη διάρκεια της κρίσης και τις επιπτώσεις της. Αυτό που θα ωφελούσε είναι η κατανόηση των επιπτώσεων της κρίσης και η εξεύρεση των πολιτικών (ή των κυβερνητικών δράσεων) που θα οδηγήσουν στην όσο το δυνατό ταχύτερη έξοδο από αυτήν.

Το κλειδί δηλαδή βρίσκεται στη μείωση της διάρκειας της κρίσης για την όσο το δυνατό λιγότερη ζημιά στην παραγωγική βάση. Η πανδημία του Covid-19, όντως, θα έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Η Κύπρος όμως αντιμετωπίζει αυτή την κρίση από μια πολύ ισχυρή θέση στον οικονομικό της κύκλο. Η συνολική έκταση και διάρκεια των οικονομικών επιπτώσεων είναι αβέβαιες, όμως, αναμένεται να είναι προσωρινές. Δεδομένων αυτής της αβεβαιότητας η δημιουργία ξεχωριστών μακροοικονομικών σε-

ναρίων είναι επιτακτική. Παρόλα αυτά, εν προκειμένω θα αναφερθώ στο βασικό σενάριο που αναμένω με την προϋπόθεση ότι η επανεκκίνηση της οικονομίας θα ξεκινήσει στις αρχές/μέσα Μαΐου.

Η εκτίμηση βασίζεται στην επίπτωση που επιφέρει ο κάθε μήνας «lockdown» στην οικονομική δραστηριότητα και ισοδυναμεί με 3% του ΑΕΠ. Χρησιμοποιώντας πολύ απλούς όρους, μία εβδομάδα «πλήρους» lockdown, δηλαδή μηδενική οικονομική δραστηριότητα για μία εβδομάδα, μειώνει το ετήσιο ΑΕΠ κατά περίπου 2% (1 στις 52 εβδομάδες). Η σημερινή οικονομική δραστηριότητα υπολειπόμενη, όμως δεν έχει σταματήσει εντελώς. Η δραστηριότητα σε ορισμένους

Από τους παραδοσιακούς τομείς, ο κατασκευαστικός θα αναλάβει να σκλώσει μεγάλο βάρος προς την πορεία ανάκαμψης της οικονομίας, ενώ από τους σύγχρονους, αυτός της ψηφιακής τεχνολογίας.

τομείς όπως η δημόσια διοίκηση, η εκπαίδευση και η υγεία (> 20% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ) της οικονομικής δραστηριότητας), οι επαγγελματικές δραστηριότητες και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (περίπου 20% της ΑΠΑ της οικονομικής δραστηριότητας), η εννήμευση και επικοινωνία και οι έμποροι τροφίμων, πιθανότατα εξακολουθούν να λειτουργούν όχι πολύ πιο κάτω από τα «κανονικά» τους επίπεδα, ενώ εξακολουθούν να λειτουργούν σε κάποιο χαμηλότερο βαθμό η μεταποίηση, οι μεταφορές (λόγω του ηλεκτρονικού εμπορίου) και η αποθήκευση. Επίσης, κάποιοι τομείς όπως η διαχείριση ακίνητης περιουσίας συνεχίζουν να συνεισφέρουν μέσω του υπολογισμού των τεκμαρτών ενουκίων. Το lockdown μπορεί να σημαίνει ότι η δραστηριότητα εκτελείται περίπου 40% κάτω από το κανονικό της επίπεδο. Σε πολύ απλούς όρους, μπορούμε να πούμε ότι μία εβδομάδα lockdown θα μειώσει το ΑΕΠ κατά 0,8%, ενώ 4 εβδομάδες κατά περίπου 3%.

Τα σενάρια των επιπτώσεων - Ποια είναι τα σενάρια των οικονομικών επιπτώσεων;

- Στο βασικό σενάριο, η πανδημία αναμένεται να έχει σημαντική αρνητική οικονομική επίπτωση

στο πρώτο εξάμηνο του έτους, και μικρότερη επίπτωση στο δεύτερο εξάμηνο. Η κυπριακή οικονομία αναμένεται να αρχίσει να ανακάμπτει κατά το 4ο τρίμηνο του 2020. Τότε αναμένεται ότι θα επιστρέψει η εμπιστοσύνη, εκτονώνοντας την συσσωρευμένη ζήτηση, τη ζήτηση δηλαδή που δεν μπορούσε να εκπληρωθεί με αγορές κατά τη διάρκεια των μέτρων. Το δεύτερο τρίμηνο του έτους η συρρίκνωση εκτιμάται ότι θα είναι πρωτόγνωρη, γύρω στο -10%, ενώ για όλη τη χρονιά η συρρίκνωση του ΑΕΠ αναμένεται να περιοριστεί στο -5%. Αυτό καθώς η οικονομική δραστηριότητα θα ανεβάσει ρυθμούς το 4ο τρίμηνο, μετρίζοντας το ποσοστό συρρίκνωσης για όλο το 2020 (λαμβάνοντας επίσης υπόψη τη θετική επίδοση των πρώτων δύο μηνών του έτους).

Ενδεικτικά, και για σκοπούς σύγκρισης (benchmarking), το πρώτο τρίμηνο της κρίσης του 2013, η οικονομία είχε συρρικνωθεί γύρω στο -7,5%, συνεχίζοντας όμως στους ίδιους ρυθμούς για διαδοχικά τρίμηνα. Πάντα με βάση το βασικό σενάριο, η οικονομία αναμένεται να επιστρέψει στο ΑΕΠ προ του κορωνοϊού μέσα σε λιγότερο από δύο χρόνια μετά την ύφεση. Η ανάκαμψη αναμένεται να είναι τύπου «tick-mark», δηλαδή η απότομη συρρίκνωση θα ακολουθηθεί από ένα προοδευτικό αλλά βραδύτερο ρυθμό ανάκαμψης, ξεπερνώντας το επίπεδο του ΑΕΠ πριν από τον κορωνοϊό, στις αρχές του 2022.

Τα δημοσιονομικά μέτρα που έχουν υιοθετηθεί για μετριασμό των οικονομικών συνεπειών από τα περιοριστικά μέτρα, είναι μεν δαπανηρά, αλλά επιβαλλόμενα ώστε το σοβαρό βραχυχρόνιο πρόβλημα που παρουσιάζεται σήμερα να μην εξελιχθεί σε μακροχρόνιο. Τα οικονομικά αυτά μέτρα ορθά στοχεύουν στη διατήρηση των συντελεστών παραγωγής και ιδιαίτερα την απασχόληση. Κατά την άποψή μου, αυτή η κρίση θα είναι «μοναδική», καθώς η συρρίκνωση του ΑΕΠ δεν συνοδεύεται με αντίστοιχη μείωση του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος. Τα μέτρα που λαμβάνονται για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας, αποσκοπούν ακριβώς στη διατήρηση των συντελεστών παραγωγής και ιδιαίτερα της απασχόλησης. Η στήριξη προέρχεται από τη μια «βάζοντας χρήματα στην τσέπη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων», μέσω επιδομάτων, και από την άλλη «βγαδόντας λιγότερα χρήματα από την τσέπη τους» αναβάλλοντας φόρους και δανειακές υποχρεώσεις.

Όσον αφορά την ανεργία αναμένεται ότι θα αυξηθεί από 5,8%

Τα μέτρα που λαμβάνονται για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας, αποσκοπούν στη διατήρηση των συντελεστών παραγωγής και ιδιαίτερα της απασχόλησης, σημειώνει ο Δρ Ασισιώτης.

τον Φεβρουάριο του 2020 σε περίπου 7,5%, λόγω της προσωρινής αναστολής των περισσότερων δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων. Αναπόφευκτα, ορισμένες θέσεις θα χαθούν στο τέλος, αλλά με τα μέτρα που λαμβάνονται, το φαινόμενο αυτό θα περιοριστεί.

Οι κλάδοι που πλήττονται - Ποιοι κλάδοι θα επηρεαστούν περισσότερο, ποιοι λιγότερο και ποιοι είναι οι πιο ευάλωτοι;

- Οι τομείς της κυπριακής οικονομίας που αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο είναι η Φιλοξενία (ξενοδοχεία και εστίαση), το Λιανικό Εμπόριο (εξαιρουμένου του εμπορίου τροφίμων), οι μεταφορές (ναυτιλία) και η Μεταποίηση. Πιο ευάλωτοι τομείς είναι ο Τουρισμός της Φιλοξενίας και του Λιανικού Εμπορίου ήταν εξίσου μεγάλοι, με το άμεσο πάγωμα χιλιάδων θέσεων (οι δύο τομείς εργοδοτούν το 25% του συνόλου των απασχολούμενων - 110.000 από τις 410.000 απασχολούμενων), η επόμενη μέρα για τους δύο τομείς θα έχει εντελώς διαφορετική εικόνα. Ένας άλλος

τομέας που ενδέχεται να επηρεαστεί σημαντικά σε περίπτωση που το κλείσιμο των συνόρων παραταθεί, είναι ο τομέας της Εκπαίδευσης, με πιθανόν πλήγμα στα ιδιωτικά πανεπιστήμια.

Ο Κατασκευαστικός τομέας και ο τομέας Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας, παρόλο που φαίνεται να επηρεάζονται σημαντικά, αναμένεται ότι με την επανεκκίνηση της οικονομίας θα βελτιωθούν. Η επανεκκίνηση της οικονομίας θα πρέπει να βασιστεί στην ανθεκτικότητα του συστήματος υγείας με επαρκείς υποδομές, κλίκες και προσωπικά και στην πιστή εφαρμογή και τήρηση ενός στοχευμένου οδικού χάρτη που θα μπορεί να προσαρμόζεται αναλόγως των δεδομένων όπως αυτά εξελίσσονται.

- Ποιοι τομείς θεωρείτε ότι θα σκλώσουν το βάρος του χαμένου εδάφους λόγω της πανδημίας;

- Η οικονομική επίπτωση αντικατοπτρίζει ιδιαίτερες διαταραχές σε συγκεκριμένους τομείς και οι αρμόδιοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εφαρμόσουν ουσιαστικά και στοχευμένα φορολογικά κίνητρα για τη στήριξή τους. Από τους παραδοσιακούς τομείς, σε ένα σημαντικό βαθμό, αναμένω ότι ο Κατασκευαστικός τομέας θα αναλάβει να σκλώσει μεγάλο βάρος

προς την πορεία ανάκαμψης της οικονομίας. Ωστόσο, μέσα από την κρίση μπορεί να αναδειχθούν και ευκαιρίες ανάπτυξης κλάδων, όπως της Υγείας και των Κοινωνικών Υπηρεσιών. Σίγουρα το Λιανικό Εμπόριο δεν θα εξαιρεθεί, ούτε και αναμένεται να μειωθεί, ο τρόπος όμως συναλλαγών αναμένω ότι θα αλλάξει ραγδαία, καθώς η μετάβαση στο ηλεκτρονικό εμπόριο θεωρείται δεδομένη. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλα τα καταστήματα θα κλείσουν, αλλά οι επενδύσεις που ενδέχεται να γίνουν θα αφορούν ηλεκτρονικές πλατφόρμες.

Η αντίδραση του επιχειρηματικού τομέα αναμένεται να επιφέρει αλλαγές στην παραγωγική δομή, όπως την επιτάχυνση της υιοθέτησης τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών, επισπεύδοντας τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας. Επίσης, θα δούμε την ανάγκη μεγέθυνσης του κλάδου Υγείας και των υποδομών του, αναβαθμίζοντας τον ρόλο του δημόσιου τομέα στην υγειονομική περίθαλψη και τις επιχειρησιακές του δυνατότητες για τη διαχείριση αντιτοξικών κρίσεων. Παράλληλα, εκτιμώ ότι θα δούμε επενδύσεις, σε υψηλού επιπέδου εξοπλισμό, εγκαταστάσεις, και επιμόρφωσης του ιατρικού και υγειονομικού προσωπικού.

Μπορεί να συγκρατηθεί το πρόβλημα με τον τουρισμό

- Ο Υφυπουργός Τουρισμού υπολογίζει τη μείωση του τουρισμού στο 60% για φέτος. Τι σημαίνει για την συνεισφορά του στο ΑΕΠ και τι προεκτάσεις θα υπάρξουν στην οικονομική δραστηριότητα βάσει αυτού του ποσοστού.

- Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η τομεακή συνεισφορά θα πρέπει να υπολογίζεται ως η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) ανά τομέα όπου η ΑΠΑ παρέχει την αξία για το ποσό των αγαθών ή και των υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία μετά την αφαίρεση του κόστους των εισορών και των πρώτων υλών που έχουν χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή αυτών των αγαθών ή/και υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει

να εξετάζουμε μόνο τα έσοδα από τον τουρισμό, διότι η Κύπρος (και φυσικά όλες οι άλλες χώρες) έχει σημαντικό κόστος υπό μορφή εισαγωγών που απαιτούνται από τον τομέα και τους τομείς που τον υποστηρίζουν για να λειτουργήσει. Με άλλα λόγια, έχουμε κάποιες εισαγωγές προϊόντων που πρέπει να υποστηρίξουν τον τομέα (σημαντικές), οι οποίες στο τέλος δεν θα χρειαστούν, επομένως το πρόβλημα δεν θα είναι τόσο μεγάλο, χωρίς φυσικά να μετριάζω την σημαντικότητα και τη διαχρονική συνεισφορά του.

Αναμφίβολα οι επιπτώσεις στον Τουριστικό τομέα θα είναι σημαντικές. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια η άμεση συνεισφορά του

Τομέα από πλευράς παραγωγής στο συνολικό πραγματικό ΑΕΠ πριν από την φορολογία κυμαίνεται στο 1 δισ. ευρώ και ισοδυναμεί με λιγότερο του 7%. Ο τουριστικός τομέας είναι εξαιρετικά σημαντικός για την κυπριακή οικονομία αλλά δεν είναι τόσο μεγάλος όπως για παράδειγμα είναι στην Ελλάδα. Με συντονισμένη και συλλογική προσπάθεια το πρόβλημα μπορεί να συγκρατηθεί. Θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα στοχευμένο σχέδιο κινήτρων για την προώθηση του εγχώριου τουρισμού και παράλληλα διαφημιστική καμπάνια προβάλλοντας την Κύπρο ως «ασφαλή προορισμό» με στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. **- Με το δανεισμό που έκανε η**

κυβέρνηση θα μπορεί να καλύψει τις αυξημένες τις ανάγκες ή διαβλέπετε ανάγκη περαιτέρω δανεισμού;

- Η κίνηση της Κυβέρνησης ήταν και τολμηρή αλλά και ουσιαστική για τη δημιουργία δημοσιονομικών περιθωρίων για να είναι σε θέση να στηρίξει την οικονομία. Εδώ δεν μιλάμε για δημοσιονομική επεκτατική πολιτική, πάνω στην οποία θα στηριχθεί η μακροχρόνια στρατηγική της κυπριακής οικονομίας, αλλά για μια επεκτατική πολιτική που θα βοηθήσει στη συγκράτηση της κρίσης. Θα την ονόμαζα δημοσιονομική πολιτική επιβίωσης. Όπως έχω αναφέρει, η κρίση θα είναι μεν βαθιά, η διάρκεια της όμως θα εξαρτηθεί από

το βαθμό ετοιμότητας μας και το πρόγραμμα που ακολουθούμε και θα ακολουθήσουμε. Αυτή η κρίση δεν επιδέχεται καμία καθυστέρηση. Για να είναι όμως γόνιμη, αυτή η δημοσιονομική στήριξη πρέπει να είναι άμεση, στοχευμένη και ορθά δομημένη έτσι ώστε κάθε ευρώ που δαπανάται να έχει θετικό αντίκτυπο.

Από την άλλη, η προσωπική μου ανησυχία δεν εστιάζεται στην επικείμενη αύξηση του δημοσίου χρέους που θα φτάσει γύρω στο 115% το 2020, ούτε στο αν θα καταφέρουμε να αντλήσουμε νέα χρηματοδότηση, αν και εφόσον χρειαστούμε. Αν χρειαστούμε, θα τα καταφέρουμε. Αυτή η αύξηση του χρέους δεν αποτελεί μόνιμο έξοδο

και θα ήταν μη βιώσιμη μόνο αν το «critical spread», δηλαδή η διαφορά του κόστους δανεισμού, ήταν μεγαλύτερη από τον (αναμενόμενο) ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας. Αντιθέτως, η παράλληλη, άνευ προηγουμένου, νομισματική στήριξη που ανακοινώθηκε από τις Κεντρικές Τράπεζες μέσω της συνεχούς/παρατεταμένης αγοράς ομολόγων, υποδηλώνει ότι τα επιτόκια θα παραμείνουν χαμηλά για πολλά χρόνια ακόμη. Η ανησυχία μου εστιάζεται στο να βεβαιωθούμε ότι η κυπριακή οικονομία όντως θα ορθοποδήσει, οι επιχειρήσεις θα βρουν και πάλι τα πόδια τους και ο κύκλος εργασιών θα ανακάμψει συνεισφέροντας με αυτό τον τρόπο στα δημόσια έσοδα.

Στα 4 δισ. ευρώ οι δόσεις δανείων που έχουν «παγώσει» οι τράπεζες

Το μέτρο έχει ήδη εφαρμοστεί σε 60.000 ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Τα 4 δισ. ευρώ προσεγγίζουν οι αναστολές δόσεων για δάνεια ιδιωτών και μικρών επιχειρήσεων, που έχουν ήδη εγκρίνει οι τράπεζες στο πλαίσιο των μέτρων στήριξης της οικονομίας. Το μέτρο της αναστολής δόσεων έχει ήδη εφαρμοστεί σε 60.000 ιδιώτες και ατομικές ή πολύ μικρές επιχειρήσεις και αναμένεται να επεκταθεί σταδιακά σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό, καθώς αποκρυσταλλώνονται και οι επιπτώσεις της κρίσης.

Στα 4 δισ. ευρώ των δανείων, που έχουν «προστατευθεί» μέχρι σήμερα από πιθανή αθέτηση οφειλών λόγω της οικονομικής κρίσης, δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια των μικρομεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων. Για αυτή τη συγκεκριμένη κατηγορία οι τράπεζες εφαρμόζουν συνδυασμό παρεμβάσεων που, εκτός από «πάγωμα» των δόσεων κεφαλαίων, περιλαμβάνει μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας, με διευρύνση των πιστωτικών γραμμών και νέες χορηγήσεις για κεφάλαια κίνησης.

Σύμφωνα με στοιχεία από τις τράπεζες, από τα 4 δισ. ευρώ των αναστολών και ρυθμίσεων που έχουν εφαρμόσει ήδη, τη μερίδα του λέοντος έχει η Alpha Bank και η Τράπεζα Πειραιώς, οι οποίες έχουν προχωρήσει στο «πάγωμα» οφειλών για δάνεια ύψους 3 δισ. ευρώ. Τόσο η Alpha Bank όσο και η Τράπεζα Πειραιώς, μέσω της Intnum, εγκαινίασαν το πρόγραμμα αναστολής οφειλών για τους δανειολήπτες που πλήττονται ήδη από τις αρχές Μαρτίου, ξεκινώντας σε πρώτη φάση με τρίμηνο «πάγωμα» της δόσης, που θα επανεξεταστεί ανάλογα με την εξέλιξη της κρίσης. Ακολούθησαν η Εθνική Τράπεζα και η Eurobank μέσω της doValue, αναστέλλοντας τις δόσεις για δάνεια 1 δισ. ευρώ περίπου, εφαρμόζοντας ωστόσο πιο γενικευμένο «πάγωμα» που φθάνει ακόμη και τους εννέα μήνες, δηλαδή έως και τα τέλη του 2020.

Σε κάθε περίπτωση, τα προγράμματα αναστολής των δόσεων αναμένεται να γενικευθούν και να εφαρμοστούν σε μεγαλύτερο αριθμό δανειοληπτών των

Με βάση τα σενάρια που επεξεργάζεται η ΤτΕ, εάν το lockdown περιοριστεί στους δύο μήνες, η ύφεση θα φθάσει το 4% ετησίως και τα νέα κόκκινα δάνεια θα διαμορφωθούν κοντά στα 6 δισ. ευρώ. Αντιθέτως, εάν το lockdown φθάσει τους τρεις μήνες και η ύφεση πλησιάσει το 8%, τα κόκκινα δάνεια θα ξεπεράσουν τα 15 δισ. ευρώ.

Στο ποσό δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια των μικρομεσαίων και μεγάλων εταιρειών.

Απρίλιο έως και τα τέλη Μαΐου και να συνδυαστούν με τα μέτρα που έχει εξαγγείλει το Δημόσιο, εντάσσοντας στις πληττόμενες επιχειρήσεις 800.000 κωδικούς αριθμούς δραστηριότητας (ΚΑΔ). Οι τράπεζες έχουν ήδη αποκτήσει πρόσβαση σε 400.000 ΑΦΜ που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους ΚΑΔ, και έως τα τέλη του μήνα αναμένεται να έχουν την πλήρη λίστα των ΑΦΜ που πλήττονται λόγω του lockdown στην οικονομία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζών, το μορατόριουμ στην αποπληρωμή των δανείων, αλλά και το ύψος των νέων κόκκινων δανείων που θα δημιουργηθούν λόγω της κρίσης, είναι σε άμε-

ση συνάρτηση με τη διάρκεια που θα έχει το lockdown στην οικονομία. Με βάση τα σενάρια που επεξεργάζεται η ΤτΕ, εάν το lockdown περιοριστεί στους δύο μήνες, η ύφεση θα περιοριστεί στο -4% ετησίως (πρόκειται για το καλό σενάριο) και τα νέα κόκκινα δάνεια θα διαμορφωθούν κοντά στα 6 δισ. ευρώ. Αντίθετα, εάν το lockdown φθάσει τους τρεις μήνες και η ύφεση πλησιάσει το -8%, τα κόκκινα δάνεια θα υπερδιπλασιαστούν, ξεπερνώντας τα 15 δισ. ευρώ.

«Κακή» τράπεζα

Μιλώντας στο web Delphi Economic Forum με θέμα «Ανεφοδιάζοντας την οικονομία: ο ρόλος των τραπεζών στην εποχή του COVID-19», ο διοικητής της ΤτΕ Γιάννης Στουρνάρας επανέλαβε τη θέση του για την ανάγκη δημιουργίας μιας «κακής» τράπεζας (bad bank) προκειμένου οι τράπεζες να απαλλαγούν από τα κόκκινα δάνεια. Μια bad bank, με τη μορφή μιας εταιρείας προστασίας ενεργητικού (Asset Management

Company), είναι μια «παλιά καλή ιδέα», σημείωσε χαρακτηριστικά ο κ. Στουρνάρας, που μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά, ειδικά στην τρέχουσα συγκυρία που η αγορά των πωλήσεων κόκκινων δανείων δεν λειτουργεί. Το επενδυτικό ενδιαφέρον είτε για αγορές είτε για τιτλοποιήσεις δανείων έχει «παγώσει» λόγω της κρίσης, αναστέλλοντας τους σχεδιασμούς των τραπεζών και παρά το γεγονός ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ιδέα μιας bad bank είχε απορριφθεί στο παρελθόν, όπως υπογράμμισε ο διοικητής της ΤτΕ, οι συνθήκες τώρα έχουν αλλάξει. Ο κ. Στουρνάρας σημείωσε πάντως ότι οι τράπεζες θα πρέπει να λειτουργήσουν με διαφάνεια για να προσελκύσουν το επενδυτικό ενδιαφέρον όταν η κανονικότητα στις αγορές αποκατασταθεί. Προς το παρόν το κεφαλαιακό «μαζιλάρι», αλλά και η υψηλή ρευστότητα που διαθέτει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, δίνει τον αναγκαίο χώρο για τη διαχείριση της κρίσης, με έμφαση στην υποβοήθηση των βιώσιμων επιχειρήσεων.

Ύφεση 4% προβλέπει για φέτος ο διοικητής της ΤτΕ Γ. Στουρνάρας

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Στο 4% προβλέπει το βασικό σενάριο της Τράπεζας της Ελλάδος ότι θα διαμορφωθεί η ύφεση φέτος, όπως ανέφερε ο διοικητής της Γιάννης Στουρνάρας, μια εκτίμηση που κινείται σε σχετικά «αισιόδοξη» κατεύθυνση, σε σύγκριση με άλλες, οι οποίες διατυπώθηκαν πρόσφατα. Ο κ. Στουρνάρας, μιλώντας σε διαδικτυακή συζήτηση για τον ρόλο των τραπεζών στο πλαίσιο της πανδημίας, που διοργάνωσε το Forum των Δελφών, είπε ότι το βασικό αυτό σενάριο της κεντρικής τράπεζας στηρίζεται στην υπόθεση για «καραντίνα» διάρκειας 1,5 μήνα. Η τράπεζα έχει και ένα αρνητικό σενάριο, που προβλέπει ύφεση 8%. Όπως είπε ο κεντρικός τραπεζίτης, μεγαλύτερη ύφεση δεν προβλέπεται. Τα σενάρια που έχουν ακουστεί για ύφεση 10%-20% είναι υπερβολικά, είπε. Βασίζονται σε υποθέσεις για καραντίνα 3 μηνών και περισσότερο, κάτι που δεν φαίνεται να ισχύει σήμερα. Φυσικά, ο ίδιος πρόσθεσε ότι τα πράγματα μπορεί να αλλάξουν.

Κατά τον κ. Στουρνάρα, εξάλλου, ο τουρισμός συμμετέχει στο ΑΕΠ κατά 10%, όπως και στην Ιταλία και την Ισπανία. Η Ελλάδα δεν αποτελεί ειδική περίπτωση ως προς αυτό, εξήγησε, ώστε να θεωρήσουμε ότι το

πλήγμα στο ΑΕΠ, λόγω τουρισμού, θα είναι μεγαλύτερο, σε σύγκριση με τις παραπάνω, επίσης τουριστικές χώρες. «Είμαι αισιόδοξος ότι δεν θα υλοποιηθούν τα απαισιόδοξα σενάρια», τόνισε ο κεντρικός τραπεζίτης.

Σημειώνεται ότι ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας έχει αναφέρει πως προβλέπει υποχώρηση του ΑΕΠ κατά 5%-10%, σύμφωνα με την εκτίμηση της Ε.Ε. για την Ευρωζώνη. Το ΔΝΤ πρόβλεψε την περασμένη εβδομάδα ύφεση 10% για την

«Τα σενάρια που έχουν ακουστεί για ύφεση 10%-20% είναι υπερβολικά».

Ελλάδα. Το IOBE έκανε δύο σενάρια με ύφεση 5%-10% φέτος και το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή τρία σενάρια με ύφεση 5,3% έως 10,2%. Οι εκτιμήσεις αυτές αναθεωρούνται, πάντως, συχνά και μέχρι στιγμής αυτό έχει γίνει προς το χειρότερο. Πριν από ένα μήνα, στις 20 Μαρτίου, στην έκθεση του διοικητή, η τράπεζα προέβλεπε απλώς μηδενική ανάπτυξη, όπως εκτιμούσε τότε και το υπουργείο Οικονομικών.

Το βασικό σενάριο της κεντρικής τράπεζας στηρίζεται στην υπόθεση για «καραντίνα» διάρκειας 1,5 μήνα, ανέφερε ο κ. Στουρνάρας.

Νέα διεθνής καμπάνια για τον ελληνικό τουρισμό «από το σπίτι»

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η κρίση της πανδημίας μπορεί να προκαλεί τεράστιες οικονομικές επιπτώσεις, όμως γεννάει πρωτοβουλίες και συνεργασίες που δεν είχε μέχρι στιγμής γνωρίσει ο ελληνικός τουρισμός. Έτσι, το υπουργείο Τουρισμού, ο ΕΟΤ, η Marketing Greece και ο chief creative officer της κυβέρνησης, Steve Vranakis, λάνσαραν την πρωτοβουλία Greece From Home, με στόχο την ενίσχυση της εικόνας της χώρας διεθνώς κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Με βασικό μήνυμα «Από το σπίτι», η πρωτοβουλία, μεταξυ άλλων, προσκαλεί το διεθνές ταξιδιωτικό κοινό να παραμείνει σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό και να ανακαλύψει τις ομορφιές της χώρας. Ο ΕΟΤ προχωρεί άμεσα στην online προώθηση της πλατφόρμας στοχεύοντας στις κύριες αγορές προέλευσης επισκεπτών της χώρας, ώστε μέσω του Greece From Home να διατηρήσει τη σχέση του brand της Ελλάδας με το διεθνές κοινό καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας του ιού COVID-19.

«Στις συγκλονιστικές ημέρες που διανύουμε, ο ελληνικός τουρισμός χρειάζεται περισσότερο από ποτέ τη συνεργασία και την ένωση των δυνάμεων όλων μας, με σκοπό να στείλουμε μήνυμα αισιοδοξίας, ελπίδας και αναμονής για την επόμενη ημέρα σε όλον τον κόσμο», σημείωσε η Ιωάννα Δρέτα, διευθύνουσα σύμβουλος της Marketing Greece, που υποστηρίζει την πλατφόρμα Greece From Home με πρωτότυπο περιεχόμενο για την Ελλάδα μέσω του discovergreece.com, προβάλλοντας πολλαπλές πτυχές της χώρας και των εμπειριών που προσφέρει και δίνοντας έμφαση στο κοινό και ονειρευτεί.

Ο υπουργός Τουρισμού Χάρης Θεοχάρης επισήμανε πως «διατηρούμε την επικοινωνία με τα κοινά μας, με βασικό μήνυμα “Από το σπίτι, μέσα από το σπίτι μας”, δηλαδή τη χώρα μας και όσα η Ελλάδα προσφέρει σε ιδέες, αξίες, εμπειρίες». Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, συμπλήρωσε, το γεγονός ότι «σε αυτές τις δύσκολες στιγμές, δημόσιος και ιδιωτικός τομέας συνεργάζονται άψογα και δουλεύουν με εντατικούς ρυθμούς για να δώσουν εικόνας της χώρας διεθνώς κατά τη διάρκεια της πανδημίας».

Ο σχεδιασμός της πλατφόρμας Greece From Home έγινε από τον

Συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με την πλατφόρμα Greece From Home.

chief creative officer της ελληνικής κυβέρνησης, Steve Vranakis, και τις δημιουργικές ομάδες του, Ithaca Lab και Prin2 & Co, σε συνεργασία με το υπουργείο Τουρισμού, τον ΕΟΤ, τη Marketing Greece και την Google.

Ο γενικός γραμματέας του ΕΟΤ Δημήτρης Φραγκάκης σημείωσε πως «προσκαλούμε το διεθνές ταξιδιωτικό κοινό να ονειρευτεί από την ασφάλεια του σπιτιού του τη στιγμή που θα επισκεφθεί τη χώρα μας και θα ζήσει το ελληνικό καλοκαίρι». Το βίντεο λανσαρίσματος της πλατφόρμας βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση youtube/7t5OP8zIAS8. Είναι χαρακτηριστικό πως και η παρουσίαση της ενέργειας έγινε με τηλεδιάσκεψη, στην οποία συμμετείχαν όλοι οι συνεργαζόμενοι φορείς.

Θετικά μηνύματα από τους οίκους για την Ελλάδα

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Θετικά είναι τα πρώτα μηνύματα σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση της Ελλάδας από τους διεθνείς οίκους εν μέσω του σοκ που προκαλεί η πανδημία, με τη Moody's σε έκτακτο σημειωμά της να επιβεβαιώνει το «B1» που δίνει στην πιστοληπτική ικανότητα της χώρας με σταθερές προοπτικές και τους αναλυτές να εκτιμούν ευρέως πως η S&P και η DBRS δεν θα προχωρήσουν σε υποβάθμιση της αξιολόγησης της Ελλάδας παρά μόνο των προοπτικών.

Η Moody's εκτιμά πως η ύφεση φέτος θα κινηθεί στο 5%, τονίζοντας ότι το πιστωτικό προφίλ της Ελλάδας υποστηρίζεται από το ισχυρό ιστορικό επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων, την επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων καθώς και τη στήριξη από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Αν και το ελληνικό χρέος παραμένει πολύ υψηλό, η Ελλάδα επωφελείται από το ευνοϊκό προφίλ ωριμανότητας του καθώς και το υψηλό «μαζιλάρι» ρευστότητας.

Η ελληνική κυβέρνηση αντέδρασε από πολύ νωρίς στην εξέλιξη των κορωνοϊού, εφαρμόζοντας περιοριστικά μέτρα και μέτρα στήριξης, προσθέτει, ωστόσο η πανδημία θα επηρεάσει αναπόφευκτα την ελληνική οικονομία κυρίως μέσω του τουριστικού κλάδου, ο οποίος απασχολεί το 26% των συνολικών

Ύφεση 5% φέτος και ανάκαμψη 4% το 2021 προβλέπει η Moody's εφόσον αρθούν τις επόμενες εβδομάδες τα περιοριστικά μέτρα και υπάρξει σημαντική δημοσιονομική στήριξη από την κυβέρνηση και την Ευρωζώνη συνολικά.

Προσωρινή επιδείνωση της οικονομίας «βλέπει» η Moody's – Δεν αναμένεται να υποβαθμίσουν την Ελλάδα S&P και DBRS.

θέσεων εργασίας στη χώρα. Το τρίτο τρίμηνο του έτους αποτελεί «κλειδί» για τον κλάδο καθώς το 60% των ετήσιων εσόδων του πραγματοποιούνται αυτούς τους μήνες. Αν και ο πιο ισχυρός εγχώριος τουρισμός θα βοηθήσει, δεν θα είναι αρκετός για να καλύψει την απουσία ξένων τουριστών.

Όπως επισημαίνει η Moody's, η πρόβλεψή της για ύφεση 5% φέτος (και ανάκαμψη 4% το 2021) βασίζεται στο ότι θα υπάρξει άρση των περιοριστικών μέτρων τις επόμενες εβδομάδες καθώς και στη σημαντική δημοσιονομική στήριξη που παρέχεται από την κυβέρνηση και την Ευρωζώνη συνολικά. Η Ελλάδα παραμένει μια σχετικά κλειστή οικονομία και αυτό της δίνει ένα στοιχείο ανθεκτικότητας στην κρίση, τονίζει.

Σύμφωνα με τον οίκο, αν και η δημοσιονομική επιδείνωση θα είναι σημαντική φέτος όπως και σε όλη την Ευρωζώνη, ωστόσο θα είναι προσωρινή και δεν υπάρχουν ανησυχίες για τη χρηματοδότηση της χώρας η οποία μπορεί να

κάνει χρήση του μεγάλου «μαζιλαριού» ρευστότητας, ενώ και η ένταξη στο νέο QE της ΕΚΤ είναι μια πολύ θετική εξέλιξη.

Ακόμα και αναβάθμιση

Το μήνυμα που δίνει η Moody's είναι πάντως πως δεν θα βιαστεί να προχωρήσει σε αλλαγή της αξιολόγησης που δίνει για την Ελλάδα εν μέσω της κρίσης, η οποία και έχει προκαλέσει ανησυχίες για υποβαθμίσεις διεθνώς. Όπως αναφέρει, μπορεί να προχωρήσει σε αναβάθμιση της αξιολόγησης της Ελλάδας εάν ο αρνητικός αντίκτυπος της πανδημίας στο οικονομικό πεδίο είναι παροδικός, με ταχύτητα ανάκαμψη της οικονομίας στη συνέχεια, και εάν οι προσπάθειες εντατικοποίησης των μεταρρυθμίσεων και βελτίωσης του τραπεζικού κλάδου επανέλθουν, κάτι που σημαίνει ότι πιθανώς θα περιμένει να δει πως θα εξελιχθεί ο αντίκτυπος της πανδημίας.

Αν και η αξιολόγηση της Moody's αργεί (8 Μαΐου), αυτή την Παρασκευή αναμένονται δύο αξιολογήσεις για την Ελλάδα από τη S&P και την DBRS. Η Danske Bank εμφανίζεται αισιόδοξη και δεν αναμένει καμία αλλαγή στις αξιολογήσεις και στις προοπτικές της χώρας, ενώ η UBS εκτιμά πως θα υπάρξει υποβάθμιση (S&P) μόνο των προοπτικών από «θετικές» σε «σταθερές» τουλάχιστον, κάτι που θεωρείται και πιο πιθανό από την αγορά.

Η επιδημία τείνει να σβήσει εντός του Μαΐου

Η έγκαιρη λήψη μέτρων στην Ελλάδα είχε ως αποτέλεσμα μία αργή άνοδο του επιδημικού κύματος και τη γρήγορη πτώση του

Της **PENNYΣ ΜΠΟΝΑΟΥΤΖΑ**

Την εκτίμηση ότι η επιδημία COVID-19 θα «σβήσει» στη χώρα μας εντός του Μαΐου, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν θα συνεχίσουμε και το καλοκαίρι να καταγράφουμε σποραδικά κρούσματα και ασθενείς που θα χρειάζονται νοσηλεία, εκφράζει στην «Κ» ο καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής, ΕΚΠΑ, Γιάννης Τούντας.

Σχολιάζοντας δεδομένα του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας για την εξέλιξη της επιδημίας στη χώρα μας από τις 26 Φεβρουαρίου όταν κατεγράφη το πρώτο κρούσμα της νόσου έως και τις 22 Απριλίου, καθώς και δεδομένα από άλλες χώρες που επεξεργάστηκε το Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής, σημειώνει ότι η επιλογή της χώρας μας να λάβει εγκαίρως μέτρα, εκτός του ότι οδήγησε σε μικρό – συγκριτικά με άλλες χώρες – αριθμό θανάτων, είχε ως αποτέλεσμα

μία πιο αργή άνοδο του επιδημικού κύματος αλλά και πολύ γρηγορότερη πτώση του, σε σχέση με χώρες όπως η Ιταλία, η Γαλλία και η Ισπανία.

Όπως επισημαίνει στην «Κ» ο κ. Τούντας, «σύμφωνα με την εξέλιξη των δεδομένων που αφορούν τα διαγνωσμένα κρούσματα, τους νοσηλευόμενους και τους θανάτους στη χώρα μας, και εφόσον δεν υπάρξουν εστίες αναζωπύρωσης, η επιδημία τείνει να σβήσει εντός του Μαΐου. Η διάρκεια της στην περίπτωση αυτή θα είναι περίπου τρεις μήνες, όσο ήταν και στη Γουχάν της Κίνας και από ό,τι φαίνεται και στις περισσότερες άλλες χώρες. Μία σημαντική διαφορά είναι ότι οι χώρες που πήραν εγκαίρως μέτρα, όπως η Ελλάδα, η Αυστρία και η Τσεχία, είχαν βραδύτερη και μεγαλύτερη διάρκεια ανάπτυξη του ανοδικού κύματος της καμπύλης της επιδημίας, αλλά πολύ πιο γρήγορη και μικρότερη διάρκεια μείωσης της, σε σχέση με χώρες όπως η Ιταλία,

η Γαλλία, η Ισπανία. Χάρis στη διαφορά αυτή, οι χώρες της πρώτης κατηγορίας είχαν σημαντικά λιγότερους θανάτους».

Σύμφωνα με τον καθηγητή, στην Ελλάδα τα περισσότερα διαγνωσμένα κρούσματα κατεγράφησαν το δεκαήμερο μεταξύ 23 Μαρτίου και 2 Απριλίου, οι περισσότεροι θάνατοι το πρώτο δεκάημερο του Απριλίου (από τις 2 έως τις 12 Απριλίου), ενώ η κορύφωση του αριθμού των διασωληνω-

μένων παρατηρήθηκε το διάστημα μεταξύ 3 και 6 Απριλίου. Η δε σχέση των θανάτων προς τα διεγνωσμένα κρούσματα παρέμεινε σταθερή σε όλη τη διάρκεια του ανοδικού επιδημικού κύματος (1 προς 20 ή αλλιώς το 5% όσων είχε επιβεβαιωθεί εργαστηριακά ότι είχαν προσβληθεί από τον κορωνοϊό κατέληξε).

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα αυτά, η κορύφωση της επιδημίας στη χώρα μας έγινε στις αρχές Απριλίου, 2-3 εβδομάδες νωρίτερα από ό,τι είχε προβλεφθεί αρχικά.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τον αριθμό των διασωληνωμένων, υπολογίζοντας τον μέσο ημερήσιο ρυθμό μείωσης του μέχρι σήμερα (μειώνονται κατά περίπου 2 κάθε μέρα), υπολογίζεται ότι σχεδόν θα μηδενιστεί σε περίπου σαράντα μέρες.

Ο κ. Τούντας εστιάζει στον ρυθμό διπλασιασμού των διεγνωσμένων κρουσμάτων και των θανάτων, που όπως τονίζει δίνουν μία

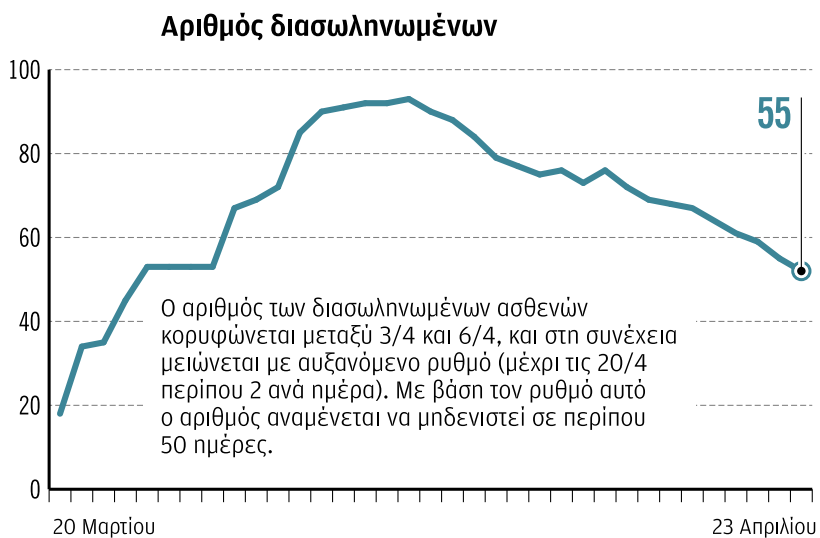
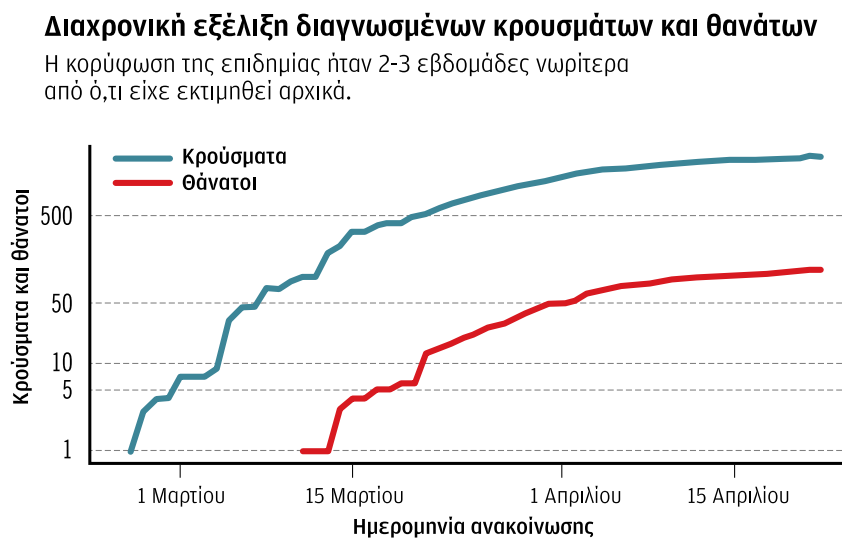
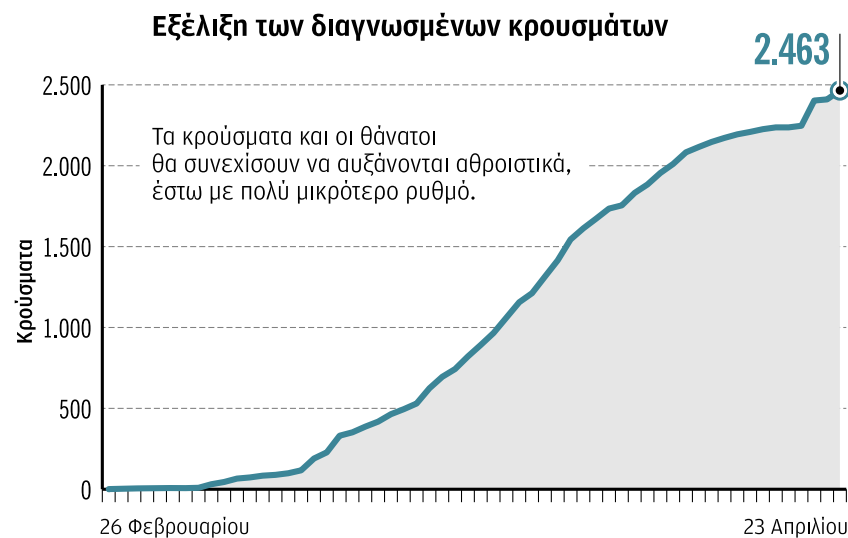
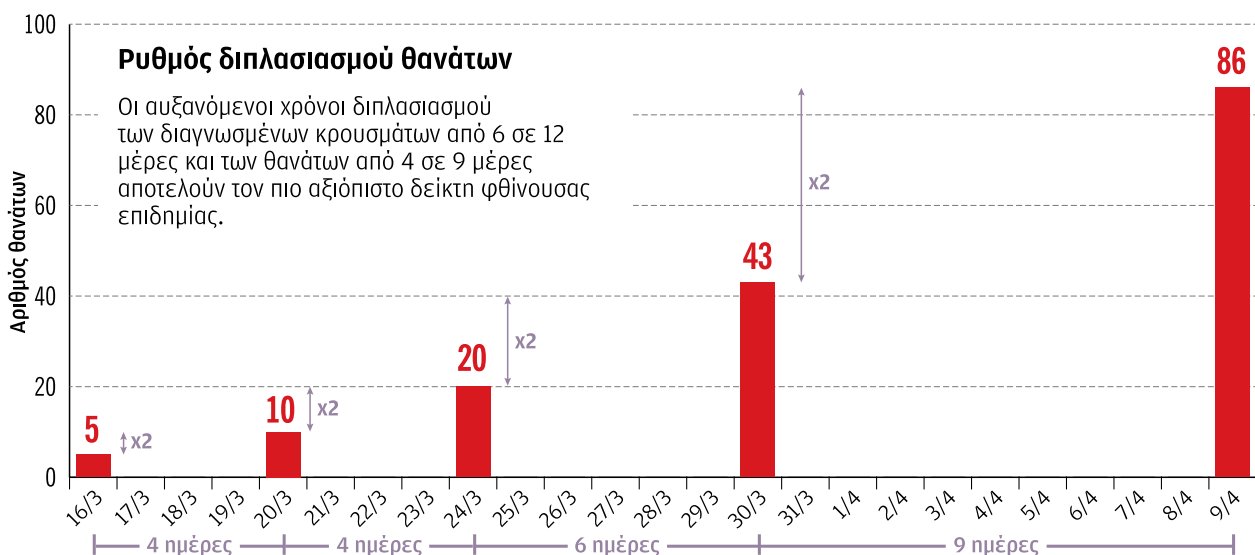
πιο αξιόπιστη εκτίμηση για τη φθίνουσα πορεία της επιδημίας. Σημειώνεται ότι τα 250 κρούσματα στις 14 Μαρτίου στην Ελλάδα, έγιναν 500 στις 20 Μαρτίου, 1.000 στις 28 Μαρτίου και 2.000 στις 9 Απριλίου. Όπως επισημαίνει ο καθηγητής, «για τα διεγνωσμένα κρούσματα ο χρόνος διπλασιασμού τους αυξήθηκε από έξι ημέρες σε δώδεκα μέρες και των θανάτων από τέσσερις σε εννέα μέρες. Οι επιδημίες φθίνουν όταν ο χρόνος διπλασιασμού των κρουσμάτων υπερβαίνει τις δέκα μέρες».

Ενθαρρυντικό γεγονός
Σημαντικό και λίαν ενθαρρυντικό γεγονός είναι και ο υπολογιζόμενος πολύ μικρός αριθμός Ro στη χώρα μας (0,43), ο οποίος υποδηλώνει ότι ένα μολυσμένο άτομο μολύνει κατά μέσον όρο 0,4 υγιείς. «Η επιδημία αναπτύσσεται όταν το Ro είναι μεγαλύτερο του 2-2,4. Στη Γαλλία ήταν πρόσφατα 2,48 και σε όλο τον κόσμο 1,68. Οι υπολογισμοί αυτοί είναι έμμε-

σοι, κυρίως όταν στηρίζονται στα διεγνωσμένα κρούσματα, το ποσοστό των οποίων διαφέρει από χώρα σε χώρα και από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με την έκταση των διενεργούμενων εξετάσεων και την αξιοπιστία τους, η οποία δεν είναι ακόμα ικανοποιητική. Γι' αυτό άλλωστε υπάρχουν αποκλίσεις εκτιμήσεις για το σύνολο των κρουσμάτων, καθώς και για τη θνητότητα της νόσου», σημειώνει ο κ. Τούντας και προσθέτει, «βέβαια, από όλα αυτά, δεν προκύπτει ότι δεν θα συνεχίσουμε να έχουμε και μετά τον Μάιο σποραδικά κρούσματα, λίγους νοσηλευόμενους και ελπίζουμε ακόμα λιγότερους θανάτους. Η νόσος, όμως, δεν θα είναι στη χώρα μας επιδημική αλλά ενδημική, με πιθανό νέο επιδημικό κύμα το φθινόπωρο ή τον χειμώνα, όταν όμως θα είμαστε πολύ καλύτερα προετοιμασμένοι. Και κυρίως όταν θα γνωρίζουμε περισσότερα για τον ιό αυτόν, ο οποίος κρύβει ακόμα πολλά μυστικά».

Η καμπύλη της επιδημίας τείνει να ολοκληρώσει την καθοδική φάση της εντός του Μαΐου. Στη συνέχεια, και εφόσον δεν υπάρξουν εστίες αναζωπύρωσης, η επιδημία πολύ πιθανόν να μετατραπεί τότε σε ενδημία με σποραδικά πλέον κρούσματα.

Η εξέλιξη της νόσου στην Ελλάδα

ΠΗΓΕΣ: <https://covid19.gov.gr/covid19-live-analytics>, ΕΟΔΥ, ημερήσια έκθεση επιδημιολογικής επίταξης κοίμωξης από τον νέο κορωνοϊό (COVID-19), 22 Απριλίου 2020, Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής, ourworldindata.org/coronavirus, επεξεργασία στοιχείων Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΠΟΨΗ

Η κλασική οροθεραπεία για την προστασία από τον νέο κορωνοϊό

Των **ΘΑΝΟΥ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ*** και **ΓΙΩΡΓΟΥ Ν. ΠΑΥΛΑΚΗ****

Η πανδημία του κορωνοϊού SARS-CoV-2, που εμφανίστηκε Δεκέμβριο του 2019, αποτελεί σήμερα μία παγκόσμια απειλή για την υγεία, την οικονομία και την κοινωνία. Ο ιός προκαλεί πολυσυστηματική νόσο που ονομάζεται Corona Virus Disease 2019 (COVID-19). Δεν είναι γνωστό το ποσοστό των ασυμπτωματικών ασθενών ως προς το σύνολο των νοσοπύων. Το 80% των περιστατικών θεωρείται ήπιος και μέτριας βαρύτητας, 15% έχουν βαρύτερη μορφή και το υπόλοιπο 5% απειλητική για τη ζωή νόσο με αναπνευστική δυσχέρεια, σπιντικό shock και πολυοργανική ανεπάρκεια. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει αποδεδειγμένη αποτελεσματική θεραπεία για τον ιό. Η αντιμετώπιση περιλαμβάνει την πρωτογενή πρόληψη με την κοινωνική αποστασιοποίηση και την καραντίνα (lockdown), την έγκαιρη διάγνωση μέσω ρινοφαρυγγικού επιχρίσματος και την ιατρική παρακολούθηση με την υποστηρικτική αγωγή. Στη θεραπευτική φάση υπάρχουν εμπειρικές αγωγές καθώς και μερι-

Θα μπορεί να αποτελέσει, αν αποδειχθεί η αποτελεσματικότητά της, μία μη δαπανηρή και πιθανώς ασφαλή θεραπευτική επιλογή.

κά καινούργια υποψήφια φάρμακα που βρίσκονται σε κλινικές δοκιμές για να διερευνηθούν η ασφάλεια και η αποτελεσματικότητά τους. Τα αποτελέσματα αυτά αναμένεται να είναι διαθέσιμα σύντομα, ώστε στη συνέχεια να γίνει ευρύτερη εφαρμογή. Με δεδομένη την αδυναμία παραγωγής εμβολίου για τον SARS-CoV-2, την υψηλή μεταδοτικότητα της νόσου και τη μεγάλη θνητότητα των ευπαθών ομάδων και των ηλικιωμένων, υπάρχει επιτακτική ανάγκη για άμεσα διαθέσιμη θεραπεία. Προς την κατεύθυνση αυτή, η οροθεραπεία, δηλαδή η παθητική ανοσοποίηση ασθενών με πλάσμα από άτομα που έχουν αναρρώσει από τη νόσο COVID-19, θα μπορεί να αποτελέσει, αν αποδειχθεί η αποτελεσματικότητά της, μία μη

δαπανηρή και πιθανώς ασφαλή θεραπευτική επιλογή, εφόσον ένας σημαντικός αριθμός ατόμων έχει αναρρώσει και μπορεί να χρησιμεύσει ως δότης πλάσματος που περιέχει αντισώματα έναντι του SARS-CoV-2. Η «παλαιά» αυτή θεραπευτική επιλογή έχει ξαναδοκιμαστεί σε περιπτώσεις επιδημιών που προκλήθηκαν από ιούς παρόμοιους αλλά και πολύ διαφορετικούς από τον SARS-CoV-2, με θετικά αποτελέσματα όπως αποτυπώνονται σε μετα-αναλύσεις. Σε δημοσίευση από τον Mair-Jenkins και τους συνεργάτες του, φάνηκε ότι η χορήγηση πλάσματος αναρρώσαντων και υπεράνοσων γ-σφαιρίνης σε ασθενείς με SARS μείωσε σημαντικά τη θνητότητα χωρίς ανεπιθύμητες ενέργειες. Σε άλλη δημοσίευση από τον Luke και τους συνεργάτες, ασθενείς που έπασχαν από την ισπανική γρίπη του 1918, και οι οποίοι έλαβαν παράγωγα αίματος από αναρρώσαντες ασθενείς, είχαν συνολικά απόλυτη μείωση της θνητότητας κατά 20% περίπου.

Η δημοσιευμένη βιβλιογραφική εμπειρία από τη χρήση πλάσματος από αναρρώσαντες για την αντιμετώπιση της λοίμωξης COVID-19

είναι πολύ πτωχή, αλλά as μην ξεχνάμε ότι πρόκειται για νόσο γνωστή σε εμάς το τελευταίο τετράμηνο. Πρόσφατα ανακοινώθηκαν κυρίως από την Κίνα τα αποτελέσματα από τη χορήγηση πλάσματος από αναρρώσαντες, που είχε ως αποτέλεσμα την κλινική βελτίωση, την αύξηση του τίτλου αντισωμάτων έναντι του ιού και την αρνητικοποίηση του τεστ για το RNA του ιού, μερικές ημέρες μετά τη μετάγγιση. Σε πολλές οξείες ιογενείς λοιμώξεις ο ιός ανικνεύεται σε ψηλή ποσότητα κατά τη διάρκεια της πρώτης εβδομάδας και ακολουθεί η ανοσολογική απάντηση εντός 10-14 ημερών που οδηγεί σε κάθαρση του ιού. Σε σχέση με την παραγωγή αντισωμάτων κατά τον ιού SARS-CoV-2, η διαθέσιμη βιβλιογραφία μέχρι σήμερα είναι περιορισμένη. Προς το παρόν δεν έχουμε ακριβή συμπεράσματα για τη διάρκεια και την προστατευτική ικανότητα των αντισωμάτων.

Με τη βοήθεια της πολιτείας οργανώθηκε πρόσφατα μια ομάδα που περιλαμβάνει αρκετά νοσοκομεία της χώρας για να εξετάσει και να εφαρμόσει την οροθεραπεία το συντομότερο δυνατόν για την ασφα-

λή θεραπεία Ελλήνων ασθενών. Η ελπίδα είναι ότι θα υπάρξει εθελοντική προσφορά ασθενών που πέρασαν τη νόσο και καταλαβαίνουν την ανάγκη να βοηθήσουμε αυτούς που υποφέρουν. Αυτοί μπορούν να βοηθήσουν την προσπάθεια προσφέροντας το πλάσμα τους, που περιέχει ίσως πολύ χρήσιμα αντισώματα. Μετά τον κατάλληλο έλεγχο του πλάσματος, θα ακολουθηθούν τα κριτήρια χορήγησης σε πάσχωτες. Η κλινική αυτή μελέτη έχει εγκριθεί από τις ειδικές επιτροπές για την προστασία των ασθενών. Βέβαια, προτεραιότητα έχουν στην αντιμετώπιση οι βαρύτερες κλινικά περιπτώσεις. Έτσι, τα κριτήρια επιλογής είναι σημαντικό να περιλαμβάνουν ασθενείς με σοβαρή μορφή της νόσου που χρειάζονται επείγοντως να υποβληθούν σε πειραματική θεραπεία και να αποκλειστούν ασθενείς με ήπια μορφή της νόσου, οι οποίοι έχουν πολλές πιθανότητες ανάρρωσης με συμβατικές θεραπείες. Επίσης, μπορούν να περιλαμβάνονται και ασθενείς οι οποίοι ήδη είναι σε κρίσιμη κατάσταση ή σε κίνδυνο να μεταπέσουν σε κρίσιμη κατάσταση. Η χορήγηση αυτής της θεραπείας πολύ αργά στην

πορεία της νόσου δεν αναμένεται να έχει ευεργετικά αποτελέσματα, δεδομένου ότι στα στάδια αυτά αναπτύσσονται πολλές επιπλοκές (άλλες λοιμώξεις, σήψη, πολυοργανική ανεπάρκεια) οι οποίες δεν μπορεί να αντιμετωπιστούν με τη χορήγηση αντισωμάτων.

Και εδώ η επίδειξη κοινωνικής αλληλεγγύης είναι πολύ σημαντική. Δίνουμε κάτι από εμάς, τα αντισώματά μας, για να βοηθήσουμε τους ασθενείς συνανθρώπους μας που δεν έχουν ακόμη παράγει αντισώματα. Μία αντιμετώπιση που ευελπιστούμε να έχει στατιστικώς σημαντική αποτελεσματικότητα, και να χρησιμοποιήσει προστατευόμενες βαρέως ασθενούντες μέχρι να υπάρξει η δυνατότητα φαρμακευτικής θεραπείας, ή ενεργητικής ανοσοποίησης μέσω ενός αποτελεσματικού εμβολίου.

*Ο κ. Θάνος Δημόπουλος είναι καθηγητής Ιατρικής Σχολής, πρώην Chief, Human Retrovirus Section, Vaccine Branch, Center for Cancer Research, National Cancer Institute, USA.

**Ο κ. Γιώργος Ν. Παυλάκης είναι Chief, Human Retrovirus Section, Vaccine Branch, Center for Cancer Research, National Cancer Institute, USA.

Ένας τουριστικός κολοσσός έλαβε επιχορήγηση ως ΜμΕ στις ΗΠΑ

Η Ashford, με πάνω από 100 ξενοδοχεία, μέσω θυγατρικών πήρε 53 εκατ. δολ.

Λίγες εβδομάδες μετά την καταβολή των επιδοτήσεων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις των ΗΠΑ, γίνεται αντιληπτό πως το πρόγραμμα αξίας 349 δισ. δολαρίων όχι μόνον είναι πενιχρό σε σχέση με τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας –εξ ου και έχει ήδη εξαντληθεί–, αλλά επίσης παρουσιάζει ένα θεμελιώδες πρόβλημα: μέσω των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που χρήζουν οικονομικής βοήθειας ευνοούνται οι κατά πολύ μεγαλύτερες μπτρικές τους.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ομίλου διαχείρισης περσιουσιακών στοιχείων Ashford, ο οποίος κατέχει περισσότερα από 100 ξενοδοχεία, θέρετρα πολυτελείας και άλλα ακίνητα, καθώς μέσω των θυγατρικών του Ashford Hospitality Trust και Braemar Hotels & Resorts δέχθηκε κρατική επιδότηση ύψους 53 εκατ. δολαρίων. Στα πρόσφατα οικονομικά στοιχεία τους, οι εν λόγω εταιρείες δημοσίευσαν πως τα ξενοδοχεία τους έλαβαν εκατομμύρια δολάρια από το κρατικό πρόγραμμα στήριξης, το οποίο προοριζόταν αποκλειστικά για τις μικρομεσαίες αμερικανικές εταιρείες. Σημειώνεται επίσης πως το συνολικό ποσό των 349 δισ. δολαρίων του προγράμματος εξαντλήθηκε στις 16 Απριλίου, ενώ πολλές μικρές επιχειρήσεις δεν είχαν λάβει ακόμη στήριξη.

Συγκεκριμένα όσον αφορά τα ξενοδοχεία που συνεργάζονται με την Ashford Hospitality, μεταξύ αυτών το υπερπολυτελές Ritz Carlton στην Ατλάντα και το Sheraton της Αλάσκας, έχουν ήδη λάβει 29 εκατ. δολάρια και αναμένουν επιπλέον 2,1 εκατ. δολάρια. Επίσης, η Braemar

Ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ Στίβεν Μνούτσιν δήλωσε ότι η στήριξη δεν αφορά τις μεγάλες εταιρείες και ζήτησε από όσες έχουν λάβει κρατική στήριξη χωρίς να τη δικαιούνται να επιστρέψουν τα χρήματα.

Hotels & Resorts διασφάλισε μέσω των θυγατρικών της 10,6 εκατ. δολάρια. Τέλος, η Ashford Inc. έχει λάβει άμεσα 12,8 εκατ. δολάρια επιπλέον από το αμερικανικό κράτος. Συνολικά, με περίπου 53 εκατ. δολάρια, πρόκειται για τον μεγαλύτερο αποδέκτη επιδοτήσεων από το πρόγραμμα για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. «Είμαστε ευγνώμονες για την υποστήριξη που διέθεσε το Κογκρέσο στον κλάδο μας και θα χρησιμοποιήσουμε όλο το διαθέσιμο ποσό προκειμένου να επαναφέρουμε τους εργαζομένους μας», δήλωσε ο Μοντγκόμερι Μπένετ, ιδρυτής και πρόεδρος της Ashford. Όπως είχε

αναφέρει ο ίδιος προ ημερών στο αμερικανικό δίκτυο CBS, η εταιρεία έχει απολύσει το 95% του προσωπικού της και φοβάται πως η κρατική στήριξη δεν θα είναι αρκετή ώστε να αντισταθμίσει τη ζημία.

Το αμερικανικό Κογκρέσο έχει ήδη δρομολογήσει νέο πακέτο ύψους 310 δισ. δολαρίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και παράλληλα θα προσπαθήσει να λύσει τα προβλήματα του προηγούμενου. Η προηγούμενη επιδότηση χορηγήθηκε σε επιχειρήσεις που έχουν λιγότερους από 500 εργαζομένους, ωστόσο δεν τέθηκε όριο για όσες επιχειρήσεις εντάσσονται σε μεγαλύτερο όμιλο. Συγκεκριμέ-

να όσον αφορά τον ξενοδοχειακό κλάδο, το Κογκρέσο έθεσε πιο χαλαρές προϋποθέσεις για τη λήψη της επιδότησης, δεδομένου ότι έχει δεχθεί ισχυρότητα πλήγματα από την πανδημία. «Εφόσον αυτές οι επιχειρήσεις δέχονται μεγάλη οικονομική πίεση, που σίγουρα δέχεται ο κλάδος των ξενοδοχείων, η θετική πλευρά είναι ότι οι εργαζόμενοι τους θα κρατήσουν τις θέσεις εργασίας τους», σχολίασε στους New York Times ο Στίβεν Χάμιλτον, οικονομολόγος στο George Washington University. Ο Λάρι Κούντλουν, επικεφαλής του Εθνικού Οικονομικού Συμβουλίου στον Λευκό Οίκο, δήλωσε: «Το ξέρω ότι υπήρχαν ορισμένες αμφιλεγόμενες περιπτώσεις. Τεράστια προγράμματα όπως αυτό, τα οποία αποφασίζονται ταχύτατα, θα εμφανίζουν πάντοτε μικροπροβλήματα. Αλλά τελικά πιστεύω ότι στην πραγματικότητα η διαδικασία έχει λειτουργήσει πολύ πολύ καλά».

Ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ Στίβεν Μνούτσιν ανακοίνωσε αυτή την εβδομάδα πως οι προϋποθέσεις λήψης της επιδότησης θα είναι εφεξής αυστηρότερες και ενδέχεται να αποκλειστούν πλήρως όσες εταιρείες είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Υπενθύμισε παράλληλα ότι η στήριξη δεν αφορά τις μεγάλες εταιρείες, που έχουν πρόσβαση σε άλλα κεφάλαια, και ζήτησε από όσες έχουν λάβει κρατική στήριξη χωρίς να τη δικαιούνται να επιστρέψουν τα χρήματα. Διαφορετικά, ο Μνούτσιν τόνισε ότι θα υπάρξουν «σοβαρές συνέπειες». Ήδη η Shake Shack, δημοφιλής αμερικανική αλυσίδα φαστ φουντ, έχει επιστρέψει την επιδότηση.

Στροφή στα υπερμάρκετ λόγω κορωνοϊού

Η ύπαρξη πολλών προϊόντων, αλλά κυρίως οι μεγαλύτεροι χώροι οδηγούν και πάλι τους καταναλωτές στα μεγάλα καταστήματα των αλυσίδων σουπερ μάρκετ, στα υπερμάρκετ. Υπό τις νέες συνθήκες που δημιουργεί ο κορωνοϊός, οι καταναλωτές φαίνεται να τα προτιμούν, καθώς εκεί θα βρουν περισσότερα προϊόντα για να φτιάξουν τα γνωστά αποθέματα στα ντουλάπια των σπιτιών, θα περιμένουν ίσως λιγότερο στην ουρά, καθώς επιτρέπεται η είσοδος σε αυτά περισσότερων ατόμων, μιας και είναι καταστήματα άνω των 2.500 τ.μ., και θα κινηθούν, τις περισσότερες φορές τουλάχιστον, σε φαρδύτερους διαδρόμους. Σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας που πραγματοποίησε η εταιρεία Nielsen, τα μεγαλύτερα καταστήματα, άνω των 2.500 τ.μ., είναι αυτά που εμφανίζουν τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης, 20,1%, κατά το α' τρίμηνο του 2020 σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Ακολουθούν μεγάλα σουπερ μάρκετ (1.000-2.500 τ.μ.) με ρυθμό ανάπτυξης 12,1%. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, τα υπερμάρκετ κατέγραφαν κάμψη πωλήσεων, καθώς η πλειονότητα των καταναλωτών πήγαινε συχνά και για λίγα πράγματα στο σουπερ μάρκετ, επιλέγοντας, συνήθως, το κοντινότερο σημείο πώλησης, προκειμένου να αποφεύγει τις πιο δαπανηρές μεγάλες αποστάσεις. Σύμφωνα, εξάλλου, με την ίδια έρευνα, 49% των καταναλωτών στην Ελλάδα δηλώνουν ότι σκοπεύουν να επισκεπτονται λιγότερο συχνά τα φυσικά καταστήματα των αλυσίδων οργανωμένου λιανεμπορίου τροφίμων, σε μια προσπάθεια προφανώς να περιορίσουν όσο περισσότερο γίνεται τον συγκρωτισμό με άλλους ανθρώπους.

Η παραμονή για πολλές ώρες στο

σπίτι, σε συνδυασμό με την αναστολή λειτουργίας του κλάδου εστίασης, οδηγεί πλέον πολύ περισσότερους καταναλωτές να μαγειρεύουν στο σπίτι, αλλά και να παρασκευάζουν και γλυκά κατ' οίκον. Ετσι, κατά την περίοδο της πανδημίας καταγράφεται αύξηση κατά 141,3% των πωλήσεων στο αλεύρι, κατά 55,8% των πωλήσεων αλατιού, κατά 33% της κρέμας γάλακτος, κατά 36,9% των αυγών και κατά 22,5% της μαργαρίνης.

Θραύση σε ενήλικους και παιδιά κάνουν τα σνακ, ειδικά καθώς έχει αυξηθεί η τηλεθέαση. Ετσι, τα στοιχεία της Nielsen δείχνουν την περίοδο αυτή αύξηση των πωλήσεων ξηρών καρπών κατά 29,9%, της σοκολάτας κατά 14,5%, αλλά και των μπισκότων κατά 10,8%. Ταυτόχρονα, καταγράφεται αύξηση κατά 22,8% των πωλήσεων ούζου και τσίπουρου. Η αυξητική τάση, πάντως, δεν παρατηρείται σε άλλα αλκοολούχα ποτά. Ετσι, για παράδειγμα, στις πωλήσεις μπύρας καταγράφεται πτώση της τάξης του 11,1%. Η πιο έντονη αλλαγή, πάντως, που έφερε στις καθημερινές μας συνήθειες ο κορωνοϊός είναι αυτή που αφορά την καθαριότητα και την προσωπική υγιεινή. Το 88% των καταναλωτών στην Ελλάδα δηλώνει ότι πλέον πλένει πολύ πιο συχνά τα χέρια του, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία πωλήσεων της κατηγορίας των σαπουνιών (υγρά και μπάρες). Οι πωλήσεις τους κατά την περίοδο της πανδημίας έχουν αυξηθεί κατά 208,4%. Επιπλέον, έχουν αυξηθεί κατά 155,8% οι πωλήσεις χλωρίνης και κατά 123,3% οι πωλήσεις καθαριστικών σπτιού, με το 67% των καταναλωτών να δηλώνει ότι λόγω COVID-19 καθαρίζει το σπίτι του συχνότερα σε σύγκριση με το παρελθόν.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ο καταναλωτής της καραντίνας Οι νέες ευκαιρίες

ΠΑΝΤΑ στο εμπόριο και την επικοινωνία το προφίλ του νέου καταναλωτή είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας. Αμέτρητες μελέτες, έρευνες και αναλύσεις μας βοήθησαν να τον σκιαγραφήσουμε ώστε να βρούμε τρόπους να τον προσεγγίσουμε, να προσελκύσουμε το ενδιαφέρον του, να χτίσουμε μια διάδραση μαζί του και να κερδίσουμε την επιθυμητή προτίμησή του. Και αυτό το προφίλ αφορούσε σχεδόν μια γενιά καταναλωτών με παράξενα ονόματα baby boomers, millennials, generation Y, generation Z και ούτω καθεξής. Τώρα σε μόλις 2 μήνες γεννήθηκε μια νέα γενιά καταναλωτών, η Covid - 19, με τα πιο ιδιόμορφα δημογραφικά και συμπεριφορικά στοιχεία.

Ο Κύπριος σήμερα ενημερώνεται πολλές φορές την ημέρα, διαβάζει άρθρα, παρακολουθεί τηλεόραση κατά κόρον. Ψάχνεται, δοκιμάζει, γίνεται ευρηματικός. Αυτό-θαυμάζεται και μοιράζεται με τους φίλους του στα κοινωνικά δίκτυα τις επιτυχίες του στην παρασκευή σπιτικού ψωμιού και στο κατ' οίκον κούρεμα.

Ο δείκτης Desi της ΕΕ που μελετά τη διεύθυνση και τη χρήση του διαδικτύου στην παραγωγικότητα της χώρας κατάταξε μέχρι πρόσφατα την Κύπρο στις χαμηλότερες βαθμίδες στην Ευρώπη. Η ηλεκτρονική διεκπεραίωση εργασιών στον κρατικό τομέα και αυτό των ιδιωτικών επιχειρήσεων ελάχιστη, η τηλε-εργασία σχεδόν ανύπαρκτη, η online εκπαίδευση περιορισμένη μόνο σε μερική, σε πανεπιστημιακό επίπεδο, οι αγορές μέσω e-commerce ήταν μηδαμινές ειδικά από τοπικές επιχειρήσεις.

Και ξαφνικά η κρατική μηχανή, ο ημικρατικός τομέας, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις σε μια προσπάθεια επιβίωσης και σε μια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης προσέφεραν νέες επιλογές και ο καταναλωτής της καραντίνας απέκτησε νέες συνήθειες, νέες αγοραστικές συμπεριφορές, νέους τρόπους εργασίας και εξυπηρέτησης. Βγήκε από το comfort zone του. Ξαφ-

Τάσια Γιανναρά Γιαλλουρίδου

Σύμβουλος Επιχειρήσεων,
Διευθύνουσα Σύμβουλος
Partners VMLY&R, pr:partners,
Byte Digital Agency

νικά όλο το σύμπαν συνωμοτεί στην διαδικτυακή του επιμόρφωση και εξυπηρέτηση. Μπορεί να δίνει και να παίρνει χωρίς τη φυσική παρουσία του ίδιου και των άλλων. Τα παιδιά του κάνουν φροντιστήριο αγγλικών μέσω skype, αγοράζει λαχανικά και φρούτα από διαδικτυακή πλατφόρμα παραγγελιών, ενώ παραγγέλλει ψηστούς καρπούς μέσω Facebook messenger.

Μπορεί αυτό το μοντέλο να συνεχιστεί; Μπορεί να εξελιχτεί και άλλο; Πώς θα συμπεριφέρεται ο καταναλωτής μετά την καραντίνα. Θα επιστρέψει στις παλιές του συνήθειες; Στον προηγούμενο τρόπο ζωής του; Στην 'κανονικότητα' όπως λένε στα δελτία ειδήσεων.

Ο φόβος, η ανασφάλεια είναι εκεί, το ίδιο όμως δυνατή και η ανάγκη για δράση, για δημιουργία, για απελευθέρωση από τον περιορισμό. Οπότε προβλέπεται ένας συγκερασμός των πιο πάνω συνισθημάτων στο νέο

τρόπο συμπεριφοράς και στη διαμόρφωση του προφίλ του νέου καταναλωτή. Το ηλεκτρονικό εμπόριο θα συνεχίσει την άνοδό του και οι κυπριακές μικροεπιχειρήσεις λιανικού εμπορίου θα μουν στη νέα εποχή του e-commerce. Ο νέος καταναλωτής έχει μάθει να περνά περισσότερο χρόνο στο σπίτι του με την άμεση οικονομική του μπροστά από τις οθόνες. Φυσιολογικά όπως οι καταναλωτές έτσι και οι επιχειρήσεις/μάρκες είναι σε κατάσταση σοκ. Κάποιες έχουν αντιληφθεί την αλλαγή και τις προκλήσεις και κάποιες όχι. Κάποιες βρίσκονται στην αναμονή για την επόμενη μέρα ενώ κάποιες δουλεύουν και κτίζουν το αύριο.

Η απουσία επικοινωνίας όμως των περισσότερων μαρκών από τα ΜΜΕ παραδοσιακά ή νέα, δημιουργεί ανασφάλεια στον καταναλωτή. Η έλλειψη αυτή οδηγεί στο σίσθημα της αδυναμίας και της απώλειας της εμπιστοσύνης. Κατατροπώνει την αξία της μάρκας.

Οι εταιρείες και οι μάρκες έχουν ευθύνη να δώσουν λύσεις, εμπιστοσύνη και έμπνευση στον καταναλωτή. Έχουν ευθύνη να έχουν μια δυνατή παρουσία που θα λειτουργήσει ενθαρρυντικά και παραγωγικά χωρίς να θέλουν να σπρώξουν τον καταναλωτή πίσω αλλά μπροστά. Με σεβασμό, ένα ρυθμό και με μηνύματα που θα ταιριάζουν στην νέα τάση πραγμάτων και στη νέα ψυχολογία του καταναλωτή πρέπει να δημιουργήσουν νέες σχέσεις σύνδεσης, νέα μοντέλα consumer journeys προσαρμοσμένα στα νέα δεδομένα, στους νέους καταναλωτές.

Οι εταιρείες και οι μάρκες για να προσπεράσουν τους σκοπέλους της κρίσης πρέπει να δουν τις νέες ευκαιρίες και να οδηγήσουν την αγορά. Να επαναφέρουν την καινούργια "κανονικότητα" όσο πιο γρήγορα γίνεται. Η στάση αναμονής δεν προσφέρει τίποτε σε κανέναν. Απλά καθυστερεί την επανεκκίνηση και την ανάπτυξη.

ΡΙΚΟ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς, με εγκυρότητα και αντικειμενικότητα. Με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών στην Κύπρο και το εξωτερικό, σφαιρική πληροφόρηση από την Κύπρο και τον κόσμο.

Παρουσίαση:
Γωγώ Αθελανδρινού

Υπεύθυνος Σκηνοθέτης Δελτίου Ειδήσεων:
Στέφανος Φαρμακάς

Καθημερινά
8.00 μ.μ.
ΡΙΚ 1

Χάθηκαν όσες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν σε μία δεκαετία

Μέσα σε 5 εβδομάδες οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 26,2 εκατ.

Εικόνα καταστροφής έπειτα από θεομηνία παρουσιάζουν οι αγορές εργασίας ανά τον κόσμο. Και μόνο τα τελευταία στοιχεία για την ανεργία στις ΗΠΑ και στη Βρετανία επιβεβαιώνουν ήδη τις δυσοιώνες εκτιμήσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για τις επιπτώσεις της πανδημίας, υπερβαίνοντας και την πιο απαισιόδοξη πρόβλεψη.

Σαρωτικός ο αντίκτυπος της πανδημίας στην αμερικανική οικονομία, που γνωρίζει «μια αιμορραγία θέσεων εργασίας», όπως χαρακτηριστικά δήλωσε στο Reuters ο Σκοτ Αντερσον, οικονομολόγος της Bank of the West στο Σαν Φρανσίσκο. Μέσα στις τελευταίες πέντε εβδομάδες περισσότεροι από 26 εκατ. Αμερικανοί, για την ακρίβεια 26,2 εκατ., υπέβαλαν αίτηση για επίδομα ανεργίας. Πρόκειται για έναν αριθμό απολυθέντων αδιανόητο μέχρι πριν από δύο μήνες, που αντιπροσωπεύει το 16% του εργατικού δυναμικού των ΗΠΑ.

Όπως υπογραμμίζει το Reuters, ο αριθμός των απολυθέντων προδίδει ότι χάνονται όσες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση, δηλαδή στη διάρκεια της πλέον μακροσκελούς περιόδου αύξησης της απασχόλησης στην υπερδύναμη. «Χάνονται όσες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν από το 2010 και μέχρι τον Φεβρουάριο», τονίζει ο Τζόζεφ Μπρουσουέλας, οικονομολόγος της RSM στη Νέα Υόρκη, που με περιορισμό ειλικρίνεια προει-

δοποιεί τους Αμερικανούς ότι «δεν θα ανακτήσουν όλοι οι απολυθέντες τη δουλειά τους».

Επικειρώντας μια αισιόδοξη ματιά στο τοπίο της καταστροφής, το Reuters πιθανολογεί πως έχουν παρέρλθει τα χειρότερα, αν κρίνει κανείς από τις εξελίξεις εβδομάδα προς εβδομάδα. Την περασμένη εβδομάδα οι αιτήσεις για επιδόματα ανεργίας έφθασαν στα 4,2 εκατ., ένας αριθμός ανησυχητικά υψηλός, αλ-

Ο αριθμός των απολυθέντων αντιπροσωπεύει το 16% του εργατικού δυναμικού των Ηνωμένων Πολιτειών.

λά πάντως αισθητά μικρότερος από τα 5,245 εκατ. αιτήσεις της αμέσως προηγούμενης εβδομάδας. Ο μεγαλύτερος αριθμός αιτήσεων σημειώθηκε, άλλωστε, την τελευταία εβδομάδα του Μαρτίου, όταν έφθασε στα 6,867 εκατ. Η πτωτική πορεία των αριθμών ενδέχεται να υποδηλώνει πως τα χειρότερα έχουν παρέλθει για την αμερικανική οικονομία.

Μεταξύ των αισιόδοξων ο Αντριου Χόλενχορστ, οικονομολόγος της Citigroup στη Νέα Υόρκη, που προεξοφλεί ότι «τις επόμενες εβδομάδες θα συνεχιστούν μεν οι απολύσεις και οι αναγκαστικές

άδειες σε πολλούς κλάδους, αλλά αισιοδοξούμε ότι βρίσκεται πίσω μας η κορύφωση των απολύσεων».

Η μείωση του αριθμού των αιτήσεων για επίδομα ανεργίας μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στην πρωτοφανή δέσμη μέτρων ύψους 2,3 τρισ. δολαρίων που αποφάσισε να διαθέσει η Ουάσιγκτον, με ιδιαίτερη πρόβλεψη για τις μικρές επιχειρήσεις και την πρόσβασή τους σε πιστώσεις με ευνοϊκούς όρους.

Βρετανία

Την ίδια στιγμή, στη Βρετανία πάνω από το 25% του εργατικού δυναμικού βρίσκεται εκτός εργασίας, αν συνεκτιμηθούν όσοι έχουν απολυθεί με όσους βρίσκονται σε αναγκαστική άδεια ή επιδοτούνται από την κυβέρνηση επειδή έχει ανασταλεί η λειτουργία της επιχείρησης στην οποία εργάζονταν. Και βέβαια το πρόγραμμα διάσωσης που εφαρμόζει η κυβέρνηση αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση του χρέους.

Σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Οικονομικών και Κοινωνικών Ερευνών, η ανεργία στη Βρετανία έχει ήδη εκτιναχθεί πάνω από το 20%. Οι συντάκτες της σχετικής έκθεσης, Ντέιβιντ Μπλαντσοφλάουερ, καθηγητής στο πανεπιστήμιο του Ντάρμουθ και πρώην στέλεχος της Τράπεζας της Αγγλίας, και Ντέιβιντ Μπέλ, καθηγητής στο πανεπιστήμιο Στίρλινγκ, αναφέρουν πως «αυτό που έρχεται στην

Σαρωτικός είναι ο αντίκτυπος της πανδημίας στην αμερικανική οικονομία, που γνωρίζει μια «αιμορραγία θέσεων εργασίας». Κατά τις τελευταίες πέντε εβδομάδες, περισσότεροι από 26 εκατ. Αμερικανοί υπέβαλαν αίτηση για επίδομα ανεργίας. Πρόκειται για έναν αριθμό που αντιπροσωπεύει το 16% του εργατικού δυναμικού.

αγορά εργασίας φαίνεται τρομακτικό». Μέχρι στιγμής η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να καλύψει το 80% των μισθών όσων εργαζομένων χάσουν τη θέση τους εξαιτίας της πανδημίας.

Προβλέψεις

Τα στοιχεία δείχνουν να επιβεβαιώνουν τις πλέον απαισιόδοξες από τις εκτιμήσεις της ILO, ότι τα μέτρα για την αναχαίτιση της πανδημίας πλήττουν κατά το μάλλον ή ήττον 2,7 δισ. εργαζομένους, που αντιπροσωπεύουν το 81% του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της, το ποσοστό αυτό φθάνει στο 87% όταν πρόκειται για τις χώρες με-

σαίου εισοδήματος και περιορίζεται στο 70% στις χώρες υψηλού εισοδήματος. Το πρόβλημα είναι, όμως, οξύτατο για τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου, που δεν έχουν παρά πολύ περιορισμένες δυνατότητες και πόρους για να αντιμετωπίσουν την υγειονομική κρίση και τον οικονομικό αντίκτυπο της.

Όσον αφορά το πού μπορεί να φθάσει η ανεργία παγκοσμίως για το σύνολο του τρέχοντος έτους, η ILO υπογραμμίζει πως θα εξαρτηθεί από το μέχρι πότε θα παραμείνουν κλειστές οι επιχειρήσεις κάθε είδους καθώς και από το πόσο αποτελεσματικά θα είναι τα μέτρα των κυβερνήσεων. Σημειώτεον ότι στις

29 Μαρτίου, όταν δηλαδή η πανδημία βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη στο μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη, η αρχική εκτίμηση της ILO ήταν πως η αναγκαστική αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας θα προσθέσει 25 εκατ. νέους ανέργους στα 188 εκατ. ανθρώπων που στα τέλη του περασμένου έτους ήταν άνεργοι σε όλον τον κόσμο. Σύμφωνα, όμως, άρχισε να αναθεωρεί τις εκτιμήσεις της διαπιστώνοντας την κλίμακα της καταστροφής. Και μόνον ο αριθμός των ανθρώπων που απολύθηκαν στις ΗΠΑ τις τελευταίες πέντε εβδομάδες υπερβαίνει την αρχική αυτή εκτίμηση της, που δυστυχώς αποδεικνύεται υπερβολικά αισιόδοξη.

Ορατός ο κίνδυνος μαζικών πτωχεύσεων ΜμΕ στην Ευρώπη

Σε μια μικρή πόλη της νότιας Ιταλίας, ένα γνωστό εστιατόριο κλείνει για καλό σκοπό, προκειμένου να αποτραπεί η εξάπλωση του ιού, ενώ στη βορειοδυτική ακτή της Γαλλίας ένας ιδιοκτήτης μπιστρό ανησυχεί μήπως τα περισσότερα εστιατόρια στην περιοχή εξαφανιστούν μετά την κρίση. Ένα ζευγάρι 65χρονων σε πόλη της κεντρικής Γερμανίας, που διατηρεί ταξιδιωτικό γραφείο, βλέπει πως η συνταξιοδότησή του απέχει ακόμη καμιά δεκαετία.

Η οικονομική βλάβη που προξενεί η πανδημία είναι οφθαλμοφανής σε όλες τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις από τη μία άκρη της Ευρώπης μέχρι την άλλη. Οι ιστορίες πολλές, από τους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων που προσπαθούν με μανία να κρατήσουν ζωντανές τις δουλειές τους μέχρι εκείνους που έχουν απελπιστεί. Στη Γαλλία, όπου περισσότερες από τις μισές μικρές εταιρείες φοβούνται για πτώχευση, η κρίση προκάλεσε έντονη αντιπαράθεση ζωντανά στην τηλεόραση μεταξύ του υπουργού Οικονομικών

Στη Γαλλία, οι περισσότερες από τις μισές μικρές εταιρείες φοβούνται ότι θα χρεοκοπήσουν.

και των επιχειρηματιών.

Ακόμη και με τα πάρα πολύ γενναιόδοξα προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας, οι ευρωπαϊκές χώρες βρίσκονται ενώπιον της προοπτικής πάμπολλες εταιρείες να βάλουν λουκέτο, καταστρέφοντας ζωές και θέσεις εργασίας και αποδυναμώνοντας ένα καιρίως σημασίας κομμάτι της οικονομίας. Είκοσι πέντε εκατομμύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Ευρώπης με προσωπικό έως και 250 άτομα απασχολούν αυτήν τη στιγμή περισσότερους από 90 εκατομμύρια εργαζομένους.

«Οφείλουμε να στηρίξουμε μαζικά αυτές τις μονάδες, όχι μόνον

Ο Γάλλος υπουργός Οικονομικών Μπρινό Λε Μερ δήλωσε πως η κυβέρνηση θα εξετάσει την παραγραφή φόρων αντί για την αναβολή καταβολής τους.

επειδή αποτελούν μια τεράστια πηγή απασχόλησης, αλλά και γιατί συνιστούν ένα πολύτιμο δημόσιο αγαθό», επισημαίνει η Ναντίν Λιβράτο, διευθύντρια ερευνών στο Εθνικό

Κέντρο Επιστημονικής Ερευνας της Γαλλίας. Συνήθως οι μικρές εταιρείες έχουν χαμηλά αποθεματικά και περιθώρια κέρδους, οπότε αποδεικνύονται και περισσότερο τραγές

από τους μεγαλύτερους ομίλους. Η ένωση SMEunited, που εκπροσωπεί μικρομεσαίες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ανέφερε, βάσει στοιχείων, ότι το 90% των μελών της έχει χτυπηθεί από την πανδημία και έχει χάσει το 50% του τζίρου του κατά μέσον όρο.

Αντίστοιχα, στη Γαλλία η ομοσπονδία μικρομεσαίων, CPME, επισημαίνει ότι το 55% των μικρών μονάδων ανησυχεί μήπως χρεοκοπήσει, ενώ στην Ιρλανδία η αντίστοιχη ένωση αναφέρει ότι το 30% των μελών της δεν θα επιβιώσει, εκτός εάν μέσα στους επόμενους δύο μήνες η κατάσταση βελτιωθεί.

Η κρίση της πανδημίας εγείρει σοβαρά ερωτήματα για τους πολιτικούς, οι οποίοι συνήθως σπεύδουν να υπερασπιστούν τους μικρομεσαίους επιχειρηματίες και να προβάλλουν τις εταιρείες τους ως τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας, αλλά διαστίζουν να δανειστούν περισσότερα για να τις στηρίξουν και να στείλουν τον λογαριασμό στους φορολογούμενους, όπως επισημαίνει το Bloomberg.

Το δίλημμα έγινε ορατό στους τηλεοπτικούς δέκτες στη Γαλλία, όπου ο υπουργός Οικονομικών Μπρινό Λε Μερ δέχθηκε ομοβροντία ερωτήσεων από έναν ιδιοκτήτη γυμναστηρίου, έναν επιχειρηματία με κατασκευαστική εταιρεία και ένα βραβευμένο με Μισελέν σεφ, οι οποίοι ισχυρίζονταν ότι, εάν πολλές μικρές εταιρείες υποχρεωθούν να καταβάλουν ενοίκια ή δόσεις δανείων, αλλά θα πτωχεύσουν.

Ο Λε Μερ απάντησε πως η κυβέρνηση θα εξετάσει την παραγραφή οφειλών φόρων παρά την αναβολή καταβολής τους, αλλά προειδοποίησε πως το κόστος για το δημόσιο θα είναι κολοσσιαίο. «Πρέπει να είμαστε σε θέση να βοηθήσουμε τις επιχειρήσεις με κεφάλαια, αλλά αυτό θα γίνει με πολύ μεγαλύτερη επιλεκτικότητα», δηλώνει ο διοικητής της Τράπεζας της Γαλλίας, Φρανσουά Βιλερουά ντε Γκαλό. Το να διαγραφεί ένα χρέος μπορεί να αιτιολογηθεί και με όρους προστασίας της απασχόλησης, αλλά και της οικονομίας.

Στο «kurzarbeit» το 50% των γερμανικών επιχειρήσεων

Στο κρατικό πρόγραμμα στήριξης των εργαζομένων βασίζονται οι μισές γερμανικές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις εξαιτίας του κορωνοϊού, σύμφωνα με σχετική έρευνα του γερμανικού οικονομικού ινστιτούτου Ifo. Το λεγόμενο «kurzarbeit» είναι το πρόγραμμα που εγκαίνιασε για πρώτη φορά η Γερμανία κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008-2009 και επιτρέπει στις επιχειρήσεις να μειώσουν τα ωράρια των εργαζομένων τους χωρίς οι ίδιοι να έχουν μεγάλες απώλειες στους μισθούς τους, αφού το κράτος αναλαμβάνει να καταβάλλει ένα μεγάλο τμήμα των αποδοχών τους.

Το ισχυρότερο πλήγμα έχουν δεχθεί οι εταιρείες λιανικών πωλήσεων, καθώς το 55% των εργαζομένων τους πληρώνεται από το κρατικό πρόγραμ-

Το κράτος καταβάλλει έως το 87% των μισθών των εργαζομένων που εργάζονται λιγότερες ώρες λόγω της πανδημίας.

μα. «Για πολλές εταιρείες, η κρατική στήριξη είναι ένα μέσο με το οποίο θα μπορέσουν να αντισταθμίσουν σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο τη μείωση των πωλήσεων και να διατηρήσουν το εργατικό τους δυναμικό», όπως σχολίασε ο Κλάους Βολράμπε, ο οποίος διεξήγαγε την έρευνα του Ifo. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, περίπου το 18% των επιχειρήσεων επιθυμεί να περικόψει θέσεις εργασίας ή να δια-

κόψει τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Επιπλέον, πιστεύουν ότι τα περιοριστικά μέτρα θα διαρκέσουν κατά μέσον όρο για περίπου τέσσερις μήνες. Σύμφωνα πάντοτε με την έρευνα του οικονομικού ινστιτούτου Ifo, περίπου 15% των γερμανικών εταιρειών υποχρεώθηκαν να σταματήσουν πλήρως την παραγωγή τους εξαιτίας των μέτρων για την καταστολή του κορωνοϊού.

Η γερμανική κυβέρνηση έχει ήδη διοικητήσει ένα πρωτοφανές για τη συνήθη πολιτική της χώρας ποσό προς υποστήριξη της οικονομίας. Αυτή την εβδομάδα, συμφώνησε στην εφαρμογή επιπλέον πακέτου αξίας 10 δισ. ευρώ, ώστε να αντισταθμίσει τον οικονομικό αντίκτυπο του κορωνοϊού. Στο πακέτο αυτό περιλαμβάνεται και η προσωρινή αύξηση των αποδοχών που θα λαμβάνουν οι εργαζόμενοι μέσω του «kurzarbeit». Σύμφωνα

με τα νέα μέτρα, όσοι Γερμανοί πληρούν τα κριτήρια θα λαμβάνουν μέρος του κρατικού προγράμματος έως και το 87% του μισθού τους ενώ θα εργάζονται λιγότερες ώρες.

Όπως επισήμανε ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών, Ολαφ Σολτς, τα μέτρα για τη στήριξη των εργαζομένων έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της οικονομίας μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, ενώ η αγορά εργασίας σε άλλα κράτη δεχόταν ισχυρά πλήγματα. Ο Σολτς σημείωσε ότι η ενίσχυση του εν λόγω προγράμματος καθιστά ανθεκτικότερη τη γερμανική οικονομία. Πριν από την επέλαση του κορωνοϊού στη χώρα, η Γερμανία διέτρεχε το ενδεκάτο συνολικό έτος ανάκαμψης. Ωστόσο, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ifo, η γερμανική οικονομία ενδέχεται να συρρικνωθεί έως και 20% εξαιτίας της πανδημίας.

Η ενίσχυση του προγράμματος στήριξης των εργαζομένων καθιστά ανθεκτικότερη τη γερμανική οικονομία, τόνισε ο Γερμανός υπ. Οικονομικών Ολαφ Σολτς.

Περιζήτητα τα δεξαμενόπλοια για... αποθήκευση καυσίμων

Σε αδιέξοδο τα διυλιστήρια λόγω «βουτιάς» της ζήτησης – Εκτινάχθηκαν οι ναύλοι

Η πανδημία έχει χτυπήσει και τα διυλιστήρια πετρελαίου σε όλο τον κόσμο, τα οποία αναζητούν απεγνωσμένα πλοία για την αποθήκευση (ή μεταφορά) κηροζίνης και βενζίνης, που εντούτοις κανείς δεν αγοράζει. Η όλη εξέλιξη εκτινάσσει στα ύψη τα ναύλα, σημάδι ότι το παγκόσμιο σύστημα διύλισης με πολύ γρήγορους ρυθμούς φθάνει σε ένα σημείο καμπίς. Μέχρι πρότινος οι εταιρείες αυτές αποθήκευαν τα πλεονάζοντα αποθέματα στις δικές τους εγκαταστάσεις, αλλά πλέον υποχρεώνονται να τα τοποθετήσουν σε δεξαμενόπλοια. Η τοπική ζήτηση έχει δραστικά ελαττωθεί, οπότε, εάν δεν βρουν αποθηκευτικό χώρο, είτε θα μειώσουν την διύλιση και την παραγωγή είτε θα βάλουν λουκέτο.

Όπως επισημαίνει ο Τόρμπιγιρν Τόρνκβιστ, διευθυντής στον όμιλο Gunvor Group, τον κολοσσό στις συναλλαγές εμπορευμάτων, «κοινοποιούμε να φθάσουμε στο σημείο εκείνο στο οποίο μετά δυσκολία θα βρίσκουμε πλοία, ενώ ήδη αυτή τη στιγμή που μιλάμε τα ναύλα είναι σε δυσθεώρητα επίπεδα». Ως συνέπεια, εάν τα διυλιστήρια υποχρεωθούν να επιβραδύνουν τον ρυθμό επεξεργασίας αργού, η ζήτηση γι' αυτό θα περιαστέλει ακόμα περισσότερο, δημιουργώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις στην αγορά του εμπορεύματος.

Το πόσο περιζήτητα έχουν γίνει ως χώροι αποθήκευσης (ή μεταφοράς) τα δεξαμενόπλοια φαίνεται από τις χρεώσεις που καταβάλλουν όσοι τα χρειάζονται. Η διαδρομή από την Ευρώπη στην Ασία για τη μεταφορά φορτίου 80.000 τόνων νάφθας, υλικού που χρησιμοποιείται για την παραγωγή βενζίνης και πλαστικού, κοστίζει 7,5 εκατ. δολάρια, όταν προ ολίγων ετών κόστιζε 1 εκατ. δολάρια. Σύμφωνα με το χρηματιστήριο ναύλων του Λονδίνου (Μπάλτικ),

Η έλλειψη δεξαμενοπλοίων για την αποθήκευση πετρελαίου επιδεινώνεται από το γεγονός ότι όσα πλοία περιμέναν οι επενδυτές εμπορευμάτων να καταστούν διαθέσιμα, αυτή την εποχή, είναι δεμένα στα λιμάνια περιμένοντας να ξεφορτωθούν.

Εάν δεν βρουν αποθηκευτικό χώρο, είτε θα μειώσουν τη διύλιση και την παραγωγή είτε θα βάλουν λουκέτο.

όλες οι χρεώσεις εκτινάσσονται στη σημερινή συγκυρία, ανεξαρτήτως δρομολογίου και μεγέθους πλοίου. «Ο λόγος πίσω από την εκτόξευση των ναύλων είναι ότι η παραγωγή διυλισμένου προϊόντος υπερβαίνει την τρέχουσα ζήτηση και ότι οι επόμενες εγκαταστάσεις γεμίζουν, οπότε η αποθήκευση γίνεται πωλητή», παρατηρεί ο Γιοακίμ Νόρχολμ Βαρία. Σύμφωνα με τις Τσάρτ Α/Σ, μιας δανικής επιχείρησης 131 ετών

με έδρα την Κοπεγχάγη, η οποία έχει στην ιδιοκτησία της πάμπολλα δεξαμενόπλοια που μεταφέρουν διυλισμένο πετρέλαιο.

Σε όλη την αγορά πετρελαίου οι εμπορευόμενοι αναζητούν οποιοδήποτε πλοίο μπορούν να βρουν, όπου θα αποθηκεύσουν προμήθειες στη θάλασσα, διότι οι επιγείες αποθήκες είτε έχουν γεμίσει είτε έχουν κρατηθεί.

Σχεδόν το 7% του παγκόσμιου στόλου δεξαμενοπλοίων για διυλισμένο προϊόν συμμετέχει με κάποιον τρόπο στην αποθήκευσή του, όπως υπολογίζει η Torm. Ο δε όμιλος της Gunvor εκτιμά ότι σε διεθνή κλίμακα τα διυλιστήρια έχουν περιορίσει ήδη τους ρυθμούς διύλισης κατά σχεδόν 17 εκατ. βαρέλια την ημέρα, αλλά αυτό το νοήμερο πηανάς να αυξηθεί στα σχεδόν 20 εκατ. βαρέ-

λια ημερησίως έως τις αρχές Μαΐου. Η έλλειψη δεξαμενοπλοίων για την αποθήκευση πετρελαίου επιδεινώνεται από το γεγονός ότι όσα πλοία περιμέναν οι επενδυτές εμπορευμάτων να καταστούν διαθέσιμα, αυτή την εποχή, είναι δεμένα στα λιμάνια, περιμένοντας να ξεφορτωθούν. Πολλοί σημαντικοί τερματικοί σταθμοί είναι πλήρεις σε πετρέλαιο, οπότε τα δεξαμενόπλοια είναι σε αναμονή εβδομάδες, προτού εναποθέσουν το φορτίο τους. Τέλος, όπως δείχνουν τα στοιχεία του χρηματιστηρίου ναύλων, τα μικρά δεξαμενόπλοια, που μεταφέρουν καύσιμα από τη μια πλευρά της Μεσογείου στην άλλη, κερδίζουν πάνω από 90.000 δολάρια ημερησίως, κάτι μάλλον υπερβολικό, εάν συγκριθεί με τις 12.000 δολάρια τον Ιανουάριο του 2020.

BLOOMBERG

Αμερικανικές πετρελαϊκές στα πρόθυρα κατάρρευσης

Κύμα μαζικών πτωχεύσεων αναμένεται στον ενεργειακό κλάδο των ΗΠΑ και σε όλο το φάσμα της βιομηχανίας, από τις οχιστολιθικές μέχρι τα διυλιστήρια και τους διαχειριστές αγωγών. Όπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ του Reuters, ο υπερχρεωμένος κλάδος παρουσίαζε χαμηλή κερδοφορία όταν το πετρέλαιο κυμαινόταν στα 38 δολάρια το βαρέλι, πολύ προτού δεχθεί πλήγμα από την κατάρρευση του «μαύρου χρυσού».

Έρευνα της Federal Reserve του Κάνσας που δόθηκε στη δημοσιότητα μέσα στον Απρίλιο διαπιστώνει πως αν το πετρέλαιο παραμένει σε επίπεδα κάτω από 30 δολάρια το βαρέλι, σχεδόν 40% των εταιρειών διύλισης δεν θα θεωρούνται πλέον φερέγγυες.

Μεγάλα ονόματα της αμερικανικής ενεργειακής βιομηχανίας ετοιμάζονται να υποβάλουν αίτηση προστασίας από τους πιστωτές ή προσλαμβάνουν συμβούλους για την αναδιάρθρωση του ιλιγγιώδους χρέους τους. «Όλοι αυτοί οι σύμβουλοι αναδιάρθρωσης έχουν πολλή δουλειά και αυτό μάλλον θα συνεχιστεί και πέραν αυτού του έτους, γιατί μάλλον θα κρατήσει χρόνια η διαδικασία», σχολιάζει ο Τζέιμς Γουέστ από την επενδυτική τράπεζα Evercore ISI. Σύμφωνα με νομικούς συμβούλους επί θεμάτων ενεργείας τις εταιρείες Haynes and Boone, περίπου οι μισές από τις 60 ανεξάρτητες πετρελαϊκές των ΗΠΑ θα αναγκαστούν να εξετάσουν κάθε εναλλακτική για να διασφαλίσουν ρευστότητα. Όπως τονίζει άλλωστε ο Μπέντι Κλαρκ, συνεργάτης της εν λόγω εταιρείας, «οι κραδαίοι από την κατάρρευση της τιμής του πετρελαίου θα γίνουν αισθητοί σε όλη την αγορά». Πολλές από τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην επεξεργασία του πετρελαίου, στην αποθήκευσή του, στη μεταφορά και προώθησή του στην αγορά εξέδιδαν χρέος για να χρηματοδοτήσουν εξαγωγές. Ανάμεσά τους και ο πετρελαϊκός κολοσσός Occidental Petroleum, που ευέλπι-

τούσε ότι πωλώντας περιουσιακά στοιχεία του θα κατόρθωνε να περιορίσει το χρέος του, που στα τέλη του περασμένου έτους πλησίαζε τα 39 δισ. δολάρια μετά την εξαγορά της Anadarko Petroleum. Εκτοτε έχει προχωρήσει δύο φορές σε μείωση του κόστους και έχει περικόψει δραστικά τα μερίσματα.

Σήμερα πολλές εταιρείες του κλάδου προσπαθούν να διασφαλίσουν ρευστότητα και να καθοσυσάσουν τους μετόχους τους. Κάποιες βρίσκονται στα όρια της χρεοκοπίας και οι αμερικανικές τράπεζες ετοιμάζονται να αγοράσουν περιουσιακά στοιχεία τους και να συμπεριλάβουν στα χαρτοφυλάκιά τους πετρελαιοληπτικές και κοιτάσματα φυσικού αερίου. Μία εξ αυτών, η Salt Creek Midstream, που δραστηριοποιείται στη λεκάνη του Ντέλαγουερ στο Τέξας, πριν ακόμη από τις ασύλληπτες εξελίξεις αυτές της εβδομάδας και την υποχώρησή της τιμής του αργού σε αρνητικό πρόσημο, είχε ήδη προσλάβει την Jefferies Financial και νομικούς συμβούλους της Kirkland & Ellis για να μελετήσουν τις δυνατότητες αναδιάρθρωσης του χρέους της. Τραπεζικές πηγές αναφέρουν πως τις επόμενες εβδομάδες θα υποβάλουν αίτηση προστασίας από τους πιστωτές τους πολλές οχιστολιθικές βιομηχανίες. Θα ακολουθήσουν έτσι τα χνάρια της Whiting Petroleum, που ανακοίνωσε την πτώχευσή της στις αρχές Απριλίου. Έχουν, επίσης, προσλάβει συμβούλους για την αναδιάρθρωση του χρέους τους πολλές μικρού ή μεσαίου μεγέθους ενεργειακές, συμπεριλαμβανομένης της Chesapeake Energy Corp. Σύμφωνα με τον οικοποστοληπτικής αξιολόγησης Fitch Ratings, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια του κλάδου θα φθάσουν φέτος στο 18% του συνόλου. Στοιχεία της MarketAxess, άλλωστε, φέρουν σχεδόν το 20% των εταιρικών ομολόγων του κλάδου να πωλείται κάτω από τα 70 σεντς ανά δολάριο ονομαστικής αξίας.

Μέτρα από Ε.Ε. κατά της δαιμονοποίησης των κεραιών 5G

Μετά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), έρχεται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να χαρακτηρίσει αναληθή την είδηση (fake news) ότι οι κεραιές κινητής τηλεφωνίας 5ης γενιάς μεταδίδουν τον κορωνοϊό. Η Ε.Ε. αναμένεται σύντομα να καλέσει τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές τηλεπικοινωνιών να το πράξουν.

Ηδη, ως ένα βαθμό, ρόλο προφύλαξης των καταναλωτών από τέτοιους είδους τερατώδεις αναληθείες έχουν αναλάβει οι εταιρείες κοινωνικής δικτύωσης που λειτουργούν δημοφιλείς πλατφόρμες όπως Facebook, Twitter κ.ά. Οι τελευταίες αναλαμβάνουν να βρύνουν από τις

πλατφόρμες τους σχόλια που αφορούν την επικινδυνότητα των κεραιών 5G ως φορέων μετάδοσης του κορωνοϊού.

Όσο και αν φαίνεται παράλογο, στις 8 Απριλίου ο ίδιος ο ΠΟΥ αναγκάστηκε να χαρακτηρίσει fake news τη διάδοση του κορωνοϊού μέσω των κεραιών κινητής τηλεφωνίας. «Οι ιοί δεν διαδίδονται μέσω των ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων και της κινητής τηλεφωνίας» ανέφερε, καθώς πολλοί στον πλανήτη συνδύααν την πανδημία του COVID-19 με την έναρξη της λειτουργίας δικτύων 5G σε διάφορες χώρες του πλανήτη. Εξάλλου, ο ΠΟΥ στην ανακοίνωση

που εξέδωσε σημείωνε ότι, ενώ πολλές χώρες έχουν προσβληθεί από τον ιό, εντούτοις δεν διαθέτουν δικτυακή κινητή τηλεφωνία 5G.

Στο πλαίσιο αυτό, κινητοποιείται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχεδιάζοντας κυρίως μέτρα ενημέρωσης του κοινού και παράλληλα ένα νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των κεραιών κινητής τηλεφωνίας 5G. Τα μέτρα αυτά έρχονται ως αντιστάθμισμα στην παραπληροφόρηση αλλά και στη διεύρυνση του «κινήματος» κατά των κεραιών κινητής τηλεφωνίας και ιδίως στα δικτυα 5G. Στη χώρα μας δεν υπήρξαν κρούσματα καταστροφής κεραιών, όμως υπήρξαν

σε άλλες χώρες μεταξύ των οποίων η Βρετανία, η Ολλανδία κ.ά. Στις χώρες αυτές, πολέμιοι κεραιών βανδάλισαν ιστούς και κεραιοσυστήματα, ειδικά εκείνων που υποστηρίζουν τη λειτουργία δικτύων κινητής τηλεφωνίας 5G. Μέσα στην άγνοιά τους, μάλιστα, ορισμένοι έκαψαν κεραιές κινητής τηλεφωνίας 4ης γενιάς (4G) θεωρώντας τις κεραιές 5G.

Στην Ελλάδα το τελευταίο διάστημα έχει δημιουργηθεί μια νέα πρωτοβουλία που ονομάζεται «Νεάπολη Εξάρχεια Λυκαβηττός Κολωνάκι Γκύζη Πολύγωνο Επιτροπή Αγώνα ρας δεν υπήρξαν κρούσματα καταστροφής κεραιών, όμως υπήρξαν

τερα κατά της κινητής τηλεφωνίας 5ης γενιάς. Στις ανακοινώσεις της, η Επιτροπή Αγώνα χαρακτηρίζει 20-25 κεραιές που βρίσκονται πλησίον σχολείων και βρεφονηπιακών σταθμών στο κέντρο της Αθήνας «κεραιές-δολοφόνους», για τις οποίες μάλιστα εκτιμά ότι μπορεί να είναι... G5. Η Επιτροπή δίνει και τις διευθύνσεις όπου βρίσκονται αυτές οι κεραιές στο κέντρο της Αθήνας.

Η ενημερωτική καμπάνια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της παραπληροφόρησης για την κινητή τηλεφωνία θα ανατεθεί πιθανότατα στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές. Με βάση αυτή, επιδίωξη θα είναι

να διαδοθεί το μήνυμα ότι η ηλεκτρομαγνητική (ΗΜ) ακτινοβολία της κινητής τηλεφωνίας, συμπεριλαμβανομένης εκείνης της τεχνολογίας 5G, είναι 50 φορές χαμηλότερη από τα όρια που οι διεθνείς οργανισμοί ορίζουν ως επικίνδυνα για τους ανθρώπους. Επίσης βασικό μήνυμα θα είναι το αποτέλεσμα της μελέτης του ΠΟΥ, η οποία κατατάσσει την ΗΜ ακτινοβολία στις «πιθανές αιτίες καρκινογένεσης» για τον άνθρωπο, με την επικινδυνότητά της να βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με εκείνη που έχει η ανάλωση τροφών σε άλμυ.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΝΑΒΕΛΗΣ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Τελούμε σήμερα Κυριακή 26 Απριλίου 2020 στον Ιερό Ναό Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στη Λευκωσία, το σαρανταήμερο μνημόσυνο της πολυαγαπημένης μας συζύγου, μητέρας, κόρης και αδελφής,

ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΑΛΜΑ

Το μνημόσυνο θα τελεστεί σε στενό οικογενειακό κύκλο.

Ο σύζυγος: Βασίλης Πάλμας
Ο υιός: Χαρίλαος Πάλμας
Οι γονείς: Μίκης και Νίτσα Χριστοδούλου
Τα αδέρφια: Χριστίνα και Μιχάλης Τίμινης και λοιποί συγγενείς.

**ELIAS
NEOCLEOUS
& Co LLC**

Όλοι οι συνεταίροι και οι δικηγόροι της **Ηλίας Νεοκλέους & Σια ΔΕΠΕ** παρακολουθήσαμε με αγωνία και κυριολεκτικά συμμεριστήκαμε το μαρτύριο και το πόνο των τελευταίων μηνών του αγαπημένου μας συνάδελφου και συνεργάτη **Αλέκου Μαρκίδη** που έφυγε χθες για το μακρινό ταξίδι.

Μαζί με όλη τη Κύπρο νιώθουμε κι εμείς την ανάγκη να αναπολήσουμε την ακεραιότητα, την τιμιότητα, την καλοσύνη, την ανθρωπιά και την μεγαλοσύνη του **Αλέκου Μαρκίδη** και να του πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ γιατί μας είχε συνεργάτες και φίλους, γιατί μας μετάδωσε μερικές από τις γνώσεις του και μας δίδαξε με το παράδειγμα του.

Αλέκο Μαρκίδη για μας δεν έφυγες θα είσαι πάντα μαζί μας φίλος, συνεργάτης και δάσκαλος. Να είσαι βέβαιος ότι στην αγαπημένη σύντροφό της ζωής σου Νόνη θα σταθούμε δίπλα της παρηγορητές, φίλοι και συμπαραστάτες.”

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ONLINE

kathimerini.com.cy

**ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ - SHOWBIZ
GOOD LIFE - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

**Riverhold Assets Ltd
(In Voluntary Liquidation)
Company No. (1822028)**

NOTICE is hereby given pursuant to Section 204, subsection (1)(b) of the BVI Business Companies Act, 2004 that the Company is in voluntary liquidation. The voluntary liquidation commenced on 23rd April, 2020. The Liquidator is Loutmila Kyriakou of 27 Michalakopoulou Street, 1st floor, Office FF02, 1075 Nicosia, Cyprus.

Dated 23rd April, 2020
(Sgd.) Loutmila Kyriakou
Voluntary Liquidator

Αφορολόγητα τα ενοίκια που έχουν μειωθεί κατά 40% στην Ελλάδα

Τρία σενάρια ελάφρυνσης των ιδιοκτητών εξετάζει το οικονομικό επιτελείο

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Τρία σενάρια για την ελάφρυνση των ιδιοκτητών ακινήτων που χάνουν το 40% των μισθωμάτων τους για τους μήνες Μάρτιο, Απρίλιο και ενδεχομένως τον Μάιο επεξεργάζεται το οικονομικό επιτελείο με το επικρατέστερο να προβλέπει ότι τα ενοίκια των ανωτέρω μηνών θα είναι αφορολόγητα. Οι τελικές αποφάσεις αναμένεται να ληφθούν τις προσεχείς μέρες και όπως αναφέρει στην «Κ» ανώτατο στέλεχος του υπουργείου Οικονομικών, «από τη στιγμή που γίνεται εισόδημα, το πιθανότερο είναι η ελάφρυνση να προκύψει από τη φορολογία εισοδήματος χωρίς να αποκλείονται άλλα εναλλακτικά σενάρια ή η συνδυαστική εφαρμογή τους με στόχο να μην πληγούν οι ιδιοκτήτες ακινήτων.

Ο ίδιος παράγων αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο το μέτρο της μείωσης του ενοικίου για τις πληττόμενες επιχειρήσεις, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους εργαζόμενους σε πληττόμενες επιχειρήσεις αλλά και τη φοιτητική στέγη να επεκταθεί και τον Μάιο, κάτι που θα αποφασισθεί τις επόμενες μέρες.

Το «αγκάθι»

Το μεγάλο αγκάθι στην όλη διαδικασία είναι ότι αρκετοί επαγγελματίες δεν έχουν δηλώσει ότι κάνουν χρήση της νομοθεσίας που προβλέπει το μειωμένο ενοίκιο κατά 40%. Το γεγονός αυτό δεν επιτρέπει στο ελληνικό Δημόσιο να έχει τον ακριβή αριθμό των ιδιοκτητών ακινήτων που χάνουν τμήμα του ενοικίου, κάτι το οποίο θα πρέπει να λυθεί άμεσα, διαφορετικά δεν θα μπορέσουν να τους χορηγηθούν οι εκπτώσεις, χωρίς μάλιστα να είναι αυτοί υπαίτιοι.

Σύμφωνα με πληροφορίες, τα τρία σενάρια που επεξεργάζεται το οικονομικό επιτελείο προβλέπουν:

1. Η ελάφρυνση να γίνει μέσω του φόρου εισοδήματος και συγκεκριμένα της κλίμακας φορολόγησης των εισοδημάτων από ενοί-

Το γεγονός πως αρκετοί επαγγελματίες δεν έχουν δηλώσει ότι κάνουν χρήση της νομοθεσίας που προβλέπει το μειωμένο ενοίκιο δημιουργεί προβλήματα στη διαδικασία καταγραφής των ιδιοκτητών που έχουν πληγεί.

κια. Συγκεκριμένα, για τους μήνες που οι ιδιοκτήτες ακινήτων χάνουν το 40% του ενοικίου θα προβλέπεται ότι το υπόλοιπο ποσό θα είναι αφορολόγητο. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που κάποιος ιδιοκτήτης ακινήτου έχει μισθωμένο ακίνητο σε πληττόμενη επιχείρηση με το μίσθωμα να ανέρχεται στα 1.000 ευρώ μηνιαίως, το σύνολο του ποσού των τριών μηνών (3.000 ευρώ εφόσον επεκταθεί και στον Μάιο) δεν θα φορολογηθεί. Για το εν λόγω ποσό θα κατέβαλε φόρο 450 ευρώ, ενώ με το ανωτέρω σχέδιο για το ποσό αυτό δεν θα πληρώσει φόρο. Στην περίπτωση αυτή το ελληνικό Δημόσιο προχωρεί σε μία σχετικά μικρή ελάφρυνση, δεδομένου ότι ο ιδιοκτήτης του ακινήτου θα έχει χάσει 1.200 ευρώ από τη μείωση του ενοικίου κατά 40%.

Ωστόσο, στην περίπτωση που έχει και άλλα ακίνητα η αφαίρεση των 3.000 ευρώ από τη φορολογία ενδεχομένως να μεταφέρει σε χαμηλότερο φορολογικό κλίμακιο τα υπόλοιπα μισθώματα από ακίνητα. Αυτό βέβαια, προϋποθέτει κάποιος ιδιοκτήτης να έχει αρκετά ακίνητα

με υψηλά μισθώματα. Υπενθυμίζεται ότι τα εισοδήματα από ακίνητα φορολογούνται αυτοτελώς. Για εισοδήματα έως 12.000 ευρώ συντελεστής 15%, από 12.001 ευρώ έως 35.000 ευρώ με συντελεστή 35% και πάνω από 35.000 ευρώ με συντελεστή 45%. Ουσιαστικά το εναπομείναν ποσό (60%) είναι αφορολόγητο, καθότι το υπόλοιπο ποτέ δεν εισπράχθηκε. Οι ιδιοκτήτες ακινήτων θα κληθούν να υποβάλουν δήλωση «ζημίας», ενδεχομένως αυτό να γίνει μέσω του εντύπου Ε2 (αναλυτική κατάσταση για μισθώματα ακινήτων) κατά τη συμπλήρωση των φορολογικών δηλώσεων το 2021 (εισοδήματα 2020), καθότι η μείωση αφορά εισόδημα του τρέχοντος έτους.

2. Η έκπτωση 5% του φορολογητέου εισοδήματος από μισθώματα ακινήτων χωρίς δικαιολογητικά (που αφορούν δαπάνες ανακαίνισης, συντήρησης κ.λπ. του ακινήτου) να διπλασιασθεί και να φθάσει το 10%. Δεν αποκλείεται το σενάριο αυτό να εφαρμοστεί συνδυαστικά με το πρώτο και κύριο σενάριο των «αφορολόγητων ενοικίων».

3. Το τρίτο σενάριο προβλέπει τη μείωση ΕΝΦΙΑ για τους ιδιοκτήτες των οποίων το μίσθωμα έχει συρρικνωθεί κατά 40%. Όπως αναφέρει στέλεχος του υπουργείου Οικονομικών, η μείωση δεν θα είναι οριζόντια και θα αφορά αυτούς που πλύνονται κατ' αναλογίαν των απωλειών που θα έχει ο καθένας. Σύμφωνα μάλιστα με τον υφυπουργό Οικονομικών Θ. Σκυλακάκη, οι φορολογικές ελαφρύνσεις – που σχεδιάζονται για τους ιδιοκτήτες ακινήτων οι οποίοι θα εισπράξουν φέτος μικρότερα εισοδήματα λόγω της έκπτωσης 40% στα μισθώματα επαγγελματικής στέγης, πρώτης κατοικίας και φοιτητικής στέγης που προβλέπεται για όσους πλύνονται – θα είναι κλιμακωτές, ανάλογα με τις απώλειες που έχουν υποστεί. Οι μειώσεις στον ΕΝΦΙΑ δεν θα αφορούν όσους εκμισθώνουν κατοικίες μέσω κάποιας πλατφόρμας βραχυχρόνιας μίσθωσης τύπου Airbnb.

Τέλος το μέτρο θα αφορά μόνο όσους εξοφλήσουν τον φόρο επαφής στην καταληκτική ημερομηνία της πρώτης δόσης.

Αμερικανικό ενδιαφέρον για επενδύσεις μετά την άρση των μέτρων

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Ανανειωμένο ενδιαφέρον για δραστηριοποίηση στην Ελλάδα, μόλις οι συνθήκες της απεμπλοκής από τα μέτρα για την πανδημία το επιτρέψουν, εκδηλώνεται από τις ΗΠΑ.

Αυτό προκύπτει από διευρυμένη τηλεδιάσκεψη στην οποία συμμετείχαν αμερικανικοί όμιλοι και ο υφυπουργός Εξωτερικών για την Οικονομική Διπλωματία, Κώστας Φραγκογιάννης μαζί με τον πρόεδρο των ΗΠΑ στην Ελλάδα, Τζέφρεϊ Πάιατ. Την ψηφιακή συζήτηση στοργγυλώς τραπέζης διοργάνωσε η διεθνούς εμβέλειας αμερικανική δεξαμενή σκέψης Business Council for International Understanding (BCIU) με κύριο θέμα τις επενδυτικές προοπτικές και ευκαιρίες που διανοίγονται στην Ελλάδα. Απευθυνόμενος σε ακροατήριο περίπου τριάντα εκπροσώπων μεγάλων αμερικανικών εταιρειών, πολλές εκ των οποίων περιλαμβάνονται στο US Fortune 500 και από κλάδους όπως η ενέργεια, τα ακίνητα, ο τουρισμός, ο ασφαλιστικός και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, ο Κ. Φραγκογιάννης διαπίστωσε την ύπαρξη διεθνούς αναγνώρισης για τον αποτελεσματικό και γρήγορο τρόπο με τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση αντιμετώπισε την πανδημία COVID-19. Ο ίδιος τόνισε ότι η Ελλάδα αναδεικνύεται πρωτοπόρος στην αντιμετώπιση διεθνών προκλήσεων, καθιστώντας την αξιόπιστο εταίρο και σταθερό επενδυτικό προορισμό. Στη συζήτηση σημειώθηκε πως η κρίση της πανδημίας δημιουργεί νέα δεδομένα και ευκαιρίες στον τρόπο λειτουργίας των διεθνών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων και αναγνωρίστηκε ότι, όπως δήλωσε και ο υφυπουργός Εξωτερικών, η Ελλάδα προετοιμάζεται με γοργούς ρυθμούς για «την επόμενη μέρα». Συζητήθηκαν επίσης οι βασικοί άξονες του υπό κατάρτιση νέου επενδυτικού πλαισίου και οι δυνατότητες που υφίστανται στην Ελλάδα για στρατηγικούς επενδυτές, με έμφαση στις καινοτόμες, νεοφυείς επιχειρήσεις στους τομείς, μεταξύ άλλων, της ψηφιακής οικονομίας, των ΑΠΕ και των υπηρεσιών.

Ο Αμερικανός πρόεδρος Τζέφρεϊ Πάιατ σε ανάρτησή του στο Twitter

υπογράμμισε την «εξαιρετική» εμπορική συνεργασία ΗΠΑ - Ελλάδας και τις «πολλές ευκαιρίες για ανάπτυξη αμφίδρομων επενδύσεων σε βασικούς τομείς». «Καθώς η Ελλάδα αναδύεται από την κρίση της πανδημίας, οι οικονομικοί δεσμοί βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της ατζέντας μας», σημείωσε.

Ο Αμερικανός διπλωμάτης κατά τη διάρκεια της συζήτησης, επιβεβαίωσε τους ισχυρούς δεσμούς μεταξύ Ελλάδας και Ηνωμένων Πολιτειών, μιας σχέσης που έχει αποκτήσει στρατηγικό χαρακτήρα και η οποία βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και την εμπιστοσύνη, καθώς η Ελλάδα αποτελεί πυλώνα σταθερότητας και ελευθερίας στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Η τηλεδιάσκεψη του Business Council for International Understanding που έγινε την Πέμπτη έρχεται ως συνέχεια των διμερών πολιτικών και επιχειρηματικών επαφών που έχουν ξεκινήσει μετά τα μέσα του περασμένου έτους.

Πού εστιάζουν

Οι πρώτες βάσιμες προσδοκίες για την προσέλκυση σημαντικών αμερικανικών επενδυτικών κεφαλαίων στη χώρα σε τομείς όπως οι ιδιωτικοποιήσεις, η ενέργεια, η τεχνολογία, τα ακίνητα, η άμυνα αλλά και σε συμμετοχές χαρτοφυλακίου εδραιώθηκαν τον περασμένο Σεπτέμβριο κατά τη διάρκεια της επίσημης επίσκεψης του Αμερικανού υπουργού Εμπορίου Γουίλιαμ Ρος. Κλιμακώθηκαν, πίσω από τα φώτα της δημοσιότητας των διεθνών συναντήσεων κορυφής στη Νέα Υόρκη στα τέλη Σεπτεμβρίου, όποτε και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης πραγματοποιήσει σειρά επαφών με επιχειρηματίες και επικεφαλής διακεκριμένες κεφαλαιών θρησκευτικές αξίας υψηλότερης των πέντε τρισεκατομμυρίων δολαρίων. Επαφές που συνέχισε και ωρίμασε τόσο ο υφυπουργός Εξωτερικών για την οικονομική διπλωματία, Κώστας Φραγκογιάννης ο οποίος και πραγματοποιήσει πρόσφατα συναντήσεις, όσο και ο υπουργός Ανάπτυξης Αδωνις Γεωργιάδης αλλά και στενοί συνεργάτες και σύμβουλοι του πρωθυπουργού.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πωλήσεις και ενοικιάσεις εν μέσω lockdown

Δύο καίρια ερωτήματα για την πορεία της κτηματαγοράς, είναι πρώτον η στασιμότητα στις πωλήσεις και δεύτερον, τι πρέπει να γίνει με τα ενοίκια. Και επειδή φαίνεται διάφορα σχετικά ρεπορτάζ να αποτυγχάνουν να δώσουν ολοκληρωμένη εικόνα και προβάλλουν επιλεκτικές ατάκες και σχόλια, είμαι αναγκασμένος να δώσω μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση.

Μέχρι τα μέσα Μαρτίου του τρέχοντος έτους, οι συναλλαγές κινούνταν με δυνατό μομέντο που το οποίο ήταν πολύ κοντά σε αριθμούς με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο τρίμηνο του 2020 κατέγραψε 2.701 πωλήσεις/μεταβιβάσεις παγκύπρια και αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής δηλωμένης αξίας €533 εκ. περίπου. Κατά την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, σημειώθηκαν 3.364 πωλήσεις/μεταβιβάσεις και αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής δηλωμένης αξίας €796 εκ. περίπου. Παρόλο που εκ πρώτης όψεως φαίνεται η φετινή τριμηνία να είναι χειρότερη από την περυσινή, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, πρώτον, το γεγονός ότι ο φετινός Μάρτιος ουσιαστικά μετρά κατά το ήμισυ και, δεύτερον, η φετινή διμηνία (Ιανουάριος και Φεβρουάριος) ήταν καλύτερη από την αντίστοιχη περυσινή.

Το lockdown τόσο της κυπριακής

Η αγορά των ακινήτων δεν είναι ένα πρόσκαιρο επενδυτικό σπορ. Συνεπώς η συντριπτική πλειοψηφία των ντόπιων αγοραστών θα ανακτήσει το ενδιαφέρον της το επόμενο διάστημα και όπως η κατάσταση ομαλοποιείται.

οικονομίας, όσο και της παγκόσμιας έχει σαν συνέπεια τον μηδενισμό της οποιας οικονομικής δραστηριότητας. Το ερώτημα είναι αν με την άρση των περιοριστικών μέτρων θα επανέλθουμε από εκεί που μείναμε. Η εύκολη και πιο προφανής απάντηση είναι πως όχι. Από τη στιγμή που η άρση των περιοριστικών μέτρων θα γίνει σταδιακά και από τη στιγμή που υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σε σχέση με την εξωγενή ζητηση, είναι λογικά αναμενόμενο τα πράγματα να μην επανέλθουν εκεί που τα αφήσαμε.

Όμως υπάρχει μια ιδιαιτερότητα. Ο μηδενισμός της οικονομικής δραστηριότητας δεν οφείλεται σε φυσική

Παράλογη είναι η απαίτηση κάποιων όπως γίνει νομοθετική ρύθμιση για μείωση των ενοικίων. Κάτι τέτοιο εκτός του ότι είναι αντισυνταγματικό, θα είναι και καταστροφικό για την έλκυση επενδύσεων.

κόπωση της οικονομίας συνεπεία της οποίας θα ήταν μια βαθιά ύφεση. Στην προκειμένη περίπτωση κατεβάσαμε τους διακόπτες για άλλους (υγειονομικούς) λόγους. Η κατάσταση προσομοιάζει της περίπτωσης όπου ένας κεραυνός προκαλεί γενική διακοπή ρεύματος και νεκρώνουν σχεδόν τα πάντα. Με την επαναφορά του ρεύματος σχεδόν όλα επανέρχονται σε κατάσταση λειτουργίας. Λέω σχεδόν όλα επειδή κατά την επαναφορά του ρεύματος είναι πολύ πιθανό να υπάρξει μια στιγμιαία υπέρταση η οποία μπορεί να δημιουργήσει στιγασίμως από μια ελαφριά έως και μόνιμη βλάβη σε κάποιες συσκευές. Έτσι ακριβώς θα συμβεί

και στην προκειμένη περίπτωση: πλείστες των επιχειρήσεων θα επανέλθουν σε καθεστώς λειτουργίας κανονικά, κάποιες άλλες θα μετρήσουν διακερίσιμες ζημιές και κάποιες άλλες (πολύ λίγες) δυστυχώς δύσκολα θα αντέξουν. Γι' αυτό κρίνουμε και τα μέτρα που λήφθηκαν από την κυβέρνηση ως πολύ θετικά, επειδή ελαχιστοποιούν την πιθανότητα αύξησης της ανεργίας και ελαφρύνουν τις χρηματοροές όλων το αμέσως επόμενο διάστημα μέχρι να επανέλθει πλήρως η κανονικότητα.

Η αγορά των ακινήτων δεν είναι ένα πρόσκαιρο επενδυτικό σπορ. Συνεπώς η συντριπτική πλειοψηφία των ντόπιων αγοραστών θα ανα-

κτάσει το ενδιαφέρον της το επόμενο διάστημα και όπως η κατάσταση ομαλοποιείται. Οι τιμές δεν θα επηρεαστούν αρνητικά σε μεγάλο βαθμό επειδή θα ισχύσει και εδώ ό,τι ισχύει για ένα σωρό από άλλα αγαθά. Αυτή τη στιγμή για τα πλείστα αγαθά δεν υπάρχει ούτε ζήτηση, ούτε προσφορά. Αν υπήρχε προσφορά αλλά όχι ζήτηση, τότε θα ήταν λόγος ανησυχίας.

Ανάλογη πορεία θα έχουν και οι ενοικιάσεις. Στο μόνο πράγμα που θα ήθελα να εστιάσω επ' αυτού στο παρόν στάδιο, είναι στην παράλογη απαίτηση κάποιων όπως γίνει νομοθετική ρύθμιση για μείωση των ενοικίων. Κάτι τέτοιο εκτός του ότι είναι αντισυνταγματικό, θα είναι και καταστροφικό για την έλκυση επενδύσεων. Θα είναι το χειρότερο μήνυμα που θα δώσουμε σαν επενδυτικός προορισμός καθώς αν οι επενδυτές (ντόπιοι και ξένοι) δουν πως οι επενδύσεις τους διακινδυνεύουν ελαφρά τη καρδία από νομοθετικές επεμβάσεις και κουρέματα στα εισοδήματά τους, τότε απλά δεν θα επενδύσουν. Και κάτι τέτοιο δεν είναι αναστρέψιμο. Οι όποιες «ρυθμίσεις» ενοικίων μπορούν να γίνουν μόνο με ανάλογα φορολογικά κίνητρα προς τους ιδιοκτήτες οι οποίοι να ενθαρρύνονται είτε να προσφέρουν προς τους ενοικιαστές εφάπαξ εκπτώσεις ή/ και να παρέχουν ευ-

κολίες εξόφλησης των χρωστούμενων ενοικίων σε κάποιο βάθος χρόνου. Επιπλέον τα όποια μέτρα κινήτρων θα πρέπει να αφορούν μόνο τους ενοικιαστές που μέχρι τον Ιανουάριο/ Φεβρουάριο ήταν συνεπείς και όχι αυτούς που στρατηγικά ή άλλως πως έψηναν το ψάρι στα χείλη των ιδιοκτητών αποφεύγοντας να είναι συνεπείς με τις συμβατικές τους υποχρεώσεις.

Η προσέγγιση άλλων πως το κράτος θα πρέπει να επιδοτεί τα ενοίκια αφού αυτό είναι που επέβαλε τα περιοριστικά μέτρα, αν και ιδεατή, είναι εντελώς ανέφικτη αφού το κράτος έχει εξαντλήσει όλα τα περιθώρια δημόσιου δανεισμού για να υποστηρίξει τα μέτρα που ήδη εφαρμόσει βαδίζοντας όσο πατάει η γάτα μεταξύ χρεοκοπίας και αποφυγής της. Υπό τις περιστάσεις και με την πρόσφατη οικονομική μας ιστορία, κανένα μέτρο στήριξης δεν αξίζει τόσο ώστε να μας χρεοκοπήσει και δεν χρειάζεται να εξηγήσω το γιατί.

Είναι καιρός να δούμε ποια μέτρα θα πρέπει να ληφθούν και ποια η στρατηγική μας ως κράτος και ως επιχειρήσεις για άνοιγμα νέων επενδυτικών ευκαιριών.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020

Στροβιλίζοντας νότες και ακόρντα

Οι Τρίο Τεκκέ μιλάνε στην «Κ» για τον νέο τους δίσκο «Strovilos» και τα νέα μονοπάτια που ακολουθούν

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Strovilos**» είναι το όνομα του τέταρτου δίσκου της κυπριακής μπάντας Τρίο Τεκκέ (Αντώνης Αντωνίου [φωνή, τζουράς, ηλεκτρονικά], Λευτέρης Μουμιτζής [κιθάρα, φωνή, synths] και ο Αγγλοχίλιανός Colin Somervell [μπάσο], ο οποίος κυκλοφορεί από τη βρετανική δισκογραφική Riverboat Records, θυγατρική της κολοσσού World Music Network. Μια συνεργασία που έμελλε να γίνει, αφού το 2011 ένα κομμάτι του γκρουπ από τον δίσκο «Samas» εντάχθηκε σε μια συλλογή της World Music Network με το όνομα «The Rough Guide to Undiscovered World Music». Ο καιρός συγκατατέθηκε και τελικά, ο νέος δίσκος των Τρίο Τεκκέ κυκλο-

«Αλλά όπως ένα φυτό μεγαλώνοντας ελίσσεται μέσα από ό,τι το περιτριγυρίζει, έτσι και εμείς και η μουσική μας αλλάζουμε ανάλογα με αυτά που μας περιβάλλουν και μας επηρεάζουν».

φόρησε από τη Riverboat Records. Ο δίσκος, όπως λένε στην «Κ» οι μουσικοί της μπάντας, είναι αποτέλεσμα μιας στροβιλώδους διαδικασίας, εξ ου και το όνομα. Στη νέα τους δουλειά κατασταλάζουν μέσα στα καινούργια ηχητικά μονοπάτια που ακολούθησαν με τον προηγούμενο δίσκο τους «Ζίνο» και μοιάζουν έτοιμοι να περπατήσουν σε αυτά πιο αποφασιστικοί από ποτέ.

—Μια ερώτηση που πάντα με ενδιαφέρει... η ονομασία του δίσκου, γιατί «Strovilos»;

—Ο τίτλος βέβαια προέρχεται από το ομώνυμο κομμάτι που περιλαμβάνεται στον δίσκο. Στρόβιλος είναι μια λέξη με διάφορες έννοιες για μας. Μόνο και μόνο αν πάρουμε τον τρόπο πώς εξελίχτηκε η διαδικασία υλοποίησης αυτού του δίσκου τα τελευταία τρία χρόνια που τον δουλεύουμε on and off, για μας παρομοιάζεται με στρόβιλο. Ηχογραφήσεις στο Λονδίνο, στη Λευκωσία, στην Αθήνα, ταξίδια,

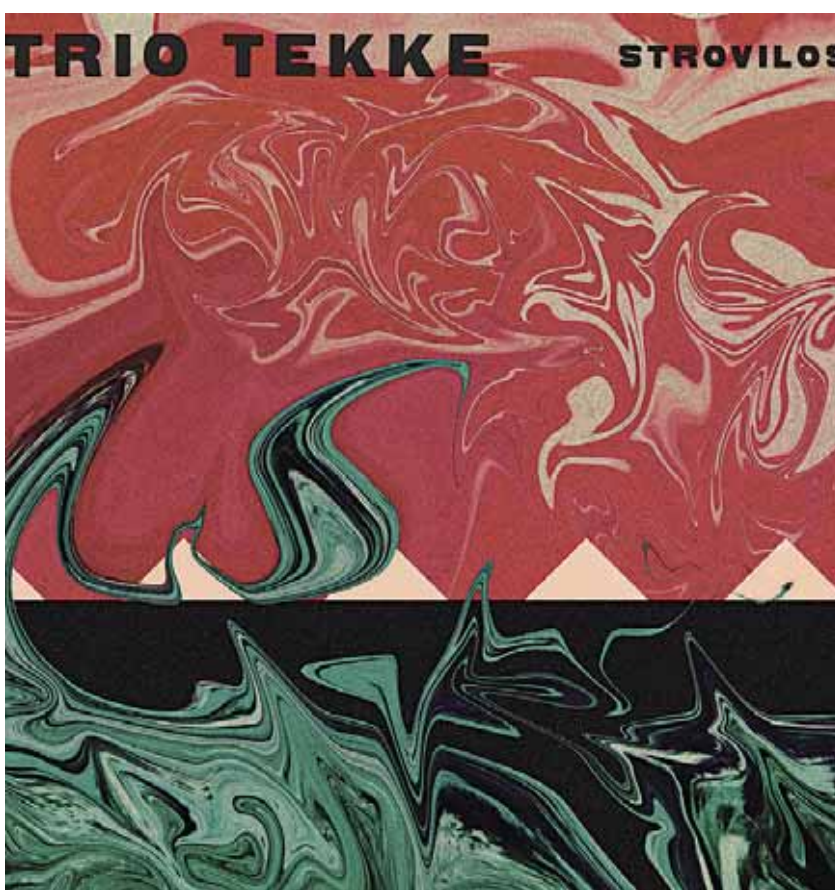

Το κομμάτι «Στρόβιλος» αφιερώνεται στον αγαπημένο φίλο της μπάντας, τον Γιάγκο Γιάγκου, ο οποίος έφυγε από τη ζωή πρόωρα πριν από τρία χρόνια και είναι εμπνευσμένο από αυτόν και τον τρόπο που έζησε τη ζωή του.

συναυλίες και ενδιάμεσα ηχογραφήσεις, ηχογραφήσεις να στέλλονται μπρος πίσω από τα διάφορα στούντιο για να προστεθούν άλλα κανάλια και ήχοι. Ένας χαμός. Εν τέλει Στρόβιλος είναι και το κομμάτι στον δίσκο που αφιερώνουμε στον αγαπημένο μας φίλο Γιάγκο Γιάγκου, ο οποίος έφυγε από τη ζωή πρόωρα πριν από τρία χρόνια και είναι εμπνευσμένο από αυτόν και τον τρόπο που έζησε τη ζωή του.

—Ο τέταρτος δίσκος έχει μια διαφορετική ενέργεια από τους προηγούμενους, ισχύει;

—Είναι ο δίσκος που κάπως κατασταλάζουμε μέσα στα καινούργια ηχητικά μονοπάτια που ακολουθήσαμε με τον προηγούμενο δίσκο «Ζίνο» (2017) και τη συνεργασία με τον ντράμερ Dave De Rose. Δηλαδή, όταν αρχίσαμε να φανταζόμαστε ηχογραφημένα τα κομμάτια του «Ζίνο» όλα ήταν καινούργια και άγνωστα, ενώ στη συνέχεια ριχτήκαμε όπως όπως μέσα σε ένα αυτοσχέδιο στούντιο στο Λονδίνο

για 5 μέρες για να τον αποτυπώσουμε, αυθόρμητα. Σε αυτή τη δεύτερη προσπάθεια είχαμε ήδη μάθει πώς δουλεύουν κάποια πράγματα. Είχαμε δοκιμάσει αυτή την προσέγγιση αρκετά σε πολύριθμες συναυλίες. Συνηθίσαμε δηλαδή να παίζουμε με τα ηλεκτρικά όργανα πια, με τα τύμπανα και με την καινούργια αυτή αίσθηση της μουσικής σε σχέση με τον ακουστικό τρόπο που παίζαμε από το 2005.

—Ο εμπλουτισμός της ηχητικής παλέτας σας πώς προέκυψε;

—Αυτό προέκυψε κάπως αυθόρμητα χωρίς ιδιαίτερο πλάνο. Δηλαδή αρχίσαμε να ηχογραφούμε στο στούντιο στο Λονδίνο και ακούγοντας πού μας πήγαινε ο ήχος και με το ευτύχημα ότι στο στούντιο που γράφαμε υπήρχαν διάφορα όργανα για να πειραματιστούμε αρχίσαμε να προσθέτουμε ήχους. Τα πλήκτρα για παράδειγμα ήταν κάτι που δεν είχαμε χρησιμοποιήσει σε κανένα προηγούμενο δίσκο.

—Τα synthesizers, organ, farfisa, δένουν με τον τζουρά και τη λογική του ρεμπέτικου/λαϊκού;

—Κατά κάποιον τρόπο, επειδή ακριβώς δένουν με τον ήχο, του λαϊκού τουλάχιστον, κάπως έτσι εισχώρησε αρχικά το organ, με στυλ farfisa ήχο, γιατί ήταν ένας ήχος τον οποίο βρίσκεις σε πάρα πολλά λαϊκά τραγούδια της δεκαετίας του '70, αρχικά. Και λόγω του ότι κάποια κομμάτια του δίσκου γέρνουν αρκετά προς το λαϊκό, μας πήγε εκεί και κάπως υποσυνείδητα. Βοήθησε βέβαια και το γεγονός ότι στα στούντιο που γράφαμε υπήρχαν και τέτοια όργανα για να μας εμπνεύσουν. Αργότερα, επιστρέφοντας για εγγραφές στην Κύπρο αρχίσαμε να δοκιμάζουμε και διάφορα synthesizers και ηλεκτρονικά, όλα, λοιπόν, κάπως έδεσαν όμορφα κάτω από μία γενικότερη

«Γενικότερα δεν υπάρχει κάποια πρόνοια για προβολή της ντόπιας μουσικής, η οποία δεν μπορεί πλέον να είναι αμελητέα ή να μπαίνει σε δεύτερη μοίρα.

ομπρέλα που μπορούμε να ονομάσουμε «ψυχεδέλεια».

Καιρός για διεκδίκηση

—Πιστεύετε ότι το τρίο τεκκέ, αλλά και οι άλλοι καλλιτέχνες της Κύπρου έχουν την αποδοχή που αξίζουν στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση της χώρας;

—Πιστεύουμε ότι θα μπορούσε να γίνεται πολύ καλύτερη δουλειά σε αυτό τον τομέα. Υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι έχουν το ενδιαφέρον και το μεράκι και το παλεύουν κάπως ανεξάρτητα, αλλά γενικότερα δεν υπάρχει κάποια πρόνοια για προβολή της ντόπιας μουσικής, η οποία δεν μπορεί πλέον να είναι αμελητέα ή να μπαίνει σε δεύτερη μοίρα. Υπάρχει παραγωγή πια στον τόπο και το επίπεδο είναι αρκετά ψηλό και χρειάζεται να ακουστεί. Δυστυχώς, έχουμε μάθει σαν κύπριοι μουσικοί να μην ελπίζουμε ή να παλεύουμε ιδιαίτερα για κάτι καλύτερο από αυτό που μας προσφέρεται αλλά ίσως είναι καιρός να αρχίσουμε να το κάνουμε.

Εξελισσόμαστε ως άνθρωποι και ως μουσικοί

—Μήπως πιέζετε αρκετά τα όρια του ρεμπέτικου και του λαϊκού, προς κάτι περισσότερο υβριδικό; Μπορούμε το 2020 να μιλάμε για ρεμπέτικη μουσική κουλτούρα;

—Το ρεμπέτικο είναι η αρχή για αυτή τη μουσική. Είναι η ρίζα. Όπως ήταν κάποτε και για τη λαϊκή ελληνική μουσική που το ακολούθησε. Έτσι και για μας το ρεμπέτικο είναι η ρίζα του γκρουπ μας. Αλλά όπως ένα φυτό μεγαλώνοντας ελίσσεται μέσα από ό,τι το περιτριγυρίζει, έτσι και εμείς και η μουσική μας αλλάζουμε ανάλογα με αυτά που μας περιβάλλουν και μας επηρεάζουν. Δεν πιστεύουμε ότι φεύγουμε πολύ μακριά πάρα μόνο εξελισσόμαστε ως άνθρωποι και ως μουσικοί, κρατώντας ταυτόχρονα μια παράδοση και ένα τρόπο έκφρασης ζωντανά. Εξάλλου για να έχει πλέον νόημα το ρεμπέτικο ή λαϊκό πρέπει κατά την άποψή μας να προσαρμοστεί στην

σημερινή εποχή, αφού μιλάμε για καινούργια, αυθεντικά τραγούδια και όχι επανεκτελέσεις. Δηλαδή δεν κάνει και πολύ νόημα σήμερα να γράφεις μουσική και στίχους ακριβώς όπως τότε που άνησαν αυτά τα είδη, γιατί ακριβώς θα είναι αποτυχημένα στο να αντικατοπτρίζουν τη σημερινή κουλτούρα της κοινωνίας.

—Λέτε ότι μπαίνετε σε νέα μονοπάτια, ποια είναι αυτά;

—Με τα νέα μονοπάτια εννοούμε την εξέλιξη του ήχου και της μουσικής μας, αλλά και πιθανότατα και του τρόπου που θα παρουσιάζουμε αυτή τη μουσική ζωντανά. Δηλαδή πλέον συζητάμε την πιθανότητα να βγαίνουμε στη σκηνή σαν 5 μουσικοί, με τζουρά, κιθάρα, μπάσο, τύμπανα και πλήκτρα, για ένα πιο ολοκληρωμένο και εξελιγμένο ήχο. Είναι πολλά που συζητάμε που βέβαια έμειναν στη μέση τώρα γιατί οι

ευκαιρίες για ζωντανές εμφανίσεις ξαφνικά πάγωσαν. Επίσης, θα θέλαμε να ξανασυζητήσουμε πιο ζεστά και στο ελληνικό κοινό, το οποίο νιώθουμε ότι μετά από την τετράχρονη περίοδο όπου τα πράγματα ήταν κάπως στάσιμα για μας, χάσαμε κάπως την επαφή. Και φυσικά να ξανασυζητήσουμε με τον καινούργιο μας πλέον ήχο και τραγούδια, γιατί τότε το γκρουπ είχε γίνει γνωστό κυρίως λόγω των διασκευών του ρεμπέτικων τραγουδιών.

—Μιλήστε μου για τις τρεις ενδιαφέρουσες συνεργασίες στον δίσκο; Τις επιδιώκατε πάντως.

—Ήταν τραγούδια στον δίσκο τα οποία δεν μας έβγαине να τα πούμε εμείς. Και για πρώτη φορά είπαμε να το τολμήσουμε και να ζητήσουμε σε κάποιους άλλους να τα τραγουδήσουν. Αγαπημένες φωνές και αγαπημένους φίλους. Και πραγματικά μόνο και μόνο η θετικότητα

τους προς την πρότασή μας ήταν συγκινητική. Ο Δημήτρης Μυστακίδης είναι σίγουρα ένας μάστορας και διδάσκαλος του ρεμπέτικου τα τελευταία 20 χρόνια και κάποιος από τον οποίο και εμείς μάθαμε αρκετά σε σχέση με αυτή τη μουσική. Ο Φώτης Σιώτας, πρωτοποριακός βιολιστής αλλά και μια ιδιαίτερη, ζεστή φωνή που έχει τραγουδήσει κλασικά τραγούδια, όπως το «Αερικό» του Θανάση Παπακωνσταντίνου ανάμεσα σε άλλα, και ο οποίος έχει κυκλοφορήσει και αυτός ένα εξαιρετικό λαϊκό δίσκο πέρσι με τον τίτλο «Τα Δεύτερα». Ο Κύπριος τραγουδιστής Γιάννης Διονυσίου, που παρόλο το νεαρό της ηλικίας του, η φωνή του ακούγεται ήδη λες και έχει μεστήσει στον χρόνο σαν παλιό κρασί. Και οι τρεις τους έδωσαν φοβερές ερμηνείες και ανύψωσαν τα κομμάτια σε ένα άλλο επίπεδο και τους ευγνωμονούμε για αυτό.

Θα θέλαμε να ξανασυζητήσουμε πιο ζεστά και στο ελληνικό κοινό, το οποίο νιώθουμε ότι μετά από την τετράχρονη περίοδο όπου τα πράγματα ήταν κάπως στάσιμα για μας, χάσαμε κάπως την επαφή.

ΕΞΙ ΒΙΒΛΙΑ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΞΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Η «Κ» σας προτείνει ακόμη έξι βιβλία Κύπριων συγγραφέων αντί για έξι εκδηλώσεις, και ελπίζουμε να σας ανοίγουμε νέα λογοτεχνικά παράθυρα. Οι έξι εκδόσεις που σας προτείνουμε αυτή τη βδομάδα αφορούν εκδόσεις που έχουν να κάνουν με τη λογοτεχνία του τραύματος, όπως κάποιοι την ονόμασαν, με Τ/κ λογοτέχνες, και με συλλογικές δουλειές. Ένα ακόμη παράθυρο προς την άλλη πλευρά, που μπορεί να μην είναι τόσο μακριά, τελικά.

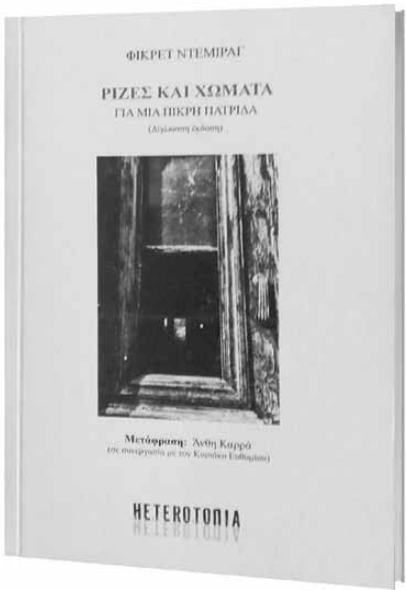
**Εισαγωγή - ανθολόγηση
Κώστας Λυμπερούς
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ**
εκδ. Αιρεία (Σπίτι της Κύπρου - Πάπυρος) 2018

Η **ανθολογία** συγκεντρώνει έργα 34 διηγηματογράφων που περιστρέφονται γύρω από τον θεματολογικό άξονα της κυπριακής τραγωδίας του 1974. Η Λογοτεχνία ως τέχνη του λόγου, αλλά και ως έκφραση και αποτύπωση του συναισθήματος της ατομικής και συλλογικής μνήμης, συχνά συνδέεται και συνδιαλέγεται με το βάρος της Ιστορίας.

Στα «Διηγήματα της Εισβολής» μέσα από την πολυφωνία της αφήγησης και την υφολογική ποικιλομορφία των ανθολογούμενων κειμένων, ο λόγος της Λογοτεχνίας και το βάρος της Ιστορίας συναιρούνται ως κατάθεση ψυχής και έκφραση μνήμης, εμπειριών και συναισθηματικού φορτίου παλαιότερων και νεότερων Ελλήνων Κυπρίων συγγραφέων που αποτυπώνουν, λογοτεχνικά, γεγονότα και συνέπειες που σημάδεψαν έναν ολόκληρο λαό.

**Μεχμέτ Γιασίν
ΙΧΘΥΣ ΟΜΟΓΕΝΗΣ
ΕΞΑΣ ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΧΩΡΙΣ ΠΑΤΡΙΔΑ**
Αστάρτη 2018

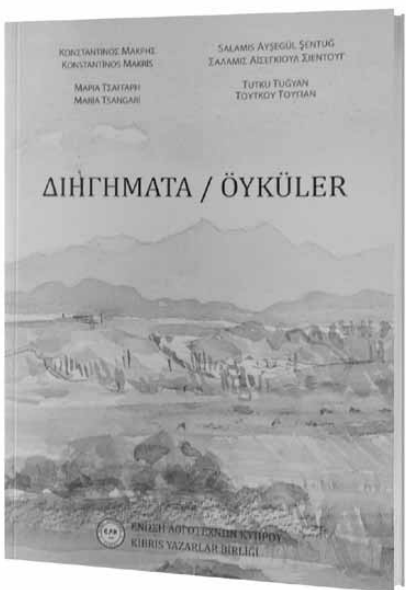
Ο **Μεχμέτ Γιασίν** πριν από είκοσι ακριβώς χρόνια με αυτό το ανοικτό σε πολλές αναγνώσεις, πολύπλευρο και

μεταμοντέρνο μυθιστόρημα, είχε καταφέρει να δώσει απάντηση σε θέματα όπως ταυτότητα, συναίσθημα του ανήκειν, έθνος, εθνικότητα, θρησκεία, μειονότητες και άλλα παρεμφερή. Το βιβλίο που απέσπασε το βραβείο Τζεζνέτ Κουντρέτ το 1995 για μια ακόμη φορά, βρίσκεται στις εκδόσεις Υαπί Κρεντί. Η βράβευση του μυθιστορημάτος «Ιχθύς Ομογενής» του Μεχμέτ Γιασίν θα πυροδοτήσει συζητήσεις στην Τουρκία. Το βιβλίο φέρνει στο προσκήνιο ανθρώπους όπως οι ήρωες του μυθιστορημάτος, οι οποίοι αντί να ζουν μονίμως σε μια συγκεκριμένη χώρα, διαμένουν σε διαφορετικά εδάφη για όσο διάστημα μπορούν. Με τους κοσμοπολίτες μυθιστορηματικούς χαρακτήρες του Μεχμέτ Γιασίν, αρχίζει στην τουρκική λογοτεχνία η περίοδος ηρώων που ανήκουν σε μειονότητες.

**Κωνσταντίνος Μακρής,
Σαλαμής Αϊσεγκιούλ Σιεντούγ,
Μαρία Τσαγγάρη,
Τουτκού Τουγιάν
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ / ÖYKÜLER**
εκδ. Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου 2018

Η **διήλωση** έκδοση «Διηγήματα / Öyküler» είναι το αποτέλεσμα δικονοτικού διαγωνισμού συγγραφής διηγήματος (2017-2018), στον οποίο ξεχώρισαν οι Κωνσταντίνος Μακρής, Σαλαμής Αϊσεγκιούλ Σιεντούγ, Μαρία Τσαγγάρη και Τουτκού Τουγιάν. Ο δικονοτικός διαγωνισμός αποτελεί ένα θεσμό της ΕΛΚ που ξεκίνησε εδώ και

χρόνια και που καταλήγει πάντα σε μια κοινή έκδοση έργων νέων συγγραφέων, οι οποίοι ξεχωρίζουν στο διαγωνισμό. Η έκδοση που παρουσιάζεται σήμερα είναι η όγδοη στη σειρά και αφορά διηγήματα δύο νέων συγγραφέων από κάθε κοινότητα. Στην έκδοση περιλαμβάνονται έργα των Τουτκού Τουγιάν, Μαρίας Τσαγγάρη, Αϊσεγκιούλ Σιεντούγ και Κωνσταντίνου Μακρή. Το εξώφυλλο είναι έργο της Κατερίνας Ατταλίδου

**Αλεξάνδρα Ζαμπά - Ουμίτ Ινατσί
ΙΧΝΗ ΜΝΗΜΗΣ. ΤΡΙΑΝΤΑ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**
εκδ. Αρμίδα 2019

«**Πρόκειται για** διήλωση βιβλίο, που απευθύνεται και στις δύο κοινότητες, στο οποίο οι συγγραφείς καταθέτουν, μέσα από μικρές ιστορίες, προσωπικές τραυματικές εμπειρίες τους από τα παραγμένα χρόνια των συγκρούσεων ανάμεσα στις δύο κοινότητες. Η οπτική των συγγραφέων, που μπορεί να ήταν και συνειδητή επιλογή, είναι πρωτότυπη κατά τούτο: Προσγγίζει την πραγματικότητα εκείνης της εποχής με ένα τρόπο αντίστροφο από ό,τι έχουμε συνηθίσει. Οι συγγραφείς που πιστεύουν στη συμφιλίωση θα πρέπει να βαδίζουν η μία δίπλα στην άλλη, και παιχνιδίζοντας να μεπρεδούνται η μία με την άλλη. Παιδεία δεν είναι οι λογογραφικές περιηγήσεις, παιδεία δεν είναι τα λάβαρα και οι εθνικοί ποιητές, παιδεία είναι να μάθει ο μαθητής και τον Βασίλη Μιχαηλίδη και τον Φερνάντο Πεσόα και να δει την Κύπρο και τη Λισαβόνα. Πολιτισμός είναι να ακούσει τη μελοποιημένη «Χιώτισσα» και να νιώσει τις λέξεις, να ανατριχιάσει με μια όμορφη απαγγελία της «Ανεράδας» και να απολαύσει ένα πορτογαλέζικο φάδο ή και να τα απορρίψει, δεν αρέσουν όλα σε όλους.

Πολιτισμός είναι να αναγνωρίζεις το τέρας και πίσω από τις λέξεις, να μπορείς να τους αντιπαραθέεις και παιδεία είναι να έχεις διδαχθεί τις μορφές τους και τρόπους αντιμετώπισής τους.

τητας προκάλεσαν στην άλλη παρά αντίθετα». Χρυσόστομος Περικλέους.

**Φικρέτ Ντεμιράγ
ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΧΩΜΑΤΑ.
ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΙΚΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ**
Heterotopia 2017

Το **βιβλίο** περιέχει επιλεγμένα ποιήματα από οκτώ ποιητικές συλλογές του Φικρέτ Ντεμιράγ (1940-2010), που εκδόθηκαν μεταξύ 1984-1994. Τα περισσότερα ποιήματα προέρχονται από τη συλλογή «Από τη φωτιά του λιμνίτη έως σήμερα» (1992). Ο Φικρέτ Ντεμιράγ είναι θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Τουρκοκύπριους ποιητές και το περιεχόμενο του βιβλίου βασίζεται σε ποιήματα που επέλεξε ο ίδιος μήνες μόλις πριν τον θάνατό του. Όπως σημειώνεται στον πρόλογο του βιβλίου, του καταλόγου με τα προτεινόμενα κείμενα προσηύχθηκε η αποστολή ενός φακέλου με κείμενα και κριτικές που είχαν γραφτεί για το έργο του, συνεντεύξεις και προσωπικές σημειώσεις. Ο φάκελος είχε τίτλο «Ο ποιητής σιγεί, η γραφή ομιλεί».

**Ιμπραχίμ Αζίζ
ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ**
Περί λύχνων αφάς 2017

Τα **40** διηγήματα εκτείνονται σε χρονικό ορίζοντα 60-70 χρόνων και μνήμες προσωπικές του ίδιου του συγγραφέα, αλλά και πολλών άλλων αφηγητών, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, σκιαγραφούν με γλαφυρότητα, αλλά και με συγκινησιακή φόρτιση το φωνικό μιας χώρας, θέλοντας να απομυθοποιήσουν την ιστορία του νησιού, μέσα από την ξεχωριστή μοίρα των ηρώων του, ανθρώπων και των δύο κοινοτήτων, προβάλλει η άλλη εκδοχή της, αποτελεί ίαση της Ιστορίας. Ο Ιμπραχίμ Αζίζ γεννήθηκε στην Ποταμιά το 1938 και είναι δημοσιογράφος και ποιητής. Έχει τιμηθεί με το «βραβείο Ιχσάν Αλί» από το Κίνημα Οικολόγων. Ο Ιμπραχίμ Αζίζ έχει παλέψει για την ερμηνευτική συμβίωση των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**Τα σπίτια,
ακτινογραφίες
ζωής

«**Το θέμα** δεν είναι να επινοήσουμε τον χώρο, πόσο μάλλον να τον επαν-επινοήσουμε, αλλά να τον ανακρίνουμε ή, ακόμα πιο απλά, να τον διαβάσουμε» γιατί αυτό που αποκαλούμε καθημερινότητα, δεν είναι πρόδηλο, μα αδιαφανές: μια μορφή τυφλότητας, ένας τρόπος αναισθησίας. Από αυτές τις στοιχειώδεις διαπιστώσεις ξεκίνησε να γράφεται το παρόν, ημερολόγιο ενός χωροχρήστη», σημειώνει ο Ζωρζ Πιρέκ στις «Χορείες χώρων» (εκδ. Ψήλον, μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης). Ως «χωροχρήστες» αντιμετώπισαν και τα σπίτια τους οι σκηνοθέτες που ανέλαβαν, ύστερα από ανάθεση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, να γυρίσουν τριλεπτες ταινίες, ένα σύντομο αποτύπωμα/ημερολόγιο του εγκλεισμού τους, με τον τρόπο του ο καθένας φυσικά (οι New York Times κατέγραψαν και επαίνεσαν την ιδέα και το αποτέλεσμα). Οι «Χώροι #1 και #2» είναι διαθέσιμοι στο κανάλι του Φεστιβάλ Κινηματογράφου στο YouTube. Οκτώ Έλληνες και επτά ξένοι δημιουργοί είχαν ως πηγή, ελεύθερης, εμπνευστης τον Πιρέκ αλλά μάλλον αυτό ήταν η πρόφαση, γιατί το πραγματικό θέμα το βιώνουν καθημερινά, εβδομάδες τώρα, σε όποια χώρα του κόσμου κι αν βρίσκονται.

Τα σπίτια. Ακτινογραφίες ζωής, πολυμορφικές συνθέσεις, όπως αποδεικνύεται, καθώς παίρνουν το σχήμα της διάθεσης του καθενός μέσα από την κάμερα ακόμη κι ενός κινητού. Άλλος επικεντρώνεται σε βιβλία και φωτογραφίες (Μαριάννα Οικονόμου, Σταύρος Ψυλλάκης), περιγράφοντας έτσι διαφορετικές επιστροφές δεκαετιών: άλλο επιλέγουν ως πρωταγωνιστές τα παιδιά τους, την πλήξη και ταυτόχρονα ευρηματικότητα, επιμονή και φιλοπερίεργιά τους (Σταύρος Παμπαλλής, Ταρίκ Ακτάς)· αλλού η φθορά και η αδράνεια στάζουν και υπερχειλίζουν όπως ένας νηπιτικός μπάνιο, ο καναπές, ίσως το απόλυτο σύμβολο του εγκλεισμού, φωτογραφίζεται όρθιος να αντιβαίνει στη βαρύτητα, οι μήνες περνούν οι σοβάδες πέφτουν, ο ανεμιστήρας οροφής περιστρέφεται ανόρεχτα κάτω από εμφανή σημάδια προχωρημένης υγρασίας. Στο μυαλό του Γάλλου Ντενί Κοτέ αναμειγνύονται εικόνες από πορνό ταινίες, με τη «Νύχτα» του Αντονιόνι και μια σχεδόν λησμονημένη παραγωγή του 1968 με πρωταγωνιστή τον Μπαρτ Λάνκαστερ («Ο κολυμβητής» του Φρανκ Πέρι), καθώς σε έναν εκτυπωτή καταγράφεται διαρκώς ο αυθόρμητος αριθμός κρουσμάτων κορωνοϊού ανά τον κόσμο.

Κάθε σκηνοθέτης κατορθώνει (με περισσότερο ή λιγότερο ενδια-φέρον) μέσα σε ένα τριλεπτο να συνθέσει έναν διάλογο ελλειπτικό με τον εαυτό του είτε κινηματογραφεί την επικράτεια των τετραγωνικών του είτε αγαπημένα πρόσωπα.

Με την πανδημία ο χρόνος μοιάζει με ρολόι χωρίς δείκτες και αριθμούς. Μόνο το σχήμα υπάρχει χωρίς ενδείξεις μέτρησης. Πότε συμβαίνει, άραγε, η «Επίσκεψη» του Ζια Ζανγκ; Ίσως το γεγονός ότι είναι Κινέζος (δικές του οι βραβευμένες «Ακίνητες ζωές») να του δίνει ένα προβάδισμα. Πώς (θα) είναι οι συναντήσεις; Ο επισκέπτης πρέπει να «θερμομετρηθεί», με την ειδική συσκευή, στο μέτωπο, πριν περάσει στην αίθουσα, το τρατάρισμα στον δίσκο είναι αντισπαστικό! Πραγματικότητα, επιπόνηση, ποιος ξέρει... Και οι δύο φορούν μάσκες όταν ο ένας δείχνει στον άλλο στο iPad κάποιες φωτογραφίες. Κατά λάθος ο ένας ακουμπάει στην οθόνη του το δάκτυλο. Τρόμος. Το δάκτυλο μένει μετέωρο, ένοχο και υπόλογο. Ο ένας ζητάει ταπεινά συγγνώμη και σπεύδει να πλύνει σχολαστικά τα χέρια του. Οι καιροί είναι «αυστηριοί».

Ο Αμερικανός ηθοποιός Τζον Κάρολ Λιντς (η πρώτη του ταινία ήταν, το 2017, το θαυμάσιο «Lucky» – η τελευταία μεγάλη στιγμή του Χάρι Ντιν Στάντον στο σινεμά) μιλάει με τα λόγια του Σαίξπηρ ως «υπότιτλο» στη ρουτίνα της ημέρας: γυμναστική, εργασίες στον περίβολο, μέσα στο δάσος, περπάτημα, καθάρισμα τουαλέτας. Το πρόσωπό του, γκρο, στην κάμερα από την οθόνη του κινητού. «Be absolute for death», τίτλος και στίχος μαζί («Με το ίδιο μέτρο», πράξη Γ', σκηνή 1η). «Δέξου ότι σίγουρα θα πεθάνεις. Η ζωή και ο θάνατος θα σου φανούν αμέσως πιο γλυκά. (...) Δεν είσαι παρά μια πνοή, σκλάβος των ουράνιων δυνάμεων που κάνουν το φθαρτό σαρκόιο όπου κατοικείς να θλίβεται κάθε ώρα. Μαριονέτα στα χέρια του θανάτου είσαι και όσο προσπαθείς να φύγεις μακριά του, τόσο κοντύτερα του βρίσκεσαι. (...) Η καλύτερη ανάπαυσή σου είναι ο ύπνος, κι αυτόν συχνά τον προκαλείς, ενώ φοβάσαι υπέροχτα τον θάνατο που δεν είναι τίποτα παραπάνω». Έχει ήδη ξαπλώσει για να κοιμηθεί, σβήνει το φως στο κομοδίνο.

Οι άγνωστες πτυχές του Andy Warhol

Ο άνθρωπος πίσω από τον ποπ καλλιτέχνη, παρουσιάζεται στην διαδικτυακή έκθεση του μουσείου Tate Modern στο Λονδίνου

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Η αναδρομική έκθεση για τη ζωή και την καριέρα του Andy Warhol παρουσιάζεται σε διαδικτυακή μορφή από το μουσείο Tate Modern του Λονδίνου, φέρνοντας στο φως διάφορες πτυχές του καλλιτέχνη. Η έκθεση είναι χωρισμένη σε τρία μέρη, στην ιδέα της ιστορίας των μεταναστών, της αμφιλεγόμενης ταυτότητάς του και της ιδέας του θανάτου και της θρησκείας. Οι επιμελητές της έκθεσης Gregor Muir και Fiontan Moran εξήγησαν στο βίντεο που ανέβηκε στη πλατφόρμα YouTube, στο κανάλι του μουσείου Tate, διάφορα κομμάτια και πώς το κοινό μπορεί να αντιληφθεί αυτή την αναδρομική έκθεση. Συγκεκριμένα, δήλωσαν ότι, «Ο Andy Warhol είναι κυρίως γνωστός ως ποπ καλλιτέχνης, αλλά σε αυτήν την έκθεση, θέλαμε πραγματικά να επιστρέψουμε στον άνθρωπο και να σκεφτούμε όλες του τις επιθυμίες, τους φόβους που μπορεί να τον έχουν οδηγήσει να δημιουργήσει τέχνη.»

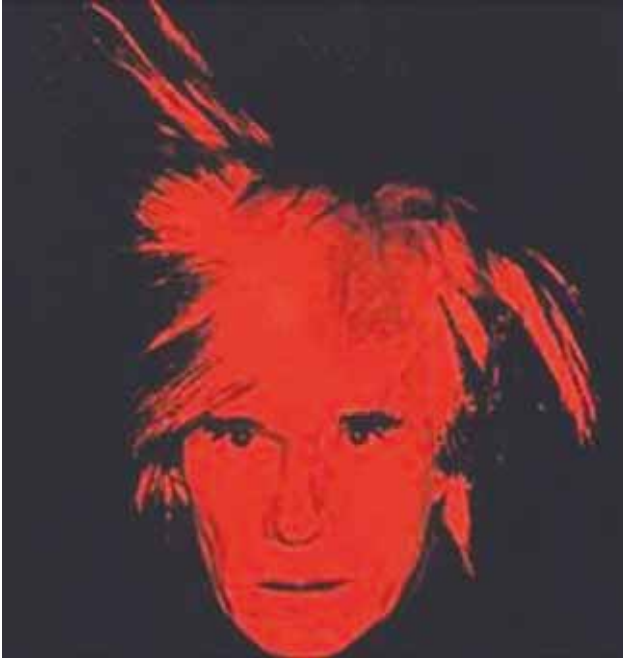
Ο Warhol γεννήθηκε στο Πιτσμπουργκ της Αμερικής, από γονείς που ήλθαν από τη Σλοβακία. Στην έκθεση το κοινό μπορεί να δει τα έγγραφα που σηματοδότησαν πραγματικά τη στιγμή κατά την οποία η οικογένειά του Warhol έρχεται στην Αμερική. Όπως εξήγησαν οι επιμελητές της έκθεσης για το ξεκίνημα αυτού του μεγάλου καλλιτέχνη, «Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να συνδέσουμε τη ζωγραφική του «Αγάλματος της Ελευθερίας», 1962, (Statue of Liberty) από το πρώτο έγγραφο (που πιστοποιεί την άφιξη τους στην Αμερική). Και διαφαίνεται αυτή η εξέλιξη μιας ταυτότητας που είναι αρκετά ενδιαφέ-

«Θέλαμε να επιστρέψουμε στον άνθρωπο και να σκεφτούμε τις επιθυμίες, τους φόβους του που μπορεί να έχουν να τον οδηγήσει να δημιουργήσει τέχνη,» είπαν οι επιμελητές της έκθεσης του Andy Warhol.

ρουσα επίσης». Κατά της διάρκεια αυτής της έκθεσης, το κοινό μπορεί να δει πολλά έργα, άλλα γνωστά και άλλα όχι τόσο.

Ένα από τα τελευταία έργα της έκθεσης είναι τα «60 μυστικούς δείπνους» (sixty last suppers) 1986, το οποίο είναι ένα από τα μεγαλύτερα έργα του Andy Warhol. Είναι μια θρησκευτική εικόνα, απεικονίζοντας άνδρες να κοινωνικοποιούνται, αντικατοπτρίζοντας το ενδιαφέρον του Warhol για τις κοινωνικές σκηνές και το οποίο δημιουργήθηκε σε μια εποχή όπου περιβαλλόταν από και περισσότερο από θάνατο, λόγω της επιδημίας του AIDS. Οι επιμελητές της έκθεσης έκλεισαν το εισαγωγικό βίντεο τονίζοντας πως, «ο Warhol κατάλαβε πραγματικά τα πλεονεκτήματα τόσο του τρόπου ανάλυσης του κόσμου, όσο και του τρόπου τοποθέτησής του στον κόσμο. Και ως αποτέλεσμα, ο Andy Warhol είναι ένας από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες του τελευταίου μισού του 20ού αιώνα και, όπως πιστεύω ακράδαντα, πιθανότατα να είναι πολύ σημαντικός σε αυτόν τον αιώνα.».

Αρκετά διεθνή μέσα έγραψαν και

Andy Warhol, Self-Portrait, 1986.

σχολίασαν θετικά, και άλλα όχι τόσο, για την αναδρομική έκθεση του Andy Warhol. Από την εφημερίδα «Guardian», ο Adrian Searle έγραψε, «Η τρέχουσα έκθεση, ενώ αναφέρεται τόσο στη βιογραφία του όσο και στις τροχιές και τις επιπλοκές της τέχνης του, μας δίνει το Warhol που ίσως χρειαζόμαστε το 2020.». Η Emily Spicer από την «Cultural Whisperer» σχολίασε πως αυτή η έκθεση δεν απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα προσοχής. Όμως, γιατί να υπάρχει αυτό το στίγμα πως οι εκθέσεις δεν μπορούν να είναι διασκεδαστικές και προκλητικές, προφητικές και επιπόλαιες; Και από το «London Inside», ο Ben Luke έγραψε και τοποθετήθηκε, «Έτσι, ο Warhol εμφανίζεται αναβαθμισμένος, εφευρέθηκε εκ νέου και πάλι. Αλλά η έκθεση δεν ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της. Έπρεπε να εί-

Statue of Liberty (To Άγαλμα της Ελευθερίας), 1962.

Sixty Last Suppers (Εξήντα Μυστικοί Δείπνοι), 1986.

ναι μεγαλύτερη και πιο τολμηρή.»

Όχι μόνο ποπ καλλιτέχνης

Βρήκα τη διαδικτυακή έκθεση για τη ζωή του Andy Warhol ως μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία, αφού ξεδιπλώθηκε μπροστά στα μάτια και μέσα στην ασφάλεια του σπιτιού μου όλος ο βίος του Andy Warhol. Είναι μια έκθεση που μπορεί να κερδίζει το ενδιαφέρον του θεατή είτε είναι γνώστης του Andy Warhol, είτε είναι απλώς φιλότε-

χνος και ψάχνει διάφορους τρόπους να αξιοποιήσει αυτές τις μέρες καραντίνας. Η επιμελήτρια τέχνης Κατερίνα Πατσολίδου εξήγησε στην «Κ» πως, «Η διαδικτυακή έκθεση του Andy Warhol στο Tate Modern παρουσιάζει μία ολοκληρωμένη εικόνα ενός καλλιτέχνη και επιτυχώς φέρνει στην επιφάνεια υποκείμενα θέματα που του γίνονται εμμο-νή. Φανερώνουν ένα καλλιτέχνη, ο οποίος ψάχνει απεγνωσμένα να βρει την ταυτότητά του, μεγαλω-

μένος από μετανάστες γονείς και τον απασχολούν θέματα, όπως η θρησκεία και ο θάνατος. Ο Warhol παραμένει μέχρι και σήμερα ένας από τους πιο διάσημους καλλιτέχνες σε όλο το κόσμο. Η έκθεση δεν παρουσιάζει απλώς ένα ποπ καλλιτέχνη, αλλά στοχεύει να αναδείξει τις φοβίες και τις εμμονές του που τον οδήγησαν να δημιουργήσει.»

Η εκαστικός Μυρτώ Θεοχαρίδου μιάς είπε για την έκθεση πως, «Το Tate modern ακολουθεί μια πορεία συνυφασμένη με τις συμμετοχικές πρακτικές, διατηρώντας μια πλούσια ψηφιακή συλλογή, τηρώντας παράλληλα μια ενεργή δράση στα κοινωνικά δίκτυα. Στην περίπτωση της αναδρομικής έκθεσης του Warhol, η οποία ακυρώθηκε, όπως και οι πλείστες προγραμματισμένες εκδηλώσεις αυτής της περιόδου, δεν θεωρώ ότι το Tate εκμεταλλεύτηκε επαρκώς κανένα από τα τρία στοιχεία για την προβολή της έκθεσης και την προσέλευση του διαδικτυακού κοινού. Παρόλο που το 7-λεπτο βίντεο και τα εισαγωγικά κείμενα που προσφέρονται είναι κατατοπιστικά, παρουσιάζοντας το ενδιαφέρον και επίκαιρο τρίπτυχο, «μετανάστευση, queer, θάνατος/θρησκεία», με το οποίο πλαισιώνεται η καλλιτεχνική και προσωπική διαδρομή του Warhol, η online εκδοχή της έκθεσης αδικεί την πολλά υποσχόμενη επιμέλεια της αναδρομικής αυτής.».

Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 6 Σεπτεμβρίου 2020 και μπορεί το κοινό να την παρακολουθήσει διαδικτυακά στην ιστοσελίδα του Tate Modern <https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/andy-warhol>

kathimerini.com.cy

Η Καθημερινή της Κυριακής στην πόρτα του σπιτιού σας!

Απλά συμπληρώστε τα στοιχεία σας online καθ' όλη τη διάρκεια της βδομάδας ή και την ίδια μέρα της Κυριακής.

Η εφημερίδα σας θα βρίσκεται στην πόρτα σας!
Αξιόπιστη και Άμεση ενημέρωση στο σπίτι!

Η Καθημερινή της Κυριακής στηρίζοντας τις ευπαθείς ομάδες και όσους αδυνατούν να κυκλοφορήσουν προσφέρει υπηρεσία κατ' οίκον παράδοσης της εφημερίδας στο σπίτι σας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η αλήθεια είναι στη γνώση.

Τιμή εφημερίδας με την παράδοση 3 ευρώ | Πληρωμή: με την παράδοση με contact less card
Ισχύει πιλοτικά για παράδοση εντός τους Δήμους Λευκωσίας, Στροβόλου, Λακατάμιας, Έγκωμης, Αγ. Δομετίου, Αγναντζιάς, Λατσιών.

Γλυκιά προσμονή... τα τραγούδια είναι ευχή

Δέκα μουσικοί από την Κύπρο απαντάνε στην «Κ» αν φοβούνται τη συνήθεια στην ψηφιακή... συναυλία

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μέσα από τα λόγια δέκα μουσικών από την Κύπρο, οι οποίοι μιλούν στην «Κ» αποδεικνύεται ότι είναι πλάσματα φύσει αισιόδοξα, όχι γιατί δεν τους τρομάζει ο κορωνοϊός και οι επιπτώσεις που θα έχει στη δουλειά τους (απόλυτη η ανάγκη στήριξης του πολιτισμού, τονίζουν), αλλά γιατί νιώθουν ότι η ανθρώπινη ανάγκη να ξαναβρεθούμε για να τραγουδήσουμε θα κατανικήσει τον φόβο. Μα και από τις μουσικές επιλογές που κάνουν αυτό φαίνεται, και κατά κάποιον τρόπο νιώθω ότι ακολουθώντας το μουσικήν ποίει και εργάζομαι θα ρίξει τα τείχη της Ιερικούς, τα τείχη που ο αυτο-περιορισμός επιβάλλει, όχι για να αλώσει βέβαια, αλλά για να δώσει σύνθημα ζωοφόρο.

• **Ερώτημα:** «Φοβάστε μήπως συνθησούμε στην ψηφιακή μουσική παρουσία; Ποια είναι η αγωνία σας για τη μετά κορωνοϊό εποχή?».

ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΜΟΥΜΤΖΗΣ

«**Η ψηφιακή** μουσική παρουσία ήταν έτσι και αλλιώς κάτι απαραίτητο τα τελευταία χρόνια. Και ήταν κατά κάποιον τρόπο και αποκομμένη για κάποιους ανθρώπους από την πραγματική παρουσία ή όχι στα μουσικά δρώμενα. Δηλαδή κάποιος που μπορεί να σε ακολουθεί πιστά στο διαδίκτυο δεν σημαίνει απαραίτητα ότι σε ακολουθεί και στις ζωντανές σου εμφανίσεις ή ότι αγοράζει τα μουσικά σου προϊόντα. Πιστεύω ότι οι μουσικοί περισσότερο κάνουν αυτό που κάνουν αυτό τον καιρό κυρίως από την ανάγκη να μείνουν δραστήριοι σε κάτι που είναι ζωτική σημασίας γι' αυτούς όχι μόνο από βιοποριστικής πλευράς, αλλά και από ψυχικής καιωματικής πλευράς. Εμένα μόνο και μόνο η σκέψη του να παίξω μουσική με άλλους ανθρώπους αυτή τη στιγμή μου προκαλεί λυγμούς, τόσο πολύ μου έχει λείψει ψυχικά καιωματικά. Το πως θα διαμορφωθούν τα μουσικά πράγματα εξαρτάται από όλους μας. Δηλαδή αν για τον περισσότερο κόσμο του αρκεί να βλέπει μουσικούς να παίζουν μόνοι τους μπροστά από μια κάμερα και δεν του λείπουν τα υπόλοιπα, αυτονόητα στοιχεία μιας ζωντανής συνύπαρξης σε μια συναυλία τότε ας πορευθούμε με αυτό τον τρόπο. Με τον ίδιο τρόπο μπορούμε να είμαστε πλήρεις με το να βλέπουμε εικόνες της φύσης σε μια οθόνη αντί να βγαίνουμε έξω. Η μόνη μου ευχή τώρα και πάντα είναι να μην ενδώσουμε στον φόβο. Θέλω να ελπίζω ότι ο κόσμος θα εκτιμήσει περισσότερο τη ζωντανή μουσική και τη μουσική γενικότερα μετά από αυτό και όχι το αντίθετο. Τα υπόλοιπα θα βρούμε τρόπους να τα ξεπεράσουμε, δημιουργικά κιόλας. Η καλή διάθεση και η θετικότητα θα παίξουν φοβερή σημασία. Δεν αγωνιζόμουν από το ότι θέλω να πάω στη φύση και να παίξω μουσική με άλλους».

• **Αυτό τον καιρό** ακούω γενικότερα τζαζ (κυρίως Alice Coltrane, Pharoah Sanders, Don Cherry κ.ά.), καθώς και soul μουσική από τις δεκαετίες 60-70 (Stevie Wonder, Bill Withers κ.ά.). Ένα κομμάτι που άκουσα και μου έκανε κλικ γι' αυτό που συμβαίνει είναι το υπέροχο τραγούδι του George Harrison «All things must pass» από τον ομώνυμο δίσκο (1970).

• **Ο Λευτέρης Μουμτζής** σαν Freedom Candlemaker κυκλοφόρησε το κομμάτι Gold με την Louvana Records στις 8 Απριλίου.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΕΣΗΜΕΡΗΣ

«**Η ανάγκη** του κάθε καλλιτέχνη που θέλει να μοιραστεί τον ήχο του με το κοινό βρίσκεται πάντα διεξοδό. Μέσω της τεχνολογίας, καταφέρνουμε να μοιραστούν τη μουσική μας, και όχι μόνο, με αγαπημένους φίλους, αλλά και με το κοινό που μας ακολουθεί. Δεν με φοβίζει αυτή πλέον συνήθεια, μιας και τίποτα δεν μπορεί να συγκριθεί με τη ζωντανή και άμεση παρουσίαση της

Η χορωδία «Amalgamation Choir» από συναυλία στις 25 Νοεμβρίου 2017 στο Jazz Showcase στο Θέατρο Ριάλτο.

μουσικής μπροστά στα μάτια του κοινού. Η δύναμη της τεχνολογίας σίγουρα βοηθάει, όμως, νιώθω ότι δεν μπορείς να εισπράξεις το πάθος και το συναίσθημα στα 100% όσο και την αμεσότητα μιας ζωντανής παράστασης. Η αγωνία μου για το μετά είναι το πως θα αντιμετωπίσουμε αυτή τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που έχει επηρεάσει τα πάντα. Μπορεί να έχει χιλιοειπωθεί, όμως, η υγεία είναι ό,τι πολυτιμότερο, αφού χωρίς αυτή δεν μπορούμε να δοκιμαστούμε για άλλη μια φορά στο παρακάτω της ζωής».

• **Ένα αισιόδοξο** τραγούδι που θα πρότεινα σε όλη αυτή τη συναισθηματική κούραση, είναι του Νίκου Πορτοκάλογλου με τίτλο «Θα περάσει κι αυτό» που κυκλοφόρησε το 2015.

• **Ο Δημήτρης Μεσημέρης** παρουσίασε από τη Heaven Art, το νέο τραγούδι με τίτλο «Ψάχνοντας την Ιθάκη», σε στίχους Βασίλη Χαρίση. Το «Ψάχνοντας την Ιθάκη» συμπεριλαμβάνεται στο επερχόμενο album που έχει τίτλο «Έχω του κόσμου ποιήματα».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

(Monsieur Doumani, Trio Tekke)
«**Οι δύο** εμπειρίες δεν μπορούν να συγκριθούν με τίποτα. Πιστεύω ότι η ασυνήθιστη αυτή κατάσταση μας έχει αναγκάσει να οδηγηθούμε σε άλλα δημιουργικά μονοπάτια ψάχνοντας εναλλακτικές επιλογές, οι οποίες φαίνονται να είναι και πιο αυθεντικές και ουσιώδεις. Σίγουρα σε κάποια μεταγενέστερη φάση αυτό θα ευδοκιμήσει και θα ανθήσει κάτι καινούριο και ιδιαίτερο.

• **Διαχρονικός** παντού και πάντοτε ο Nick Drake «Pink Moon» (Island Records 1972).

ΕΛΛΗ ΜΙΧΑΗΛ

«**Οι ψηφιακές** συναυλίες είναι “μια κάποια λύσις” για να διοχετευθούν οι μουσικοί τη δημιουργικότητά τους και να ξεδιψάσουν οι μουσικόφιλοι που πεθυμούν να ακούσουν. Είναι μια κίνηση αντίστασης στις ασυνήθιστες συνθήκες που ζούμε, μια έκφραση της ανάγκης μας να μείνουμε σε επαφή. Με τίποτα όμως δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την ενέργεια που εκπέμπει η σκηνή, τα ζωντανά βλέμματα, το κούνημα στον ρυθμό της μουσικής, το χειροκρότημα. Η ανησυχία μας είναι πότε θα μπορούσαμε να ξαναμαζευτούμε άφοβα κοντά, σε πλήρη, και κατά πόσον το οικονομικό πλήγμα που δέχτηκε ο τομέας του πολιτισμού θα

επηρεάσει τη διοργάνωση εκδηλώσεων. Χρειάζεται στήριξη από το κράτος και τους φορείς, συνεργασία και κατανόηση από τους καλλιτέχνες και το κοινό, πολλή θέληση και πείσμα για να “ζωτανέψει” ξανά η μουσική.

• **Μουσική πρόταση:** Ο δίσκος «Colours of Another Sky» από το Takoushis-Karapatakis Project, 2015, Κύπρος. Γιατί ο ουρανός θα μας συνδέει πάντοτε, και γιατί η μουσική ταξιδεύει χωρίς περιορισμούς, «Beyond Borders», όπως αποκαλύπτει και το πρώτο κομμάτι του δίσκου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΗΣ

«**Θα ήταν** κάπως να αναλογιστούμε ότι στον χώρο της μουσικής η τεχνολογία ανέκαθεν κατείχε κυρίαρχο ρόλο, ουσιαστικά εξυπηρετώντας την κοινωνία του μουσικού έργου και κατ'επέκταση ικανοποιώντας την ανάγκη συναισθηματικής και πνευματικής σχέσης μεταξύ των ανθρώπων. Αυτή η πηγαία ανάγκη σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να αντικατασταθεί καθολικά από οποιουδήποτε είδους τεχνολογία. Ας εκμεταλλευτούμε προς όφελος τη δεδομένη προσωρινή πραγματικότητα, εμπλουτίζοντας τις δεξιότητές μας και σκεπτόμενοι τρόπους με τους οποίους θα χαλιναγωγήσουμε τη δυσφορία τούτης της περιόδου. Δεν ματαιοδοξώ για τη μετά τον κορωνοϊό εποχή, απεναντίας αδημονώ να βρεθώ αγκαλιά – στα 2 εκατοστά – με ανθρώπους και συναδέλφους που αγαπώ. Έντονα όμως προβληματίζομαι για τις οικονομικές δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουμε γενικά οι του χώρου των Τεχνών, έως ότου φτάσει εκείνη η ημέρα.

• **Όσο για επιλογή...** ο καθένας μας ας διαλέξει τι ρούχο θα βάλει στη Μουσική που θα τον τυνώσει ψυχικά και πνευματικά.

ΓΑΒΡΙΗΛ ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗΣ

«**Όχι δεν** το φοβάμαι ... η εμπειρία του “live” ήταν, είναι και θα είναι μοναδική και δεν μπορεί να συγκριθεί ή αντικατασταθεί με οτιδήποτε άλλο. Καλό, όμως, θα είναι κρατήσουμε τα καλά απ' όλο αυτό... π.χ. αυτό που αναγκαζόμαστε να επικοινωνούμε με διάφορους “ιντερνετικούς” τρόπους για μαθήματα ακόμα και πρόβες θα μπορούσε να γίνει ένα ακόμα εργαλείο αν το χρησιμοποιούμε εκεί κι όταν χρειάζεται. Δεν έχω καμία αγωνία για τη “μετά κορωνοϊό εποχή”. Πιστεύω ότι οι άνθρωποι θα προσαρμοστούν ίσως σε κάποιες νέες καταστάσεις αλλά από την άλλη η ανάγκη κοινωνίας με τους άλλους ανθρώπους είναι ακατανίκητη

ανάγκη. Η μόνη μου ίσως ανησυχία είναι να μπορούσαμε εμείς όλοι να κρατήσουμε τα όμορφα μέσα από αυτό... το να βλέπουμε τον κόσμο να περπατάει και να ποδηλατεί στις πόλεις με λιγότερα αυτοκίνητα και μόλυνση σε πιο αργούς ρυθμούς, με περισσότερο χρόνο με την οικογένειά του, πιο ήρεμοι, πιο ταπεινοί και πιο συνειδητοποιημένοι με τη μικρότητά μας.

• **Η επιλογή μου** είναι το άλμπουμ «Secret Story» του Pat Metheny (1992).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Arcadian Child
«**Το “gigging”** αποτελεί ίσως το σημαντικότερο, το πιο έντονο αν θέλετε κομμάτι της μουσικής – ως ευρύτερη έννοια τέχνης και πολιτισμού – , ειδικά όπως έχει διαμορφωθεί το 2020. Χωρίς αυτό “σβήνει” η άμεση επικοινωνία μεταξύ καλλιτέχνη και κοινού, αποδυναμώνοντας έτσι την επίδραση που έχει η μουσική τόσο στον δημιουργό όσο και στον ακροατή. Έτσι, αδύνατο να πιστέψω, δεν θέλω να πιστέψω πως θα αντικαταστήσουμε τη “φυσική” μουσική παρουσία με την ψηφιακή. Η μεγαλύτερη ίσως αγωνία όλων όσων ασχολούνται με τη μουσική είναι ίσως η διάρκεια, η οποία θα μας κρατήσει μακριά από τη σκηνή. Όσο πιο μεγάλη, τόσο πιο σκληρή θα γίνεται. Προσμένω πάντως σε μια γρήγορη επιστροφή στους ρυθμούς προ-covid 19, αν και ενδεχομένως αυτό να καθυστερήσει παραπάνω απ' όσο θα θέλαμε.

• **Προτεινόμενη** μουσική ανάσα το «Half god, half poison» από Underground Youth, από το άλμπουμ «What Kind of Dystopian Hellhole Is This?» (2017).

• **Οι «Arcadian Child»** έχουν κυκλοφορήσει δύο δίσκους, «Afterglow» (2017) και «Superfonica» (2018).

ΕΛΕΟΝΩΡΑ ΡΟΥΣΟΥ

«Κατ' αρχάς, αγωνιζώ για το πότε θα έλθει η μετά-κορωνοϊό εποχή. Άπαξ και έλθει, όλα θα γίνουν, με κάποιες αλλαγές, αλλά θα γίνουν. Θα ξανακτιστούν οι ατζέντες των θεάτρων, οι συναυλίες, οι παραστάσεις χορού και θα ανθίσουν. Έχουμε δει τον πολιτισμό να ακμάζει μέσα από πολέμους και οικονομικές κρίσεις. Όσον αφορά στον τομέα μου, ο άνθρωπος διψά για την ανθρώπινη επαφή, η μουσική υπάρχει μεν ψηφιακά εδώ και πολλά χρόνια, αλλά τίποτα δεν υποκαθιστά τη ζωντανή της παρουσία. Είναι άλλο πράγμα, άλλη αίσθηση. Βλέπετε και τώρα που είμαστε

στους καναπέδες μας και επικοινωνούμε μέσω βιντεοκλήσεων καλά περνάμε, αλλά στην ουσία μας λαχταρούμε μια αγκαλιά με τους αγαπημένους μας. Το ίδιο ισχύει και για τη μουσική και για ό,τι άλλο διαδραστικό. Ο πυρήνας μας είναι κοινωνικός και αυτό που βλέπω να αποκρυσταλλώνεται ως βίωμα αυτή την περίοδο είναι η σημαντικότητα της σωματικής επαφής».

• **Ο στίχος** που μου έρχεται είναι: «Κλαίω και παρακαλώ να γεννηθώ δεν πρόφτασα ιχ ιχ, ιχ, ιχ, ιχ μου δε σε χόρτασα», από το τραγούδι «Περσεφόνη» σε στίχους και μουσική του Θανάση Παπακωνσταντίνου με την ερμηνεία της Μάρθας Φριντζήλα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

«**Η ανάγκη** του καλλιτέχνη να υπηρετεί την τέχνη του δεν είναι μόνο για τον βιοπορισμό του, αλλά κυρίως για την έμφυτη ανάγκη του για να εκφραστεί. Ο εγκλεισμός και η απότομη παύση των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων για άγνωστο χρονικό διάστημα, χωρίς την εγγύηση ότι θα γίνουν όλα αυτά που αναβλήθηκαν ή ακυρώθηκαν, ήταν μια μεγάλη πρόκληση. Το διαδίκτυο φάνηκε ως ένα εξαιρετικό μέσο τόσο σε επίπεδο ατομικής αλλά κυρίως σε επίπεδο συλλογικής δημιουργίας – κάτι που η ανάγκη έκφρασης εν εγκλεισμό μάς ώθησε να το ζήσουμε και να το χαρούμε ιδιαιτέρως. Αυτού του είδους οι συλλογικές δημιουργίες νομίζω πως θα τις κρατήσουμε και στο μέλλον, κάτι που στο παρελθόν δεν το νιώθαμε ως ανάγκη. Μετά τον εγκλεισμό σίγουρα τα πράγματα θα 'ναι αλλιώς σε παγκόσμια κλίμακα και σε όλα τα επίπεδα, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά κ.ά. Πιστεύω πως ο κόσμος μέχρι να επανέλθει στα ανθρώπινα επίπεδα έκφρασής του (αντάρωμα, χειραψία, ασπασμός), θα χρειάζεται χρόνο. Δυστυχώς τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα ήταν τα πρώτα που έπαψαν λόγω των μέτρων και τα τελευταία που θα επανεκκινήσουν. Η στήριξη των καλλιτεχνών από την πολιτεία ήταν, είναι και θα είναι ανεπαρκής γιατί στο πλαίσιο ενός καπιταλιστικού κράτους η τέχνη είναι είτε για “ξέδομα” είτε “είδος πολυτελείας” και οι καλλιτέχνες αντιμετωπίζονται είτε ως “διασκεδαστές”, είτε ως “οι τρελοί του χωριού”. Έτσι καθώς δεν την αντιμετωπίζει ποτέ στα σοβαρά, αγνοώντας τον ιδιαίτερο και σημαντικό ρόλο της εντός της κοινωνίας. Θα συνθησούμε στην ψηφιακή μουσική παρουσία; Κατηγορηματικά όχι. Θα την έχουμε πια ως εναλλακτικό τρόπο καλλιτεχνικής δράσης, αλλά την ανθρώπινη παρουσία το διά ζώσης μοίρασμα και την αύρα του διπλανού σου, κανένα ανθρώπινο κατασκεύασμα δεν μπορεί να αντικαταστήσει!»

• **«Η εκδρομή»** του Νίκου Μαμαγκάκη (1966) και ο «Μεγάλος Ερωτικός» του Μάνου Χατζιδάκι (1972).

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ

«**Η μουσική** έχει τεράστια ψηφιακή παρουσία εδώ και χρόνια. Και το γεγονός αυτό λειτουργεί πολύ θετικά και κατά την κρίση στην οποία ζούμε, όσον αφορά στην άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες, γνώσεις, εκπαίδευση, αλλά και στην προβολή του έργου ενός τεράστιου αριθμού μουσικών ανά το παγκόσμιο. Ουσιαστική σημασία έχει το να χρησιμοποιήσουμε την τεχνολογία όσο καλύτερα μπορούμε την περίοδο αυτή, χωρίς όμως να ξεχνάμε πως τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει μια συναυλία, ένα μάθημα ή ένα μουσικό γλέντι. Η ταυτόχρονη φυσική παρουσία μουσικών και ακροατών ή μαθητών δημιουργεί μία σχεδόν μεταφυσική κατάσταση, αλλά και μία αλληλεπίδραση η οποία, κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί να υπάρξει σε ολοκληρωτικό επίπεδο ψηφιακά».

• **Μουσική πρόταση:** «Ice Tree» της Κέλυ Θωμά από το άλμπουμ «Anamkhará» (2009) Ελλάδα.

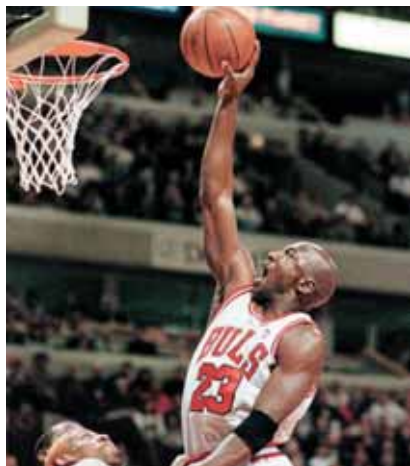
Ο τελευταίος χορός μιας δυναστείας

Στα αποδυτήρια των Σικάγο Μπουλς του Μάικλ Τζόρνταν

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

«Αυτός» απόψε ήταν ο Θεός μεταμφιεσμένος σε Μάικλ Τζόρνταν. Η δήλωση είναι από το 1986 και ανήκει στον αποσβολωμένο Λάρι Μπερντ, ο οποίος λίγη ώρα πριν είχε δει την πρωταθλήτρια ομάδα του, τους τρομερούς Μπόστον Σέλτικς, να δέχονται 63 πόντους από τον τότε δευτεροετή του NBA, Τζόρνταν. Αυτά τα θρυλικά πια λόγια μαζί με άλλα λιγότερα γνωστά, μπορεί να τα βρει κανείς στο καινούργιο ντοκιμαντέρ «The Last Dance» του ESPN, το οποίο προβάλλεται και στη χώρα μας, με δύο επεισόδια εβδομαδιαίως, μέσω του Netflix. Ο τίτλος του «τελευταίου χορού» αναφέρεται στη σεζόν 1997-98, την ακροτελευταία δηλαδή της μπασκετικής δυναστείας των Σικάγο Μπουλς, η οποία κατέκτησε έξι πρωταθλήματα NBA σε επτά χρόνια, αλλάζοντας ταυτόχρονα την ιστορία του σπορ.

Έχοντας παρακολουθήσει το πρώτο δίωρο της σειράς 10 επεισοδίων, μπορούμε να πούμε πως η αναμονή άξιζε τον κόπο. Το «The Last Dance» δεν είναι απλώς ένα ντοκιμαντέρ για τους θαυμαστές του Τζόρνταν ή τους «πιστούς» της πορτοκαλί μπάλας· αντιθέτως, πρόκειται για ένα εξαιρετικά καλοφτιαγμένο κινηματογραφικό δημιούργημα, που ξεφεύγει από τα στενά όρια του αθλητισμού. Η δε αξία της παραγωγής του φαίνεται και μόνο από το γεγονός πως ανάμεσα στις δεκάδες συνεντεύξεις του, έχουμε ήδη δει να μιλούν δύο πρό-

Ο Μάικλ Τζόρνταν, ή, αλλιώς, η «Αυτού Αερινότης». Ο μύθος του παραμένει αξεπέραστος.

Το «The Last Dance» ξεφεύγει από τα στενά όρια του αθλητισμού. Ήδη έχουμε δει να μιλούν δύο πρώην πρόεδροι των ΗΠΑ, ο Μ. Ομπάμα και ο Μ. Κλίντον.

πν πρόεδροι των ΗΠΑ, ο Μπαράκ Ομπάμα και ο Μπιλ Κλίντον. Δεν είναι παράξενο, μιας και ο πρωταγωνιστής Τζόρνταν, μόνο σε τέτοια εκλεκτή παρέα μπορεί να χωρέσει.

Παλινδρομική αφήγηση

Οι δημιουργοί του ντοκιμαντέρ χρησιμοποιούν ιδανικά το μοντάζ αλλά και τον ταχύτατο ρυθμό, προ-

κειμένου να μας βάλουν στο μπασκετικό –και όχι μόνο– κλίμα των '90s, της εποχής που ο Μάικλ Τζόρνταν εξυψώθηκε σε είδωλο ισάξιο του Μοχάμεντ Αλί και του Μπέμπι Ρουθ, για τους Αμερικανούς ή του Μαραντόνα και του Μπιον Μποργκ για τον υπόλοιπο κόσμο. Ταυτόχρονα, μετακινούν συνεχώς τη χρονική γραμμή της αφήγησης, πίσω και εμπρός, θέλοντας να συνδέσουν τον Τζόρνταν και τους υπόλοιπους Μπουλς της ωριμότητας με τις καταβολές τους.

Στο βιβλίο «Μάικλ Τζόρνταν: Ζωή», την πληρέστερη βιογραφία του Αμερικανού star (κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις MYPublications), ο συγγραφέας Ρόλαντ Λέιζενμπι αφιερώνει περίπου το μισό πόνημά του στα χρόνια πριν ο Αμερικανός star πατήσει καν τα παρκέ του NBA, επιχειρώντας να εντοπίσει έτσι τα θεμέλια του αθλητή, αλλά πολύ περισσότερο του ανθρώπου που δοξάστηκε όσο ελάχιστοι και απέκτησε πλούτη πέρα από κάθε φαντασία.

Το νήμα της αφήγησης μας οδηγεί πολύ πίσω στον χρόνο. Για την ακρίβεια στα τέλη του 19ου αιώνα και τον προπάππου του Τζόρνταν, Ντόσον, ο οποίος μεγάλωσε και δημιούργησε οικογένεια στις σκληρές για τους Αφροαμερικανούς, συνθήκες του αμερικανικού Νότου. Ακολουθώντας την ιστορία της οικογένειας, ο συγγραφέας τη συνδέει με εκείνη της υπόλοιπης Μαύρης Αμερικής, μέσα από τις δυσκολίες και τους αγώνες στον δρόμο της ισότητας. Παράλλη-

Από αριστερά, Ντένις Ρόντμαν, Σκότι Πίπεν, Μάικλ Τζόρνταν, ο δήμαρχος του Σικάγο Ρίτσαρντ Ντάλεϊ και ο προπονητής Φιλ Τζάκσον πανηγυρίζουν τον έκτο τίτλο των Μπουλς, τη σεζόν 1997-1998, η συναρπαστική εξέλιξη της οποίας αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για το ντοκιμαντέρ «The Last Dance».

λα, τοποθετεί δίπλα της την εξελικτική πορεία του μπάσκετ, όπου οι δύο γραμμές να βρουν σημείο τομής στο πρόσωπο του Μάικλ. Επιπλέον, αφιερώνει εκτενή μελέτη πάνω στον χαρακτήρα και στις προσλαμβάνουσες του Τζόρνταν, στοιχεία τα οποία από πολλούς θεωρούνται σημαντικότερα για την εξέλιξη του, από το ταλέντο ή τα απίθανα σωματικά του προσόντα. Η σχέση με την οικογένειά του, τους φίλους, τους συμπαίκτες, τους προπονητές αλλά και τους υπόλοιπους συνεργάτες –στις επιχειρηματικές του δραστηριότητες για παράδειγμα– περνούν από κόκκινο, μέσω κυριολεκτικά εκατοντάδων μαρτυριών που έχουν συλλεγεί από ανθρώπους που τον έζησαν από κοντά.

Πίσω στο ντοκιμαντέρ, όπου πολλά από τα παραπάνω αναφέρονται επίσης, διανθισμένα με σπάνια ντοκουμέντα της εποχής και φυσικά τις πρώτες πτήσεις του «Air» στα κολεγιακά παρκέ. Όπως είπαμε βέβαια, η παραγωγή του ESPN εστι-

άζει κυρίως στην τελευταία πρωταθλητική χρονιά: με πέντε τίτλους σε έξι χρόνια (ο ένας χάθηκε διότι ο Τζόρνταν αποφάσισε να παίξει για μία χρονιά... μπέιζμπολ), οι Μπουλς είναι μια ομάδα φανερά κορεσμένη· ο προπονητής, Φιλ Τζάκσον, ανανεώνει το συμβόλαιό του μόνο για έναν χρόνο, κάποιοι παίκτες, όπως ο Σκότι Πίπεν, είναι δυσαρεστημένοι με τις απολαβές τους, ενώ ο Τζόρνταν ψάχνει καινούργια κίνητρα, έχοντας πια ανακρυχθεί βασιλιάς του παγκόσμιου αθλητισμού. Κάπως έτσι, και διαισθανόμενοι πως όντως αυτή θα είναι η τελευταία τους «βόλτα», οι Μπουλς δίνουν πρωτοφανή πρόσβαση σε ένα κινηματογραφικό συνεργείο που τους ακολουθεί σε όλη τη διάρκεια της σεζόν, η οποία έμελλε να λήξει με το ιστορικό δεύτερο three-peat και το οριστικό πέρασμά τους στη σφαίρα του μύθου.

Όσο τα παρακολουθούμε όλα αυτά, η σημερινή «Αυτού Αερι-

νότς» («His Airness») τον αποκαλούν στην πατρίδα του) σχολιάζει, με την απόσταση πια του χρόνου· καθισμένος σε μια πολυθρόνα, με ένα πούρο κι ένα γεμάτο ποτήρι ουίσκι στο πλάι του, ο 57χρονος Τζόρνταν ανακαλεί μνήμες, κάνει αστεία, αλλά και αποκαλύπτει, πάντα με το γνωστό πονηρό χαμόγελό του στα χείλη.

Η προσωπική άδεια του ίδιου άλλωστε ήταν αυτή που κατέστρεψε και το όλο εγχείρημα εφικτό, αφού η σειρά, όπως και το βιβλίο που αναφέραμε παραπάνω, δεν αποτελεί ακριβώς αιογραφία του. Πέρυσι, 17 ολόκληρα χρόνια μετά την απόσυρσή του από το άθλημα, ο Τζόρνταν ήταν ο τρίτος πιο ακριβοπληρωμένος «μπασκετμπολίστας» στον κόσμο. Παρά τα δισεκατομμύρια δολάρια και την τρανή δόξα, ωστόσο, το βλέμμα του στην οδό-νη φανερώνει πως θα έδινε πολλά –αν όχι τα πάντα– για έναν ακόμα «τελευταίο χορό».

LOVE FM 100.7 ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ ΣΑΣ ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

1^ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΤΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ
14.4%

1^ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
18.8%

1^ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ 35-44
21.8%

1^ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ
ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΜΕ 6.5% ΚΑΙ 90 ΛΕΠΤΑ
ΣΥΝΕΧΟΥΣ
ΑΚΡΟΑΣΗΣ

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΗΛΙΚΙΕΣ 13-80 ΕΤΩΝ
ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1/12/2019 – 29/2/2020 (ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ SYMMETRON MARKET RESEARCH & CONREAD RESEARCH BUREAU)

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Παθητικοί και όχι αξιολύπτοι

Ολες αυτές τις μέρες της καραντίνας ακούω τον εαυτό μου να επαναλαμβάνει σαν μάντρα μια παροιμία. «Όπως τον βρίσκω τον καιρό, έτσι τον αρμενίζω». Είναι μια παροιμία που συνπιθίζει να λείει ο πατέρας μου και εγώ πάντα αντιδρούσα. Δεν μπορούσα να καταλάβω όταν ήμουν μικρή γιατί πρέπει κάποιος να συμμορφώνεται με τις επιταγές του «καιρού». Ο πατέρας μου, γεννημένος τα χρόνια της Κατοχής, ορφανός στα έξι του χρόνια, με έναν πατέρα που παρέμεινε αγνοούμενος Εμφυλίου, συνάντησε, καθ' όλη τη διάρκεια, όλων των ειδών τις δυσκολίες του εικοστού αιώνα, οικονομικές ανακατατάξεις, αλλά και περιπέτειες υγείας σοβάρες, προσωπικές απώλειες ουκ ολίγες. Μέσα στα χρόνια απέκτησε μια στωικότητα, και τον αντάμειψε αυτή η στάση του γιατί είναι ακόμα στη ζωή, έχοντας περάσει τα 80 του χρόνια. Ήταν το δώρο της παθητικότητας, κάτι που μεγαλώνοντας εκτιμώ όλο και πιο πολύ και σε προσωπικό επίπεδο.

Τις τελευταίες ημέρες παρακολουθώ συνεχώς τον πρόεδρο της Αμερικής Ντόναλντ Τραμπ. Δεν προκαλεί κάποια έκπληξη αυτός ο άνθρωπος, αλλά μια άλλη λέξη μου έρχεται στον νου βλέποντάς τον. Και αυτή τη φορά στα αγγλικά: pathetic. Σε ψυχικό επίπεδο, όχι σε πολιτικό –γιατί εκεί δεν θα έπρεπε να συγκworούνται τέτοια λάθη–, φαντάζει ένας βαθιά αξιολύπτος άνθρωπος. Επειδή ακριβώς είναι ελλειμματικός, ρηκός τόσο που καταντά επικίνδυνος. Η κρίση της πανδημίας έφερε στην επιφάνεια όλες τις αδυναμίες του, που ήδη γνώριζε ο πλανήτης για εκείνον. Τι κάνει από όταν εμφανίστηκε ο κορωνοϊός; Υποτιμά το πρόβλημα, αναζητεί συνεχώς εχθρούς να τιμωρήσει, δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι είναι κάτι που μας ξεπερνά, ότι η ανθρώπινη παντοδυναμία ηττήθηκε κατά κράτος. Τώρα χρειάζονται άλλες ικανότητες από έναν ηγέτη. Να προφυλάσσει τον λαό του. Να μην γίνεται επιθετικός, ευέξαπτος, ευθυνόφορος ή απειλητικός. Δυστυχώς αποδεικνύεται ολοένα και πιο καταστροφικός. Όλο και πιο αξιολύπτος. Η λέξη όμως «pathetic» έχει την ίδια ρίζα με την παθητικότητα που τόσο χρειαζόμαστε αυτές τις μέρες. Προέρχεται από το ρήμα πάσχω,

Δυστυχώς, ο Ντόναλντ Τραμπ αποδεικνύεται ολοένα και πιο καταστροφικός. Όλο και πιο αξιολύπτος.

Δεν μπορούσα να καταλάβω, όταν ήμουν μικρή, γιατί πρέπει κάποιος να συμμορφώνεται με τις επιταγές του «καιρού».

που μας οδηγεί μεν στην αδυναμία αλλά κυρίως στο τι κάνουμε όταν συνειδητοποιούμε ότι είμαστε αδύναμοι. Και στην παρούσα φάση, όλος ο πλανήτης είναι αδύναμος απέναντι στην πανδημία. Είμαστε όλοι πάσχοντες. Το ζήτημα είναι να μην είμαστε αμυντικοί, σε σημείο άρνησης, απέναντι σε μια τέτοια συνειδητοποίηση.

Ο Φρόιντ πρώτος έγραψε για την παθητικότητα στη μελέτη της υστερίας. Η αδύναμη φύση της γυναίκας ήταν αυτή που την οδηγούσε στην ευθραυστότητα. Η παθητικότητα αρχικά ήταν εξωτερική στάση, μια θηλυκή αντιμετώπιση της ζωής, αρκετά παρεξηγμένη για όποιον άνδρα την υιοθετούσε. Η ψυχανάλυση όμως ανέδειξε την ψυχική ανάγκη της παθητικότητας και σε άνδρες και σε γυναίκες. Με δεδομένη πλέον τη σημασία της ψυχικής διφυλίας και στα δύο φύλα, για να βρίσκουν διέξοδο

ανάγκες που δεν ικανοποιεί ποτέ επαρκώς η μία θέση, η παθητικότητα είναι εσωτερική κατάσταση που πλέον ερμηνεύεται ως μια άλλου είδους ενεργητικότητα. Δεν είναι δειλία, ούτε ατομία, δεν είναι αποφυγή ούτε δραπετεύση από τη ζωή και τις ανάγκες της. Ισα ίσα είναι η εσωτερική ευσημία της ικανότητας να αντέχει ο άνθρωπος να υφίσταται τις πιέσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος, χωρίς απαραίτητα να δρα ενεργητικά. Χωρίς να αποπροσωποποιείται. Δηλαδή να συγκρατεί εσωτερικά τις δυνάμεις του, να τις επεξεργάζεται χωρίς θόρυβο και επιθετικότητα, χωρίς να χάνεται ούτε στιγμή ο στόχος. Το ζήτημα δεν είναι η πρόσκαιρη ικανοποίηση, μια άσκοπη εκδραμάτιση, διότι είναι μακρύς ο δρόμος προς την Ιθάκη. Εδώ, στο ελληνικό παράδειγμα, έχουμε έναν πρωτοπονητικό που αντέχει ψυχικά να προλαμβάνει και να δρα παθητικά όταν πρέπει, σώζοντας ζωές. Η χώρα επωφελείται των ψυχικών ικανοτήτων, της «μητρικής» του λειτουργίας, της προστατευτικής, που ενδεχομένως προκύπτει από τον τρόπο που μεγάλωσε, από μια καλώς χωνεμένη περίεξη της αγάπης του περιβάλλοντός του ή από την ικανότητά του να σκέφτεται και ψυχικά πάνω στα ηγετικά του καθήκοντα. Και την ίδια στιγμή να λειτουργεί πατρικά,

φροντίζοντας το μέλλον του κράτους, σκεφτόμενος την επόμενη μέρα, αναλαμβάνοντας πρώτα και κύρια την ευθύνη του.

Σπανίως γράφω πολιτικά στα κείμενά μου. Δεν είναι αυτή η δουλειά μου. Όμως για πρώτη φορά βλέπω καθαρά στο πρόσωπο ενός πρωθυπουργού ψυχικές αρετές ενός επεξεργασμένου και ώριμου ανθρώπου. Θα έπρεπε να είναι ο κανόνας. Δυστυχώς είναι η εξαίρεση. Στον αντίποδα, η μεγαλύτερη δύναμη του πλανήτη, οι ΗΠΑ, μετά τον Μπαράκ Ομπάμα, έχει στο τιμόνι της έναν διαταραγμένο άνθρωπο. Έναν άνθρωπο που αδυνατεί να αποδεχθεί ότι δεν περνάει όλα από ανθρώπινο χέρι, που αδυνατεί να δείξει σύνεση και ταπεινότητα, που αδυνατεί να σεβαστεί τους πολίτες του. Δεν του περνάει ίσως από το μυαλό ότι το αυτοκίνητο δεν έχει μόνον πρόσθια κίνηση αλλά και όπισθεν. Οτι έχει πολλές ταχύτητες, αλλά έχει και νεκρά. Αυτό δεν τον κάνει έναν παθητικό ηγέτη που τώρα ο «καιρός» έχει ανάγκη, δεν τον κάνει να έχει «empathy», με την έννοια της ενσυναίσθησης, αλλά τον κάνει «pathetic». Δηλαδή έναν άνθρωπο που τυφλώθηκε από το πάθος του για εξουσία, χωρίς να μπορεί να επεξεργαστεί ψυχικά κανένα επίπεδο αυτών των ιδιαίτερα δυσκολων καιρών που διανύουμε.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Δακρυσιμένο παραμιλητό

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΛΗΜΕΡΗΣ**Ο φίλος του Πέδρο**

εκδ. Ενύπνιο, σελ. 246

Ενας άνδρας πενθώντας για την απώλεια αγαπημένου φίλου, σκέφτεται να γράψει μια νουβέλα. Το σχέδιο γραφής θα εκτυλιχθεί υπό τη σκιά του πένθους. Ο χαμένος φίλος θα λείπει από την αφήγηση, αλλά θα κατοπτρεύει τα πάντα. Έτσι, σε ένα καφενείο της Υδρας ο επίδοξος συγγραφέας γράφει δύο σελίδες εν είδει γράμματος στον απόντα και συναντά τον ήρωά του, τον φίλο του Πέδρο. Η συνάντησή τους πυροδοτεί μια ευφρόσυνη φιλονικία, καθώς ο συγγραφέας στην προσπάθειά του να μεταγγίσει στο δημιούργημά του αισθήσεις, εμμονές, ιδιοτροπίες, βιώματα και επιθυμίες, προσκρούει στις αντιστάσεις του ήρωα, ο οποίος επιζητεί τη χειραφέτησή του από τη συγγραφική δεσποτεία. Από την υπόγεια αντιπαλότητα των δύο ανώνυμων ανδρών προκύπτει μια κερματισμένη αφήγηση, που διασπάται σε ημιτελείς, αλυσιδωτές ιστορίες, ακολουθώντας μια χειμαρρώδη ροή αναστατωμένων σκέψεων.

Το μοτίβο ενός συγγραφέα που διαλέγεται με ένα επινοημένο προσωπείο, ενθαρρύνει στοχασμούς

περί ποιητικής. Η αφήγηση αναρωτιέται διαρκώς για τους τρόπους κατασκευής της. Η δεσπόζουσα διπλοπροσωπία, η διχοτόμηση του αόρατου αφηγητή ανάμεσα στον συγγραφέα και στον φίλο του Πέδρο, θέτει εμφαντικά τη διάσταση μεταξύ αληθινού και τεχνητού. «Η αλήθεια είναι πάντα μισοειπωμένη», τονίζει ο Κώστας Καλημέρης. Ελάχιστοι ίχνη του πραγματικού φτάνουν στη γλώσσα και στη συνειδηση. «Ένα πολύ λίγο». Το πραγματικό κρύβεται από τη γλώσσα. Από την άλλη, διυλισμένη μέσα από τη μυθοπλασία, η πραγματικότητα αποκαλύπτεται εξωλογικά, παράλογη και αναληθοφανής. Και αυτό ακριβώς γοντεύει τον Καλημέρη στη διαδικασία της συγγραφής, η ανάποδη όψη του πραγματικού, ο παραλογισμός που σοβεί στον ρεαλισμό. «Η πραγματικότητα αρχίζει πίσω από την επιφάνεια». Η γραφή μοιάζει βυθισμένη σε όνειρο, έχει «την όψη κάποιου που “πάγωσε” σε

μια στιγμή ονείρου και αρνείται να κάνει εκείνο το βήμα που θα τον οδηγήσει πίσω στο ζήπνημα».

Αναζητώντας μάταια την απαρχή της ιστορίας του, ο Καλημέρης καταδύεται σε μια ενδοστρεφή μυθολογία. Μπαίνοντας «στον χώρο του θεάτρου των λέξεων», δοκιμάζεται με την πολυειδή σκευή της ιδιωτικής του δραματολογίας. Η μυθοπλασία μετατρέπεται σε πεδίο επάλληλων δοκιμών και επαμφοτερισμών, διαφεύγοντας από ένα απωθημένο, ενδόμυχο τραύμα. Μια τραγική τρέλα διαποτίζει τις λέξεις. Ο Καλημέρης αποδίδει συγκινητικά την απελπισία του λόγου. «Μια οποιαδήποτε ιστορία είναι μια θλίψη που βγαίνει στον δρόμο να βρει τη χαρά της, αλλά συναντάει ένα ποτέ».

Τόσο ο συγγραφέας όσο και ο Φίλος του Πέδρο διακατέχονται από την ιδιοσυστασία του πλάνητα. «Ξαν να έχασε κάτι κάπου, κάποτε κι από τότε ψάχνει φεύγοντας προς κάπου». Περιπλανώ-

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΔΟΥΛΟΥ

Η Κατερίνα Χαδουλού γεννήθηκε το 1980 στη Νάπολη της Ιταλίας. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας με δάσκαλο τον Τριαντάφυλλο Πατρασκήδη. Αποφοίτησε με άριστα. Στη συνέχεια παρακολούθησε μαθήματα Γραφικών Τεχνών, Τυπογραφίας και Τέχνης του Βιβλίου με καθηγήτρια τη Λέωνη Βιδάλη. Εργάζεται ως εικονογράφος από το 2007. Έχει βραβευθεί για το εικαστικό της έργο και τις εικονογραφήσεις της στην Ελλάδα –όπως το Βραβείο Εικονογράφησης IBBY για την «Περίπτωση των 4 εποχών» της Μαρίζας Γεωργιάου, το 2010 (εκδόσεις Καρυδάκη)– και στο εξωτερικό.

Ποια βιβλία βρίσκονται αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Η κεχριμπαρένια έρμος» της Ιωάννας Μπουραζοπούλου, «Το Αρκαχέγονο και άλλοι καιροί» της Ολγα Τοκάτσοου και «Ηλιος με μυστακία» της Μελίνας Σιδεροπούλου.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Λύρα Μπελάκουσα από τα βιβλία του Φίλιπ Πούλμαν «Η Τριλογία του κόσμου». Θυμάμαι ακόμη πόσο με είχε συναρπάσει το εύρημα του συγγραφέα η ηρωίδα να συνοδεύεται μονίμως από το δαιμόνιό της, μια ολοζώντανη προέκταση της ασυνειδητής πλευράς της προσωπικότητάς της με τη μορφή ζώου.

Διοργάνωνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τον Ουίλιαμ Σαίξπηρ, τον Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, τον Νιλ Γκέιμαν και τον Στίβεν Κινγκ.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τον «Δράκουλα» του Μπραμ Στόουκερ. Παρόλο που πιθανότατα έχω δει κάθε ταινία γι' αυτόν, δεν είχα διαβάσει ποτέ το πρωτότυπο κείμενο και μου δόθηκε η ευκαιρία να μια πολύ πρόσφατη εξαιρετική συλλεκτική έκδοση (Public Classics), με την εικονογράφηση του Λούις Σκαφράτι.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
«Η Αλίη στη Χώρα των

Θαυμάτων» του Λούις Κάρολ. Επιστρέφω πάντα με τον ίδιο ενθουσιασμό στις σελίδες του.

Ποια είναι τα συστατικά ενός καλού εικονογραφημένου βιβλίου;
Ένα καλό βιβλίο βασίζεται πάντα σε ένα πολύ στιβαρό και δυνατό κείμενο. Ένα καλό εικονογραφημένο βιβλίο, πέρα από την αμεσότητα του κειμένου, χρειάζεται μια εξίσου δυνατή εικονογράφηση κι αυτό το λέω όχι ως εικονογράφος αλλά ως συλλέκτρια και ως αναγνώστρια παιδικών βιβλίων. Το πρώτο πράγμα που θα μου τραβήξει την προσοχή σε τέτοιου είδους βιβλία είναι η ποιότητα της εικονογράφησης.

Ποιο γνωστό εικονογραφημένο βιβλίο θα θέλατε να είχατε εσείς εικονογραφήσει;
Την ποιητική διασκευή της Βίβλου του Φίλιπ Λεσερμπίερ σε εικονογράφηση της Ρεμπέκα Ντοτρεμέρ.

Και ποιο, που δεν έχει εικονογραφηθεί ακόμα, θα θέλατε να αφηγηθείτε με σκίτσα σας;
Το «Καϊνιάν» και γενικότερα τις ιαπωνικές ιστορίες φαντασμάτων του Λευκάδιου Χερν.

Στον καιρό της πανδημίας, έχετε περισσότερο χρόνο για διάβασμα, δημιουργία, ενδοσκόπηση, τηλεόραση, πλάνη ή τίποτε από όλα αυτά;
Είναι τέτοια η φύση της δουλειάς μου που για μένα δεν άλλαξαν επί της ουσίας πολλά πράγματα. Εξακολουθώ να περνάω το μεγαλύτερο μέρος της μέρας στο σχεδιαστήριο του σπιτιού – εργαστηρίου μου.

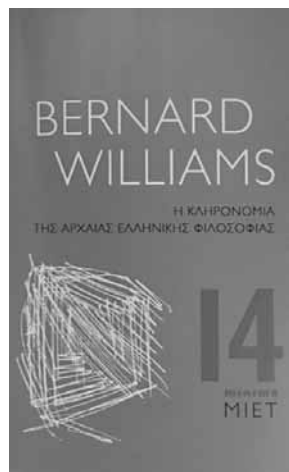

ΕΚΤΑΚΤΩΣ

Γιατί στην Ιωνία;

Απόσπασμα από το κεφάλαιο «Η γέννηση της μεταφυσικής»:

Η ελληνική φιλοσοφία ξεκίνησε στις άκρες του ελληνικού κόσμου: στα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας και στα απέναντι νησιά –την Ιωνία– και, στη δυτική εσοχιά, στις ελληνικές αποικίες της Κάτω Ιταλίας και της Σικελίας. Οι αποικίες αυτές άλλωστε δεν βρίσκονταν εκτός της ιωνικής σφαίρας επιρροής. Πολλές δέχθηκαν νέους αποίκους από την Ιωνία μετά την κατάκτησή της από τους Πέρσες τον 6ο αιώνα και, ιδιαίτερα, η πόλη της Ελέας στον Κάτω Ιταλία, περίφημη για τη φιλοσοφία του Παρμενίδη και του μαθητή του Ζήνωνα. (...) Το γιατί η συστηματική κοσμολογική σκέψη, με ενσωματωμένο ένα στοιχείο της ορθολογικής κριτικής, πρωτοεμφανίστηκε στην Ιωνία εκείνη την εποχή είναι ερώτημα που έχει συζητηθεί πολύ αλλά δεν έχει απαντηθεί οριστικά. Οι μεγάλες αυτοκρατορίες της Ανατολής είχαν αποκτήσει πολλές εμπειρικές γνώσεις για τις μετρήσεις, για τις θέσεις των ουράνιων σωμάτων και για άλλα παρόμοια θέματα, ενώ η βαβυλωνιακή παράδοση είχε φτάσει σε σημαντική εκλεπυσση μαθηματικών υπολογισμών, αν και με μικρή, όπως φαίνεται, έφεση να ανακαλύψει μια α priori τάξη στη μαθηματική ύλη. Επιπλέον, οι διάφορες αυτές τεχνικές συνυπήρχαν με εικόνες για την καταγωγή και τη δομή του σύμπαντος που ήταν αποκλειστικά μυθολογικές. Η γνωριμία με αυτές τις πεποιθήσεις, μεταφεριμένες μέσω της περσικής αυτοκρατορίας, μπορεί να έπαιξε κάποιο ρόλο στη διαμόρφωση της ιωνικής κοσμολογίας, αλλά, και αν αυτό συνέβη, τροποποιήθηκαν ουσιαστικά σε μια περισσότερο κριτική και λιγότερο μυθολογική κατεύθυνση.

BERNARD WILLIAMS
Η κληρονομιά της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας
μτφρ. Σάββας Κονταράτος
εκδ. MIET, 2020
σελ. 136

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ Ημερολόγια Πολέμου

Στην Ολλανδία έχουν αποδυθεί σε μια επιχείρηση ψηφιοποίησης και μελέτης των ιδιωτικών ημερολογίων από τα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και της ναζιστικής κατοχής της χώρας. Ήταν στις 28 Μαρτίου 1944, που η φωνή του εξόριστου Ολλανδού υπουργού Υγείας καλούσε από το Λονδίνο μέσω ραδιοφώνου τους Ολλανδούς πολίτες να διατηρήσουν τα ημερολόγια και την αλληλογραφία τους. Έτσι, παρακινήθηκε και η Άννα Φρανκ να γράψει το δικό της.

ΠΑΡΙΣΙ Η γέννηση ενός μουσείου

Το Μουσείο Ορσέ στο Παρίσι προτρέπει τους ανά τον κόσμο φίλους του να παρακολουθήσουν τα ντοκιμαντέρ που δημιούργησε ο Μπρούνο Ούλμερ, τα οποία αφηγούνται τη συναρπαστική ιστορία του. Το μουσείο είχε πολλές προηγούμενες «ζωές». Το κτίριο που το στεγάζει προϋπήρξε σταθμός, κέντρο αποστολής δεμάτων, κέντρο παραμονής για αιχμαλώτους πολέμου, κινηματογραφικό σκηνικό και πολλά ακόμη. Σήμερα, το Ορσέ είναι από τα κορυφαία μουσεία.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ Σταδιακό άνοιγμα

Στη Γερμανία υπάρχει ο προβληματισμός για το πώς και το κατά πόσον θα μπορέσουν να ανοίξουν και πάλι, σχετικά σύντομα, τα μεγάλα κρατικά μουσεία. Ο κύριος προβληματισμός αφορά τη ναυαρχίδα των γερμανικών μουσείων, τη Νήσο των Μουσείων στο Βερολίνο, όπου και το φημισμένο Μουσείο της Περγάμου. Ενδεχομένως να γίνει δοκιμαστικό άνοιγμα με πολλά περιοριστικά μέτρα να παραμένουν σε ισχύ και αυστηρούς ελέγχους ως μία γενική δοκιμή.

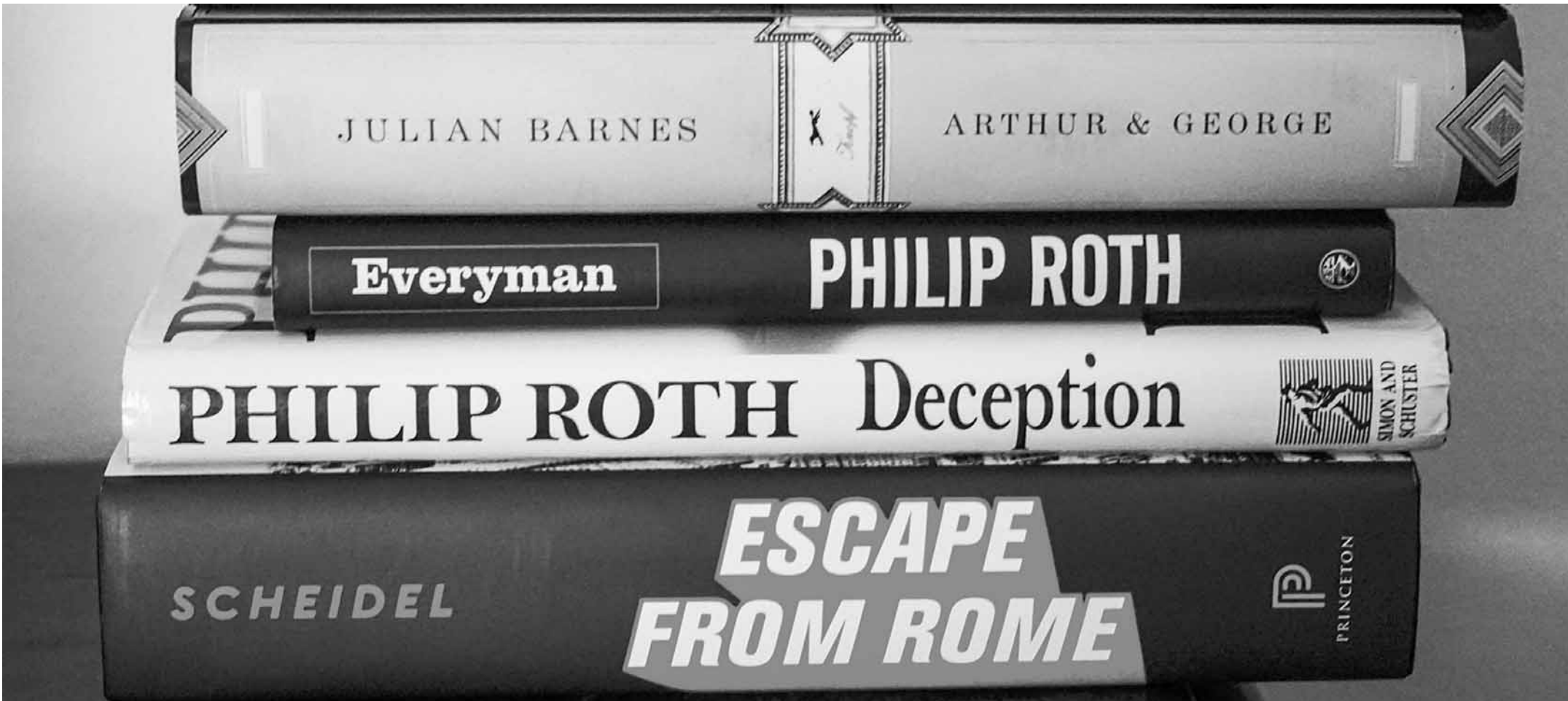
ΒΟΣΤΩΝΗ

Ιζαμπέλα Στιούαρτ Γκάρντερ Απὸ τὰ ὑραιότερα μουσεῖα τῆς Βοστώνης, στεγασμένο σε ένα νέο-βενετσιάνικο παλάτι, η Συλλογή της Ιζαμπέλας Στιούαρτ Γκάρντερ έχει φίλους σε όλον τον κόσμο. Η διευθύντρια του μουσείου, Πέγκι Φόγκελμαν, ανακοίνωσε πως όλες οι υπηρεσίες του θα παραμείνουν κλειστές έως τις 14 Σεπτεμβρίου ακυρώνοντας τις προγραμματισμένες έως τότε εκδηλώσεις. Ενδεικτικό της τάσης όλων των οργανισμών που βλέπουν ότι κατά το 2020 οι ημερομηνίες μπορεί διαρκώς να μετατίθενται.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Ψηφιοποίηση στο Ουφίτσι Το καλό μέσο στο κακό. Το κλείσιμο των μουσείων και η νέκρωση της τουριστικής κίνησης επιτάχυναν σχέδια σε εκκρεμότητα ή σε αργή εξέλιξη, όπως το πρόγραμμα ψηφιοποίησης και κοινωνικής εξωστρέφειας στην Πινακοθήκη Ουφίτσι στη Φλωρεντία. Όπως δήλωσε ο Γερμανός διευθυντής της Πινακοθήκης, Αϊκε Σμιτ, που είναι ιστορικός τέχνης, ενισχύθηκε η παρουσία του μουσείου στα κοινωνικά δίκτυα και παρατηρήθηκε εντυπωσιακή αύξηση ακολούθων.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Αγαπητέ αναγνώστη, μην ξεχνάς τον εκδοτικό κόσμο

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Η αμηχανία που προκαλεί η πανδημία στην οικονομία του πολιτισμού είναι λογικό ότι οδηγεί σε νέους τρόπους επικοινωνίας με το κοινό. Η αρχισυντάκτρια του The New York Times Book Review, Πάμελα Πολ, συνέταξε μια προσωπική επιστολή έκκλησης προς τον ανώνυμο αναγνώστη: «Αγαπητέ αναγνώστη, τι παράδοση και φοβερή περίοδο ζούμε (...) αν αφήσουμε στην άκρη την προφανή σπουδαιότητα των ζητημάτων ζωής και θανάτου, εμείς στο Book Review

έχουμε ιδιαίτερη ευαισθησία για εκείνους των οποίων η ζωή εξαρτάται από τα βιβλία. Σκεφτόμαστε τους συγγραφείς των οποίων οι περιοδείες ακυρώθηκαν, τους συγγραφείς που χρειάζονται αμοιβές, όλες εκείνες τις ευκαιρίες, που είναι προσωρινά –και κάποιες από αυτές οριστικά– χαμένες. Η καρδιά μας είναι κοντά στους πρωτοεμφανιζόμενους συγγραφείς, πολλοί από αυτούς πέρασαν χρόνια, ίσως και μια ζωή, περιμένοντας την ιδανική στιγμή που θα δουν το βιβλίο τους να κυκλοφορεί. Σκε-

φτόμαστε τους συγγραφείς που η ημερομηνία έκδοσης των βιβλίων τους καθυστερεί, περιπλέκοντας όχι μόνο τα οικονομικά τους αλλά και την οργάνωση της ζωής τους. Σκεφτόμαστε τους συγγραφείς των οποίων τα βιβλία μόλις βγήκαν, τη στιγμή που το μυαλό όλων είναι αλλού, με τις βιβλιοθήκες κλειστές και τα βιβλιοπωλεία με ρολά κατεβαμένα και με υπαλλήλους στον πάγο. Σκεφτόμαστε όλους εκείνους τους αφοσιωμένους βιβλιοπώλες και ιδιοκτήτες βιβλιοπωλείων που ανησυχούν για το

μέλλον των επιχειρήσεών τους, που ακόμη και στις καλές εποχές συντηρούσαν με κόπο. Παίρνουμε κουράγιο από περιπτώσεις βιβλιοπωλείων που βλέπουν αύξηση στις ηλεκτρονικές πωλήσεις, προσφέροντας κατ'οίκον παράδοση. Σκεφτόμαστε όσους δουλεύουν στον εκδοτικό τομέα.

Τους επιμελητές, τους διαφημιστές, τους καλλιτεχνικούς διευθυντές, τους εικονογράφους, τους πωλητές, τους ανθρώπους στο μάρκετινγκ και τους εκδότες, που και αυτοί, δουλεύουν από το

σπίτι με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει. Εργαζόμενοι έχουν δεχθεί περικοπές. Άλλοι χάνουν τη δουλειά τους. Και τώρα, εσείς αγαπητοί αναγνώστες. Ξέρουμε ότι μοιραζόσαστε μαζί μας όλη αυτήν την αγωνία για το μέλλον του εκδοτικού κόσμου. Ελπίζουμε σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία να στραφείτε στα βιβλία, σε όσα αυτά πάντα μας προσφέρουν (...) σε μια εποχή που τόσοι νιώθουν απομονωμένοι, τα βιβλία μας φέρνουν κοντά. Σταθείτε πλάι μας να στηρίξουμε τον κόσμο του βιβλίου...».

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Η αρχαιολογία της λάσπης

Ο κύριος Γκρι τους παρατηρούσε παραξενεμένος. «Ήταν τις εποχές που ταξιδεύαμε ακόμη ανέμελοι», μου είπε γελώντας. Πριν από την 11η Σεπτεμβρίου, και σίγουρα πριν από την πανδημία.

Κάθε φορά που επισκεπτόταν το Λονδίνο, γυρόφερνε τον Τάμεση, κοντά στην περίφημη γέφυρα, όπου, όταν επέρχεται η άμπωτη, η στάθμη του νερού υποχωρεί κατά δύο ολόκληρα μέτρα και τότε ο τόπος γεμίζει με περίεργους Λονδρέζους.

Ο κύριος Γκρι τους παρατηρούσε να φορούν γαλότσες και αντιανεμικά και να κατεβαίνουν σχεδόν ως το σημείο όπου σκάει το νερό για να σκαλίσουν τις πτυχώσεις και τα τοιχώματα που είχαν αποκαλυφθεί.

Ο κύριος Γκρι νόμιζε πως ήταν ρακοσυλλέκτες, όμως διαπίστωσε ότι ήταν εκκεντρικοί ιστοριοδίφες, που δοκίμαζαν την τύχη τους σε μια ιδιότυπη αρχαιολογία της πόλης σκάβοντας μέσα στο νερό. Μια

Το σκοτεινό παρελθόν της πόλης αποκαλυπτόταν μέσα από την υγρή λάσπη του Τάμεση.

ιδιότυπη κατάδυση στα σωθικά της πόλης, λίγο πιο κάτω απ' το ρυτιδιασμένο δέρμα της.

Ήταν εκεί, κάτω από την ιστορική γέφυρα, αυτή που ο Τ. Σ. Έλιοτ οραματίστηκε ότι πέφτει, όπου εκτός από σακούλες, κονσέρβες και πλαστικά της σύγχρονης εποχής, οι ανήσυχτοι αυτοί κάτοικοι της μητρόπολης έβρισκαν μέσα στην πιο βρωμερή λασπουριά του κόσμου αντικείμενα χαμένα στους αιώνες, προερχόμενα είτε από τους ρωμαϊκούς χρόνους είτε από την εποχή του Μαύρου Θανάτου, που τόσο αριστοτεχνικά αφηγήθηκε ο Ντεφόου

Καθώς υποχωρούν με την άμπωτη τα νερά του Τάμεση, εκκεντρικοί, ιστοριοδίφες Λονδρέζοι αναζητούν ίχνη της ιστορίας της πόλης μέσα στις λάσπες.

στο κλασικό χρονικό του.

Το βαθύ, σκοτεινό παρελθόν της πόλης αποκαλυπτόταν θραυσματικά μέσα από τη μαύρη, υγρή λάσπη του Τάμεση: κάποιος από αυτούς τους τύπους ισχυρίστηκε ότι είχε βρει ένα μεσαιωνικό όργανο βασανιστηρίων, σκουριασμένο πέρα για πέρα. Όταν το καθάρισε και το έψαξε, έμαθε πως ήταν το «γέλιο του Ιούδα», ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο με έναν άξονα και τρία σκληρά πέταλα που άνοιγαν και έκλειναν γύρω από τον άξονα με ένα μοχλό. Ακριβώς εκεί, στον μοχλό είχε χαραχτεί μια γκροτέσκα χαμογελαστή φιγούρα, ένα πρόσωπο – του Ιούδα, υποτίθεται.

Το εργαλείο οι βασανιστές τοποθετούσαν σε διάφορες ανθρώπινες οπές, από το στόμα και τον κόλπο έως τον πρωκτό, ο μοχλός από μενεξέω και, γυρίζοντάς τον, τα μεταλλικά πέταλα άνοιγαν εσωτερικά κατακρουγώντας ιστούς και σάρκες. «Ίσως παράπεσε από κανένα δάμιο

απ' τον Πύργο του Λονδίνου και ο χρόνος και το νερό να το έφεραν ως εδώ», σχολίασε ο κύριος Γκρι σκυθρωπός.

Υπήρξαν και πιο αθώα, ανώδυνα ευρήματα φυσικά: ίχνη μιας άλλης ζωής, κάποιων άλλων ανθρώπων που περιπάτησαν πάνω σε αυτή τη Γη, που δεν έμαθαν ποτέ τους ότι το ίχνος τους θα μπορούσε ποτέ να εντοπιστεί ακόμα και στα πιο απίθανα μέρη, κάτω από τη λάσπη, μέσα στο νερό.

Όσες φορές ο κύριος Γκρι βρισκόταν στο Λονδίνο αλλά δεν πετύχαινε την άμπωτη, στεκόταν πάνω από το σκοτεινό νερό και προσπαθούσε να φανταστεί πως στο σημείο όπου κοιτούσε ήταν θαμμένο ένα δοχείο για λουλούδια που ίσως κάποτε να προσέφερε κάποιος στην αγαπημένη του. Σκουριασμένο, διαβρωμένο πα. Αλλά δεν αφήνουν μόνον ίχνη η βία και ο πόνος, μα, πρωτίστως, η στοργή, η επιθυμία.

Ο συναγερμός είχε ηχήσει 200 χρόνια νωρίτερα

Το μείζον θέμα της κλιματικής αλλαγής

Της **ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΜΑΛΤΕΖΟΥ***

Οι «Μεθυσμένες γαίες» του εικαστικού καλλιτέχνη Νικόλας Β. Κ. (Nicholas V.K.) προκαλούν και οδηγούν σε ξεχωριστό αφήγημα η κάθε μία. Πρόκειται για την ίδια Γη, τη δική μας, της οποίας η χαρούμενη και σκυθρωπή πλευρά προδιαθέτει για μια ξεχωριστή αίσθηση μέθης. Μέθη χαράς και λύπης αντιστοίχα, αν ερμηνεύουμε σωστά τη ματιά του καλλιτέχνη.

Ανατρέχουμε σε δύο κείμενα που αναφέρονται σε γεγονότα που απέχουν χρονικά δύο αιώνες και θα μπορούσαν να προσομοιάσουν τη διάθεση (mood) που εκπέμπουν η μία και η άλλη «μεθυσμένη» Γη. Το πρώτο είναι «ὕμνος» σε μια φύση στην οποία όλα βρίσκονται σε ισορροπία. Ως την εποχή του δεύτερου όμως, είχε ήδη γίνει γνωστό ότι κάτι δεν πάει καλά με αυτή την ισορροπία, γεγονός που προκαλεί μεγάλη ανησυχία. Το καθένα παραπέμπει σε ξεχωριστό αφήγημα, «παράθυρο» στην κατανόηση και διατήρηση του πλανήτη, με επιστήμονες, και ακτιβιστές εν δράσει.

1. Στο «The invention of Nature. The Adventures of Alexander von Humboldt. The Lost Hero of Science» (Η επινόηση της φύσης. Οι περιπέτειες του Αλεξάντερ φον Χούμπολντ, του χαμένου ήρωα της επιστήμης, 2015) η Αντρέα Βουλφ (Andrea Wulf), ιστορικός και βιογράφος, παρουσιάζει τη ζωή και το έργο ενός σπουδαίου Γερμανού εξερευνητή, του Αλεξάντερ φον Χούμπολντ (1769-1859), που πριν από διακόσια και πλέον χρόνια, πραγματοποιούσε μια φιλόδοξη επιστημονική εκστρατεία ανά τον κόσμο, στην οποία επένδυσε όλη του την περιουσία.

2. Στο «Losing Earth: The Decade We Almost Stopped Climate Change» (Χάνοντας τη Γη: Η δεκαετία που παρλίγο να ανακόψουμε την κλιματική αλλαγή, 2019) ο Ναθάνιελ Ριτς, σύγχρονος ταλαντούχος συγγραφέας και δημοσιογράφος, μεταφέρει κάποιες διαπιστώσεις, για την κλιματική κρίση, που ήταν ήδη γνωστές από τη δεκαετία 1979-1989, όπως γνωστός ήταν και ο τρόπος αποτροπής

της. Η περίοδος αυτή σηματοδοτείται και επίσημα κάτι που ξεκίνησε πολύ νωρίτερα, ενώ τροφοδοτήσε, και συνεχίζει να τροφοδοτεί, μια τάση εσκεμμένης κλιματικής άρνησης (climate denialism).

Στη Λατινική Αμερική

Στο ταξίδι του στη Λατινική Αμερική διασχίζοντας τη ζούγκλα, ο Αλεξάντερ φον Χούμπολντ, μαζί με τον συνεργάτη του χαρτογράφοσαν για πρώτη φορά τον Αμαζόνιο με τους παραποτάμους του. Ταξίδεψαν μέσα από τροπικά δάση κατά μήκος του ποταμού Ορινόκο, εξαντλημένοι από την πείνα και αντιμέτωποι με άγρια ζωή.

Η εμμονή του Χούμπολντ με τα

Ο σπουδαίος Γερμανός εξερευνητής Αλεξάντερ φον Χούμπολντ (1769-1859) προειδοποιούσε για ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή λόγω της αποψίλωσης των δασών.

ηφαιστεια τους οδήγησε στις κορυφές των Άνδεων και στο ηφαίστειο Τσιμποράδο, ύψους 6.300 μέτρων. Κουβαλούσαν μαζί 43 όργανα μέτρησης και παρατήρησης, όπως πυξίδες, τηλεσκόπια, μικροσκόπια, θερμόμετρα, βαρόμετρα, ρολόι με εκκρεμές, και κυανόμετρο (cyanometer) που μετράει τις 53 αποχρώσεις του μπλε του ουρανού ως συνάρτηση της ποσότητας των υδατμών στην ατμόσφαιρα.

Εκτός από το υψόμετρο και την ατμοσφαιρική πίεση, κατέγραφαν και πολλές ακόμη παραμέτρους που είχαν σχέση με την παγκόσμια βλάστηση, τον προσδιορισμό του γεωμαγνητικού ισημερινού και των κλιματικών ζωνών. Ακολούθησαν η Κούβα, οι Άνδεις, το Περού, το Μεξικό, και οι Ηνωμένες Πολιτείες, προτού επιστρέψουν στην Ευρώπη, τον Αύγουστο του 1804.

Στη Βενεζουέλα, ο Χούμπολντ

Το έργο «Μεθυσμένες γαίες» του εικαστικού καλλιτέχνη Νικόλας Β.Κ. (Nicholas V.K.). Η αναπαράσταση με τα γκρίζα θραύσματα ίσως συμβολίζει τις μεγάλες συγκεντρώσεις άνθρακα που καθιστούν τη Γη «μεθυσμένη» από την αποπνικτική «έκρηξη» των επιπέδων αερίων ρύπων που δηλητηριάζουν την ατμόσφαιρα. Το «xθες» του πλανήτη, όταν η καταστροφή δεν είχε ακόμη ξεκινήσει, ίσως «αποτυπώνεται» κάτω από τα χρωματιστά θραύσματα σε απόχρωση τριαντάφυλλου.

Τα βιβλία «Η επινόηση της φύσης. Οι περιπέτειες του Αλεξάντερ φον Χούμπολντ, του χαμένου ήρωα της επιστήμης», της Αντρέα Βουλφ, και «Χάνοντας τη Γη: Η δεκαετία που παρλίγο να ανακόψουμε την κλιματική αλλαγή» του ταλαντούχου συγγραφέα και δημοσιογράφου Ναθάνιελ Ριτς.

αποκήρυξε τις μεθόδους της αποικιοκρατίας και προειδοποίησε για ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή λόγω της απεριόριστης αποψίλωσης των δασών από Ευρωπαίους αποικιοκράτες. Σε επιστολή του στον πρόεδρο Τόμας Τζέφερσον έγραφε: «Η ακόρεστη επιθυμία και οι αμείωτες δραστηριότητες μεγάλων κοινοτήτων, απογυμνώνουν και λεηλατούν τη Γη».

Μεσολάβησαν 200 χρόνια από αυτή την πρώτη διαπίστωση για να υπάρξει συναγερμός γύρω από την άναρχη χρήση της Γης από τον άνθρωπο. Οι ντόπιοι της Λατινικής Αμερικής τον λάτρεψαν γιατί ταυ-

τίστηκε μαζί τους, υπερασπίστηκε την ανεξαρτησία των εδαφών τους και την κατάργηση της δουλείας.

Ακόμη και σήμερα οι άνθρωποι γοητεύονται από τα επιτεύγματά του αναγνωρίζοντας στο άτομό του έναν περιπετειώδη εξερευνητή, γεωφυσικό και ανθρωπιστή. Ο Χούμπολντ «άνοιξε τα μάτια» πολλών συναδέλφων του, σύγχρονων και μεταγενέστερων, στην κατεύθυνση ενός νέου τρόπου κατανόησης της φύσης που αναδεικνύει την ανάγκη διεπιστημονικής προσέγγισης. Μέσα από τη διεπιστημονική έρευνα και τη βαθιά κατανόηση των φυσικών φαινομέ-

«Η ακόρεστη επιθυμία και οι αμείωτες δραστηριότητες μεγάλων κοινοτήτων, απογυμνώνουν και λεηλατούν τη Γη», έγραψε στον πρόεδρο Τζέφερσον.

νων ο Χούμπολντ συνέδεσε κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές παραμέτρους με περιβαλλοντικά προβλήματα και δημιούργησε ένα σύγχρονο περιβαλλοντικό ρεύμα. Επιστρέφοντας στην Ευρώπη έφερε μαζί του μια τεράστια συλλογή από δείγματα φυτών, ζώων, χειροτεχνημάτων, και στατιστικών στοιχείων. Ήταν μόνο 34 ετών. Είχε επιβιώσει από ένα επικίνδυνο ταξίδι και κουβαλούσε εκπληκτικές ιστορίες για την ποικιλομορφία της φύσης και των λαών του κόσμου που συνδέονται μέσα από ιδέες, επιστήμες και τέχνες στον παγκόσμιο ιστό της γνώσης και του πολιτισμού.

Ο Δαρβίνος

Θεωρήθηκε αυθεντία και, όπως γράφτηκε στην εγκυκλοπαίδεια Britannica, η φήμη του στην Ευρώπη υπολείπονταν μόνον αυτής

του Μεγάλου Ναπολέοντος. Σύμφωνα με τη βιογραφία του, Αντρέα Βουλφ, ο Δαρβίνος δεν θα ήταν ο Δαρβίνος χωρίς τον Χούμπολντ.

Το βιβλίο του «Cosmos» (1834), από την αρχαία ελληνική λέξη «Κόσμος» που σημαίνει «ομορφιά και τάξη», ήταν έργο ζωής. Μέσα από την έρευνα και τα ταξίδια του, διαμόρφωσε ένα νέο τρόπο κατανόησης του κόσμου ως ένα ενιαίο σύνολο στο οποίο ενέτασσε ανθρώπους και φύση, ουρανό και γη.

Παρότι ο όρος φυσικό κεφάλαιο (natural capital) καθιερώθηκε πολύ αργότερα σαν τρόπος σκέψης για τα οικοσυστήματα, τον άνθρωπο και την οικονομία, ο Χούμπολντ υπήρξε πρωτοπόρος. Παράλληλα έβλεπε την ομορφιά και την τάξη στη φύση σαν ένα χορό του κόσμου και του μυαλού, της επιστήμης και της ποίησης. Προχώρησε τη γνώση, με νέες ανακαλύψεις και τρόπους έκφρασης μέσα και από την τέχνη.

Ο «τελευταίος άνθρωπος που ήξερε τα πάντα» δημιούργησε ένα ρεύμα γύρω από τις τέχνες που, παράλληλα με τις επιστήμες, φωτίζουν τη σχέση μας με τη φύση και τη διαχείριση του πλανήτη. Το αμερικανικό μουσείο Smithsonian προβάλλει την έκθεση «Alexander von Humboldt and the United States: Art, Nature, and Culture» αναδεικνύοντας την επιρροή του σε εικαστικές τέχνες, επιστήμες, λογοτεχνία και πολιτική.

Οι επιστήμονες, τα στοιχεία, οι πρόεδροι και οι πετρελαϊκές

Στο «Losing Earth» ο Ναθάνιελ Ριτς αναφέρεται στη δεκαετία 1979-1989, οπότε ξεκίνησαν κάποιες επιστημες συζητήσεις για το κλίμα. Το 1979, μια έκθεση της EPA (U.S. Environmental Protection Agency) έπεσε στα χέρια του Ρέιφ Πόμερανς (Rafe Pomerance), λομπίστα του περιβάλλοντος. Οι συγγραφείς της εν λόγω έκθεσης προειδοποιούσαν για ζημιόγους αλλαγές στην ατμόσφαιρα του πλανήτη εξαιτίας των ορυκτών καυσίμων.

Ο Πόμερανς με τη βοήθεια του γεωφυσικού Γκόρντον Μακντόναλντ και της ομάδας JASON (που αποτελείτο από κορυφαίους επιστήμονες) έφεραν το θέμα στην κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, διατυπώνοντας καθαρά ότι όσο αυξάνονται οι συγκεντρώσεις διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα τόσο θα ανεβαίνει και η θερμοκρασία με καταστροφικές συνέπειες.

Στην αρχή φάνηκε ότι θα μπορούσε να υπάρξει κάποια πρόοδος. Η κυβέρνηση του Τζίμι Κάρτερ ζήτησε να γίνει μια μελέτη, για να

εξακριβωθεί εάν πράγματι η κατάσταση ήταν ανησυχητική. Σε κάποιες επίσημες συζητήσεις, το 1980, συμμετείχε και εκπρόσωπος της πετρελαϊκής εταιρείας Εκxon, αλλά και ο Πόμερανς. Από αυτές δεν προέκυψαν συγκεκριμένες

Από το 1957 η εταιρεία Εκxon γνώριζε τη σχέση μεταξύ κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και συγκεντρώσεων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

προτάσεις όπως ούτε και στη συνέχεια επί κυβερνήσεων Ρόναλντ Ρέιγκαν και Τζορτζ Μπους πατρός.

Ταυτόχρονα, η Εκxon άρχισε έρευνες για να κατανοήσει πόσο μπορεί να επηρεαστούν οι δραστηριότητες της εάν επιβληθούν περιορισμοί στα επίπεδα εκπομπών. Ήδη από το 1957 η εταιρεία γνώρι-

Ο Αλεξάντερ φον Χούμπολτ όπως τον αποτύπωσε στον καμβά ο ζωγράφος Τζούλιους Σρέιντερ (1859).

ζε τη σχέση μεταξύ κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και συγκεντρώσεων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

Σε επίπεδο κυβερνητικών αποφάσεων, η δεκαετία χαρακτηρίστηκε από αναποφασιστικότητα, κωλύματα και λογοκρισία. Στην πράξη είχε χαθεί μια χρυσή ευκαιρία να λυθεί το πρόβλημα πριν η βιομηχανία ξεκινήσει εκστρατείες για την παρεμπόδιση της επιστήμης και την αποτροπή μιας ευνοϊκής πολιτικής για το κλίμα.

Οι συμβολισμοί

Οι συζητήσεις που γίνονται σήμερα γίνονταν και το 1979. Η Γη εξακολουθεί να παραμένει με την απειλή της κλιματικής κρίσης να κρέμεται πάνω από το κεφάλι της. Η αναπαράσταση με τα γκρίζα θραύσματα του Nicholas V.K. ίσως συμβολίζει τις μεγάλες συγκεντρώσεις άνθρακα που την καθιστούν «μεθυσμένη» από την αποπνικτική «έκρηξη» των επιπέδων αερίων ρύπων που αιωρούνται και δηλητηριάζουν την ατμόσφαιρα.

Από την εποχή του Χούμπολντ μέχρι σήμερα η Γη έχει γυρίσει σελίδα. Ο Χούμπολντ τη γνώρισε καταλύτερα της, αν και διέβλεψε την παραβίαση των ισορροπιών της φύσης. Το «xθες» μοιάζει με τη μεθυσμένη από χαρά Γη του Nicholas V.K. «αποτυπωμένη» κάτω από χρωματιστά θραύσματα σε απόχρωση τριαντάφυλλου.

Διακόσια χρόνια αργότερα, οι επιστήμονες παρουσίασαν μετρήσιμα αποτελέσματα και προτάσεις για να αποφευχθούν τα χειρότερα. Ανάμεσα στις τάξεις των πολιτικών λίγοι θέλησαν κατά καιρούς να «ακούσουν». Το ντοκιμαντέρ του Αλ Γκορ (2006) για το περιβάλλον «Μια άβολη αλήθεια» κέρδισε βραβείο Οσκαρ. Το μήνυμα: Η υπερθέρμανση του πλανήτη είναι ανθρωπογενούς προέλευσης και τα αποτελέσματά της θα είναι κατακλυσμιαία εάν δεν κάνουμε κάτι τώρα.

* Η κ. Φωτεινή Μολιτζού είναι φυσικός - γεωφυσικός (Ph.D.) και δημοσιογράφος.

Το 1821 στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες

Η άγνωστη προκήρυξη του Αλέξανδρου Υψηλάντη προς τους κατοίκους της Βλαχίας, την οποία έφερε στο φως η «Κ» το 1955

Το τρίτο βιβλίο της εκδοτικής σειράς «1821: Με την πένα των πρωταγωνιστών». Πρόκειται για το βιβλίο του Ηλία Φωτεινού «Οι άθλιοι της εν Βλαχία Ελληνικής Επανάστασης το 1821 έτος», το οποίο περιγράφει την εξέγερση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Το βιβλίο προλογίζει και υποστηρίζει με κατατοπιστικά σχόλια ο Κυριάκος Στ. Χατζηκυριακίδης, επικριτής και υπογράφτης στην έδρα Πολιτικών Σπουδών της Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Κεντρικό πρόσωπο σε αυτή την «επανάσταση πριν από την Επανάσταση», ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ο ρόλος του οποίου έχει συζητηθεί

Φανερώνει «τα φιλε-
λεύθερα φρονήματα
που μπορούσε να
περιμένει κανείς από
έναν προοδευτικό
Έλληνα της εποχής, όχι
όμως από έναν πρίγκιπα
Φαναριώτη».

αρκετά. Αναζητώντας απαντήσεις, ο Γεώργιος Λάιος ερεύνησε τα Κρατικά Αρχεία της Βιέννης και το 1955 έφερε στο φως σημαντικά ιστορικά ντοκουμέντα που αφορούσαν τον πρίγκιπα. Ορισμένα από αυτά δημοσιεύθηκαν στην «Κ» τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 1955, «ως ελάχιστη συμβολή», όπως έγραφε ο Γ. Λάιος, «στην ακριβή γνώση και εκτίμηση των εθνικών μορφών των Υψηλάντων του 1821 – χωρίς σκίες, χωρίς ψιμύθια» και ως

[illegible]

ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑ

1821

ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΤΑΝΑ ΠΡΟΤΑΚΙΩΝΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑ
Εκδόσεις Γρηγόρη Ψαυχάκη

ΜΙΑ
ΚΙΤΙΝΟΥ

Ο τρίτος τόμος της εκδοτικής σειράς «1821: Με την πένα των πρωταγωνιστών» θα κυκλοφορήσει με την «Κ». Πρόκειται για το βιβλίο του Ηλία Φωτεινού, «Οι άθλιοι της εν Βλαχία Ελληνικής Επανάστασης το 1821 έτος», όπου περιγράφεται η εξέγερση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Κεντρικό πρόσωπο ήταν ο Αλέξανδρος Υψηλάντης.

και της δόξης της Πατριδος σας ζητή-
σατε την σήμερον να στήσεται. Ιδού
δε κατά την εμὴν ιδέαν τα θεμέλια,
εις τα οποία πρέπει να επαναπαύεται
η μέλλουσα πολιτική σας νομοθεσία,
διδά να ιδήτε μίαν ημέραν ανατέλλον-
τα και τον φωτεινὸν αστέρα της δα-
κτικής ευδαιμονίας της Πατριδος σας:

»Ἡ ανωτάτη ἐξουσία τῆς Δακικῆς ἐπαρχίας νὰ ἐμπιστευτῇ αἰεποτε εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἐντοπίου καὶ οὐδέποτε εἰς ξένον.

»Η Νομοθετική δύναμις να είναι ξεχωρισμένη από την Εκτελεστική και να εμπιστεύεται εις ένα ή δύο νομοθετικά σώματα συνιστάμενα από τις διαφόρους κλάσεις του Δακτικού Πολιτεύματος.

»Η Δακική δύναμεις να είναι ανεξάρτητος από τας δύο άλλας, την νομοθετικήν και την εκτελεστικήν.

»Οι επίσκοποι του Έθνους να εκλέγονται από όλες τις κλάσεις των πολιτών. »Τα δοσίματα να μη διορίζονται άνευ ειδήσεως των επιτρόπων του Έθνους.

»Ο ηγεμών να λαμβάνη ετήσιον προσδιορισμένον μισθόν και να θεωρήται ως ο πρώτος πολίτης της Επαρχίας.

»Να συστηθῶσι σχολεῖα τῆς ἀλλοδιδακτικῆς μεθόδου καὶ κατ' αὐτὴν νὰ διδάσκωνται τὰ τέκνα ὅλων τῶν πολιτῶν.

»Να διοργανισθῇ ἐν τακτικὸν
στράτευμα, διὰ νὰ επαγρυπνήῃ εἰς
φύλαξιν τῆς Ἐπαρχίας.

»Τοιαύτη είναι η ιδιαιτέρα μου γνώμη. Ο πατριωτισμός, η πολυτελεία και η των τοπικών πραγμάτων γνώσις ας αναπληρώση, προσθήκη και αφαιρέσει ὅσα κρίνει αρμοδιώτερον εἰς τὰς διαθέσεις, επιθυμίας, ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ ἔθνους».

KANALI
106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

**Από τη Λεμεσό
για όλη την Κύπρο...**

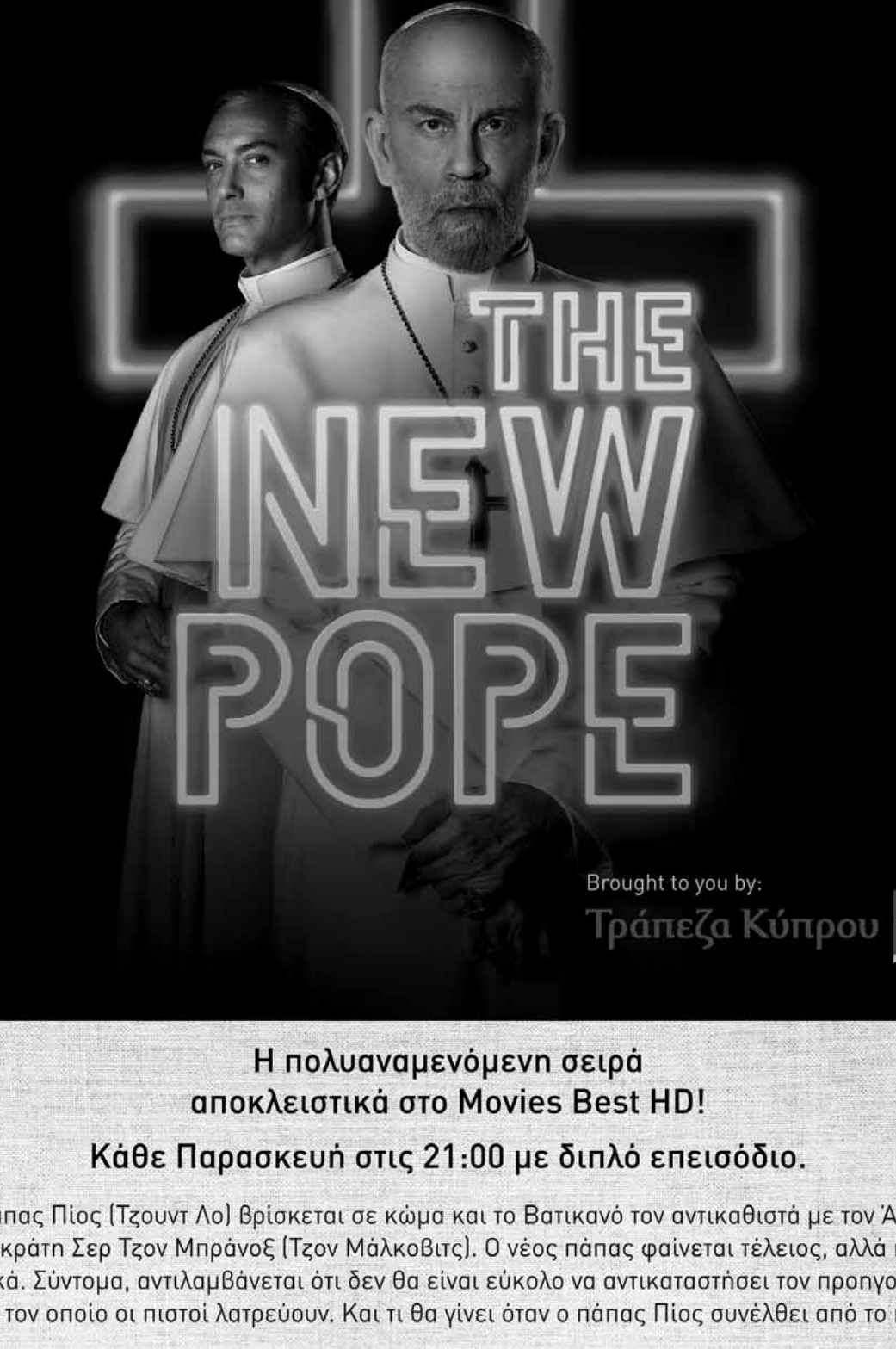
**Απο την Κύπρο
για όλο τον κόσμο...**

 www.kanali6.com.cy

 www.facebook.com/kanali6

 twitter.com/kanali_6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

**THE
NEW
POPE**

Brought to you by:
Τράπεζα Κύπρου

**Η πολυαναμενόμενη σειρά
αποκλειστικά στο Movies Best HD!**

Κάθε Παρασκευή στις 21:00 με διπλό επεισόδιο.

Ο πάπας Πίος (Τζουντ Λο) βρίσκεται σε κώμα και το Βατικανό τον αντικαθιστά με τον Άγγλο αριστοκράτη Σερ Τζον Μπράννοξ (Τζον Μάλκοβιτς). Ο νέος πάπας φαίνεται τέλειος, αλλά κρύβει μυστικά. Σύντομα, αντιλαμβάνεται ότι δεν θα είναι εύκολο να αντικαταστήσει τον προηγούμενο πάπα, τον οποίο οι πιστοί λατρεύουν. Και τι θα γίνει όταν ο πάπας Πίος συνέλθει από το κώμα;

Σκάνδαλα, ίντριγκες, συννομώσεις βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη στο Βατικανό!

Movies BEST HD
Το κανάλι **MOVIES BEST HD** διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες **CABLENET** και **CYTAVISION**

MESIMVRIA
www.mesimvria.com

Δύο ατσίδες Αφροαμερικανοί και ένας φτωχός σκηνοθέτης

Επιλογές από πλατφόρμες streaming

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

The Banker

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Τζορτζ Νόλφι

Ερμηνείες: Αντονι Μακί, Σάμιουελ Τζάκσον, Νίκολας Χουλτ

Μια επιλογή από την Apple TV μάς οδηγεί στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και στον ακόμη βαθιά συντηρητικό και ρατσιστικό Νότο. Εκεί παρακολουθούμε την αληθινή ιστορία του Αφροαμερικανού Μπερνάρντ Γκάρετ (Αντονι Μακί), ενός φιλόδοξου κτηματομεσίτη, ο οποίος μετακομίζει στο Λος Άντζελες αποφασισμένος να πιάσει την καλή. Εκεί θα συνεταιριστεί με τον πολύπειρο και πλούσιο Τζο Μόρις (Σάμιουελ Τζάκσον), βάζοντας μπρος ένα σχέδιο για την αγοραπωλησία ιδιοκτησιών σε «λευκές» περιοχές. Για να το πετύχουν, προσλαμβάνουν ως «βιτρίνα» έναν νεαρό εργάτη, ο οποίος θα αποδειχθεί πολύτιμος συνεργάτης: τα πράγματα ωστόσο περιπλέκονται όταν ο Μπερνάρντ αποφασίζει να γυρίσει στη γενέτειρά του στο Τέξας, αγοράζοντας μια τοπική τράπεζα. Οι Μακί και Τζάκσον συνθέτουν ωραίο δίδυμο στους ρόλους των δύο πρωτοπόρων Αφροαμερικανών, οι οποίοι αφίψησαν τις προκαταλήψεις προκειμένου να πλουτίσουν, αλλά και να βοηθήσουν τους αποκλεισμένους κοινωνικά και οικονομικά ομοφύλους τους. Η προσέγγιση του σκηνοθέτη Τζορτζ Νόλφι είναι μάλλον ακαδημαϊκή, ωστόσο ο ρυθμός παραμένει ομαλός και η αφήγηση ενδιαφέρουσα, διανοημένη και από μερικές χιουμοριστικές πινελιές.

στη ενδιαφέρουσα, διανοημένη και από μερικές χιουμοριστικές πινελιές.

Too Much Info Clouding Over My Head

ΚΩΜΩΔΙΑ (2017)

Σκηνοθεσία: Βασίλης Χριστοφιλάκης

Ερμηνείες: Βασίλης Χριστοφιλάκης, Ελένη Ουζουνίδου, Κωνσταντίν Μιχαήλ

Από την πλατφόρμα του Cinoδο διαλέγουμε αυτή την εβδομάδα την αυτοαναφορική κωμωδία του Βασίλη Χριστοφιλάκη, ο οποίος στην πρώτη του μεγάλη οθόνη ταινία υπογράφει το σενάριο, τη σκηνοθεσία και τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Ο Βασίλης είναι ένας τριαντάρης σκηνοθέτης, φιλόδοξος και ψυχαναγκαστικός, που προσπαθεί να μαζέψει χρήματα για την επόμενη ταινία του, την οποία όμως δεν πολυθέλει να γυρίσει. Η παραγωγή του θα τον βάλει, μεταξύ άλλων, να κάνει τον... Κινέζο σε μια διαφήμιση μπίρας, να κινηματογραφήσει ένα φιλανθρωπικό γκαλά και να σκηνοθετήσει στο θέατρο μια ξεπεσμένη τηλεοπτική σταιρ. Ο Χριστοφιλάκης μέσα από ένα γουντιαλενικού στυλ σενάριο παίρνει την ευκαιρία να σκιαγραφήσει τον σημερινό τριαντάρη, γεμάτο από τυπικά προσόντα, νευρώσεις και αδιέξοδα. Ο Βασίλης έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του, όμως όμως να γνωρίζει και πολλά για την πραγματική ζωή. Παράλληλα, η ταινία σχολιάζει απολαυστικά την παλαβή πραγματικότητα του σύγχρονου ελληνικού σινεμά.

Ο Αντονι Μακί (αριστερά) και ο Σάμιουελ Τζάκσον (κέντρο) υποδύονται δύο πρωτοπόρους Αφροαμερικανούς, οι οποίοι αναστάτωσαν την κτηματομεσιτική αγορά του ρατσιστικού Νότου των ΗΠΑ στις αρχές της δεκαετίας του 1960.

HOME CINEMA

Επιστημονική φαντασία με «σκηνικό» ένα παιχνίδι

Οι βασικοί χαρακτήρες του «Tales from the Loop» είναι παιδιά.

Tales from the Loop

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2020)

Σκηνοθεσία: Ναθάνιελ Χάλπερν

Ερμηνείες: Ντάνιελ Τσολγκαντρι, Ρεμπέκα Χολ, Πολ Σνάιντερ

Μια εναλλακτική επιστημονική φαντασία με συστήνει η σειρά οκτώ επεισοδίων του Amazon Prime, η οποία βασίζεται σε ένα ομώνυμο εικονογραφημένο επιτραπέζιο παιχνίδι του Σουηδού Σάμιον Στάλενχαγκ. Οι παράξενες ιστορίες του εκτυλίσσονται στα τέλη της δεκαετίας του 1980 σε μια πόλη, η οποία βρίσκεται πάνω από το λεγόμενο «Loop»· το τελευταίο είναι μια υπόγεια εγκατάσταση εξοπλισμένη με κάποιο είδους vintage επιταχυνητή ωματιδίων, φτιαγμένο για να εξερευνήσει τα μυστικά της φυσικής και του σύμπαντος. Ένα κοριτσάκι ταξιδεύει στον χρόνο και

τελικά συναντά τον ενήλικο εαυτό της, δύο έφηβοι φίλοι ανταλλάσσουν τα σώματά τους κ.ο.κ.

Με τους βασικούς χαρακτήρες να είναι παιδιά, οι σύντομες «ιστορίες του loop» θα μπορούσαν να θυμίζουν αρκετά το «Stranger Things», ωστόσο η αισθητική τους και ρυθμοί δεν έχουν καμία σχέση με τη δημοφιλή σειρά του Netflix. Αντιθέτως, εδώ υπάρχει ένας μινιμαλισμός και μια γοπητική λιτότητα, τόσο στην αφήγηση όσο και στα σκηνικά. Τα τελευταία, άλλωστε, σχηματίζουν έναν κόσμο μάλλον δυστοπικό, ξεθωριασμένο και παρκαρισμένο με όλα τα βασικά του στοιχεία βγαλμένα από προηγούμενες δεκαετίες, ταυτόχρονα ωστόσο ανακατεμένα με μυστηριώδεις μηχανές και κατασκευές που παραπέμπουν σε... «Πόλεμο των Αστρων». Επιπλέον, διάχυτη

σε όλο το σενάριο της σειράς είναι μια –μάλλον εσκεμμένη– απροσδιόριστη: το τι μας οδήγησε ως εδώ ή το γενικότερο πλαίσιο μένουν αόριστα, περίπου σαν να έχουμε προσγειωθεί όντως στο ταμπλό κάποιου επιτραπέζιου και η παρτίδα ξεκινά.

Με λίγα λόγια, το «Tales from the Loop» δεν είναι για όσους ψάχνουν καταγιστικές περιπέτειες και γυαλιστερή επιστημονική φαντασία. Τα πάντα, από το μουσικό σκορ μέχρι το μοντάζ και τη φωτογραφία του, διαθέτουν μια βραδυκαυστη μελαγχολία, περισσότερο καλλιτεχνική από όσο έχουμε συννησει σε παρόμοιες περιπτώσεις. Όσο για τους ρόλους, πέρα από τα παιδιά, συμμετέχουν ακόμα καταξιωμένοι ηθοποιοί όπως ο Τζόνθαν Πράις («Οι δύο Πάτες») και η Ρεμπέκα Χολ («The Town»).

PIK1

ΘΗΛ.: 22862000

22.00 Η άφιξη - Arrival

07.30 Θεία λειτουργία Απευθείας μετάδοση.

10.00 Κωμικά τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.

11.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ, II - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή με τη Βίβιαν Κανάρπ.

12.00 Χάλκινα χρόνια, III - (Ε) Δραματική σειρά εποχής.

13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή με τον Πέτρο Κωνσταντίνου.

14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ

14.30 Μένουμε σπίτι Ενημερωτική εκπομπή με τον Ανδρέα Γιόρτσιο.

16.00 Σπίτι στη φύση, III - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή.

16.30 Τετ - Α - Τετ - (Ε) Talk show.

18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)

18.20 Η κυρά του μεταξίου - (Ε) Δραματική σειρά.

18.50 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ, που αναφέρεται στις επωνυμίες των οδών.

19.25 Κάποτε το '80 Κωμική σειρά.

20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ

21.10 Expedition with Steve Backshall Ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ με τον Steve Backshall.

22.00 Η άφιξη - Arrival Ταινία επιστημονικής φαντασίας και μυστηρίου, με τους Έιμι Άνταμς, Τζέρεμι Ρένερ, κ.ά.

23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ

23.15 Συνέχεια της ταινίας

00.10 Graham Norton Show

01.00 Μένουμε σπίτι - (Ε)

PIK2

ΘΗΛ.: 22862000

21.10 Graham Norton Show

07.15 Προσωπογραφίες

08.00 Το κόκκινο λεωφορείο ταξιδεύει, II - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.

08.45 Παιδική ζώνη α. Μόγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσερ ε. Μπόμπι και Μπιλ

11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.

11.30 Παιδική ζώνη

16.00 Ιστορίες του κωκού-(Ε) Κυριακή κωμική σειρά.

16.30 Μανώλης και Κατίνα-(Ε) Κυριακή κωμική σειρά.

17.00 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικονομική σειρά, με τους Μάικλ Λάντον, Κάρεν Γκραλ, κ.ά.

17.50 Baywatch, VII Σειρά περιπέτειας.

18.20 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία Σειρά ντοκιμαντέρ, που αναφέρεται στις επωνυμίες των οδών.

18.30 Μονόλογι - (Ε) Πολιτιστικές εκπομπές με τους Κωστή Κολώτα και Κώστα Χατζηθεοδώρου.

19.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)

19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)

20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ(νοηματική) (Σύνδεση με PIK1)

21.10 The Graham Norton Show, XXIII

22.00 Ευθέως - (Ε)

23.00 Άρτος και θεάματα - (Ε) Κυριακή σειρά.

00.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)

00.45 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA

ΘΗΛ.: 22477777

21.10 Τροχός της τύχης

05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή με τη Φαίη Μαυραγάνη.

09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Σίσου Χρηστίδου, Παύλο Σταματοπούλο, Κωνσταντίνο Βασάλο, Ελένη Βουλγαράκη.

13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.

15.00 Εικόνες Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.

16.00 Shopping star - (Ε) Παιχνίδι μόδας.

17.20 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Αλέξ. Ταραμουντά.

18.00 OMEGA NEWS

18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης (Συνέχεια)

18.30 Ταξιδιωτική εκπομπή.

18.30 MasterChef - MasterClass Διαγωνισμός μαγειρικής, με τους Πάνο Ιωαννίδη, Σπύρη Κοντιζή, Λεωνίδα Κουτσόπουλο.

20.10 OMEGA NEWS

21.10 Τροχός της τύχης Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και την Βάγια Χατζηθεοδώρου.

22.00 Το κόκκινο ποτάμι - (Ε) Δραματική σειρά.

23.00 MasterChef 4 - (Ε) Διαγωνισμός μαγειρικής.

01.00 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ελληνική σειρά.

03.30 Ζωή μου - (Ε) Δραματική σειρά.

04.20 UNA Fatsa - (Ε)

05.20 Dansing Junior - (Ε) Παιδικό talent show.

ANT1

ΘΗΛ.: 22200200

21.20 Καλός, κακός, διάσπορος

06.10 Πρωινή ενημέρωση

06.40 Λίφτινγκ - (Ε) Κωμική σειρά.

07.30 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά.

08.10 Ξαφνικά μπαμπάς - (Ε) (Para A Toda Madre, I) Κωμική μεξικανική σειρά.

10.00 Εργαζόμενη γυναίκα - (Ε) Κωμική σειρά.

10.40 Κάτι χωρισμένα παλικάρια Κωμική σειρά.

12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή.

12.50 Ονειροπαγίδα - (Ε) Κωμική σειρά.

13.45 Ο μπακαλόγατος Ελληνική ταινία, με τους Κώστα Χατζηχρήστο, Κώστα Δούκα, κ.ά.

15.20 Casa De Mikel - (Ε) Σατιρική εκπομπή.

16.30 Ξαφνικά μπαμπάς (Para A Toda Madre, I) Κωμική μεξικανική σειρά.

18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10'

18.10 Συνέχεια της σειράς

18.40 La Pasta Pomilióri (Ε) Κωμική σειρά.

20.20 Τα νέα του ANT1

21.20 Ο καλός ο κακός και ο διάσπορος Κωμική παράσταση, με τους Μάρκο Σεφερλή, Γιάννη Ζουμπαντή, κ.ά.

01.10 Ntokimanter.

02.00 Εκδρομή - (Ε) Ελληνική σειρά.

02.50 Μαύρος ικεανός - (Ε) Κοινωνική σειρά.

03.40 Τα νέα του ANT1 - (Ε)

04.30 Κος και κα Πελάς - (Ε)

05.20 Καλές δουλειές - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

ΘΗΛ.: 22580100

21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά

05.20 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κωμική σειρά.

05.50 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά.

06.20 Προσφορές Ευτυχία - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.

07.30 Θεία λειτουργία Πρωτοεπίσκοπος Junior

10.00 Εκπομπή μεξικανική, με την Αθηνά Λοϊζίδου.

11.30 Βουράτες γεπόντοι - (Ε) Κωμική σειρά.

12.40 Μαζί σε κάθε φάση - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.

13.20 Eurogames - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.

15.40 Άλλα λόγια θκειε παπά Κωμική σειρά.

16.50 Θα γίνει της πολυκατοικίας Κωμική σειρά.

17.40 Guess my age - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.

18.00 Γεγονότα σε συντομία

18.20 Guess my age (Συνέχεια)

18.40 Βουράτες γεπόντοι - (Ε) Κωμική σειρά.

20.20 Τομές στα γεγονότα

21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.

00.30 Γεγονότα σε τίτλους

00.40 Θα γίνει της πολυκατοικίας Ψυχαγωγική εκπομπή.

01.30 Mayday Aircrash Investigation Η εκπομπή παρουσιάζει ιστορίες ατύχημας επιβίωσης και καταστροφών από τα πιο τραγικά δυστυχήματα στην ιστορία της αεροπορίας.

02.20 Boom - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.

03.00 Μόνο μια φορά - (Ε) Δραματική σειρά.

ALPHA

ΘΗΛ.: 22212400

21.20 Παράδοση κατ' οίκον

06.00 Άλλαξε το - (Ε) Εκπομπή διακόσμησης.

06.45 Πάμε πακέτο - (Ε) Ντοκιμαντέρ, με τον Κων/νο Κωνσταντίνου

08.00 Πάμε πακέτο - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.

09.30 Εύκολα και σπικέτα Εκπομπή μεξικανική, με την Αθηνά Λοϊζίδου.

10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεση.

13.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.

13.45 Οικονομικές ιστορίες Κοινωνική σειρά.

14.30 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.

15.50 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά.

17.10 Σπίτι είναι... - (Ε) Κωμική σειρά.

18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)

18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.

19.00 Λούις Night Show Home Edition - (Ε) Σατιρική εκπομπή.

20.20 ALPHA NEWS

21.20 Παράδοση κατ' οίκον Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βασίλικη Χατζηπαδάμου.

22.30 Κάρμα, II - (Ε) Δραματοποιημένη σειρά, της Χριστιάνας Αρτεμίου.

23.30 Μεσάνυχτα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με την Ελεονώρα Μελέτη.

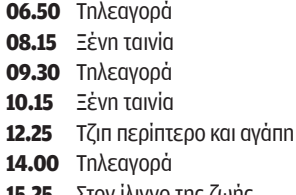
01.00 World party - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.

02.00 10η εντολή - (Ε) Αστυνομική σειρά.

03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

CAPITAL

ΘΗΛ.: 25577577

06.50 Τηλεαγορά

08.15 Έξνη ταινία

09.30 Τηλεαγορά

10.15 Έξνη ταινία

12.25 Τζην περίπτερο και αγάπη

14.00 Τηλεαγορά

15.25 Στον ίληγο της ζωής

17.00 Τηλεαγορά

19.00 Έξνη ταινία

21.00 Έξνη ταινία

23.00 Έξνη ταινία

01.35 Έξνη ταινία

03.00 Έξνη ταινία

TV PLUS

ΘΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδική ζώνη

09.35 Cook Eat - (Ε)

11.00 Τηλεαγορά

13.00 Αποδείξεις Live

17.00 Τηλεαγορά

18.30 Ταξίδι γεύσεων, II

Με τον Σάββα Σάββα.

19.30 Travel Guide Ταξιδιωτική εκπομπή.

20.25 Για πάντα νέοι - (Ε) Με την Άννα Αντωνίου.

21.30 Το ταξίδι της ζωής, III

Με την Άντζη Λουπέσκου.

22.30 Έξνη ταινία

00.30 Έξνη ταινία

02.20 Έξνες σειρές

MOVIES BEST

Ηθική διάσταση που ξεπερνά τις νότες

Η επέτειος 250 χρόνων από τη γέννηση του Μπετόβεν αποτελεί αφορμή για στοχασμό γύρω από το νόημα των πραγμάτων

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
250 ΧΡΟΝΙΑ
ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Είναι ασφαλώς ενδιαφέρουσα σύμπτωση ότι ο Μπετόβεν γεννήθηκε το 1770, στην κορύφωση του κινήματος «θύελλα και ορμή»: οι δύο αυτές λέξεις χρησιμοποιούνται συχνά προκειμένου να περιγράψουν συνολικά το δικό του δημιουργικό έργο, το οποίο επρόκειτο να πολλαπλασιάσει επιπλέον από τα ιδανικά της Γαλλικής Επανάστασης. Αναζητήσε τη γνώση κοντά στους κορυφαίους: Δεκαέξι χρόνων ταξίδεψε μέχρι τη Βιέννη προκειμένου να συναντήσει τον Μότσαρτ, τον οποίο παραμένει αβέβαιο εάν ποτέ είδε, ενώ πέντε χρόνια αργότερα επέστρεψε στην ίδια πόλη για να μαθητεύσει πλάι στον Χάιντν.

Ήταν η εποχή κατά την οποία κέρδιζαν έδαφος τα ηλεκτροφόρα όργανα. Οι τεχνολογικές εξελίξεις έκαναν τον ήχο τους διαρκώς πιο ισχυρό, με αποτέλεσμα να μπορούν να στέκονται μόνο τους σε αρκετά μεγάλες αίθουσες ή ακόμα και να ανταγωνίζονται τον ήχο μιας ορχήστρας. Στη Βιέννη ο νεαρός Μπετόβεν διακρίθηκε ως δεξιότεχνος πανίστας. Ήταν ένας από τους πρώτους συνθέτες που δεν υπηρετούσε σε Αυλή αλλά ζούσε από δημόσιες συναυλίες και εκδοτικά δικαιώματα. Εξίσου, όμως, εξαρτιόταν από τη γενναιοδωρία των ευγενών που τον υποστήριζαν, όπως οι πρίγκιπες Λιχνόφσκι, Λόμπκοβιτς και Ραζουμόφσκι. Πάτρωνάς του υπήρξε επίσης ο αρχιδούκας Ροδόλφος, νεότερος γιος του αυτοκράτορα Λεοπόλδου Β΄ της Αυστρίας, στον οποίο ο συνθέτης έκανε μαθήματα πιάνου. Τα ονόματα όλων πέρασαν στην αθανασία χάρη στις συνθέσεις που τους αφιέρωσε ο Μπετόβεν.

Μία αφιέρωση ξεχωρίζει. Γράφτηκε, διενόηθη και ξαναγράφηκε. Αφορά τη Συμφωνία σε μι ύφεση μείζονα, έργο 55, την επονομαζόμενη «Ηρωική», έργο του 1803/04, το οποίο συνέβαλε αποφασιστικά στον μετασχηματισμό των αξιών και των μορφών της «κλασικής»

«Όταν ο Μπετόβεν είναι δυσνόητος», έλεγε ο Φρειδερίκος Σοπέν, «και μοιάζει να στερείται ενότιπας, αυτό δεν οφείλεται σε προσποιητή, kāπως άγρια πρωτοτυπία: είναι το γεγονός ότι γυρνά την πλάτη σε αιώνιες αρχές».

Όταν παρουσίασε
τα Κουαρτέτα
Ραζουμόφσκι, ακόμα
και οι κοντινοί του
νόμιζαν ότι αστειεύεται.
«Δεν είναι για εσάς»,
είπε ο συνθέτης,
«είναι για το μέλλον».

περιόδου σε αυτόν της «ρομαντικής». Αρχικά ο συνθέτης σκόπευε να την αφιερώσει στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη, ο οποίος εκείνη την εποχή στα μάτια του έμοιαζε να εκπροσωπεί τη δημοκρατική, αντιμοναρχική ιδεώδη της Γαλλικής Επανάστασης. Όμως, το 1804 ο Μπετόβεν άλλαξε γνώμη και αφιέ-

ρωσε το έργο στον πρίγκιπα Λόμπκοβιτς, αξιολογώντας καλύτερα τη σημασία της μακροπρόθεσμης οικονομικής του στήριξης.

Στο μεταξύ, τον Μάιο του 1804 ο Ναπολέων είχε ανακηρύξει εαυτόν «αυτοκράτορα», γεγονός που τον έριξε στα μάτια του συνθέτη: «Ωστε λοιπόν δεν είναι παρά ένας κοινός θνητός! Τώρα θα ποδοπατήσει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα ικανοποιήσει μονάχα τις φιλοδοξίες του. Τώρα θα θεωρήσει τον εαυτό του ανώτερο από όλους τους ανθρώπους και θα γίνει τύραννος!», φέρεται να είπε ο Μπετόβεν. Το 1806, στην πρώτη έκδοση της «Ηρωικής» αναφέρεται: «Συμφωνία ηρωική, που γράφηκε προκειμένου να τιμήσει τη μνήμη ενός μεγάλου άνδρα». Πιθανολογείται βέβαια ότι ο «μεγάλος άνδρας» ήταν ο πρίγκιπας Λουδοβί-

κος Φερδινάνδος της Πρωσίας, ο οποίος είχε σκοτωθεί λίγες μέρες νωρίτερα: ο «Πρώσος Απόλλων», όπως ήταν το προσωνύμιό του, υπήρξε συνθέτης, πανίστας, φίλος του Λόμπκοβιτς και ο Μπετόβεν του είχε επίσης αφιερώσει το τρίτο του Κοντσέρτο για πιάνο.

Η εξήγηση του Σοπέν

Το 1805 ο Μπετόβεν ήταν ήδη ο συνθέτης εκείνος για τον οποίο μιλούσε όλη η Ευρώπη. Και αυτό παρά το γεγονός ότι πολλά από τα έργα του είχαν κριθεί ως ακατανόητα και τεχνικά εξαιρετικά δύσκολα να παιχτούν. Όταν παρουσίασε τα Κουαρτέτα Ραζουμόφσκι ακόμα και οι κοντινοί του νόμιζαν ότι αστειεύεται. «Δεν είναι για εσάς», είπε ο συνθέτης, «είναι για το μέλλον». Ο Σοπέν έδινε την ακόλουθη εξήγηση: «Όταν ο Μπετόβεν είναι

δυσνόητος και μοιάζει να στερείται ενότιπας, αυτό δεν οφείλεται σε προσποιητή, kāπως άγρια πρωτοτυπία: είναι το γεγονός ότι γυρνά την πλάτη σε αιώνιες αρχές».

Η Ένατη Συμφωνία, με τη μεγάλη διάρκειά της, τις υπέρμετρες τεχνικές δυσκολίες και τον ουτοπικό ιδεαλισμό της, έκανε πολλούς να σαστίσουν. Ήταν, όμως, πιθανότατα το έργο εκείνο, το οποίο ενέπνευσε τη μεθοδολογία της μουσικής ανάλυσης, ενός επιστημονικού κλάδου, ο οποίος ανατέμνοντας ένα μουσικό κείμενο, και συγκεκριμένα αυτό της Ένατης, μπορούσε να αποδείξει την ενότητα και τη συνέχεια που διέπουν ένα έργο που σε πρώτο άκουσμα έμοιαζε χαοτικό. Έτσι φάνηκε και στο κοινό της πρώτης παρουσίας, που πάντως χειροκρότησε θερμά την εκτέλεση. Αναφέρεται ότι ο Μπετόβεν

δεν ήταν πια σε θέση να το ακούσει και η κοντράλτο έπρεπε να τον πιάσει από το χέρι προκειμένου να τον στρέψει προς το ακροατήριο για να δει –με τα μάτια– την αποδοχή. Η ακοή του, η οποία σταδιακά τον εγκατέλειπε από το 1798, είχε πλέον επιδεινωθεί δραματικά.

Ξεχωριστές συνθέσεις

Μουσικοί και κοινό εισέπρατταν ότι οι συνθέσεις του είχαν κάτι ξεχωριστό και ήδη το 1840 ο κόσμος αντιμετώπιζε τον Μπετόβεν ως άνθρωπο του οποίου τα επιτεύγματα ενείχαν μια ηθική διάσταση, η οποία ξεπερνούσε αυτή καθαυτή τη μουσική του. Μέχρι σήμερα, σημαντικοί ερμηνευτές των έργων του θεωρούνται εκείνοι οι οποίοι με τον ένα ή το άλλο τρόπο αποδίδουν ακριβώς αυτή την πρόσθετη αξία, όχι απλά τις νότες. Η «Ηρωική», η πολυπάθη όπερά του «Φιντέλιο» με το περίφημο «Χορωδιακό των φυλακισμένων» και πάνω απ' όλα η μελοποίηση της «Ωδής στη χαρά» του Φρίντριχ φον Σίλερ στο τελευταίο μέρος της Ένατης Συμφωνίας, στάθηκαν καθοριστικά για την εικόνα αυτή.

Ο Γερμανός Μπετόβεν, γαλουχημένος με τις αξίες του βιεννέζικου κλασικισμού στηρίχτηκε στις κατακτήσεις σήμερα λησμονημένων Γάλλων συνθετών όπως ο Γκοσέκ και ο Μεϊλ και εξέφρασε τα ιδανικά της Γαλλικής Επανάστασης, δημιουργώντας μια μουσική γλώσσα που ξεπέρασε το «εθνικό» και έδωσε φωνή στις αξίες του δυτικού πολιτισμού, τη στιγμή που σε όλη την Ευρώπη δημιουργούνταν εθνικά κράτη. Με τα ελπιδοφόρα συναισθήματα που αποπνέει η Ένατη μοιάζει ως σάλπισμα κοινωνικής αλλαγής, ακόμα και πολιτικής μεταρρύθμισης. Οι συμπτωματικά η μουσική αυτή υποθετίθηκε το 1972 ως «Ύμνος της Ευρώπης» από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και σήμερα από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι γιορτές με αφορμή τη συμπλήρωση 250 χρόνων από τη γέννηση του Μπετόβεν, περισσότερο από αφορμή για μερικές καλές συναυλίες, αποτελούν ίσως μια αφορμή για στοχασμό γύρω από το νόημα των πραγμάτων, τις διαφορετικές ιδεολογίες, τον κόσμο και τη δική μας θέση μέσα σε αυτόν.

Αναζητώντας φάρμακο για τον κορωνοϊό στο «Κουαρτέτο της Αρπας»

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ*

Τις μέρες αυτές του εγκλεισμού έπεσα πάνω σε μιαν ανάρτηση της Αν-Σοφί Μούτερ, της σπουδαίας Γερμανίδας βιολονίστα, η οποία νοσεί από τον κορωνοϊό. Με μάσκα στο πρόσωπο, καθισμένη στο σαλόνι της, έπαιξε μαζί με άλλους τρεις άξιους μουσικούς, που κι αυτοί βρίσκονταν καθένας στο σπίτι του, ένα μεγάλο μέρος από το Adagio ma non troppo του Κουαρτέτου αρ. 10 σε μι ύφεση, έργο 74, του Μπετόβεν, γνωστό και ως «Κουαρτέτο της Αρπας». Έμεινα να τους ακούω μαγεμένος και σύντομα άρχισαν να κυλούν δάκρυα από τα μάτια μου – όχι μόνο για το βαθύ αίσθημα που διατρέχει το αριστουργηματικό αυτό Adagio αλλά και γιατί τέσσερις σπουδαίοι μουσικοί βάλθηκαν να παλέψουν με την απομόνωση και τον φόβο οπλισμένοι με την τέχνη τους.

Λίγες ώρες αργότερα ανέστυρα από τη δισκοθήκη μου το κουτί με το σύνολο των κουαρτέτων του Μπετόβεν παιγμένο από το κουαρτέτο Vegg – ηχογραφήσεις της δεκαετίας του '70. Δεν είναι οι μόνες που έχω. Γιατί αυτά τα έργα, δεκαέξι συνολικά, από τη νεανική εποχή έως την ύστερη βαθιά ωριμότητα των πενήντα-τόσων χρόνων που ήταν να ζήσει ο συνθέτης, αποτελούσαν πάντοτε για μένα το ιερό δισκοπότηρο της έμπνευσης – μουσική που άκουγα για ξανά και ξανά όποτε διψούσα για το παράδειγμα της μεγάλης τέχνης, που είναι η τόλη της έμπνευσης

και μαζί η πειθαρχία της φόρμας.

Για πρώτη φορά ήρθα σε επαφή με τα «ύστερα» κουαρτέτα του Μπετόβεν πολύ νωρίς, από το δανεικό βινύλιο ενός οικογενειακού φίλου. Ήταν το έργο 127 (12ο κουαρτέτο) παιγμένο από το Κουαρτέτο της Βουδαπέστς –τέσσερις Ρώσους εμιγκρέδες– ηχογραφημένο τέλη της δεκαετίας του '40 στη βιβλιοθήκη του Κογκρέσου της Ουάσιγκτον. Η ηχογράφιση της αμερικανικής Κολούμπια κυκλοφορούσε στην Ευρώπη από τη Philips. Το ηχογράφησα στο μαγνητόφωνό μου και το άκουγα συνεχώς. Απέκτησα αργότερα τις ηχογραφήσεις τους στα τελευταία κουαρτέτα (12-16) σε δίσκους, αργότερα τις μεταγραφές τους σε σιντί αλλά και τις μεταγενέστερες στερεοφωνικές ηχογραφήσεις των Budapest.

Η αγάπη μου για τα τελευταία

Νοσούσα η ίδια,
η σπουδαία βιολονίστα
Αν Σοφί-Μούτερ
ερμίνευσε από
την καραντίνα της σύν-
θεση του Μπετόβεν.

του με είχε σπρώξει να αποκτίσω και τα άλλα κουαρτέτα του Μπετόβεν, τα νεανικά, έργο 18 (1-6), τα τρία «Ραζουμόφσκι», έργο 59, το Κουαρτέτο της «Αρπας» που πυρο-

Με μάσκα στο πρόσωπο, στο σαλόνι της, η Αν-Σοφί Μούτερ έπαιξε μαζί με άλλους τρεις μουσικούς, που κι αυτοί βρίσκονταν καθένας σπίτι του.

δότησε την επιστροφή μου στα έργα αυτά, τούτες τις μέρες, και το 11ο, έργο 95. Και εκτός από τις ερμηνείες των Budapest είχα με τον καιρό αποκτήσει τις ηχογραφήσεις των

Amadeus, των Pascal, του κουαρτέτου Paganini (που δεν ηχογράφησαν το σύνολο), των Loewenguth, των Lenner, των Busch, του Συγκροτήματος Κουαρτέτου και του κουαρ-

τέτου της Ρώμης, και πολλές άλλες μεμονωμένες ηχογραφήσεις.

Το κουαρτέτο αρ. 10 δεν ήταν από τα αγαπημένα μου. Από τα δεκαέξι ήταν εκείνο που σπανιότερα άκουγα. Αγνωστο γιατί. Συμβαίνει με μουσικά έργα, με βιβλία, με ποιήματα, με πίνακες. Συμβαίνει όμως, κάποια στιγμή που βρίσκεσαι σε μια ειδική ψυχολογική κατάσταση, που η ζωή σου παίρνει μια στροφή παράξενη και κάποιος, ένας φίλος, ένας ειδικός, ένας εκτελεστής, ρίχνει ξάφνου το δικό του φως πάνω στο έργο αυτό, που δεν είχες προσέξει τόσο, να σε βοηθά να ανακαλύψεις το μεγαλείο, το βάθος, την ποιότητα, όπως επιγράφει το αντίστοιχο μέρος στο μεταγενέστερο 15ο κουαρτέτο του ο συνθέτης. Ξαν αποκάλυψη σε περιτυλίγει η αθώα, μελωδική προσευχή του πρώτου βιολιού, το ψιθυριστό, συνοδευτικό μοτίβο της βιόλας, ο αργός, υπνωτικός βηματισμός του πιτσικάτο στο βιολοντσέλο και το ρίγος από το τρέμολο του δεύτερου βιολιού. Και βρίσκεσαι από τη μια στιγμή στην άλλη μπροστά στον κόσμο όλων και μπροστά στον άνθρωπο.

Ο Μπετόβεν διαθέτει το σπάνιο δώρο των μεγάλων δημιουργών: είναι απλός. Τόσο απλός, που συχνά μοιάζει ν' αυτοσχεδιάζει άτεχνα, τολμά να αρπάζει την τέχνη από τα μαλλιά και να την αναποδογυ-

ρίζει, θέλοντας να δείξει την καλή και την ανάποδη της ύφανσης, να κυριαρχήσει στο υλικό του με τη βία του ονείρου και την ορμή του επαναστάτη. Αλλά... τόσο απλός!

Ρίγος και συγκίνηση

Σημείο των καιρών; Ενώ άκουσα πάνω από τέσσερις διαφορετικές εκτελέσεις αυτού του Adagio από τη συλλογή μου, σε καμία δεν αισθανθήκα το ρίγος και τη συγκίνηση αυτής της διαδισκακής εκτέλεσης από τη Μούτερ και τους φίλους της. Δεν είμαι βέβαιος αν η ποιότητα της εκτέλεσης ήταν τόσο πάνω από ό,τι ήξερα ή αν η ιδέα τεσσάρων μουσικών αποκλεισμένων στα σπίτια τους και αποφασισμένων να συμπράξουν σε αυτήν, για να καταπολεμήσουν την κατάθλιψη των ημερών, με επηρέασε.

Σε περιόδους κρίσεων οι αισθήσεις και οι ευαισθησίες, αλλά και η ευσυγκίνησή μας, αυξάνουν κατακόρυφα. Και έτσι, με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, φτάνουμε να αντιληφθούμε πως η Τέχνη, αντί για το ψέμα που κάνει την πραγματικότητα ανεκτή, όπως είπε κάποιος, είναι αντίθετα η μόνη αλήθεια και η μόνη πραγματικότητα που υπάρχει και η ζωή μας οδηγεί τις πιο πολλές φορές μακριά της και κάνει να την ξεχνάμε.

* Ο κ. Αλέξης Πανσέλης είναι συγγραφέας. Τελευταίο του βιβλίο, τα «Ελοφρά ελληνικό τραγούδι», εκδ. Μεταίχμιο.

must

03/05

ΜΕ ΤΗΝ ΣΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΔΡ. ΑΝΤΙΑ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

THE DAY AFTER

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ,
Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ, Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
ΜΑΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ
ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΞΑΝΑ Η ΙΔΙΑ